

සරල පාලි ශිෂ්‍යකය

බලන්ගොඩ ආනන්දමේත්‍රය
මහානායක ස්වාමීන්ද්‍රයන් වහන්සේ
විසින් සම්පාදිතයි.

මුද්‍රණය හා ප්‍රකාශය
මොඩන් පොත් සමාගම
නුගේගොඩ

ප්‍රථම මුද්‍රණයේ හැඳින්වීම

මේ කලකට පෙර අප විසින් ලියා පළ කරවන ලද පාලි ශික්‍ෂකයේ දෙවෙනි සැකැස්මයි. පළමු සැකැස්මට වඩා මෙහි පාඩම් ද වැඩි කොට ඇත. මෙය මැනවින් උගත්තහුට කවර පාලි පොතක් වුව ද ඉගැනීම ලෙහෙසියෙන් කළ හැකි ය.

මෙහි සමහර තැන් පැරණි පාලි වෛයාකරණයන් ඉගැන්වූ ක්‍රමයට වෙනස් වූ මඟක් ගෙන ඇත. ඒ ආධුනිකයන් ගේ පහසුව පිණිස ය. 59 වැනි පිටේ අංක 29 යේ සමාන ස්වර දීඝී සන්ධිය එයට නිදසුනි. පැරණි පාලි විසරණැදුරන් මෙය දක්වා ඇත්තේ සමාන ස්වර දෙකින් පළමු එක ලොප් කොට පසු එය දීඝී කිරීම ය. එහෙත් මේ සන්ධි පිළිබඳව සකු ඇදුරන් ඉගැන්වූ සැටිය වඩා සරල බැවින් එය මෙහි අනුගමනය කළමු. කොයි සැටියෙන් හෝ පදසිද්ධිය කැරේ නම් එය ප්‍රමාණ ය.

තව ද සිංහල ව්‍යාකරණවත් නොදන්නා කුඩා සිසුනට එක් පැහැර ම පාලි ව්‍යාකරණ ඉගැන්ම දුෂ්කර ය. එබැවින් ප්‍රාරම්භ පාඨ වශයෙන් යම්තමින් සිංහල ව්‍යාකරණයට බැසීම පිණිස පාඩම් කීපයක් මුලට එක් කළමු. එය හොඳට උගත් ශිෂ්‍යයාට එයින් එහා පාලි පාඩම් ඉගැනීම පහසු වෙයි.

මෙයින් දුහුනනට වැඩෙක් ම වේවයි පතමු.

බළන්ගොඩ ආනන්දමෙමන්‍යෙය ස්ථවිර

1972.11.29

බළන්ගොඩ උඩුමුල්ලේ

ශ්‍රී නන්දරාමයේ දීය.

පටුන

ප්‍රාරම්භ පාඨ

1. පද - කතෘ / 1
2. කමිය / 2
3. කරණය / 3
4. සම්ප්‍රදානය / 4
5. අපාදනය / 5
6. සම්බන්ධය / 6
7. ආධාරය / 7
8. ආලපනය / 8
9. සංඛ්‍යා (නාම පද) / 9
10. සංඛ්‍යා (ක්‍රියා පද) / 10
11. පුරුෂ තුන / 11
12. කාල තුන / 12
13. උක්ත අනුක්ත / 14
14. ලිඛිත හෙදය / 16
15. විශේෂණ විශේෂ්‍ය / 18
16. අවයවය (නිපාත උපසර්ග) / 20
17. පූර්ව ක්‍රියා / 21
18. අර්ථක්‍රියා මිශ්‍රක්‍රියා / 23

* * * *

1. පාලි භෝධිය / 25
2. විභක්ති / 27
- 3-1. පඨමා විභත්‍යන්ත පළමු කොටස (ඒකවචන) / 29
- 3-2. පඨමා විභත්‍යන්ත දෙවන කොටස (බහුවචන) / 31
4. දුතියාවිභක්තික පද / 32
5. තතියාවිභත්‍යන්ත පද / 34
6. චතුර්විභත්‍යන්ත පද / 36
7. පංචමී විභත්‍යන්ත පද / 38
8. ඡට්ඨී විභත්‍යන්ත පද / 40
9. සත්තමී විභත්‍යන්ත පද / 42
10. ආලපන විභත්‍යන්ත පද / 44
11. නාමවරන්‍යුගීම, වත්තමානා විභක්ති / 46
12. අම්භ තුම්භ ශබ්ද, භවිස්සන්ති / 51
13. පූර්වක්‍රියා හා තුමන්ත / 54
14. නපුංසක අකාරන්ත, පංචමී විභක්ති / 58

15. ඉතිහාසික ආකාරයන් /63
 16. විශේෂණ විශේෂය, අස්ඛාතුව /67
 17. පුංලිඛිතික ඉකාරයන් උකාරයන් /71
 18. නපුංසක ඉකාරයන් උකාරයන් අප්පතනී /76
 19. පුංලිඛිතික ඊකාරයන් උභකාරයන් /83
 20. ඉතිහාසික ඉ - ඊ - උ - ඌ කාරයන්, සත්තම් /89
 21. තුප්පනයායන්ත (පිතූමාතු) /93
 22. සබ්බනාම (සඵනාම) /98
 23. සඤ්ඤ, සබ්බනාම /101
 24. සබ්බනාම /106
 25. උක්තාඵපුරණය හා ප්‍රමාණ ප්‍රමේය /111
 26. වත්තමානකාලික කිතකන්ත /115
 27. ධාතුගණ 121
 28. වන්තු - මන්තු - පච්චයන්ත /125
 29. අතීතකාලික ආධ්‍යාතීක ක්‍රියා (ගීයත්තනී) /131
 30. අත්ත, බ්‍රහ්ම, රාජ, සබ්බ ඉබ්බද /133
 31. මනෝගණික ඉබ්බද /139
 32. සංඛ්‍යාවාචී ඉබ්බද /144
 33. සංඛ්‍යාපුරණ ඉබ්බද /153
 34. විශේෂණ තුන්වගය /158
 35. ආධ්‍යාතීක ක්‍රියා - උභය පද /162
 36. කම්මවාචක ආධ්‍යාතීක ක්‍රියා /165
 37. කිතකන්ත (අ) /175
 38. කිතකන්ත (ආ) /179
 39. කිතකන්ත (ඉ) /189
 40. කිතකන්ත (ඊ) /199
 41. සමාස /206
 42. ආධ්‍යාත - කාලාතිපත්ති /211
 43. ප්‍රයෝජ්‍යක්‍රියා /218
 44. තද්ධිතන්ත (අ) /222
 45. තද්ධිතන්ත (ආ) /225
 46. තද්ධිතන්ත (ඉ) /226
 47. කිතකන්ත /227
 48. කාරකය /228
- උපග්‍රහණය**
1. නාමවරනැගිල්ල /232
 2. ආධ්‍යාත වරනැගිල්ල /244

සරල පාලි ශික්ෂකය

1. ක්‍රියාපද

ඉදි, නිදයි, කයි. මේ වචනවලින් කිමෙක් හැඟෙයි ද? “ඉදි” යන්නෙන් ඉදිම නැමැති ක්‍රියාව කරන බව හැඟෙයි. නිදයි යන්නෙන් නිදගැන්ම කරන බව ද, කයි යන්නෙන් කැම කරන බව ද හැඟෙයි. මෙසේ ක්‍රියාවක් (කිරීමක්) හඟවන පද ක්‍රියාපද නම් වේ.

2. නාමපද

මිනිහා, ගොනා, බල්ලා, ගස. මේ පදවලින් කිරීමෙක් හැඟේ ද? නැත. මේවා ඒ ඒ අයට බැවහර කරන නම් ය. මිනිහා යනු නමෙක් ය. ගොනා යනු ද නමෙක් ය. බල්ලා, ගස යනු ද නම් ය. මෙසේ කෙනකුට හෝ දූයකට බැවහර කරන නම නාමපද නම්.

3. කතීෘ

මිනිහා ඉදි, ළමයා නිදයි, බල්ලා කයි. මේ වාක්‍ය තුනෙකි. “මිනිහා ඉදි” යි කී තැන ඉදි යනු ක්‍රියාවෙකි. මිනිහා යනු ඒ ඉදිම කරන්නා යි. ඉදි යන ක්‍රියාවේ කතීෘ ය. “ළමයා නිදයි” යන තැන නිදයි යනු ක්‍රියාව යි. ළමයා යනු එහි කතීෘ යි. බල්ලා කයි. කන්නේ කවරෙක් ද? බල්ලා ය. බල්ලා යනු කයි යන ක්‍රියාවේ කතීෘ යි. ක්‍රියාවක් කරන්නා කතීෘ නම් වේ යැ යි සිතට ගත යුතු. කතීෘහු හඟවන පද කතීෘවාචක පද නම්. උඩ දුන් වාක්‍ය තුනේ ම මිනිහා, ළමයා, බල්ලා යනු කතීෘවාචක පද හ.

ඇබැසිය

මේ වාක්‍යවල කතීෘවාචක පදන් ක්‍රියාපදන් වෙන වෙන ම දක්වන්න :

1. ළමයා යයි	4. මිනිහා දකී
2. ගොනා දුවයි	5. ගොවියා සායි
3. බල්ලා බුරයි	6. ශිෂ්‍යයා ලියයි

4. "මිනිහා ගස කපයි."

මේ වාක්‍යයේ කපයි යනු ක්‍රියාව යි. මිනිහා යනු එහි කතෘය යි. ගස යනු කිමෙක් ද? ඔහු කපන දෑ යි. ඔහු ගේ කැපීමට හසු වූන දෑ යි. කෙනකු කරන ක්‍රියාවට හසු වන, යටත් වන දෑ කමී නම්. "ගස කපයි" කී තැන, ගස යනු කමීය වෙයි. කමීය අඟවන පද කමීවාචක පද නම් වේ.

- දරුවා කිරි බොයි.
- ළමයා අකුරු ලියයි.
- බළලා මීයා මරයි.
- බමරා රොන් ගනියි.
- බල්ලා හාවා ලුහුබඳී.

මේ වාක්‍යවල පෙනෙන බොයි, ලියයි, මරයි, ගනී, ලුහුබඳී යනු ක්‍රියා පද යි. දරුවා, ළමයා, බළලා, බමරා, බල්ලා යනු පිළිවෙළින් ඒ ක්‍රියාවල කතෘහු යි. කිරි, අකුරු, මීයා, රොන්, හාවා යනු පිළිවෙළින් ඒ ක්‍රියාවල කමීයෝ යි. ඔහු ඒ වාක්‍යයන්හි කමීවාචක පදයෝ ය.

ඇබැසිය

පහත සඳහන් වන වාක්‍යවල කතෘවාචක පද ද කමීවාචක පද ද ක්‍රියාවාචක පද ද වෙන් කොට දක්වන්න.

1. බුදුරජ දහම් දෙසයි	6. ළමයා මුහුණ සෝදයි
2. මව දරුවා නලවයි	7. ගවයා තණ කයි
3. පියා පුත්‍ර සොයයි	8. උපාසකයා බුදුරජුහු වඳී
4. සිංහයා මුවා මරයි	9. ගොවියා කුඹුර වපුරයි
5. රජ සිරකරු මුදයි	10. කොළවා ගොනාට තළයි

5. "හේ ඇසින් බලයි."

හේ කිමෙකින් බලයි ද? හේ ඇසින් බලයි. ඔහු බලනුයේ ඇසින් (ඇසේ උපකාරයෙනි).

හේ කනින් අසයි.

හේ කිමෙකින් (කිමෙක උපකාරයෙන්) අසා ද? කනින් (කනේ උපකාරයෙන්) අසයි.

හේ පොරොවෙන් ගස කපයි

හේ කිමෙකින් (කිමෙක උපකාරයෙන්, කුමක් උපකරණය කොට ගෙන) ගස කපා ද? පොරොවෙන් (පොරොවේ උපකාරයෙන්, පොරොව උපකරණ කොට ගෙන) ගස කපයි.

ළමයා දම්වැලින් බල්ලා බඳී.

ළමයා කිමෙකින් බල්ලා බඳී ද? දම්වැලින් බල්ලා බඳී.

මේ හැම තැන ම "කිමෙකින් ද" යන ප්‍රශ්නයට උත්තර වශයෙන් ඇසින්, කනින්, පොරොවෙන්, දම්වැලින් යන වචන ලැබී ඇත. ක්‍රියාවක් කිරීමට උපකරණ වන දෑය කරණ නම්. කරණය හඟවන පදය කරණවාචක පද නම්. උඩ සඳහන් "ඇසින්, කනින්, පොරොවෙන්, දම්වැලින්" යනු කරණවාචක පදයෝ ය.

ඇබෑසිය

කතීාවාචක, කම්වාචක, කරණවාචක පද පෙන්වන්න :

1. ගොවියා දැකැත්තෙන් ගොයම් කපයි.
2. මිනිහා පොල්ලෙන් හොරාට ගසයි.
3. වඳුරා දත්වලින් ගෙඩිය සපයි.
4. දිවියා නියෙන් ගොනා ඉරාලයි.
5. වැද්ද ඊයෙන් මුවා විඳී.
6. පොළොව වැස්සෙන් තෙමෙයි.
7. ශිෂ්‍යයා පෑනෙන් අකුරු ලියයි.
8. අරක්කැමියා ගින්නෙන් බත පිසයි.
9. ළමයා පැනින් පිපාසාව නිවාලයි.
10. මම දිවෙන් රස විඳිමි.
11. කොළවා කෙක්කෙන් ගෙඩිය කඩයි.

6. "මව දරුවාට කිරි දෙයි"

මවු කිරි දෙනුයේ කාට ද? දරුවාට ය. දෙයි යන්නෙන් දැක්වෙන ක්‍රියාවේ කතෘ මව ය. කිරි යනු කමිය ය. දරුවාට යනු කිමෙක් ද? ඒ දෙන දෑ ලබන්නා හඟවන පදය ය. මෙය සම්ප්‍රදාන නම්. ඒ සම්ප්‍රදානය හඟවන පදය සම්ප්‍රදාන වාචක පද නම්.

අරක්කැමියා අමුත්තාට බත් පිසයි.

මෙ තැන අරක්කැමියා බත් පිසනුයේ කාට ද? කවරකු සඳහා ද? කවරකු පිණිස ද? අමුත්තාට ය. අමුත්තා සඳහා ය. අමුත්තා පිණිස ය. මෙහි අමුත්තාට යනු ද සම්ප්‍රදාන වාචක පද යි.

දෙනුයේ කාටද? ක්‍රියාව කරනුයේ කාටද? (කවුරු පිණිස ද? කවුරු සඳහා ද?) යන ප්‍රශ්නවලට උත්තරය සම්ප්‍රදානවාචක පදයෙන් ලැබේ.

ඇබැසිය

පහත දැක්වෙන වාක්‍යවල කතෘවාචක කමීවාචක කරණවාචක සම්ප්‍රදානවාචක පද වෙන් කොට ලියන්න.

1. මෙහෙකරුවා සිගන්නාට බත් දෙයි.
2. රජ සෙනෙවියාට තැඟි දෙයි.
3. ගුරුවරයා ශිෂ්‍යයාට පොතක් දෙයි.
4. කොළවා ගොනාට අතින් ගසයි.
5. දිවියා ගොඳුරු පිණිස ඇවිදී.
6. ගොවියා වැඩට යයි.
7. වඩුවා ගෙයක් තනයි.
8. හෙ තෙම ගිරවාට කුඩුවක් සාදයි.
9. මෙහෙකරුවා කැත්තෙන් කැලෑව කපයි.
10. ගුරුවරයා ළමයාට වේවැලින් තළයි.
11. මිනිසා ගොනාට තණකොළ දෙයි.

7. “හේ ගමෙන් නික්මෙයි”

ඔහු නික්මෙන්නේ කිමෙකින් ද? (කුමක් කෙරෙන් ද?) “ගමෙන් ය. ගම කෙරෙන් ය”

ගසෙන් ගෙඩිය වැටේ.

ගෙඩිය වැටෙන්නේ කිමෙකින් (කුමක් කෙරෙන්) ද? ගසෙන් ය, ගස කෙරෙන් ය.

යමෙකින් ඉවත් වෙය නම්, වෙන් වෙයි නම් එය අපාදනය (අවධිය) නම්. එය අඟවන පදය අපාදනවාචක පද නම්. ඉහත දුන් වාක්‍යවල ගමෙන්, ගසෙන් යනු අපාදනවාචක පද යි.

ඇබැසිය

පහත දැක්වෙන වාක්‍යවල පෙනෙන කතෘවාචක කම්භාවක කරණවාචක සම්ප්‍රදානවාචක අපාදනවාචක පද වෙන් කොට ලියන්න.

1. කුරුල්ලා කැදුල්ලෙන් ඉගිල්ලෙයි.
2. හොරා ගමෙන් පලායයි.
3. ගොනා ගාලෙන් නික්මෙයි.
4. පෑන අතෙන් වැටෙයි.
5. කන්දෙන් ගල පෙරළෙයි.
6. මිනිහා කඩයෙන් බඩු මිළයට ගනී.
7. ළමයා අතින් පහන ගෙනෙයි.
8. ගුරුහු ශිෂ්‍යයනයට ආහාර දෙති.
9. ගින්නෙන් කැලෑව දූවෙයි.
10. මිනිහා රියෙන් නුවරට යයි.

8. ළමයා ගේ පොත.

කාගේ (කා අයත්) පොත ද? ළමයා ගේ (ළමයා අයත්) පොත ය.

ගහේ අත්ත

කිමෙක (කුමක ගේ) අත්ත ද? ගහේ (ගහ අයත්) අත්ත ය.

යමකට අයත් බව, යමකට බැඳී ඇති බව සම්බන්ධය නම් වේ. ළමයා ගේ යනු ද ගහේ යනු ද සම්බන්ධය අඟවන පද යි. ඒ සම්බන්ධවාචක පද නම්.

ඇබැසිය

පහත දැක්වෙන වාක්‍යවල ඇති කතෘ කම් කරණ සම්ප්‍රදන අපාදන සම්බන්ධ යන මොවුන් හඟවන පද වෙන් කොට ලියන්න.

1. ගොවියා ගේ පුතා දැකැත්තෙන් ගොයම් කපයි.
2. සතුරා ගේ සේනාව යුදයට එයි.
3. මිනිසා සතුරාට තමා ගේ කඩුවෙන් ගසයි.
4. සොරා මගියා ගේ බඩු පැහැරගනී.
5. ගසේ අත්තෙන් වඳුරා වැටෙයි.
6. රජුගේ කුමරුවෝ ප්‍රාසාදයෙන් බසිත්.
7. ඇමැතියා සෙනෙවියා ගේ රියෙන් නුවරින් නික්මෙයි.

- 9. “කුරුල්ලා ගසෙහි ලගී.
 කුරුල්ලා ලගින්නේ කොහි ද? ගසෙහි ය.
 “මිනිසා කුඹුරේ වැඩ කරයි.”
 මිනිසා වැඩ කරනුයේ කොහි ද? කුඹුරේ ය.
 “සැන්දෑවේ කුරුල්ලෝ ලැග්මට යෙත්.”

මේ උඩ සඳහන් වාක්‍ය අනුව කොහි ද? කොතන්හි ද? කොයි වේලේ ද? (කොයි කාලයේ ද?) යන ප්‍රශ්නවලට උත්තර ගසෙහි, කුඹුරේ (කුඹුරෙහි), සැන්දෑවේ යන වචනවලින් ලැබේ.

යමක් කීරීමට ආධාර වන තැන ආධාරය යි. ඒ ආධාරය අඟවන පද ආධාරවාචක පද නම්.

යමක් කරන කාලය හෝ වේලාව අඟවන පද ද ආධාරවාචක පද කොටසට ම ඇතුළත් ය.

අතීත කාලයෙහි මහෙෂධ නම් පඬිවරයෙක් විය
 අනාගතයෙහි මෙමතෙය නම් බුදු රජෙක් පහළ වන්නේ ය.
 අද හැන්දෑවේ අපි මෙහෙන් පිටත් වන්නමු.

මේ වාක්‍ය තුනෙහි ම අතීතකාලයෙහි, අනාගතයෙහි, හැන්දෑවේ යනු ආධාරවාචක පදයෝ යි.

ඇබෑසිය

පහත දැක්වෙන වාක්‍යවල ඇති පද මොන මොන කොටසට අයත් වාචක පද ද? යි දක්වන්න.

1. ළමයා පුටුවේ ඉඳී.
2. ගමේ වෙහෙරෙහි උළෙලෙක් වෙයි.
3. ළමෝ පිට්ටනියේ සෙල්ලම් කරති.
4. අරක්කැමියා රසවතියෙහි බත් පිසයි.
5. අද මෙහි අමුත්තනට සංග්‍රහයෙක් වෙයි.
6. යුදෙහි රාම තෙම රාවණයා නැසී ය.
7. සිවලා කටින් කුකුළා ඩැහැගනී.
8. මිනිහා නෑමට ගඟට බසී.
9. මෙහෙකරුවා සොරා ගේ හිසට පොල්ලෙන් ගසයි.
10. ළමයා ගේ පසුම්බියෙන් මුදල් වැටෙයි.
11. වළවේ ගඟ සමනොළ කන්දෙන් ගලාබසී.
12. මුදේ නැවෙක් යෙයි.

- 10. “පුත, මෙහි එන්න.
පියේ, මම ගමට යෙමි.
දරුවනි, මේ ගොනා ලිහා දමවු.”

මේ වාක්‍ය තුනේම “පුත, පියේ, දරුවනි” යන පද යොදා ඇත්තේ, කෙනකුට ඇමැතීමේ අභිගැසීමේ වශයෙනි. මෙසේ කෙනකු අමතා කතා කිරීම පිණිස යෙදෙන පද ආලපනාර්ථවාවක හෙවත් ආමන්ත්‍රණාර්ථවාවක පද නම්.

ආලපනය, ආමන්ත්‍රණය යනු කතා කොට කැඳවීම යි, අභිගැනීම යි.

ඇබැසිය

පහත සඳහන් වාක්‍යවල වාචක පද කොයි කොටසට අයත් ද? යි වෙන වෙන ම දක්වන්න.

1. මෙහෙකරුව, දරකොටය පොරොවෙන් පළව.
2. අරක්කැමියනි, සිසුවනට දෑත් බත් පිසවු.
3. දරුව, වැසි වසී. වී ගෙට ගනුව.
4. කොළුව, එළඳෙන ගාලට ගෙන යව.
5. දුවේ, කළයෙන් දිය ගෙනෙව.
6. ශිෂ්‍යයනි, බලවු. මේසයෙහි දූවිලි ඇත. සියල්ල පිසදමවු.
7. දරුව, හුණුකැටයෙන් කලු ලැල්ලෙහි අකුරු ලියව.
8. යහලුව, බලන්න, ගස සුළඟින් සැලෙයි.
9. දරුවනි, ගසෙන් ගෙඩි වැටෙයි, සියල්ල අවුලවු.
10. මැණියනි, ගමට යෑමට මට අවසර දෙන්න.

11. එක් කෙනකු අඟවන වචන ඒකවචන යි. දෙදෙනකු හෝ තුන් දෙනකු හෝ වැඩි දෙනකු අඟවන (බොහෝ දෙනකු අඟවන) වචන බහුවචන යි.

මිනිසා යනු ඒකවචන යි. මිනිස්සු යනු බහු වචන යි. ගමෙහි යනු ඒකවචන යි. ගමිහි යනු බහුවචන යි.

වාචකපද වර්තැගීම

මේ තාක් ඉගෙන ගත් වාචක පද අට වගය ඒකවචන බහුවචන දෙක්හි සිටින සැටි දැක්වේ.

මිනිස් ශබ්දය

	ඒකවචන	බහුවචන
කතීඛවාචක	මිනිසා	මිනිස්සු
කමීවාචක	මිනිසා, මිනිසාට	මිනිසුන්, මිනිසුනට
කරණවාචක	මිනිසා කරණකොට	මිනිසුන් කරණකොට
සම්ප්‍රදනවාචක	මිනිසාට, මිනිසා පිණිස	මිනිසුනට, මිනිසුන් පිණිස
අපාදනවාචක	මිනිසා ගෙන්, මිනිසා කෙරෙන්	මිනිසුන් ගෙන්, මිනිසුන් කෙරෙන්
සම්බන්ධවාචක	මිනිසා ගේ	මිනිසුන් ගේ
ආධාරවාචක	මිනිසා කෙරෙහි	මිනිසුන් කෙරෙහි
ආලපන	මිනිස	මිනිසුනි

අන් ශබ්දය

	ඒකවචන	බහුවචන
කතීඛවාචක	අත	අත්
කමීවාචක	අත	අත්
කරණවාචක	අතින්	අත්වලින්
සම්ප්‍රදනවාචක	අතට	අත්වලට
අපාදනවාචක	අතෙන්, අත කෙරෙන්	අත්වලින්, අත් කෙරෙන්
සම්බන්ධවාචක	අතේ	අත්වල
ආධාරවාචක	අතේ, අතෙහි	අත්හි, අත්වල
ආලපන	අත	අත්හි

වර්තැගීම : කතීඛ කමී කරණාදී පිළිවෙළින් නාමයෙක වාචක පද ලිවීම හෝ කීම නාම වර්තැගීම නම්. ඉහත මිනිස් ශබ්දයේත් අන් ශබ්දයේත් වර්තැගිලි සඳහන් කරන ලදී.

ඇබැසිය

බලු, බළල්, ගස්, ගොන්, මුගටි යන ශබ්ද වර්තැගන්න.

“මිනිසා වැඩ කරයි
මිනිස්සු වැඩ කරත් (කරති).”

“මිනිසා වැඩ කරයි” කී තැන වැඩ කරනුයේ එක් මිනිසෙකු යි “කරයි” යන්නෙන් හැඟැවේ. “කරත්” යන්නෙන් බොහෝ දෙනෙකු වැඩ කරන බව හැඟැවේ. කරයි යනු ඒකවචන ක්‍රියා පදය යි. කරත් යනු බහුවචන ක්‍රියා පදයයි.

ක්‍රියාව ඒක වචන වී නම්, එයින් හැඟෙන කතෘ ද ඒක වචනයෙන් සිටී. ක්‍රියාව බහුවචන වී නම්, එයින් හැඟෙන කතෘ ද බහුවචනයෙන් සිටී.

ඒ මෙසේ ය:

ලමයි දුවයි.	ලමෝ දුවත්.
බල්ලා බුරයි.	බල්ලෝ බුරත්.
ඌරා භාරයි.	ඌරෝ භාරත්.
මීයා කපයි.	මීයෝ කපත්.

ඇබැසිය

වැරැදි හරිගස්සා ලියන්න.

1. ලමෝ ගෙඩි කඩයි.
2. බලල්ලු මීයන් අල්ලයි.
3. ගොවියා සී සාති.
4. ගිරවා පියාඹති.
5. බල්ලා පිදුරුගොඩේ ලගිති.
6. ගොන්නු තණ කයි.
7. ගස්හු සුළඟින් වැටෙයි.
8. වඩුවා ගෙයක් තනත්.
9. වඩුවෝ ගෙයක් සාදයි.
10. ගසෙන් ගෙඩිය වැටෙති.

12. කථා ව්‍යවහාරයෙහිදී ලොවැ සියලු දෙනා තුන් කොටසකට බෙදෙති.

- හේ, ඔහු යි අන් කෙනකු හැඳින්වෙන පක්‍ෂය.
- තෝ, තෙපි යි කියනු ලබන (ඉදිරි පිට සිටින) පක්‍ෂය.
- මම, අපි යැ යි කියාගන්නා පක්‍ෂය.

මෙයින් “හේ ඔහු” යි හැඳින්වෙන පක්‍ෂය (පිට අය) ප්‍රථම පුරුෂ නම්. “තෝ තෙපි” යි කියනු ලබන පක්‍ෂය (ඉදිරිපිට ඉන්නා) මධ්‍යම පුරුෂ නම්. “මම අපි” යි කියන (තමන් හඟවන) පක්‍ෂය උත්තම පුරුෂ නම්.

වාක්‍යයෙක ක්‍රියාපද ද මේ කොටස් තුන අනුව වෙනස් වේ. ඒ මෙසේ ය:

	ඒකවචන	බහුවචන
ප්‍රථම පුරුෂ	හේ දුවයි	ඔහු දුවත්
මධ්‍යම පුරුෂ	තෝ දුවහි	තෙපි දුවහු
උත්තම පුරුෂ	මම දුවමි	අපි දුවමු

ඇබැසිය

අඩු තැන් පුරවන්න

1. ----- අඩමි.	6. තෝ -----.
2. ----- වැටෙයි.	7. ----- නිදමි.
3. මම -----.	8. ඔහු -----.
4. ----- කපහි.	9. අපි -----.
5. තෙපි -----.	10. ----- යමි.

(අ) වැරදි තැන් හරිගස්සා ලියන්න.

1. මම ලියමු.	6. හේ දුවහි.
2. තෙපි හඬති.	7. තෙපි තළයි.
3. ඔහු කියයි.	8. අපි නාති.
4. අපි වසමි.	9. ඔහු බොයි.
5. තෝ ලියමි.	

13. හෙ තෙමේ යයි. ඔහු යන්.

මේ වාක්‍ය දෙකින් කියැවෙන්නේ පෙර සිදු වූ ගමනෙක් ද? දැන් සිදු වන ගමනෙක් ද? නැතහොත් මත්තට සිදුවන ගමනෙක් ද?

දැන් සිදුවන ගමනෙකි. මෙසේ දැන් කැරෙන ක්‍රියාව වර්තමානකාලික ක්‍රියා නම්. වර්තමාන කාල යනු දැන් පවත්නා කාලය යි.

හේ ගියේ ය. ඔහු ගියහ.

මෙහි ගියේ ය, ගියහ යනු ගමන කැරූ නිම කළ බව අඟවන ක්‍රියාවෝ ය. නිම කළ ක්‍රියාව, අවසන් කළ ක්‍රියාව අතීතකාලික ක්‍රියා නම් වේ.

හේ යන්නේ ය (මතු යයි). ඔහු යන්නාහ (මතු යන්).

යන්නේය, යන්නාහ යනු මත්තට කරන, තව ම පටන් නොගත් ක්‍රියාවක් අඟවන පදයෝ ය. මොහු අනාගත කාලික ක්‍රියා යි. අනාගත යනු තව ම නො ආ, මත්තට එන්නට ඇති කාලය යි.

මෙසේ පුරුෂ තුනට ම අයත් ක්‍රියාවෝ කාල තුනෙහි ද ඒකවචන බහුවචන දෙක්හි ද වර නැගෙති.

මෙසේ යි :

වර්තමානකාලික ක්‍රියා

	ඒකවචන	බහුවචන
ප්‍රථම පුරුෂ	හේ දුවයි.	ඔහු දුවත්
මධ්‍යම පුරුෂ	තෝ දුවහි	තෙපි දුවහු
උත්තම පුරුෂ	මම් දුවමි	අපි දුවමු.

අතීතකාලික ක්‍රියා

	ඒකවචන	බහුවචන
ප්‍රථම පුරුෂ	හේ දිව්වේය	ඔහු දිව්වාහ
මධ්‍යම පුරුෂ	තෝ දිව්වෙහි	තෙපි දිව්වහු
උත්තම පුරුෂ	මම් දිව්වෙමි	අපි දිව්වමු

අනාගත කාලික ක්‍රියා

	ඒකවචන	බහුවචන
ප්‍රථම පුරුෂ	හේ දුවන්නේ ය	ඔහු දුවන්නාහ
මධ්‍යම පුරුෂ	තෝ දුවන්නෙහි	තෙපි දුවන්නහු
උත්තම පුරුෂ	මම් දුවන්නෙමි	අපි දුවන්නෙමු

ඇබැසිය

අඩුතැන් පුරවා ලියන්න.

1. මම් ඊයේ -----.	8. තෝ සෙට -----.
2. තෙපි හෙට -----.	9. හේ පළමු දු -----.
3. දෑන් -----.	10. ----- ලියන්නෙහි.
4. අපි අනිද්ද -----.	11. ----- කියහි.
5. ඔහු -----.	12. ----- ආයෙමි.
6. තෝ ඊයේ -----.	13. ----- කැපුහ.
7. මම් අනිද්ද -----.	14. ----- සාදන්නහු.
	15. ----- නැවමු.

	ඒකවචන	බහුවචන
ප්‍රථම පුරුෂ	හේ දුවයි (ළමයා දුවයි)	ඔහු දුවත් (ළමෝ දුවත්)
මධ්‍යම පුරුෂ	තෝ දුවහි	තෙපි දුවහු
උත්තම පුරුෂ	මම් දුවමි	අපි දුවමු.

14. “දුවයි” කී කල කවරෙක් දුවා යැ යි හැඟේ ද? මා දුවන බව හැඟේ ද? නැත. තොප දුවන බව හැඟේ ද? නැත. මම, අපි යන කොටසට ද තෝ තෙපි යන කොටසට ද යන දෙකොටසට ම අයත් නො වූ, ඒ දෙකොටසින් ම පිටත්, එක් කෙනකු (ප්‍රථම පුරුෂයට අයත් එක් කෙනකු) දුවන බව හැඟේ. “හේ දුවයි, ළමයෙක් දුවයි, මිනිසෙක් දුවයි” යන ආදි වශයෙන් හැඟවිය යුතු “අන් එකෙක් දුවයි” කියා ම හැඟේ. දුවත් යි කී කල, “ඔහු දුවත්, ළමෝ දුවත්, මිනිස්සු දුවත්” යන ආදීන් කිය යුතු පරිදි අන් බොහෝ දෙනකු දුවනු හැඟේ.

“දුවහි” කී කල “තෝ දුවහි” කියා ම හැඟේ. දුවහු යි කී කල එහි කතෘ තෙපි යි කියා ම හැඟේ. “දුවහු” යන්න “මම, අපි, තෝ, හේ, ඔහු” යන කතෘ පද සමග නො යෙදෙන බැවිනි.

දුවමි යි කී කල මම යනු එහි කතෘ බව හැඟේ. “මම් දුවමි” යන්න ම ශිෂ්ට ව්‍යවහාරය බැවිනි. දුවමු යි කී කල අපි යනු ම එහි කතෘ බව හැඟේ.

මෙසේ ක්‍රියායෙන් එහි කතෘ මොන පුරුෂයට අයත් ද? එක් කෙනෙක් ද? බොහෝ දෙනෙක් ද? යි නිශ්චිත වේ නම් එය ක්‍රියායෙන් කතෘ උක්ත වීම නම්.

හේ දුවයි යන තැන “හේ” යන්න නො තුබුණත් දුවන්නා “හේ” ම යැ යි හැඟේ. දුවයි යන්නෙන් හේ යනු උක්ත කතෘ යි. දුවත් යන්නෙන් ඔහු යනු උක්ත කතෘ යි. දුවහි යන්නෙන් තෝ යනු උක්ත කතෘ යි. දුවහු යන්නෙන් තෙපි යනු උක්ත කතෘ යි. දුවමි යන ක්‍රියායෙන් මම යනු උක්ත කතෘ යි. දුවමු යන ක්‍රියායෙන් අපි යනු උක්ත කතෘ යි.

හෙ තෙම ගොනා බදි.
 හෙ තෙම ගොනුන් බදි.
 හෙ තෙම තා බදි.
 හෙ තෙම තොප බදි.
 හෙ තෙම මා බදි.
 හෙ තෙම අප බදි.

මේ වාක්‍යවල බදි යන ප්‍රථම පුරුෂ ඒකවචනයට අයත් ක්‍රියාපදයෙන් එහි කතෘ ද ප්‍රථම පුරුෂ ඒක වචන වූ හේ යැ යි නම් කළ හැක්කේකැ යි හැඟේ හෙවත් උක්ත වේ. එහෙත් ඔහු බදිනුයේ අසුවල් පුරුෂයට අයත් තැනැත්තකු යැ යි හැඟේ ද? ඒ ක්‍රියායෙන් එවැන්නක් නො හැඟේ. හැම පුරුෂයකට ම අයත් ඒක වචන වූ හෝ බහුවචන වූ හෝ කවර ම කමී පදයක් එහි යෙදිය හැකි බැවිනි. එ බැවින් කතෘහු ක්‍රියායෙන් උක්ත වන වාක්‍යයෙක කමීය උක්ත නො වේ, අනුක්ත වේ. එසේ වූ කමීය අනුක්ත කමී නම්. උඩ සඳහන් වාක්‍යවල ගොනා, ගොනුන්, තා, තොප, මා, අප යනු අනුක්ත කමීවාචක යි. (කමීය පමණක් නො ව අනිත් කරණ සම්ප්‍රදානාදි වාචකපද ද ක්‍රියායෙන් අනුක්ත ය.)

ඇබැසිය

උක්ත අනුක්ත පද දක්වන්න.

1. මිනිස්සු ගස කපත්.	7. උපාසකයෝ සිල් ගත්හ.
2. අපි නැව් දැක්කමු.	8. මම මුහුණ සෝදමි.
3. බලලා මීයන් මරයි.	9. ඔහු මා පෙලූහ.
4. බල්ලෝ සාවුන් අල්ලති.	10. අපි ඔවුන් දුටුමු.
5. මඟියා බර ගෙනයයි.	11. ඔහු අපට ගැසූහු.
6. හොරු ගෙය බින්න.	12. හේ අප පැසැසී ය.

15. බළලා, බැළැලී, මල.

බළලා යි කී විට පිරිමි සතෙකැ යි හැගෙයි. බැළැලී යි කී විට ගැහැනු සතෙකැ යි හැගෙයි. මල යැ යි කී විට පිරිමින් නො වූ ගැහැනුන් නො වූ දූයෙකැ යි හැගේ. පිරිමි සතුන් හඳුන්වන ශබ්ද පුරුෂ ලිංගික (පුංලිංගික) නාමයෝ ය. ගැහැනු සතුන් හඳුන්වන ශබ්ද ස්ත්‍රීලිංගික නාමයෝ ය. පිරිමි ගැහැනු දෙකොටසට ම අයත් නො වූ දෑ හඳුන්වන ශබ්ද නපුංසක ලිංගික නාමයෝ ය.

පුරුෂයා, බල්ලා, ගොනා, වලහා, රජා, බමුණා යනු පුංලිංගික නාම පද යි. ස්ත්‍රී, බැල්ල, දෙන, වැලැහින්න, රැජින, බැමිණි යනු ස්ත්‍රීලිංගික නාම පද යි. ගස, ගල, සුළඟ, ගින්න යන ආදීහු නපුංසකලිංගික නාම පද යි. මෙසේ සිංහලයෙහි නාමයෝ ලිඛිත තුනකට අයත් වෙත්.

සමහර පඬිවරු පාලි සංස්කෘත භාෂාවල එන පුංලිංගික නපුංසක ලිංගික ශබ්දවලින් සිංහල ව්‍යවහාරයට ආ ශබ්ද සියල්ල පුංලිංගික ශබ්ද හැටියට ද ඒ භාෂාවල ස්ත්‍රීලිංගික ශබ්දවලින් සිංහලයට ආ ශබ්ද ස්ත්‍රීලිංගිකයන් හැටියට ද සලකත්.

ලිංග තුනට අයත් ශබ්දයන් ගේ වරනැගීම සැකෙවින් දැක්වේ.

**පුංලිංගික
ගොන්**

	ඒකවචන	බහුවචන
(උක්ත) කතීාවචක	ගොනා	ගොන්, ගොන්හු
(අනුක්ත) කම්චාවක	ගොනා	ගොන්, ගොනුන්
කරණවචක	ගොනා කරණකොට	ගොනුන් කරණකොට
සම්ප්‍රදනවචක	ගොනාට	ගොනුනට
අපාදනවචක	ගොනා ගෙන්	ගොනුන් ගෙන්
සම්බන්ධවචක	ගොනා ගේ	ගොනුන් ගේ
ආධාරවචක	ගොනා කෙරෙහි	ගොනුන් කෙරෙහි
ආලපන	ගොනෝ	ගොනුනි

ස්ත්‍රීලිංගික
දෙන්

	ඒකවචන	බහුවචන
(උක්ත) කතීාවාචක	දෙන	දෙන්නු
(අනුක්ත) කම්චාවක	දෙන	දෙනුන්
කරණවාචක	දෙන කරණකොට	දෙනුන් කරණකොට
සම්ප්‍රදනවාචක	දෙනට	දෙනුනට
අපාදනවාචක	දෙන ගෙන්	දෙනුන් ගෙන්
සම්බන්ධවාචක	දෙන ගේ	දෙනුන් ගේ
ආධාරවාචක	දෙන කෙරෙහි	දෙනුන් කෙරෙහි
ආලපන	දෙන	දෙනුනි

නපුංසකලිංගික
මල්

	ඒකවචන	බහුවචන
(උක්ත) කතීාවාචක	මල	මල්
(අනුක්ත) කම්චාවක	මල	මල්
කරණවාචක	මලින්	මල්වලින්
සම්ප්‍රදනවාචක	මලට	මල්වලට
අපාදනවාචක	මලෙන්, මල කෙරෙන්	මල්කෙරෙන්, මල්වලින්
සම්බන්ධවාචක	මලේ, මලෙහි	මල්හි, මල්වල
ආලපන	මල	මල්නි

ඇබැසිය

මිනිස්, මහලු, මැහැලි, බමුණු, බැමිණි, ගස්, ගල්, වැව් යන ශබ්ද වර නගන්න.

“සුදු මල, රතු මල.”

16. සුදු මල යැ යි කී කල රතු හෝ නිල් මලක් නො ව සුදු පැහැති ම මලෙකැ යි හැගේ. අන් පැහැති මල්වලින් එය වෙන් කැරුණේ සුදු යන වචනයෙනි. රතු මල කී කල වෙන පැහැති මල්වලින් වෙන් කොට රතුපැහැ ඇති මල ම යැ යි හැඟවුණේ රතු යන වචනයෙනි. මෙසේ දෑයක් හෝ කෙනකු අන් අය ගෙන් වෙන් කොට දක්වන ගුණවාචක ශබ්ද විශේෂණ නම්. ඒ ශබ්ද මගින් වෙන් කරනු ලබනුයේ විශේෂය නම්.

සුදු මල, රතු මල යන තන්හි සුදු, රතු යනු විශේෂණ ශබ්ද යි. මල යනු විශේෂය ශබ්ද යි.

හොඳ මිනිහා, නරක ළමයා යන තන්හි ද හොඳ, නරක යනු විශේෂණ යි. මිනිහා, ළමයා යනු විශේෂය යි.

ඇඛැසිය

(අ) විශේෂණ විශේෂය පද වෙන් කොට දක්වන්න.

1. උස් ගස සැඟ පුළුඟින් ඇඳ වැටෙයි.
2. කුඩා ළමයා හීලෑ ගොනා දික් ලණුවෙන් බැඳ ගෙනෙයි.
3. නපුරු මිනිස්සු දුබල අයට පීඩා කරන්.
4. අක්‍රම මිනිහා ගැඹුරු වළෙහි වැටුණේ ය.
5. සියලු ගෙවල් මහවතුරට යට වූහ.
6. බොහෝ සිරකරුවෝ අඳුරු හිරගෙහි උන්හ.
7. දක්‍ෂ ශිෂ්‍යයෝ නිලෝභ අධිපතියා ගෙන් වටිනා තෑගි ලැබූහ.
8. දුෂ්ට ධනවතා දිළිඳු මිනිසා ගෙයින් පලවා හැරියේ ය.
9. ගිලන් මිනිසා දයාවන් වෙදමහතාගෙන් අත්දුටු බෙහෙතක් ලබාගති.
10. මේ ගමේ පැරැණි විහාරයෙහි මහා පින්කම් උළෙලක් දැන් පවතී.

(ආ) අඩු තැන් විශේෂණ පදවලින් පුරවන්න.

1. ----- මිනිසා ----- ගොනාට ----- ලියෙන්නේ තැලි ය.
2. ----- වෙළෙන්දා ----- බඩු ----- මිනිසුනට ----- මිලට විකිකේ ය.
3. ----- උපාසකවරු ----- විහාරයට ගොස් ----- පොහෝ දිනවලදී බණ අසති.
4. ----- අසු ගේ පිටින් ----- මිනිසා වැටෙයි.
5. ----- මුඛ ----- වැද්ද දැක පැනදිවුයේ ය.
6. ----- සතුන් ගෙන් වැඩ ගැනීම ----- මිනිසුනට නො වටී.
7. ----- සිතින් කළ පිනෙහි ----- අනුසස් ඇත.
8. ----- ළමයාගේ අතෙන් ----- කෝප්පය වැටුණේ ය.
9. ----- සිවුපාවෝ ----- අඳුරෙහි ගොදුරු සොයා ඇවිදිති.
10. ----- ශිෂ්‍යයා දඬුවමින් නො කීපෙයි.

- 17. (1) ගොවියා කුඹුරට අද නො යයි.
- (2) මෙහෙකරුවාත් ඔහුගේ පුතාත් කුඹුරට නො යෙති.
- (3) එහෙත් මම නම් එහි යෙමි.

මේ වාක්‍ය තුනෙන් පළමු වැන්නෙහි “නො යයි” කී තැන නො යනු ද, දෙවෙනි වැකියෙහි මෙහෙකරුවාත් පුතාත් යන තැනින් ත් යනු ද, තුන්වැනි වාක්‍යයෙහි එහෙත් යනු ද, “මම නම්” යන තැන “නම්” යනු ද දක්නා ලැබෙත්. මොහු නාමපදයෝ ද? “මිනිසා මිනිස්සු” යන ආදි වශයෙන් මොහු කතීාවාවකාදි අඵයන්හි වරනැගෙත් ද? නැත. එසේ නම් කිරීමක් අගවන ක්‍රියාපද ද? නැත. නාම ක්‍රියා යන දෙ වගට ම අයත් නොවූ මොහු කවුරු ද? මොහු “අව්‍යය” නම් කොටහට ඇතුළත් නිපාත නමින් හැඳින්වෙන්නෝ ය. සුදුසු පරිදි වාක්‍යයෙක මුලට, මැදට හෝ අගට නොයෙක් අඵ අනුව යෙදෙත්.

අව්‍යයනට ඇතුළත් වූ උපසර්ගී පද පාලි පාඩම් කොටසේදී ඉගැන්වෙයි.

ඇබැසිය

පහත දැක්වෙන වාක්‍යයන්හි නාම ද ක්‍රියා ද යන දෙකොටසට අයත් නොවන පද ඇත් ද? යි සොයා වෙන ම ලියන්න. ඔවුනට නිපාත යන නම බැවහර කරන්න.

- 1. පියා පුතු හා ගෙන් නික්මෙයි.
- 2. පියා ද පුතු ද නාන පිණිස යෙති.
- 3. අද මිනිස්සු පුරාතනයෙහි සේ නො වෙත්.
- 4. අද වූකලි දහමින් පිටතට යන්නෝ බොහෝ වෙත්.
- 5. එහෙත් ගුණදහම් රක්නාහු නැත්තාහු ද නො වෙත්.
- 6. කථාවෙන් ම ආගම වඩන්නට සැරසෙත් මුත් ක්‍රියායෙන් ආදර්ශී දෙන්නෝ ස්වල්ප දෙනෙක් ය.
- 7. අද දවසැ වනාහි අපරාධ නම් ඉතා බහුල ය.
- 8. මෙය වළක්වා ලන උපාය කිමෙක් ද?
- 9. බොරු සෝෂණ කෙරෙත් තොර වැ මේ ප්‍රශ්නය විසඳන්නට තැත් කරත් නම් කොතරම් යහපතෙක් ද?
- 10. මේ තාක් මේ පැණය නිසි පරිදි විසඳන්නට ඉදිරිපත් වූවක්හු ගැන මට මතක නැත.

- 18. ළමයා ඇඳෙන් නැගිට එළියට යයි.
 ළමයා එළියට ගොස් මුහුණ සෝදයි.
 ළමයා මුහුණ සෝද කැම කයි.
 ළමයා කැම කා අත කට සෝදයි.
 ළමයා අත කට සෝද කාමරයට යයි.

මේ උඩ සඳහන් වාක්‍යවල පිළිවෙළින් යයි, සෝදයි, කයි, සෝදයි යයි කියා අවසානයෙහි ක්‍රියාපද දක්නට ඇත. ඒ අවසාන ක්‍රියා හෝ අපර ක්‍රියාවෝ ය. ඒ ක්‍රියාවන් කරන්නට පූච්ඡයන් ළමයා කළ ක්‍රියා වගයක් ද පිළිවෙළින් “නැගිට, ගොස්, සෝද, කා, සෝද” යැ යි දක්නට ඇත. වාසගමක් ඒ ක්‍රියාවලින් අවසන් කරන්නට නො හැක්ක. “ළමයා නැගිට” කියා වාක්‍යයක් අවසන් කළ හැකි ද? නො හැක්ක. “ළමයා නැගිට කුමක් කරයි ද?” යි ප්‍රශ්නයක් හැඟේ. “ළමයා නැගිට” යැ යි කී පමණින් අදහසක් සම්පූර්ණයෙන් නො ලැබෙන බැවිනි. “ළමයා නැගිට ය යි” කී විට සම්පූර්ණ අදහසක් ලැබේ. “නැගිට, යයි” යන ක්‍රියා දෙකෙන් “යයි” යනු අවසාන ක්‍රියාව හෝ අපර ක්‍රියාව යි. එයට පූච්ඡයන් කළ දූය අඟවන “නැගිට” යන්න පූච්ඡියාව යි. අනිත් වාක්‍යවලත් සෝදයි, කයි, යයි යනු අපර ක්‍රියා යි. “ගොස්, සෝද, කා” යනු පූච්ඡියා යි.

ඇබැසිය

(අ) පහත සඳහන් වන වාක්‍යවල පූච්ඡියා අපරක්‍රියා වෙන වෙන ම දක්වන්න.

- 1. ළමෝ පාසලට ගොස් උගනිති.
- 2. ශිෂ්‍යයෝ පාසැලෙන් නික්ම පිට්ටනියට යෙත්.
- 3. සොරු රැ ගේ බිඳ ගෙට වැද බඩු හැරගෙන යති.
- 4. බල්ලා පිදුරුගොඩට වැද වක ගසාගෙන නිදයි.
- 5. ගොවියෝ උදලු ගෙන කුඹුරට බැස එය කොටති.
- 6. කුකුළෝ අලුසමෑ අවදි වැ හඬ ලති.
- 7. බල්ලා අමුත්තා දූක ගොරවා ඉදිරියට පනී.
- 8. මිනිහා කඹය ගෙන ගොනා ලුහුබැඳ අල්ලා ගනී.
- 9. කොටියා වස්සා දූක වහා පැන අල්ලාගෙන පලා යයි.
- 10. බේබද්දෝ තැබෑරුමට ගොස් රා බී මත් වී කලහ කරති.

(ආ) අඩුතැන් පූච්ඡයා පදවලින් පුරවන්න.

1. අපි අද ගඟට ----- නාමු.
2. සොරා ගෙහිමියා ----- ගසෙන් ----- පලායෙයි.
3. හරක් වැට ----- වත්තට ----- බෝග කාදමිනි.
4. වෙළෙන්දා ගමට ----- එලවලු මිලයට ----- කඩපොලට ----- වැඩි මිලට විකුණයි.
5. මෙහෙකරු හැන්දෑවේ වැඩපොලෙන් ----- ගෙදරට ----- ඇඟ ----- කෑම ----- නින්දට යයි.
6. වඩුවෝ පොරෝ ද කියත් ද ----- කැලෑවට ----- ගස් ----- මැසි ----- ඉරත්.
7. උපාසකවරු වෙහෙරට ----- බුදුරදුන් ----- තෙරුන් ගෙන් බණ ----- පෙරළා ගෙවලට එත්.
8. ළමෝ හැන්දෑවේ කෑම ----- පාඩම් ----- නින්දට යත්.
9. හරකා කෘෂියා ----- වත්තට ----- ----- එළවලු කාදමයි.
10. කොඵවා ගසට ----- පොල් ----- එක් අතෙකින් කුරුම්බාවක් ද ----- සෙමෙන් බිමට බසී.

19. අඵකියාව

“මිනිසා ගමට යන්නේ රුක්සෙවණකට ගොස් ගිමන් හැරියේ ය.”

මේ වාක්‍යයෙහි හැරියේ ය යන්න අවසාන (අපර) ක්‍රියා යි කී තැන යන්නේ යනු කවර ක්‍රියාවෙක් ද? මෙය පැරැණි සිංහල ඇදුරෝ අරුත් කිරියැ (අඵ කියා) යි නම් දුන්න. මෙය ක්‍රියායෙන් හැදෙන නාමයෙකි. එහි කතෘහට ලිංග විභක්ති සංඛ්‍යා යන තුනින් ම සමාන ව සිටී.

ස්ත්‍රී ගමට යන්නී ලිදැක් දෑක එය වෙත ගියා ය. මෙ තැන ස්ත්‍රී යන කතෘ පදයට සමානව යන්නී යි අඵකියාව ස්ත්‍රීලිංගික ඒකවචනයෙන් සිටී.

20. මිශ්‍රකියාව

ලමයා අඬමින් යෙයි.

මෙහි “යයි” යන්නෙන් අඟවන ක්‍රියාව කරන සමග ම ඇඬීම කරන බව දැක්වේ. ප්‍රධාන ක්‍රියාව යයි යනුවෙන් දැක්වෙන එක ය. එයට මිශ්‍ර ව කරන අනිත් ක්‍රියාව “අඬමින්” යන්නෙන් දැක්වේ. මෙය සිංහල ඇදුරෝ මුසුකිරිය (මිශ්‍රකියා) නමින් හැඳින්වූහ.

* * *

දැන් ඉගැන්වුණු මේ මූලික සිංහල ව්‍යාකරණ පාඨම ටික හොඳට පුහුණු කොට ගෙන පාලිභාෂාව ඉගැනීම පටන්ගන්න.

පාළු භාෂායෙහි අකුරු හතළිස් එකකි. එයින් පළමු වන අට ස්වරයෝ ය. ඉතිරි අකුරු ව්‍යංජනයෝ ය.

ස්වර අට

අ ආ ඉ ඊ උ ඌ ඍ ඎ

ව්‍යංජන තෙතිස

ක් ඛ ග් ස් ඩ්	ක-වගීය
ච ඡ ජ ඣ ඤ ඦ	ච-වගීය
ට් ට් ඨ ජ් ඣ්	ට-වගීය
ත් ඬ ද් ධ න්	ත-වගීය
ප් ඵ බ් හ් ම්	ප-වගීය
ය් ර් ල් ව් ස් හ් ළ් (අං)	අවගීය

හ්‍රස්ව දීඝී

නො ඇදී කියැවෙන ස්වරයෝ හ්‍රස්ව නම්හ. ඇදී කියැවෙන්නෝ දීඝී නම්හ. අ, ඉ, උ යන තිදෙන හ්‍රස්වයෝ ය. ආ, ඊ, ඌ යන තිදෙන දීඝීයහ.

ඵ - ම දෙදෙනා නො බැඳුණු අකුරුවලට මුලින් සිටැ දීඝී වැ (ඇදී) කියැවෙත්. බැඳී අකුරුවලට මුලින් සිටැ බොහෝ තැන හ්‍රස්ව වැ (නො ඇදී) කියැවෙත්.

එසු, ඔට්ටො යන මෙහි සු-යන්නට මුලින් සිටි තනි එ යන්න ද, ට්ටො යන්නට මුලින් සිටි තනි ම යන්න ද නො ඇදී කියැවෙත්.

සෙයොයා, සොසථී යන තන්හි ව්‍යංජනයන් හා එක් වැ සිටි එ - ම දෙදෙන බැඳී අකුරින් පෙරටු වැ සිට නො ඇදී (හ්‍රස්ව වැ) කියැවෙත්.

සිඵල ධනිත

ක - ච - ට - ත - ප යන වර්ගී පසේ දෙවෙනි සතරවන අකුරු ධනිත නම්හ. (සාමාන්‍ය ව්‍යවහාරයෙහි මහාප්‍රාණ යැ යි මොවුනට නම් කරනු ලැබේ.) සෙස්සෝ සිඵල නම්හ. (අල්ප අකුරු යැ යි පොදු වහරෙහි නම් කරනුයේ මොවුනට ය.)

සෝෂ අසෝෂ

කවර්ගී, චවර්ගී ආදී වර්ගීයන් ගේ පළමුවන දෙවෙනි අකුරු ද ස යන්න ද අසෝෂ නම්හ. සෙස්සෝ සෝෂ නම් වෙති.

වර්ගීයන්

වර්ගී පසේ කෙළවර වූ ඩී ඤ් ණ් න් මී යන පස වර්ගීයන් නම් හ.

ඇබැසිය

1. පාලි භාෂාවේ අකුරු කොතෙක් ද? ඒ කවුරුහු ද? ස්වරයෝ කවුරු ද? ව්‍යංජනයෝ කවුරු ද?
2. හ්‍රස්වයෝ කවුරු ද? දීඝීයෝ කවුරු ද?
3. පූජේමී, කුසුමෙන, හොතු, මොක්ඛො, කායො, මෙන්තං, කරොථ, යොබ්බතං යන මේ පදවල එ - ඔ දෙක හ්‍රස්ව ව ද දීඝී ව ද කියැවෙන තැන් දක්වන්න.
4. නමො තස්ස භගවතො. මෙහි ස්වර ව්‍යංජන වෙන් කරනු. සෝෂ අසෝෂ ද වෙන් කරන්න.
5. නමො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. මෙහි ඒ ඒ අකුරු කවර කවර වර්ගීවලට අයත්හු ද? යි දක්වන්න.
6. බුද්ධං සරණං ගච්ඡාමි. මෙහි සිඵල ධනිත වෙන් වෙන් කොට ලියන්න.

1. පදයන් ගේ මූල ප්‍රකෘති නම්.

බුද්ධ, ධම්ම, සඛ්ඝ, මග්ග, කාය යනු පාලිභාෂාවේ ශබ්ද ප්‍රකෘති (මුල් ශබ්ද) කිහිපයෙකි. වාක්‍යයෙක යෙදෙන විට අදහසට ගැළැපෙන සැටියෙන් මේ ශබ්ද වෙනස් වේ.

බුද්ධො විභරති (බුදුරජ වෙසෙයි)

බුද්ධං වඤ්ඡති (බුදුරජු වදිමි)

බුද්ධෙන ජනො සුඛිජාතො (බුදුරජු කරණ කොට ගෙන ජනයා සුව පත් විය.)

මේ වාක්‍ය තුනේ “බුද්ධො බුද්ධං බුද්ධෙන” යැ යි එක ම බුද්ධ ශබ්දය තුන් අතකට වෙනස් වී ඇත. ඒ වෙනස ද වන්නේ ඒ ශබ්දයේ අගට යි.

2. බුද්ධ යනු මුල් ශබ්දය යි. (ප්‍රකෘතිය යි). එහි අග ධ යන්නේ ඇත්තේ “ධ + අ” යන අකුරු දෙක ය. එහි අග අයන්න නැති වී එ තැනට ඔ යන්නෙක් එයි. එවිට (බුද්ධ ඔ = බුද්ධො යි පදය හැදේ. බුද්ධං යැ යි කී තැන බුද්ධ ශබ්දයේ අග “අං” වී තිබේ. “බුද්ධෙන” කී තැන බුද්ධ ශබ්දයේ අග “එන” වී තිබේ.

මෙසේ ශබ්දයෙක අගට එකතු වී එය කිහිප අතකට බෙදන ඒ අකුරුවලට විභක්ති යැ යි කියති.

පාලි භාෂායෙහි එසේ වූ විභක්ති අට වගයෙක් ඇත. ඒවාට පාලියෙන් කියන නම් සහ එහි සිංහල තේරුම පහත දැක්වේ.

* පැරැණි ඇදුරේ “සි” යනු පඨමා විභක්ති ඒකවචන යැ යි ගෙන එයට “ම” ආදේශය කොට “බුද්ධො” යි සැදූහ. මෙහි දැක්වූ ක්‍රමය ආධුනිකයනට එයට වඩා ලෙහෙසි යි.

පාලි
 පයමා විහත්ති
 ආලපනෙ පයමා
 දුතියා විහත්ති
 තතියා විහත්ති
 චතුසථි විහත්ති
 පඤ්චමි විහත්ති
 ඡට්ඨි විහත්ති
 සත්තමි විහත්ති

සිංහල තේරුම
 (පළමු විඛත)
 (අලප් අරුතැ පළමු විඛත *)
 (දෙවෙනි විඛත)
 (තෙවෙනි විඛත)
 (සතර වැනි විඛත)
 (පස් වැනි විඛත)
 (ස වැනි විඛත)
 (සත් වැනි විඛත)

3. දැන් විහක්ති අට ම එක් වී හැදුණු පද වැලෙක් දැක්වේ. ඒවායේ අගට එක් වී තිබෙන විහක්ති සොයා බලන්න.

ප්‍රකෘතිය - බුද්ධ

	ඒකවචන	බහුවචන
පයමා විහත්ති	බුද්ධො	බුද්ධා
ආලපනෙ පයමා	බුද්ධ	බුද්ධා
දුතියා විහත්ති	බුද්ධං	බුද්ධෙ
තතියා විහත්ති	බුද්ධෙන	බුද්ධෙහි, බුද්ධෙහි
චතුසථි විහත්ති	බුද්ධාය, බුද්ධස්ස	බුද්ධානං
පඤ්චමි විහත්ති	බුද්ධා, බුද්ධමහා, බුද්ධස්මා	බුද්ධෙහි, බුද්ධෙහි
ඡට්ඨි විහත්ති	බුද්ධස්ස	බුද්ධානං
සත්තමි විහත්ති	බුද්ධෙ, බුද්ධමහි, බුද්ධස්මිං	බුද්ධෙසු

ඇබැසිය

1. උඩ සඳහන් පදවැලෙහි බුද්ධ ශබ්දයේ අගට එක්ව ඇති විහක්තින් සොයා ගෙන වෙන ම විහත්ති පිළිවෙළ අනුව ලියන්න.
2. ශබ්ද ප්‍රකෘති නම් කවරේ ද?
3. පාලි භාෂාවේ නාමවිහක්ති කීයෙක් ඇද්ද?

* විහක්ති යනු සංස්කෘත යි. ව්‍යවහාර සිංහලයෙහි ද එය යෙදෙයි. විහත්ති යනු එහි පාලි රූපය යි.

පළමු කොටස - ඒකවචන

4. ක්‍රියාවෙන් උක්ත වන පදය පද්‍යාපිතත්‍යන්තය එක්ව හැඳුණු (පද්‍යාපිතත්‍යන්ත) එකෙකි. (මේ පොතේ ප්‍රාරම්භයේ පළමු වන පාඩමේ අංක 3 කියවා සිතට ගන්න.)

ශබ්ද ප්‍රකෘතිය	පද්‍යාපිතත්‍යන්ත ඒක වචනය
අස්ස (අශ්ව)	අස්සො (අශ්වයා)
ගජ (ඇත්)	ගජො (ඇතා)
සුනඛ (බලු)	සුනඛො (බල්ලා)
වානර (වඳුරු)	වානරො (වඳුරා)

5. ක්‍රියාපද

“ගච්ඡති” මෙය වතීම්‍යානකාලික (දූන් කරන ක්‍රියාවක් අගවන) ක්‍රියාපදයෙකි.

“යයි” යනු එහි තේරුම යි. එයින් එක් කෙනකු යන බව ම හැඟෙයි. එබැවින් එය ඒකවචන ක්‍රියාපදයෙකි.

- පුරිසො ගච්ඡති (පුරුෂයා යයි)
- අස්සො ධාවති (අශ්වයා දුවයි)

මෙහි ගච්ඡති (යයි) යනු ඒකවචන ක්‍රියාපදයෙකි. එයින් උක්ත වූ කතීෂා පදය පුරිසො (පුරුෂයා) යන්න යි. එය පද්‍යාපිතත්‍යන්ත ඒකවචන පදයෙකි. ධාවති යනු ඒකවචන ක්‍රියාපද යි. අස්සො යනු එහි උක්තකතීෂා පදය යි. එය ද පද්‍යාපිතත්‍යන්තයකි.

උක්තකතීෂා ගැන ප්‍රාරම්භ කාණ්ඩයේ 13 වැනි පාඩම යලිත් කියවා බලන්න.

ඇබ්‍රේසිය

1. අස්ස (අශ්ව), ගජ (ඇත්), සුනඛ (බලු), වානර (වඳුරු), ගොන (ගොන්), මූසික (මී), බිලාල (බළල්) යන ප්‍රකෘතිශබ්දවලින් පද්මාවිභක්තික ඒකවචන රූප සාදන්න. තේරුම් ද දෙන්න.

2. සිංහලයට නගන්න.

1. මූසිකො ධාවති.	4. ගොනො ධාවති.
2. ගජො ධාවති.	5. බිලාලො ගච්ඡති.
3. සුනඛො ගච්ඡති.	6. වානරො ධාවති.

3. පහත දැක්වෙන ශබ්දප්‍රකෘතිවලින් පද්මාවිභක්තික ඒකවචන සාදන්න. පහත දැක්වෙන ක්‍රියාපද හා එකට ගලපා වාක්‍ය සාදන්න. තේරුම් ද ලියන්න.

පුරිස (පුරුෂ)	නිවිධති (සිටී)
කුක්කුර (බලු)	නිසීදති (හිඳී)
බාලක (ලමා)	සයති (වැදහෙයි)
පුත්ත (පුත්)	උච්චතති (නැඟිසිටී)
හානික (සහෝදර)	ආගච්ඡති (එයි)
රුක්ඛ (ගස්)	කීළති (සෙල්ලම් කරයි)
වාත (සුළං)	පතති (වැටෙයි)
	වායති (හමයි)

දෙවෙනි කොටස - බහුවචන

අස්ස (අශ්ව) යනු ප්‍රකෘතිය යි. එයින් හැඟෙන පද්මා විභත්තික බහුවචනය අස්සා යනු යි. "අශ්වයෝ" යනු එහි තේරුම යි.

ගව්‍යනි යනු ඒකචන ක්‍රියාපදයෙකි. එහි බහුවචනය ගව්‍යනි (යන්) යනු යි.

ක්‍රියාව බහුවචන වූ කල එයින් උක්ත වූ කතෘ පද්මා විභත්තික බහුවචනයෙන් සිටී. අස්සා ගව්‍යනි (අශ්වයෝ යන්) යනු නිදහ්න යි.

මතු දැක්වෙන වාක්‍ය හැඳි ඇති සැටි සලකන්න.

- පුරිසා ගව්‍යනි (පුරුෂයෝ යන්)
- අස්සා ධාවනි (අශ්වයෝ දුවන්)
- කුක්කුරා සයනි (බල්ලෝ වැදහෙන්)
- බාලකා තිට්ඨනි (ළමෝ සිටිත්)

ක්‍රියාව බහුවචන වූ කල එයින් උක්ත කතෘ ද පද්මාවිභත්තික බහුවචනයෙන් සිටිය යුතු යි.

ඇබැසිය

1. නිසීදති, උට්ඨහනි, ආගව්‍යනි, කීළති, පතති, වායති යන ක්‍රියාවල බහුවචන රූප දෙන්න. තේරුම් ද ලියන්න.
2. බාලක, පුත්ත, භාතික, රුක්ඛ, වාත, කුක්කුර යන ශබ්දවල පද්මාවිභත්තික බහුවචන රූප දී තේරුම් ද ලියන්න.
3. සිංහලයට නගන්න.
කුක්කුරා ධාවනි, බාලකා කීළනි, අස්සා සයනි, පුරිසා ආගව්‍යනි, රුක්ඛා පතනි, ගජා උට්ඨහනි, වාතා වායනි.
4. පාලියට නගන්න.
බල්ලා දුවයි, වඳුරෝ වැටෙත්, ළමෝ හිඳිත්, ගස වැටෙයි, සුළඟ හමයි, පුරුෂයෝ නැගිටිත්.

ක්‍රියාවෙන් උක්ත නොවූ කමීය (අනුක්ත කමීය) ද්‍රව්‍යාවිභක්තික පදයෙන් ද විභක්තික පදයෙන් දැක්වෙයි. (අනුක්ත පද යන්න ආරම්භයේ 13 පාඩම බලා දැනගන්න.)

ද්‍රව්‍යාවිභක්තික ඒකවචන හා බහුවචන පහත දැක්වේ.

ඒකවචන	බහුවචන
අස්සං (අශ්වයා)	අස්සෙ (අශ්වයන්)
ගජං (ඇතා)	ගජෙ (ඇතුන්)
සුනඛං (බල්ලා)	සුනඛෙ (බල්ලන්)
වානරං (වඳුරා)	වානරෙ (වඳුරන්)
රුක්ඛං (ගස)	රුක්ඛෙ (ගස්)

අනුක්ත කමීවාචකය ද්‍රව්‍යාවිභක්තික පදයෙන් සිටී.

පුරිසො රුක්ඛං ඡිඤ්ඤි (මිනිසා ගස කපයි)	පුරිසො රුක්ඛෙ ඡිඤ්ඤි (මිනිසා ගස් කපයි)
ගජො පුරිසං පහරති (ඇතා මිනිසාට ගසයි)	ගජා පුරිසං පහරන්ති (ඇත්තු මිනිසුන්ට ගසන්)
කස්සකො ගොනං බඤ්ඤි (ගොවියා ගොනා බඳී)	කස්සකා ගොනෙ බඤ්ඤන්ති (ගොවියෝ ගොනුන් බඳීන්)
බාලකො බිළාලං පොසෙති (ළමයා බිළලා පෝෂිත කරයි)	බාලකා බිළාලෙ පොසෙන්ති (ළමෝ බිළලුන් පෝෂණය කරන්)

මේ වාක්‍යවල රුක්ඛං රුක්ඛෙ, පුරිසං පුරිසෙ යන ආදීන් ඡිඤ්ඤි ඡිඤ්ඤති ආදී ක්‍රියාවන් ගෙන් අනුක්ත වූ කමීපදයෝ ය. ඔහු ද්‍රව්‍යාවිභක්තික ව සිටිත්.

6. යම් තැනකට යෙයි ද, වදී ද, නඟී ද, බසී ද ඒ හැම ද්‍රව්‍යාවිභක්තියක් පදයෙන් සිටී. බාලකො විජ්ජාලයං ගච්ඡති (ළමයා විදුහලට යෙයි). වානරො රුක්ඛං ආරුහති (වඳුරා ගස නඟී). ගජො කාසාරං ඔතරති (ඇතා විලට බසී). ගොනා වජං පච්ඡන්ති (ගොන්නු ගාලට වදීන්).

ඇබැසිය

(අ) පහත දැක්වෙන නාමයන්ගේ පටිමාවිභක්තික, උත්තියාවිභක්තික, ඒකවචන, බහුවචන දෙනු. අඵ ද ලියනු.

සාටක (සළු),	අජ (ළු),
රඵ (රිය),	ව්‍යඟ්ඝ (ව්‍යාඝ්‍ර),
ලුද්දක (වැදි),	මිග (මුව),
අජගර (පිඹුරු)	සජ්ප (සජී),
කලඤක (ලෙනෙන)	සිලුත්ත (ගරඬි),
වොර (සොර),	සුද (අරක්කැමි).

(ඉ) මෙහි දැක්වෙන ක්‍රියාවන්ගේ බහුවචනරූප දෙන්න.

බාදති (කයි)	අනුබ්‍යධිති (ලුහුබදී)
භුඤ්ජති (වළඳයි)	විජ්ඣති (විදී)
වහති (උසුලයි, උසුලාගෙන යයි)	ජ්ඣති (කපයි)
හරති (ගෙන යයි)	කම්පති (සැලෙයි)
ආහරති (ගෙනෙයි)	මාරෙති (මරයි)
වෙදෙති (වෙළයි)	බ්‍යධිති (බදී)
පාතෙති (හෙළයි)	මාපෙති (මවයි, සාදයි)
චසති (චැහැගනී, සපයි)	

(ඊ) සිංහලයට නගන්න

1. අජගරො අජං වෙදෙති.	4. ලුද්දකා මිගෙ විජ්ඣන්ති.
2. ව්‍යඟ්ඝො ගොනං මාරෙති.	5. වාතො රුක්ඛෙ පාතෙති.
3. අස්සා රඵං වහන්ති.	6. සජ්පො මුසිකං බාදති.
7. බිලාලො කලඤකං අනුබ්‍යධිති.

(උ) පාලියට නගන්න.

1. බල්ලා ගොනා සපයි.	5. පිඹුරා බල්ලා වෙළයි.
2. බළල්ලු මීයන් කත්.	6. මිනිස්සු විලට බසිත්.
3. පුරුෂයෝ ඇතා බදිත්.	7. වඳුරෝ ගස නඟිත්.
4. වැද්ද මුවා ලුහුබදී.	8. ලමෝ ගමට යත්.
9. සොරු ගමට වදිත්.

7. කරණාර්ථය තනියා විභව්‍යයන්හ පදයෙන් දැක්වෙයි.
(මෙහි ආරම්භයේ තුන්වැනි පාඩම කියවා කරණාර්ථය තේරුම් ගන්න.)

තනියා ඒකවචන පුරිසෙන (පුරුෂයා කරණ කොට ගෙන)

තනියා බහුවචන පුරිසෙහි, පුරිසෙහි (පුරුෂයන් කරණ කොටගෙන)

තනියා ඒකවචන හයෙන (අතින්, අත කරණ කොට ගෙන)

තනියා බහුවචන හයෙහි, හයෙහි (අත්වලින්, අත් කරණ කොට ගෙන)

	ශබ්ද මාලාව
ප්‍රකෘතිය	පඨමා ඒකවචනය
රොග	රොගො (ලෙඩ)
කස්සක	කස්සකො (ගොවියා)
ලගුළ	ලගුළො (පොල්ල)
දණ්ඩ	දණ්ඩො (දංඩ, ලිය)
බග්ග	බග්ගො (කඩුව)
ගෙණ්ඩුක	ගෙණ්ඩුකො (පන්දුව)
පාසාද	පාසාදො (ප්‍රාසාදය)
භාර	භාරො (බර)
භොග	භොගො (සපියාගේ කඳ, දරණ වැල)
අජගර	අජගරො (පිඹුරා)
පොත	පොතො (නැව)
නබ	නබො (නිය)
අගද	අගදො (බේත)
කොධ	කොධො (කෝඨය)
අක්කොධ	අක්කොධො (අකෝඨය)
බන්ධ	බන්ධො (උරහිස)
මීග	මීගො (මුවා)

ක්‍රියාපද

පහරති (ගසයි)

කීළති (සෙල්ලම් කරයි)

දළෙති (ඉරාලයි, පළයි)

තරති (ඉක්ම යයි. එ තෙරට යයි)

ජනාති (දිනයි)

වූපසම්මති (සංසිදෙයි, සුව වෙයි, නිවෙයි)

වූපසමෙති (සංසිඳුවයි)

ඇබැසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. පුරිසො අගදෙන රොගං වූපසමෙති.
2. කස්සකො දණ්ඩෙන ගොනං පහරති.
3. බාලකා ගණ්ඩුකෙහි කීළන්ති.
4. ව්‍යග්ඝො නබෙහි අජං දළෙති.
5. පුරිසො පොතෙන සමුද්දං තරන්ති.
6. පණ්ඩිතො අක්කොධෙන කොධං ජනන්ති.
7. රොගා අගදෙහි වූපසම්මන්ති.

(ආ) පාලියට නගන්න.

1. ළමයා අතින් ගොනාට ගසයි.
2. පිඹුරා හෝගයෙන් (දරණවැලින්) මුවා වෙළයි.
3. මිනිසා කඩුවෙන් සොරාට ගසයි.
4. ගොවියෝ පොළවලින් සොරුන්ට ගසන්.
5. බළලා නියවලින් සපියාට ගසයි.
6. අක්‍රෝධයෙන් ක්‍රෝධය නිවෙයි.
7. දසයා උරහිසින් බර උසුලා ගෙන යයි.

8. සම්ප්‍රදනාර්ථය චතුර්විභක්තික පදයෙන් දැක්වෙයි.
(මෙහි ප්‍රාරම්භයේ සතරවන පාඩම නැවැත් කියවන්න.)

චතුරු එකවචන	පුරිසාය, පුරිසස්ස (පුරුෂයාට, පුරුෂයා පිණිස, පුරුෂයා සඳහා)
චතුරී බහුවචන	පුරිසානං (පුරුෂයනට, පුරුෂයන් පිණිස, පුරුෂයන් සඳහා)
චතුරී එකවචන	හස්ථාය, හස්ස්ස (අතට, අත පිණිස)
චතුරී බහුවචන	හස්ථානං (අත්වලට)

9. දෙන්තේ යමකුට ද හේ චතුර්විභක්තික පදයෙන් දැක්වෙයි.
කුටුම්භිකො යාවකාය ආහාරං දෙති.
(කෙළෙඹියා සිගන්තාට අහර දෙයි.)
කුටුම්භිකො යාවකානං ආහාරං දෙති.
(කෙළෙඹියා සිගන්තනට අහර දෙයි.)

10. කිසිවක් කරනුයේ යමකු පිණිස ද යමකු සඳහා ද හේ චතුරී විභක්තයන්හ පදයෙන් සිටී.
සුදෙ ආගන්තුකස්ස ආහාරං පටියාදෙති.
(අරක්කැමියා අමුත්තා පිණිස - අමුත්තා සඳහා - අහර පිළියෙල කරයි.)

11. කිපෙන්තේ හෝ ඊෂ්ඨා කරන්නේ යමකුට ද හේ ද චතුරී විභක්තයන්හ පදයෙන් සිටී.
භූපො අමච්චස්ස කුප්ඤ්ඤි.
(රජ තෙමේ ඇමැත්තාට කිපේ.)
භූපො අමච්චානං කුප්ඤ්ඤි.
(රජ තෙමේ ඇමැත්තනට කිපේ.)
කුටුම්භිකො වාණිජස්ස උසුයති.
(කෙළෙඹියා වෙළෙඳට ඊෂ්ඨා කෙරෙයි.)

12. කැමැති වන්නේ යමකට ද එයත් චතුර්විභක්තයන්හ පදයෙන් සිටී.
බාලකො මොදකාය පිභයති.
(ළමයා රසකැවිල්ලට කැමැති වෙයි.)

ශබ්ද මාලාව

පටිපාටි විභක්තෘන්ත ඒකවචනය

පිණිඬ (පිඩු)	පිණිඬො (පිඩුව)
තච්ඡක (වඩු)	තච්ඡකො (වඩුව)
යොධ (සෙබළු)	යොධො (සෙබළො)
ගොවර (ගොඳුරු)	ගොවරො (ගොඳුරු)
නිගළ (හැකිලි)	නිගළො (හැකිලිල)
කකච (කියත්)	කකචො (කියත)
නිවාස (නවාතැන්)	නිවාසො (නවාතැන)
උපහාර (තැගි)	උපහාරො (තැගිග)
විචරිති (ඇවිදී)	හත්ථිගොපකො (ඇත්ගොවිවා)
පටියාදෙති (පිළියෙල කරයි)	උපනාමෙති (පිරිනමයි)
ජනාති (දිනයි)	ඔවදති (අවවාද කරයි)
පටිඡග්ගති (රැකගනී, සකස් කරයි, පෝෂිත කරයි)	

ඇබෑසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. කුටුම්භිකො යාවකස්ස ආහාරං දෙති.
2. තච්ඡකා භූපස්ස පාසාදං මාපෙන්නි.
3. අමච්චො කුමාරස්ස උසුයති.
4. භූපො යොධානං කුජ්ඣති.
5. සිගාලො ගොවරාය විචරති.
6. වාණිජො තච්ඡකස්ස කකචං දෙති.
7. අමච්චා ආගන්තුකානාං නිවාසෙ පටියාදෙන්නි.
8. උපාසකා ථෙරස්ස ආවාසං පටිඡග්ගන්නි.
9. හත්ථිගොපකා නිගළෙන ගජං බජ්ඣන්නි.
10. සජ්ජනා වාගෙන ලොභං ජ්නන්නි.

(ආ) පාලියට නගන්න.

1. ගොවියෝ ගොනනුට ආහාර දෙත්.
2. ළමයා බළලාට එළකිරි දෙයි.
3. අරක්කැමියෝ මඟීනට ආහාර පිළියෙල කරත්.
4. ඇමැතියා ශිෂ්‍යයනට තැගි පිරිනමයි.
5. ගුරුවරයා සිසුනට අවවාද කරයි.
6. කෙළෙඹියා වෙළෙන්දට ඊෂ්ඨා කෙරෙයි.
7. තෙපි අක්‍රෝධයෙන් ක්‍රෝධය දිනවු.
8. මහණ තෙම පිඩු පිණිස හැසිරෙයි.
9. සිංහයා ගොඳුරු පිණිස හැවිදී.
10. වඩුවෝ කියතින් ගස ඉරත්.

13. අපාදන (අවධි) අථය පඤ්චමිච්ඡන්තික පදයෙන් දැක්වේ. (පුරාමිභයේ 5 වැනි පාඩම කියවන්න.)

ඒකවචන	පුරිසා, පුරිසමිභා, පුරිසස්මා (පුරුෂයා ගෙන්, පුරුෂයා කෙරෙන්)
බහුවචන	පුරිසෙහි, පුරිසෙහි (පුරුෂයන් ගෙන්, පුරුෂයන් කෙරෙන්)
ඒකවචන	හස්වා, හස්මිභා, හස්ස්මා (අතෙන්, අත කෙරෙන්)
බහුවචන	හසෙහි, හසෙහි (අත්වලින්, අත් කෙරෙන්)

ඉවත් වන්නේ යමෙකින් ද, යමක් කෙරෙන් ද, යමකුගෙන් ද එය හෝ ඔහු පඤ්චමිච්ඡන්තික පදයෙන් දැක්වේ.

ඒකවචන	පුරිසො ගාමා නික්ඛමති පුරිසො ගාමස්මා නික්ඛමති පුරිසො ගාමමිභා නික්ඛමති (පුරුෂයා ගමෙන් නික්මෙයි.)
බහුවචන	පුරිසා ගාමෙහි (ගාමෙහි) නික්ඛමන්ති (මිනිස්සු ගම් කෙරෙන් (ගම්වලින්) නික්මෙත්.)

14. බිය වන්නේ යමකුගෙන් ද එයත් පංචමිච්ඡන්තික පදයෙන් දැක්වෙයි. පුරිසො සප්පමිභා භායති (මිනිසා සපීයා ගෙන් බිය ගනී.)

	ශබ්ද මාලාව
ප්‍රකෘතිය	පඨමාවිභන්තෘන්ත (ඒකවචන)
වජ්	වජො (ගාල)
චොර	චොරො (සොරා)
ගාම	ගාමො (ගම)
පාසාද	පාසාදො (පහය)
ගෙහ	ගෙහො (ගෙය)
විහාර	විහාරො (වෙහෙර)
උපාසක	උපාසකො (උපාසකයා)
තාපස	තාපසො (තවුසා)
රොග	රොගො (ලෙඩ)
සත්ත	සත්තො (සත්තියා)

සංසාර	සංසාරො (සසර)
මහිස	මහිසො (මියුවා)
සද්ද	සද්දෙ (ශබ්දය)

නික්ඛමති (නික්මෙයි)
 චරති (හැසිරෙයි)
 උත්තරති (ගොඩ නැගේ)
 උත්තාරෙති (ගොඩ නගයි)
 උත්තසති (තැනී ගනී)
 මුච්චති (මිදෙයි)
 පතති (වැටෙයි)
 තිච්ඡරති (නිකුත් වේ)
 නීහරති (මැත් කෙරෙයි, බැහැර කෙරෙයි)
 නික්කඨ්ඨති (පිටම කරයි, මැත් කරයි)
 භායති (බිය ගනී)

ආබූසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. ගොනා වජමිහා නික්ඛමන්නි.
2. වානරො රුක්ඛමිහා පතති.
3. චොරා ගාමමිහා පලායන්නි.
4. භපො පාසාද මරුහති.
5. මුසිකො බිලාලමිහා මුච්චති.
6. බාලකා සිලුත්තමිහා කලඤ්ඤං මුඤ්චන්නි.
7. දසො දණ්ඨෙන සප්පං ගෙන නික්කඨ්ඨති.
8. දරකො ගජමිහා භායති.
9. චොරා ගෙහස්මා පලායන්නි.
10. ගජා පබ්බතමිහා මරුහන්නි.

(ආ) පාලියට නගන්න.

1. උපාසකවරු විහාරයෙන් නික්මෙත්.
2. තවුසෝ පිඬු පිණිස හැසිරෙත්.
3. බුදුවරු සත්ඤයන් සසරින් ගොඩනගත්.
4. ගොනා ව්‍යාසුයා ගෙන් තැනී ගනී.
5. මියා ගරඬියා ගෙන් මිදෙයි.
6. සොරා ගසෙන් වැටෙයි.
7. මිනිස්සු බෙහෙත් කරණ කොට ගෙන ලෙඩවලින් මිදෙත්.
8. ගොවියා ගමෙන් මියුවකු ගෙනෙයි.
9. ගොන්නු ගාලෙන් පිට ව යෙත්.
10. ගසෙන් හඬෙක් නිකුත් වෙයි.

15. ජටිඨිවිභත්තයන්හ පදයෙන් සම්බන්ධය දැක්වේ. (පුරාමහයේ 6 වන පාඩම යලිත් කියවන්න.)

ඒකවචන	පුරිසස්ස (පුරුෂයා ගේ)
බහුවචන	පුරිසානං (පුරුෂයන් ගේ)
ඒකවචන	හත්ථස්ස (අතේ, අතට අයත්)
බහුවචන	හත්ථානං (අත්වල, අත්වලට අයත්)

ශබ්ද මාලාව

ප්‍රකෘතිය	පට්ඨමාවිභත්තයන්හ (ඒකවචනය)
අන්තෙවාසික	අන්තෙවාසිකො (අතැවැස්සා, ශිෂ්‍යයා)
විවාද	විවාදෙ (විවාදය, ආරාචුල)
පරිබ්බාජක	පරිබ්බාජකො (පිරිවැජියා)
වණ්ණ	වණ්ණො (පැහැය, ගුණය)
මිත්ත	මිත්තො (මිතුරා)
හෙට්ඨාභාග	හෙට්ඨාභාගො (යට කොටස)
කාසාර	කාසාරො (විල)
සමණ, පබ්බජිත	සමණො, පබ්බජිතො (පැවිද්ද)
භාතික	භාතිකො (සොහොයුරා)
ථෙර	ථෙරො (ස්ථවිරයන් වහන්සේ)
සෙවක	සෙවකො (සේවකයා, මෙහෙකරුවා)
බග්ග	බග්ගො (කඩුව)
පාණසාත	පාණසාතො (ප්‍රාණවධය)
ආචරිය	ආචරියො (ඇදුරා)
දරක	දරකො (දරුවා)
විහාර	විහාරො (වෙහෙර)
සාකට්ඨක	සාකට්ඨකො (ගැල්පදුවා)
උම්මග්ග	උම්මග්ගො (උමග)
නිවාස	නිවාසො (ගෙය, නවාතැන)
රාජපුරිස	රාජපුරිසො (රාජපුරුෂයා)

ක්‍රියා පද

පවිසති (ඇතුල් වෙයි)	භාසති (කියයි)
කන්තති, ඡන්දති (කපයි)	සොධෙති (ශුද්ධ කරයි)
තාළෙති (තළයි)	පලාපෙති (පලවා හරී)
චිරමති (වළකී)	ඔවදති (අවවාද කරයි)
අක්කොසති (පරුෂ වචනයෙන් බණි)	
පරිභාසති (පරිභව කරයි, බැණවදී)	

ඇබැසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. කුටුම්භිකස්ස රොගො වෙජ්ජස්ස අගදෙන වූපසම්මති.
2. ආචරියො අන්තෙවාසිකානං විවාදං වූපසමෙති.
3. පරිබ්බාජකස්ස අන්තෙවාසිකා බුද්ධස්ස වණ්ණං භාසන්ති.
4. පටිකස්ස පුත්තො වානරම්භා භාසති.
5. සුදස්ස මිත්තා ආගන්තුකානං ආහාරං පටියාදෙන්ති.
6. බුද්ධස්ස ඔවාදෙන භූපස්ස කොපො වූපසම්මති.
7. කුටුම්භිකස්ස දසා රුක්ඛස්ස හෙට්ඨාභාගං සොධෙන්ති.
8. වොරා අමච්චස්ස රථං හරන්ති.
9. බාලකා වජම්භා සොනෙ පලාපෙන්ති.
10. රාජපුරියො ඛග්ගෙන වොරස්ස හඤ්ඤා කන්තති.

(ආ) පාලියට නගන්න

1. පැවිද්ද කෙළෙඹියා ගේ සොහොයුරාට අවවාද කරයි.
2. තෙරුන් වහන්සේගේ අවවාදයෙන් වැද්ද ප්‍රාණවධයෙන් වළකී.
3. ඇදුරා ගේ දරුවෝ තෙරුන් වහන්සේ ගේ වෙහෙරට යෙත්.
4. ගැල්පදුවා ගේ පුත්තු අමුත්තනට බණිත්.
5. ගොවියා ගේ පුතා වඩුවා ගේ පුතුනට ඊෂ්ඨා කරයි.
6. රජු ගේ සොහොයුරා ඇමැතියා ගේ පුතුව කීපෙයි.
7. සොරු උමගින් ඇමැත්තා ගේ ගෙට වදිත්. (ඇතුල් වෙත්).
8. සොරු කෙළෙඹියා ගේ ගෙයින් පලායෙත්.
9. ඇමැත්තා ගේ සේවකයෝ අමුත්තනට නවාතැන් පිළියෙල කරත්.
10. සොරාගේ පහරින් රාජපුරුෂයා ගේ අතෙන් කඩුව වැටෙයි.

16. ආධාරවාචක පද සත්තමිවිභත්තයන්ත ව සිටී. (පුරමභයේ හත්වැනි පාඩම බලා සිතට ගන්න.)

ඒකච්චන	පුරිසෙ, පුරිසමිහි, පුරිසස්මි (පුරුෂයා කෙරෙහි)
බහුවචන	පුරිසෙසු (පුරුෂයන් කෙරෙහි)
ඒකච්චන	හඤ්ඤ, හඤ්ඤි, හඤ්ඤිං (අනෙහි)
බහුවචන	හඤ්ඤසු (අත්හි, අත්වල)

පුරිසො මඤ්ඤෙ සයති (පුරුෂයා ඇඳෙහි සැතපෙයි)
 පුරිසා මඤ්ඤෙසු සයන්ති (පුරුෂයෝ ඇඳන්හි සැතපෙත්)
 කුට්ඨිකො ථෙරෙ පසීදති (කෙළෙඹි තෙම තෙරහු කෙරෙහි පහදී)
 කුට්ඨිකො ථෙරෙසු පසීදන්ති (කෙළෙඹියෝ තෙරුන් කෙරෙහි පහදීත්)
 පුරිසො සායණිහෙ නික්ඛමති (පුරුෂයා සවස් වේලේ නික්මෙයි.)

ශබ්ද මාලාව

ප්‍රකෘතිය	පඨමාවිභත්තයන්ත (ඒකච්චන)
අනාථපිණ්ඩික	අනාථපිණ්ඩිකො (අනේපිඬු සිටු තෙම)
ආරාම	ආරාමො (අරම, වත්ත)
සන්නිපාත	සන්නිපාතො (රැස්වීම)
ගහට්ඨ	ගහට්ඨො (ගිහියා)
ගුණ	ගුණො (ගුණය)
කුලාවක	කුලාවකො (කැදූල්ල)
නාග	නාගො (නයා)
චම්මික	චම්මිකො (සුඹස)
සංගාම	සඞ්ගාමො (රණබිම)
සපත්ත	සපත්තො (සතුරා)
ධම්ම	ධම්මො (දහම්, බණ)
ජණ	ජණො (සැණකෙළිය)
කලහ	කලහො (කලහය)

ක්‍රියා පද

විහරනි (වෙසෙයි)	නභායනි (නායයි)
චත්තනි (පවතී)	පසිදනි (පැහැදේ)
කරොනි (කරයි, තනයි)	උග්ගණ්භානි, සික්ඛනි (උගනී)
සුණානි (අසයි)	උත්තසනි (බිය ගනී, තැනි ගනී)
නිලියනි (සැඟවෙයි)	සන්නිපතනි (රැස් වෙයි)
පලායනි (පලායෙයි)	පලාපෙනි (පලවා හරී)
හොති, හවති (වෙයි)	නිමුජ්ජනි (ගිලෙයි)

ඇබ්දසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. බුද්ධො අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ විහරති.
2. කුටුම්භිකස්ස මිත්තා කාසාරෙ නභායන්ති.
3. විහාරෙ පබ්බජ්ජානං සන්නිපාතො චත්තති.
4. ථෙරානං අන්තෙවාසිකා ගාමෙ පිණ්ඩාය විචරන්ති.
5. පාසාදස්ස හෙට්ඨාභාගෙ සෙවකානං විවාදෙ චත්තති.
6. ගහට්ඨා පබ්බජ්ජානං ගුණෙසු පසිදන්ති.
7. සකුණා රුක්ඛෙසු කුලාවකෙ කරොන්ති.
8. නාගො චම්භිකම්භි චසති.
9. ගජා පබ්බජ්ජෙ විචරන්ති.
10. භූපස්ස යොධා සංගාමෙ සපත්තෙ පහරන්ති.

(ආ) පාලියට නගන්න

1. ළමෝ පාසැලෙහි දහම් උගනිත්.
2. උපාසකයෝ විහාරයෙහි බණ අසත්.
3. පිරිවැජියා ගේ අතැවැස්සෝ බුදුරජු ගේ දහමෙහි පහදිත්.
4. ගමෙහි සැණකෙළියෙක් පවතී.
5. මිනිස්සු රෝගයට බිය වෙත් (රෝගයෙන් බිය ගනිත්).
6. ගසෙහි වඳුරා සැඟවෙයි.
7. පැවිද්දෝ වෙහෙරෙහි රැස්වෙත්.
8. සතුරෝ රණබිමෙන් පලායෙත්.
9. මාගීයේ මඟින් ගේ කලහයෙක් වෙයි.
10. පුරුෂයා විලෙහි ගිලෙයි.

17. කෙනකු ඇමැතීමෙහි ආලපනාථියෙහි පද්මාවිභත්තික පද යෙදේ. “ආලපනෙ පද්මා” (ආලපන අරුත්හි පද්මා) නමින් මෙය හැඳින්වේ. (ප්‍රාරම්භයේ අටවැනි පාඩම කියවන්න.)

- ඒකවචන (හෝ) පුරිස (භවත් පුරුෂය)
- බහුවචන (භවත්තෝ) පුරිසා (භවත් පුරුෂයින්)
- ඒකවචන (හෙ) පුරිස (එම්බා පුරුෂය)
- බහුවචන (හෙ) පුරිසා (එම්බා පුරුෂයින්)

ප්‍රශ්න ඇසීම

ප්‍රශ්නයක් ඇසීමෙහිදී ක්‍රියාවට මූලින් හෝ අගින් “කිං” යන්න යෙදේ. “කවර හෙයින්, කුමට” යන අථයන්හි ද “කිං” යන්න යෙදේ.

- කිං පුරිසෝ ගච්ඡති ?
- පුරිසෝ කිං ගච්ඡති ?
- පුරිසෝ ගච්ඡති කිං ?
- (පුරුෂයා යෙයි ද, පුරුෂයා කවරහෙයින් යෙයි ද?)

“අපි, අපි නු” යන නිපාතයෝ ද ප්‍රශ්න ඇසීමෙහි ක්‍රියාවට මූලින් යෙදෙත්.

- අපි පුරිසෝ ගච්ඡති ?
- අපි නු පුරිසෝ ගච්ඡති ?
- (පුරුෂයා යෙයි ද?)

ඇඛැසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. කිං ටෙරො විහාරෙ වසති ?
2. හෝ පුත්ත, අපි නු සිස්සා විජ්ජාලයමිහා නික්ඛමන්ති ?
3. හෙ පුරිස, කිං චොරා කුටුම්භිකස්ස සෙවකෙ පහරන්ති ?
4. හෙ පුරිසා, අපි ගාමෙ මනුස්සානං කලහො වත්තති ?

5. අපි නු සංගාමෙ භූපස්ස කුමාරා සපත්තෙ ජනන්ති ?
6. භවන්තො උපාසකා, කිං පබ්බජිතා විහාරම්භා නික්ඛමන්ති ?
7. භො කුමාර, අපි නු රාජපුරිසො කුටුම්භිකං ගෙභා නික්ඛධිඪිති ?
8. හෙ උපාසක, අපි නු විහාරෙ ථෙරො ධම්මං දෙසෙති ?
9. භවන්තො පුත්තා, කිං ආචරියා විජ්ජාලයං න ආගච්ඡන්ති ?
10. භො පුරිස, කිං විහාරෙ පබ්බජිතානං සන්තිපාතො භොති ?

(ආ) පාලියට නගන්න.

1. දරුවනි, වෙහෙරෙහි උපාසකයෝ බණ අසත් ද?
2. භවත් පුරුෂය, මිනිස්සු ගමෙන් සොරුන් පලවාහරිත් ද?
3. රාජපුරුෂයිනි, රණබිමෙහි සතුරෝ රජුගේ යෝධයන් පෙළෙත් ද?
4. මෙහෙකරුව, ගසෙන් මිනිනා වැටෙයි ද?
5. දරුව, සහෝදරයා විලෙහි නායි ද?
6. භවත් රාජපුරුෂයිනි, ගමෙහි මිනිසුන්ගේ රෝගයෝ සංසිඳෙත් ද?
7. භවත් දසය, කෙළෙඹියා ගෙහි වෙසේ ද?
8. හෙම්බා සේවකය, රජ ඇමැතියාට කිපෙයි ද?
9. හෙම්බා වඩුව, ගස වැටෙයි ද?

විභක්ති පිළිවෙළ අනුව නාමයෙක පදමාලාව කීම නාම වර්ණාශීම නම්.

දැන් මෙතෙක් දුර ඉගෙන ගත් පරිදි පුරිස - හඬ යන ශබ්දයන් ගේ වර නැගීම දක්වනු ලැබේ.

පුරිස

	ඒකවචන	බහුවචන
පයමා විභක්ති	පුරිසො	පුරිසා
දුතියා විභක්ති	පුරිසං	පුරිසෙස
තතියා විභක්ති	පුරිසෙන	පුරිසෙහි, පුරිසෙහි
චතුස්ථි විභක්ති	පුරිසාය, පුරිසස්ස	පුරිසානං
පඤ්චමි විභක්ති	පුරිසා,පුරිසමිනා,පුරිසස්මා	පුරිසෙහි, පුරිසෙහි
ඡට්ඨි විභක්ති	පුරිසස්ස	පුරිසානං
සත්තමි විභක්ති	පුරිසෙ, පුරිසමිහි, පුරිසස්මිං	පුරිසෙසු
ආලපන විභක්ති	(හෙ) පුරිස, පුරිසා	(භවන්තො) පුරිසා

අථ

පු.වි.	පුරුෂයා	පුරුෂයෝ
ද්වි.වි.	පුරුෂයා	පුරුෂයන්
තෘ.වි.	පුරුෂයා කරුණකොට	පුරුෂයන් කරුණකොට
ච.වි.	පුරුෂයාට, පුරුෂයා පිණිස	පුරුෂයනට,පුරුෂයන්පිණිස
ප.වි.	පුරුෂයා ගෙන්	පුරුෂයන් ගෙන්
ෂ.වි.	පුරුෂයා ගේ	පුරුෂයන් ගේ
ස.වි.	පුරුෂයා කෙරෙහි	පුරුෂයන් කෙරෙහි
ආ.වි.	පින්වත් පුරුෂය	පින්වත් පුරුෂයෙහි

18. පුරිසෙන, පුරිසෙහි, පුරිසෙහි යන තතියා විභක්තික රූප අනුක්ත කතීෘ හැඟවීමෙහි ද යෙදේ. එවිට ඒවායේ අථ මෙසේ යි: පුරිසෙන (පුරුෂයා විසින්), පුරිසෙහි, පුරිසෙහි (පුරුෂයන් විසින්) මේවා එක්කොට වාක්‍ය හැඳීම දැන් ම නො ඉගැන්වෙයි. එය පසුව එයට සුදුසු තැනදී ඉගැන්වේ. දැන් වාක්‍යයෙහි යෙදෙනුයේ කරුණාවක තතියාවිභක්තික පද පමණ ය.

හස්

	ඒකවචන	බහුවචන
පයමා විභක්ති	හසො	හසා
දුතියා විභක්ති	හසං	හසේ
තතියා විභක්ති	හසොන	හසෙහි, හසෙහි
චතුසී විභක්ති	හසාය, හසස්ස	හසානං
පඤ්චමි විභක්ති	හසා,හසම්භා,හසස්මා	හසෙහි, හසෙහි
ෂට්ඨි විභක්ති	හසස්ස	හසානං
සත්තමි විභක්ති	හසෙ,හසම්භි,හසස්මිං	හසෙසු
ආලපන විභක්ති	හෙ හස	හෙ හසා

අභි

ප්‍ර.වි.	අත	අත්
ද්වි.වි.	අත	අත්
තෘ.වි.	අතින්	අත්වලින්
ච.වි.	අතට, අත පිණිස	අත්තට, අත් පිණිස
ප.වි.	අතෙන්, අත කෙරෙන්	අත්වලින්, අත්කෙරෙන්
ෂ.වි.	අතේ (අතට අයත්)	අත්වල (අත්තට අයත්)
ස.වි.	අතේ, අතෙහි	අත්හි, අත්වල
ආ.වි.	එම්බා අත!	එම්බා අත්නි!

19. සහ, සද්ධිං (හා, සහ, සමග, කැටුව). මේ නිපාත පද තතියා විභක්තයන්ත පද සමග යෙදේ.

පුත්තෙන සහ, පුත්තෙන සද්ධිං.
(පුතා හා, පුතා සහ, පුතා සමග, පුතා කැටුව, පුතා එක්ක.)

පුත්තෙහි සහ, පුත්තෙහි සද්ධිං.
(පුතුන් හා පුතුන් සහ, පුතුන් සමග, පුතුන් කැටුව, පුතුන් එක්ක.)

විනා. (නැති ව, වෙන් ව, තොර ව.)

20. විනා යනු නිපාත පදයෙකි. එය හා දුතියා විභක්තයන්ත, තතියා විභක්තයන්ත, පංචමි විභක්තයන්ත පද යෙදේ. විනා ධම්මං, විනා ධම්මෙන, විනා ධම්මා = ධම්ය හැර, ධම්යෙන් වෙන් ව, ධම්යෙන් තොර වැ, ධම්ය නැති වැ).

ආබ්‍යාතික ක්‍රියා
වත්තමානා විභත්ති
(වතීමානකාලික ක්‍රියා)

	ඒකවචන	බහුවචන
පඨම පුරිස	සො ධාවති (හේ දුවයි)	තෙ ධාවන්ති (ඔහු දුවත්)
මජ්ඣම පුරිස	ඤං ධාවසී (තෝ දුවති)	තුම්හෙ ධාවථ (තෙපි දුවහු)
උත්තම පුරිස	අහං ධාවාමි (මම දුවමි)	මයං ධාවාම (අපි දුවමු)

21. මෙහි ධාවති යන ක්‍රියාපදයේ ධාව යන්න ඉවත් කරන්න. එවිට ති යන්න ඉතිරි වේ. මෙය විභත්ති පච්චය (විභක්ති ප්‍රත්‍යය) නම් වේ. ඒ ක්‍රියාපද හයේ ම අගට ඇති විභත්ති පච්චයයන් (විභක්ති ප්‍රත්‍යයයන්) දැන් වෙන් කැර ගනිමු.

	ඒකවචන	බහුවචන
පඨම පුරිස	ති	(අ)න්ති
මජ්ඣම පුරිස	සී	ථ
උත්තම පුරිස	මි	ම

22. “ධාවාමි, ධාවාම” යන දෙතැන මි, ම යන ප්‍රත්‍යය දෙකට මුලින් සිටි ධාව යන්නෙහි අග ව-යන්න වා-යන්න වී තිබේ. අගට අ-යන්නක් ඇසෙන හැම ක්‍රියා අංගයකට ම (මි - ම යන ප්‍රත්‍යයයන් පර ව සිටි කල්හි) ඒ අයන්න දීඝී වේ. “ගච්ඡාමි, ගච්ඡාම, හරාමි, හරාම” යනාදි වශයෙනි.

23. ගච්ඡ යනු ක්‍රියා අංගයෙකි. එයට උච්ච සඳහන් ප්‍රත්‍යයයන් එක් කොට ක්‍රියාපද සාදමු. තේරුම් ද ලියමු.

	ඒකවචන	බහුවචන
පඨම පුරිස	ගච්ඡති (යෙයි)	ගච්ඡන්ති (යෙත්)
මජ්ඣම පුරිස	ගච්ඡසී (යෙහි)	ගච්ඡථ (යෙවු)
උත්තම පුරිස	ගච්ඡාමි (යෙමි)	ගච්ඡාම (යෙමු)

මේ ක්‍රියාපදවලට මුලින් සුදුසු පරිදි කතීපද යොදන්න.

	ඒකවචන	බහුවචන
පයම පුරිස	සො ගච්ඡති (හේ යෙයි)	තෙ ගච්ඡන්ති (ඔහු යෙත්)
මජ්ඣම පුරිස	ඤං ගච්ඡති (තෝ යෙහි)	තුම්හෙ ගච්ඡථ (තෙපි යෙවු)
උත්තම පුරිස	අහං ගච්ඡාමි (මම යෙමි)	මයං ගච්ඡාම (අපි යෙමු)

මෙහි පුරුෂ තුනට මේ ක්‍රියාපදක් ඒවායේ කතෘනාම පදක් බෙදී ඇති බව පෙනේ. මේ පුරුෂ තුන මෙයට පෙර ඔබ ඉගෙන ඇත. මේ පොතේ ප්‍රාරම්භ කොටසේ 11 වැනි පාඩම නැවත කියවන්න.

24. න (නො), න ගච්ඡති (නො යයි), න ගච්ඡාමි (නො යමි).

ඇබැසිය

(අ) මතු දැක්වෙන ක්‍රියාපදවල අංගයන් වෙන් කරන්න. ඉන්පසු ති අන්ති ආදී විභක්ති ප්‍රත්‍යයයන් එක්කොට පුරුෂ තුනට ම අයත් ක්‍රියාපද සම්පූර්ණ කොට තේරුම් සමග ලියන්න. තිට්ඨති, නිසීදති, සයති, උට්ඨහති, ආගච්ඡති, කීළති, පතති, වායති.

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. බාලකො මිත්තෙහි සද්ධිං ගෙණ්ඩුකෙන කීළති.
2. සිස්සා ආචරියෙන විනා විජ්ජාලයම්භා න නික්ඛමන්ති.
3. මයං දණ්ඨෙහි වොරෙ පහරාම.
4. දසො ධර්මෙන භාරං වහති.
5. වෙජ්ජස්ස අගදෙහි බාලකස්ස රොගො වූපසම්මති.
6. මයං රථෙන ගාමෙ විවරාම.
7. කිං ඤං ආගන්තුකස්ස ආහාරං න දෙසි ?
8. කිං තුම්හෙ කුටුම්භිකානං දරකෙ පහරථ ?
9. මයං වාණිජම්භා කකවෙ කිණාම.
10. තෙ තච්ඡකස්ස උසුයන්ති.
11. කුටුම්භිකා සමණස්මිං පසීදන්ති.
12. අහං පරිබ්බාජකෙසු න පසීදමි.

(ඉ) පාලියට නගන්න.

1. මම ආහාරයෙන් බල්ලා පෝෂිත කරමි.
2. සිව්ලා ගොදුරු පිණිස ඒ ඒ තැන හැවිදී.
3. ඇමැතියා ගේ පුතා ගොවියා ගේ දරුවනට ඊෂ්ඨා කරයි.
4. සොරා වෙළෙන්දා ගෙන් කියතක් මිලයට ගනී.
5. අනාර්පිණ්ඩික සිටුහු ගේ ආරාමයෙහි මහණහු වෙසෙත්.
6. මම ආගන්තුකයනට නවාතැන් දෙමි.
7. සත්පුරුෂයෝ බුදුරජු කෙරෙහි පහදිත්.
8. තෙපි ශිෂ්‍යයනට තැගි දෙවු ද?
9. අපි අලෝභයෙන් ලෝභය දිනමු.
10. ගමේ වෙළෙන්දෝ ආගන්තුකයනට ආහාර දෙත්.
11. ගරඬියා දරණවැලින් සොරාගේ පය වෙළයි.
12. අපි කියත්වලින් ගස ඉරමු.

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	අභං (මම)	මයං, අම්භෙ, නො (අපි)
දුතියා	මං, මමං (මා)	අම්භෙ, නො (අප)
තතියා	මයා, මෙ (මා විසින් මා කරණ කොට)	අම්භෙහි, අම්භෙහි (අප විසින්, අප කරණ කොට)
චතුස්ථී	මම, මය්භං, මෙ (මට)	අම්භාකං, නො (අපට)
පඤ්චමී	මයා (මගෙන්)	අම්භෙහි, අම්භෙහි (අපගෙන්)
ෂට්ඨී	මම, මය්භං, මෙ (මගේ)	අම්භාකං, නො (අප ගේ)
සත්තමී	මයි (මා කෙරෙහි)	අම්භෙසු (අප කෙරෙහි)

තුම්භ

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	කං (තෝ, නුඹ)	තුම්භෙ, වො (තෙපි)
දුතියා	කං, තං (තා, නුඹ)	තුම්භෙ, වො (තොප)
තතියා	කයා, තයා, තෙ (තා විසින් තා කරණකොට, නුඹ කරණකොට)	තුම්භෙහි, තුම්භෙහි, වො තොප විසින්, තොප කරණකොට)
චතුස්ථී	තච, තුය්භං, තෙ (තට, නුඹට)	තුම්භාකං, වො (තොපට)
පඤ්චමී	කයා, තයා (තගෙන්, නුඹෙන්)	තුම්භෙහි, තුම්භෙහි (තොප ගෙන්)
ෂට්ඨී	තච, තුය්භං, තෙ (තාගේ)	තුම්භාකං, වො (තොප ගේ)
සත්තමී	කයි, තයි (තා කෙරෙහි)	තුම්භෙසු (තොප කෙරෙහි)

25. තෙ, මෙ, වො, නො යන පද වාක්‍යයෙක මුලින් නො සිටී. පදයකට පසුව ම සිටී. ගාමො මෙ (මගේ ගම), ගාමො තෙ (තගේ ගම).

ධාව
හවිස්සන්ති විහත්ති
(අනාගතකාලික ක්‍රියා)

	ඒකවචන	බහුවචන
පඨම පුරිස	සො ධාවිස්සති (හේ දුවන්නේය)	තෙ ධාවිස්සන්ති (ඔහු දුවන්නාහ)
මජ්ඣිම පුරිස	ඤ්චං ධාවිස්සසි (තො දුවන්නෙහි)	තුම්හෙ ධාවිස්සථ (තෙපි දුවන්නහු)
උත්තම පුරිස	අහං ධාවිස්සාමි (මම දුවන්නෙමි)	මයං ධාවිස්සාම (අපි දුවන්නමු)

26. මෙහි අංගයෙන් විහත්ති ප්‍රත්‍යයෙන් වෙන් කළ විට සිටිනුයේ මෙසේය:

	ඒකවචන	බහුවචන
පඨම පුරිස	(ඉ) ස්සති	(ඉ) ස්සන්ති
මජ්ඣිම පුරිස	(ඉ) ස්සසි	(ඉ) ස්සථ
උත්තම පුරිස	(ඉ) ස්සාමි	(ඉ) ස්සාම

මේවායේ මූලට තිබෙන ඉ-යන්න එකාරාන්ත අංගයනට පර ව නො ලැබෙයි.

දෙසෙ

	ඒකවචන	බහුවචන
පඨම පුරිස	දෙසෙස්සති	දෙසෙස්සන්ති
මජ්ඣිම පුරිස	දෙසෙස්සසි	දෙසෙස්සථ
උත්තම පුරිස	දෙසෙස්සාමි	දෙසෙස්සාම

විශේෂ රූප :

- දස්සති (දෙන්නේය), ගමිස්සති (යන්නේය)
- සෙව, නි. (සෙට)
- පාතො, නි. (උදේ)
- ථොකං, නි. (විකක්).

ඇබැසිය

(අ) පහත දැක්වෙන ක්‍රියාවල අංග සොයා ඒවා හවිස්සන්ති විභත්තියෙහි වර්තගන්න. අඵ ද දෙන්න :

පහරති, කිණාති, නෙති, කරොති.

(ආ) සිංහලයට නගන්න.

1. යොධො අස්සං ආරුහිස්සති.
2. කුමාරා රථෙන නගරෙ විචරිස්සන්ති.
3. මයං අනාඨපිණ්ඩිකස්ස ආරාමං ගච්ඡිස්සාම.
4. ත්වං තච ආචරියෙන විනා අනුරාධපුරං ගච්ඡිස්සසි කිං?
5. මයං අම්භාකං පුත්තෙහි විනා විහාරං න ගමිස්සාම.
6. තුම්හෙහි විනා අහං න ගච්ඡිස්සාමි.
7. කිං චොරා ගොනෙ චො හරිස්සන්ති?
8. කිං කුටුම්භිකො තුම්භාකං ආහාරං දස්සති.
9. මයං ගෙහම්භා නික්ඛමිස්සාම.
10. චොරා ගාමම්භා චො පලායිස්සන්ති.
11. තෙ අම්භාකං පුත්තෙහි සද්ධිං භාතිකස්ස ගාමං ගමිස්සන්ති.
12. ආචරියො චො සමණම්භි නො පසිදිස්සති.

(ඉ) පාලියට නගන්න.

1. අපේ බල්ලා තො ගේ බල්ලා සමග සෙල්ලම් කරයි.
2. තොප ගේ පුත්තු අපේ සොහොයුරන් සමග පන්දුවලින් (හෙට) සෙල්ලම් කරන්නාහ.
3. හෙට අපි අපේ කියත්වලින් ගස ඉරන්නමු.
4. හෙට උදේ අපි අපේ මිතුරන් සමග නැවෙන් මුදෙහි යන්නමු.
5. කිමෙක් ද? මගේ බේත්වලින් තොපගේ ලෙඩවල් නො සංසිදෙන්නාහු ද?
6. බල්ලා නියවිල්න මීයා ඉරාලන්නේ ය.
7. ඔබේ අවවාදයෙන් මගේ ක්‍රෝධය සංසිදෙන්නේ ය.
8. කිම, පිඹුරා දරණයෙන් ගොනා වෙළයි ද?
9. තෙපි අප ගේ රසකැවිලිවලට නො කැමැති වන්නහු ද?
10. මගේ ආවායඹා මට කිපෙන්නේ ද?
11. සෙට තෙපි මගෙන් ගොනා මීලයට ගන්නහු ද?
12. අපි තොප ගේ දරුවන් රැක ගන්නමු. (පෝෂිත කරන්නෙමු).

27. පූච්ඡිකියා

සො නභායිකාං ගෙහං ආගච්ඡති (හේ නා ගෙට එයි)
 සො ගෙහං ආගන්තූා මඤ්ඤෙවෙ සයති (හේ ගෙට අවුත් ඇඳේ සැතපෙයි)
 සො ථොකං සයිකාං මඤ්ඤො ඔරුහති (හේ ටිකක් සැතපී ඇඳෙන් බසී).

මේ වාක්‍යවල ආගච්ඡති, සයති, ඔරුහති යනු අවසාන ක්‍රියාපද යි. ඒවායින් ඇඟවෙන ක්‍රියාවන් කරන්නට පූච්ඡයෙන් කළ ක්‍රියා අඟවන නභායිකාං, ආගන්තූා, සයිකාං යන පද පූච්ඡිකියා පද නම්. (පූච්ඡිකියා හැඳින්වෙන්නට තව දුරටත් මේ පොතේ ප්‍රාරම්භයේ 17 වැනි පාඩම කියවා සිතට ගන්න.)

පාලි භාෂාවේ පූච්ඡිකියා පද හැඳින්වෙන්නේ බොහෝ සෙයින් ක්‍රියා-ප්‍රත්‍යය එක් වීමෙනි. එය එක් වන්නේ ධාතුවට හෝ ක්‍රියා අංගයට ය. එසේ වූ සමහර තැන ක්‍රියා යන්නට මුලින් ඉ-යන්නෙක් ද එක් වේ. ධාතුව ගැන පසුව උගන්වනු ලැබේ. දැනට ඉගෙන ගන්නා හැම ක්‍රියාවක් සමග ම එහි පූච්ඡිකියා රූපයක් දෙනු ලැබේ.

28. තුමන්ත

සො නභායිකුං කාසාරං ගච්ඡති (හේ නාන්තට විලට යයි)
 සො සයිකුං මඤ්ඤං ආරුහති (හේ නිදන්තට ඇඳට නඟී)
 සො මඤ්ඤො ඔරුහිකුං න ඉච්ඡති (හේ ඇඳෙන් බසින්නට නොකැමැති යි).

මේ වාක්‍යවල නභායිකුං (නාන්තට), සයිකුං (නිදන්තට), ඔරුහිකුං (බසින්නට) යැ යි කුං-ප්‍රත්‍යයය එකතු ව හැඳුණු පද දක්නා ලැබේ. යමක් කරන්නට, යමක් කරනු පිණිස යන අර්ථය දීම සඳහා මේ තුමන්ත පදයෝ යොදනු ලැබෙත්. මොවුන් හැඳින්වෙන්නේ ද ධාතුවට හෝ ක්‍රියාංගයට කුං-ප්‍රත්‍යයය එක් වීමෙනි. බොහෝ තැන කුං-ප්‍රත්‍යයයට මුලින් ඉ-කාරයෙක් එක්වේ. ක්‍රියා සමග තුමන්ත පද ද මත්තට දෙනු ලැබේ.

ක්‍රියාව
 ගවිෂ්ඨි (යයි)
 පටියාදෙති (පිළියෙල කරයි)
 නිසිදිති (හිඳී)
 භුඤ්ජති (වළඳයි)
 උග්ගණ්හාති (උගනී)
 උපසඛිකමති (එළඹෙයි)
 ආහරති (ගෙනෙයි)
 වහති (උසුලාගෙන යයි)
 පස්සති (දකී)
 ධාරෙති (දරයි)
 චරති (කරයි, පුරයි)
 චරති (හැසිරෙයි, ඇවිදී)
 තිට්ඨති (සිටී)
 පලායති (පලා යයි)
 පලාපෙති (පලවාහරී)
 ගණ්හාති (ගනී)
 වූපසමෙති (සංසිඳුවයි)
 සුණාති (අසයි)
 භායති (බිය ගනී)
 පතති (වැටෙයි)
 අනුබ්ඡධති (ලුහුබඳී)
 මුඤ්චති (මුදයි)
 මුච්චති (මිදෙයි)
 වායති (හමයි)
 පරාජෙති (පරදවයි)
 නික්ඛමති (නික්මෙයි)
 නීහරති (බැහැර කරයි)

ප්‍රකෘතිය

ආගන්තුක
 මඤ්ච, මංච
 ආචරිය
 වණ්ණ

පූච්ඡියාව
 ගන්ඤා (ගොස්)
 පටියාදෙඤා
 නිසිදිඤා
 භුඤ්ජඤා
 උග්ගණ්හිඤා
 උපසඛිකමිඤා
 ආහරිඤා
 වහිඤා
 දිස්වා, පස්සිඤා
 ධාරෙඤා
 චරිඤා
 චරිඤා
 ඨඤා
 පලායිඤා
 පලාපෙඤා
 ගණ්හිඤා, ගහෙඤා
 වූපසමෙඤා
 සුණිඤා, සුඤා
 භායිඤා
 පතිඤා
 අනුබ්ඡධිඤා
 මුඤ්චිඤා
 මුච්චිඤා
 වායිඤා
 පරාජෙඤා
 නික්ඛමිඤා
 නීහරිඤා

ශබ්ද මාලාව

පඨමා විහක්ති ඒකවචනය
 ආගන්තුකො (අමුත්තා)
 මඤ්චො, මංචො (ඇඳ)
 ආචරියො (ඇඳුරා)
 වණ්ණො (පැහැය, ගුණය)

කුමන්තපදය
 ගන්තුං (යන්තට)
 පටියාදෙතුං
 නිසිදිතුං
 භුඤ්ජතුං
 උග්ගණ්හිතුං
 උපසඛිකමිතුං
 ආහරිතුං
 වහිතුං
 දට්ඨුං, පස්සිතුං
 ධාරෙතුං
 චරිතුං
 චරිතුං
 ඨාතුං
 පලායිතුං
 පලාපෙතුං
 ගණ්හිතුං, ගහෙතුං
 වූපසමෙතුං
 සුණිතුං, සොතුං
 භායිතුං
 පතිතුං
 අනුබ්ඡධිතුං
 මුඤ්චිතුං
 මුච්චිතුං
 වායිතුං
 පරාජෙතුං
 නික්ඛමිතුං
 නීහරිතුං

පඤ්චර	පඤ්චරො (මැදිරිය)
ජණ	ජණො (සැණ කෙළිය, උත්සවය)
භාර	භාරො (බර)
ලගුළ	ලගුළො (පොල්ල)
ව්‍යාධි	ව්‍යාධො (වැද්ද)
වාත	වාතො (සුළඟ)
පාණවධ	පාණවධො (සතුන් මැරීම)
යොධ	යොධො (සෙබලා, යුද්ධ හටයා)
සිලුක්ක	සිලුක්කො (ගරඬියා)

ක්‍රියා

පච්චාගච්ඡති (පෙරළා එයි, ආපසු එයි)
 සක්කොති (හැකිවෙයි)
 සක්ඛිස්සති (හැකි වන්නේ ය)
 රුච්චති (රිසියෙයි, ප්‍රිය වෙයි)
 උස්සහති (වැයම් කරයි)
 වායති (හමයි)
 පතති (වැටෙයි)
 පාතෙති (වට්ටයි, හෙලයි)
 මීයති (මැරෙයි)

නිපාත

පාතො'ව (පාතො එව), උදසන ම
 අජ්ජ (අද)
 සුවෙ (හෙට)
 පරසුවෙ (අනිද්ද)

ඇබැසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. පුරිසො ගාමං ගන්ත්වා කුක්කුරං ආනෙති.
2. අභං ආහාරං පටියාදෙතුං ගෙහං පච්ඤාමි.
3. මම පුත්තා මිත්තෙහි සද්ධිං ගන්ත්වා ආගන්තුකානං නිවාසං පටියාදෙස්සන්ති.
4. බාලකො ආචරියෙන සද්ධිං මංවෙ නිසීදිත්වා භුඤ්ජතුං න ඉච්ඡති.
5. මම භාතිකො අජ්ජ ජණං පස්සිතුං මයා සද්ධිං ගාමා නික්ඛම්ස්සති.

6. මයං අප්ප් පාතො ඵච පාඨාලයං ගන්තවා ආචරියමිහා ධම්මං උග්ගණ්හිතවා ගෙනං පච්චාගච්ඡ්ඝ්ඝාම.
7. ස්වෙ තුමිහෙ චෙජ්ජං උපසඬකමිතවා අගදං ආහරිතුං සක්ඛිස්සථ කිං?
8. කිං දසො භාරං චහිතුං සක්කොති?
9. කුටුම්භිකො චජ්ඝ්ඝ පුරතො චොරං දිස්වා ඛග්ගං හජෙථ ධාරෙතවා ගෙනා නික්ඛමති.
10. බුද්ධස්ස ඔවාදෙ යතවා ධම්මං චරිතවා සත්තා සංසාරමිහා මුච්චිස්සන්ති.
11. දසා චොරං පලාපෙතුං ලගුලෙ ගහෙතවා ගෙනමිහා නික්ඛමන්ති.
12. ථෙරස්ස ඔවාදෙ යතවා ව්‍යාධො පාණවධා විරමිස්සති.

(ආ) පාලියට නගන්න.

1. වෙද කෙළෙඹියා ගේ රෝගය සංසිදුවන්නට නො හැකි වෙයි.
2. පිරිවැජියා බුදුරජු ගේ ගුණ අසන්නට නො රිසියෙයි.
3. සොරු යෝධයන් ගෙන් බිය ගෙන පලායෙත්.
4. වඳුරා ගසින් වැටී මියයයි.
5. දසයා සොරු ලුහුබැඳ අල්ලා ගනී.
6. මියා ගරඬියා ගෙන් මිඳෙන්නට නො හැකි වන්නේ ය.
7. සුළග හමා ගස් හෙළන්නේ ය.
8. තෙපි ක්‍රෝධයෙන් ක්‍රෝධය පරදවන්නට නො හැකි වන්නහු.
9. සෙට කෙළෙඹි තෙම අපට ආහාර දෙන්නේ ය.
10. උපාසකවරු බණ අසන්නට මිතුරන් කැටුව අද සවස විහාරයට යන්නාහ.
11. ගිරවා මැදිරියෙන් නික්මෙන්නට උත්සාහ කෙරෙයි.
12. මම ඔහු ගෙයින් බැහැර කරන්නට නො හැක්කෙමි.

මෙ තෙක් ඔබ ඉගෙන ගත්තේ පුංලිංගික ශබ්ද යි. දැන් නපුංසක ලිංගික ශබ්ද ද ඉගැන්වෙයි.

චිත්ත (සිත)

විභත්ති	ඒකවචන	බහුවචන
පයම	චිත්තං (සිත)	චිත්තා, චිත්තානි (සිත්)
ආලපන	(හෙ)චිත්ත(ඵම්බා සිත)	(හෙ)චිත්තා,චිත්තානි(ඵම්බාසිත්ති)
දුතියා	චිත්තං (සිත)	චිත්තෙ, චිත්තානි (සිත්)

ඉතිරි සියලු විභක්තීන්හි “පුරිස” ශබ්දය මෙන් වර නැගේ.

**පඤ්චමීවිභත්ති
(ආසි කිරිය, විදි කිරිය)**

ගම් (ගව්ඡ)

	ඒකවචන	බහුවචන
පයම පුරිස	සො ගව්ඡතු (හේ යේ වා)	තෙ ගව්ඡන්තු (ඔහු යෙත් වා)
මජ්ඣම පුරිස	ක්ඛං ගව්ඡ, ගව්ඡාහි (තෝ යෙහි වා, තෝ යව)	තුම්හෙ ගව්ඡථ (තෙපි යෙහුවා,තෙපි යවු)
උත්තම පුරිස	අහං ගව්ඡාමි (මම යෙමි වා)	මයං ගව්ඡාම (අපි යමෝ වා)

ජි (ජිනා)

	ඒකවචන	බහුවචන
පයම පුරිස	සො ජිනාතු (හේ දිනා වා)	තෙ ජිනන්තු (ඔහු දිනත් වා)
මජ්ඣම පුරිස	ක්ඛං ජිනාහි (තෝ දිනව, දිනහි වා)	තුම්හෙ ජිනාථ (තෙපි දිනවු, දිනහු වා)
උත්තම පුරිස	අහං ජිනාමි (මම දිනමි වා)	මයං ජිනාම (අපි දිනමෝ වා)

දීස් (දෙසෙ)

	ඒකවචන	බහුවචන
පයම පුරිස	සො දෙසෙකු (හේ දෙසා වා)	තෙ දෙසෙන්කු (ඔහු දෙසන් වා)
මජ්ඣිම පුරිස	කං දෙසෙහි (තෝ දෙසව, දෙසහි වා)	තුම්හෙ දෙසෙඵ (තෙපි දෙසච්ච, දෙසහු වා)
උත්තම පුරිස	අහං දෙසෙමී (මමී දෙසමී වා)	මයං දෙසෙම (අපි දෙසමෝ වා)

කර් (කරො)

	ඒකවචන	බහුවචන
පයම පුරිස	සො කරොකු (හේ කෙරේ වා)	තෙ කරොන්කු (ඔහු කෙරන් වා)
මජ්ඣිම පුරිස	කං කරොහි (තෝ කෙරෙහි වා, කරව)	තුම්හෙ කරොඵ (තෙපි කරහු වා, කරච්ච)
උත්තම පුරිස	අහං කරොමී (මමී කෙරෙමී වා)	මයං කරොම (අපි කරමෝ වා)

සකි

29. එක් වර්ගයේ ස්වර දෙකක් එක් ව ඒ වර්ගයේ ම දීඝී ස්වරය බවට පැමිණේ.

වසති ඉති = වසතීති.

බැඳි අකුරු පර කල්හි මෙය නො වේ. පූචී ස්වරය ලොප් වේ.

ලොක අග්ගො = ලොක් අ + අග්ගො
= ලොක්අග්ගො ලොකග්ගො.

30. ඇතැම් තැනෙක ස්වරයක් පර කලැ පූචී වූ ස්වරය මැකේ (ලොප් වේ). ඉතිරි හල් අකුර පර වූ ස්වරය සමග එකතු වේ.

අජ්ජ එව = අජ්ජ්ආ + එව = අජ්ජ් එව = අජ්ජෙව.

31. නිග්ගහිතය (බින්දුව)ට පර වූ ස්වරයක් සිටි කල සමහර තැනෙක ඒ බින්දුවට ම යන්න වේ. එය පසු ව සිටිනා ස්වරය හා එකතු වේ.

විහාරං ආගන්තො = විහාරම් + ආගන්තො = විහාරමාගන්තො.

ශබ්ද මාලාව

චිත්තශබ්දය මෙන් වරන්ගෙන නපුංසකලිංගික ශබ්ද.

ඵල (ගෙඩි)	මිත්ත (මිතුරු)
උද්‍යාන (උයන්)	පුජ්ඵ (මල්)
දුද්ධ (කිරි)	බීර (කිරි)
සීල (සිල්)	අකුසල (අකුසල්)
කුසල (කුසල්)	මුඛ (මුහුණ, කට)
භත්ත (බත්)	පොඤ්ඤ (පොත්)
නෙත්ත (ඇස්)	රූප (රූප)
සොත (කන්)	සාණ (නාස්)
පාප (පව්)	ගගනයාන (අභස්සතුරු)
බෙත්ත (කුඹුරු)	බීජ (වීජ, ධාන්‍ය ඇට)
අගාර (ගිහි ගේ)	සෙනාසන (සෙනසුන්)
සුවණ්ණ (රන්)	කුණ්ඩල (කුණ්ඩලාභරණ)
අන්ත (ආහාර)	ච්ඡ (චස්තු)
පාන (බීම)	තුසිතභවන (තුසි බවන)

පුංලිංගික ශබ්ද

මිත්ත (මිතුරු)	බිලාල (බළල්)
ගණ (ගඳ)	ජම්බුදීප (දඹදිව්)
පතොද (කෙටිටි)	ධම්ම (ගුණ දහම්)
පබ්බජ්ඣ (පැවිදි)	පබ්බත (කඳු)
අස්සම (අසපු, පන්සල්)	පච්චාමිත්ත, සපත්ත (සතුරු)

නිපාත

පරසුවෙ (අනිද්ද)	අපි (ත්, ද)
ඉතො (මෙයින්)	ඉහ, ඉධ (මෙහි)

ත්‍රියාපද

සුණාති (අසයි)	ජායති (හටගනී)
ඔචිනාති (රැස් කෙරෙයි)	දෙති (දෙයි), දඤා (දී), දතුං (දෙන්නට)
සමාදියති (ගනී, සමාදන් කෙරෙයි)	පජ්ඣති (දුරැලයි)
භාවෙති (වඩයි)	ධොවති (දෙවයි)
උච්ඨාති (නැගීසිටී)	භුංජති (වළඳයි)

ධොවිඤා (දෙවැ, සෝද)

 භුඤා, භුංඡ්ඤා (වළඳ)

 වපති (වපුරයි)

 වචති (වුත වෙයි)

 තුදති (අනී)

 අලංකරොති (සරසයි)

 පූජෙති (පුදයි)

 පඤචති (පතයි)

 වසිඤා (වැස)

 සක්කොති (හැකි වෙයි)

 කොට්ටෙති (කපයි)

 දිස්වා (දූක)

රමති (ඇලෙයි)

 ඝායති (ආඝ්‍රාණය කරයි)

 චචිඤා (චූත වැ)

 පාතෙති (හෙලයි, කඩාදමයි)

 අලංකරිඤා (සරසා)

 පූජෙඤා (පුද)

 වසති (වෙසෙයි)

 පුරෙතං (පුරන්නට)

 පටිඡගති (සකස් කරයි)

 තාලෙති (තළයි)

 කරොති (තනයි)

 කඤා (තනා)

ඇබූසිය

(අ) එල කුසුම ශබ්ද සියලු විභක්තීන්හි වර නගන්න.

(ආ) වදනි (කියයි). මෙහි අංගය සොයන්න. වත්තමානා විභක්ති, හවිස්සන්තිවිභක්ති, පංචමිවිභක්ති යන ආධ්‍යාත විභක්ති තුනෙහි වර නගන්න. අඵ ද ලියන්න.

(ඉ) සිංහලයට නගන්න.

1. අජ්ජ උපාසකා විහාරමාගන්ඤා ධම්මං සුඤ්ඤාතු.
2. ඉදනි රුක්ඛෙසු එලානි ජායන්ති.
3. මම පුත්තො මිත්තෙන සද්ධිං උය්‍යානං ගන්ඤා පුප්ඵානි ඔචිතිඤා ඉධාහරතු.
4. හෙ දරක, කිං ත්වං තච කලඤ්ඤාසීස දුද්ධං න දෙසී?
5. මම බිලාලො බිරස්ස පිහයති.
6. හෙ මිත්ත, අජ්ජෙව සීලානි සමාදියාහි, අකුසලං පඡහිඤා කුසලං භාවෙහි.
7. භාතික, ආසු උට්ඨාහි, මුඛං ධොවිඤා භත්තං භුඤා පොඤ්ඤානි ගහෙඤා විජ්ජාලයං ගචිඡ.
8. මයං නෙතෙත්ති රුපානි පස්සාම, සොතෙහි සද්දෙ සුඤ්ඤාම, ඝාණෙන ගඤ්ඤා සායාම.
9. අසප්පුරිසානං චිත්තානි පාපෙ රමන්ති.
10. මයං සුචෙ ගගනසානෙන ඡම්බුදීපං ගචිඡස්සාම.

(ඊ) පාලියට නගන්න.

1. තෙපි සෙට උදේ ම අවුත් මගේ කුඹුරේ වී වපුරවු.
2. දරුව, තගේ කෙට්ටෙන් ඇන ගසේ ගෙඩි කඩා දමව.
3. කෙළෙඹි තෙම රුක සරසා වැඳ පුද පුතකු පතා ගෙට එයි.
4. "ගිහිගෙයි වැස ගුණ දහම් පුරන්නට නො හැක්කෙමි, එහෙයින් පැවිදි වන්නෙමි"යි වෙළඳ තෙම කියයි.
5. මිනිස්සු පැවිද්දන් දෑක පැහැද සෙනසුන් සකස් කොට දෙත්.
6. බමුණා රන් කපා තළා කුණ්ඩලාහරණ තනා පුතුව දෙයි.
7. අනින්ද අපි යාවකයනට ආහාර ද වස්ත්‍ර ද දෙන්නමු.
8. සෙට තෙපිත් අපිත් කන්ද නැග තවුසා දක්නට අසපුවට යමෝ වා.
9. සෙට හෝ අනිද්ද හෝ මියුවකු මිලදී ගෙනෙන්නමු.
10. මේ ගෙයින් වුත ව තුසී බවනෙහි උපදිමි වා.
11. අපි මෙහි ඇමැතියාට ගෙයක් කරමෝ වා.
12. අපේ රජතුමා සතුරන් දිනා වා.

කඤ්ඤ (කන්‍යා)

විභ්තති	ඒක	බහු
පදමා	කඤ්ඤ කන්‍යාව	කඤ්ඤ, කඤ්ඤයෝ කන්‍යාවෝ
දුතියා	කඤ්ඤං කන්‍යාව	කඤ්ඤ, කඤ්ඤයෝ කන්‍යාවන්
තතියා	කඤ්ඤය කන්‍යාව කරණ කොට	කඤ්ඤහි, කඤ්ඤහි කන්‍යාවන් කරණ කොට
චතුසී	කඤ්ඤය කන්‍යාවට	කඤ්ඤණං කන්‍යාවනට
පංචමී	කඤ්ඤය කන්‍යාව ගෙන්	කඤ්ඤහි, කඤ්ඤහි කන්‍යාවන් ගෙන්
ෂට්ඨී	කඤ්ඤය කන්‍යාවගේ	කඤ්ඤණං කන්‍යාවන්ගේ
සත්තමී	කඤ්ඤය, කඤ්ඤයං කන්‍යාව කෙරෙහි	කඤ්ඤසු කන්‍යාවන් කෙරෙහි
ආලපන	(භොති) කඤ්ඤ පින්වත් කන්‍යාව	(භොතියෝ) කඤ්ඤයෝ පින්වත් කන්‍යාවන්

ලතා (වැල)

විභ්තති	ඒක	බහු
පදමා	ලතා වැල	ලතා, ලතායෝ වැල්
දුතියා	ලතං වැල	ලතා, ලතායෝ වැල්
තතියා	ලතාය වැලින්	ලතාහි, ලතාහි වැල්වලින්
චතුසී	ලතාය වැලට	ලතානං වැල්වලට
පංචමී	ලතාය වැලෙන්, වැල කෙරෙන්	ලතාහි, ලතාහි වැල් කෙරෙන්, වැල්වලින්
ෂට්ඨී	ලතාය වැලේ, වැලට අයත්	ලතානං වැල්වල, වැල්වලට අයත්
සත්තමී	ලතාය, ලතායං වැලෙහි	ලතාසු වැල්හි, වැල්වල

32. පංචමී විභක්තියේ අඵය දීමට නාමයට තො-ප්‍රත්‍යයය ද එක් කරනු ලැබේ. පුරිසතො (පුරුෂයා ගෙන්), ගාමතො (ගමෙන්). කඤ්ඤතො (කන්‍යාව ගෙන්).

උපසග්ග (උපසගී)

33. නාමයන් ගේ ද ක්‍රියාවන් ගේ ද මූලට යෙදෙන උපසගී නම් වූ පද කෙනෙක් ඇත. ඔහු විසි දෙනෙකි.

අභි, අධි, අනු, අප, අපි, අභි, අව, ආ, උ, උප, දු, නි,
නී, ප, පති (පටි), පරා, පරි, වි, සං, සු.

මොවුන් එක් විමෙන් ක්‍රියාවේ හෝ නාමයේ අඵය දැඩි වේ. වෙනස් වේ. නැතහොත් විරුද්ධාඵයෙන් ලැබේ.

හරති (ගෙන යයි)	අවහරති (සොරාගෙන යයි)
පහරති (පහරී, ගසයි)	විහරති (වෙසෙයි)

එක ම හරති යන ක්‍රියාවට මූලින් උපසගී යෙදීමෙන් වෙනස් අඵ ලැබෙන හැටි මෙයින් සිතට ගත යුතු.

පූච්ඡියා

34. උපසගී මූලට ඇති කල්හි සමහර තැන ක්‍රියා යන්න වෙනුවට ය-යන්න එක්ව පූච්ඡියා පද සෑදෙයි.

ආගන්ත්‍යා (අවුත්) යන පූච්ඡියාව හැදූනේ ආ+ගම්+ක්‍රියා යන්නෙනි. එහි ගම් යනු ධාතුවයි (ක්‍රියාවේ මූලයි). ආ යනු උපසගීයයි. ක්‍රියා යන්නට මූලින් සිටි මි යන්න න් වි ඇත.

මෙහි ක්‍රියා යන්න වෙනුවට ය-යන්න ද එක් වෙයි.

ආ + ගම් + ය.

මිය දෙකට මිම වේ.

එවිට ආගම්ම යැ යි සෑදේ.

ය-ප්‍රත්‍යය එක් වූ සමහර තැන එයට මූලින් ඉ-යන්නෙක් ද එක් වේ.

ආ + ගම් + ඉ + ය - ආගමිය.

ආගන්ත්‍යා, ආගම්ම, ආගමිය යන තුනේ ම අඵය “අවුත්” යනුයි. දැනට මේ පූච්ඡියා පද පමණක් ඒ ඒ සුදුසු තැනදී දෙනු ලැබේ. මේවා සාදන හැටි පසුව ඉගැන්වේ.

ස්ත්‍රීලිඛිතීක ශබ්ද

අස්සුධාරා - කඳුළු
 බාහා - අත
 විණා - විණාව
 ගඛිගා - ගඛිගා නම් නදිය
 සාලා - සාලාව
 නාසා - නාසය
 සෙනා - සේනාව
 සහායිකා - යෙහෙළිය
 නිසා - රැස
 කුමාරිකා - කුමරිය
 මාලා - මල්දම
 කථා - කථාව
 තණ්හා - තෘෂ්ණාව

හරියා - භායභාව
 පාරමිතා - පාරමිතාව
 නාවා - නැව
 ගිඤ්ජකා - ගඬොළුව
 වාලිකා - වැල්ල
 සාධා - අත්ත
 ජිවිහා - දිව
 මෙත්තා - මෙමත්‍රිය
 මාතිකා - ඇල
 ගීවා, ශ්‍රීවාච, බෙල්ල
 සඤ්ඤා - සැන්දෑව
 ජටා - ජටාව

(ඉස මුදුනේ කෙස් ගුටිය)

මේවා කඤ්ඤ ශබ්දය මෙන් වරනැගෙත්.

පුංලිඛිතීක ශබ්ද

ගිලාන - ගිලන්
 පලගණ්ඩ - බදුමවඩු, මේසෙන්
 රස - රස

වෙජ්ජ - වෙද
 ආවාට - වළ
 කුම්භකාර - කුඹල්
 දුම්මෙධ - මුසි

නපුංසකලිංගික

මජ්ඣ - මැද
 ආපණ - කඩ (වෙළෙඳහල්)
 කුද්දල - උදුළු
 කිච්ච - කටයුතු
 මූල - මුල්

නාම - නම්
 පාටලිපුත්ත - පැළලුප් නුවර
 යුද්ධ - යුද
 ගීත - ගී

ක්‍රියාපද

පග්ඝරති - වැගිරෙයි
 තිකිච්ඡාපෙති - පිළියම් කරවයි
 වදති - කියයි
 කඤ්ඤති - හඬයි
 කිණාති - මිළයට ගනී
 ඔකිරති - ඉසී, විසුරුවයි
 සායති - හටගනී
 පාපෙති - පමුණුවයි
 කථෙති - කියයි
 ගායති - ගයයි

ඔලොකෙති - බලයි
 පග්ගණ්හාති - ඔසොවාගනී
 පග්ගභ-ඔසොවාගෙන(ඉසැ බැඳගෙන)
 පුච්ඡති - විචාරයි
 පාපුනාති - පැමිණේ
 ආසිඤ්චති - චක්කරයි, (දිය) ඉසිය
 සොහති - හොඹී
 පිලඤ්චති - පලදී
 වාදෙති - වයයි
 බනති - සාරාදමයි, කනී

ඇබැසිය

(අ) විණා - ජටා යන ශබ්ද වර නගන්න.

(ආ) සිංහලයට නගන්න.

1. ඵෙරස්ස නෙත්තෙහි අස්සුධාරායො පග්ගරන්ති.
2. බ්‍රාමිහණස්ස හරියා පුත්තං ඔලොකෙඤා “බ්‍රාහ්මණ, පුත්තො තෙ ගිලානො හොති, වෙජ්ජං ආනෙඤා තිකිච්ඡාපෙහි”ති වදති.
3. “බ්‍රාමිහණ, කිං ඤං වනස්ස මජ්ඣෙ ඛාහා පග්ගස්ස කඤ්ඤි?” ති මානවකො පුච්ඡති.
4. කුටුම්භිකො පුත්තස්ස “පාලො”ති නාමං කරොති.
5. බොධිසත්තා ලොකං දුක්ඛතො මොචෙතුමෙව පාරමිතායො පූරෙත්ති.
6. හාතිකො කඤ්ඤය දතුං ආපණතො විණං කිණාති.
7. හොතියො කඤ්ඤයො, මයං සුවෙ නාවාය ගච්ඨං තරිඤා පාටලීපුත්තං පාපුනිස්සාම.
8. පලගණ්ඨො ගිඤ්ජකාහි පාකාරං ඛඤාතු.
9. හොති කඤ්ඤෙ, රුක්ඛස්ස මූලෙ වාලිකං ඔකිරාහි.
10. එද්දකො ආචාරං ඛනිතුං කුද්දලමාදය හරියාය සද්ධිං ගෙහතො නික්ඛමති.
11. ඵෙරො නිසිද්දිඤා’ව නාසාය තෙලං ආසිඤ්චති.
12. වාතෙන රුක්ඛානං සාධාහි පත්තානි ච ඵලානි ච පතන්ති.

(ඉ) පාලියට නගන්න

1. රජ තෙම සේනාව කැටුව යුද පිණිස නුවරින් නික්මෙයි.
2. අපි දිවෙන් රස විඳිමු.
3. කන්‍යාව යෙහෙළියගෙන් වෙන් ව වසන්නට නො කැමැති වෙයි.
4. දෑන් කැලැවල ගස්හි ද වැල්හි ද මල් ද ඵල ද හටගනිත්.
5. පැවිද්දෝ මෙත්‍රියෙන් වෙන් ව නො හොබිත්.
6. රෑ කුඹලා ගේ ශාලායෙහි මිනිස්සු නො සිටිත්.
7. ගොවියනි, ගඟේ ජලය ඇලවලින් කුඹුරුවලට පමුණුවවු.
8. කුමරියෝ ශ්‍රීවාචනහි මල්දම් පලදිත් වා.
9. සෙට සැන්දෑවෙහි අපි කථාවන් කියමෝ වා.
10. පින්වත් කන්‍යාවනි, තෙපි විණාවන් වයවු. සොහොයුර, ගී ගයව.
11. මුභිය, තාගේ ජටායෙන් ප්‍රයෝජනකයෙක් නො වේ.
12. තෘෂ්ණාව ගේ මූල සාරාදමවු.

35. සුදු අශ්වයා. කෙබඳු අශ්වයෙක් ද? සුදු අශ්වයෙකි. කලු හෝ රතු හෝ වෙන පැහැති එකක් නොවැ සුදු පැහැ ඇති අශ්වයෙකැ යි මෙහි උගන්වනු ඇත් පැහැ ඇති අසුන් ගෙන් වෙසෙසා (වෙන් කොට) දැක්වෙනුයේ සුදු යන පදයෙනි. එසේ වූ පද විශේෂණ නම්. එයින් වෙන් කරනු ලබන පදය විශේෂණ නම්.

(මෙහි ප්‍රාරම්භයේ 15 වැනි පාඩම නැවැත් කියවා සිතට ගන්න.)

විශේෂණ වන පදය විශේෂණ පදයට ලිඛිතයෙන් විභක්තියෙන් සංඛ්‍යාවෙන් යන තුනින් ම සමාන කොට තබනු. මෙබඳු විශේෂණ සමානාධිකරණ නම් වේ.

පුංලිඛිතයෙහි

පදමා ඒකවචන.	සෙනො අස්සො	සුදු අශ්වයා
පදමා බහුවචන.	සෙනො අස්සා	සුදු අශ්වයෝ
දුතියා ඒකවචන.	සෙනං අස්සං	සුදු අශ්වයා
දුතියා බහුවචන.	සෙනෙ අස්සෙ	සුදු අශ්වයන්
ඡට්ඨී ඒකවචන.	සෙනස්ස අස්සස්ස	සුදු අශ්වයා ගේ
ඡට්ඨී බහුවචන.	සෙනානං අස්සානං	සුදු අශ්වයන් ගේ

නපුංසකලිඛිතයෙහි

පදමා ඒකවචන.	සෙනං කුසුමං	සුදු මල
පදමා බහුවචන.	සෙනානි කුසුමානි	සුදු මල්
තතියා ඒකවචන.	සෙනෙන කුසුමෙන	සුදු මලින්
තතියා බහුවචන.	සෙනෙහි කුසුමෙහි	සුදු මල්වලින්

ස්ත්‍රීලිඛිතයෙහි

පදමා ඒකවචන.	සෙනා වළවා	සුදුවෙලෙඹ (අශ්වධෙනුව)
පදමා බහුවචන.	සෙනායො වළවායො	සුදු වෙලෙඹෝ
ඡට්ඨී ඒකවචන.	සෙනාය වළවාය	සුදු වෙලෙඹ ගේ
ඡට්ඨී බහුවචන.	සෙනානං වළවානං	සුදු වෙලෙඹුන් ගේ

36. අස්සෝ යනු පුංලිඛිගික අස්ස-ශබ්දයේ පටමාවිභක්තික ඒකවචන පදය යි. එයට විශේෂණ වූ සෙන ශබ්දය ද පුංලිංගික ව පටමාවිභක්තික ඒකවචනයෙන් සෙතෝ යි සිටී. ඒ දෙක ම ලිඛිගයෙන් ද විභක්තියෙන් ද සංඛ්‍යාවචනයෙන් ද සමාන යි.

ආඛ්‍යාතික ක්‍රියා

අස්

චත්තමානාවිභක්ති

	ඒක	බහු
පටම පුරිස	අඤ්චී	සන්ති
	ඇත, වේ	ඇත්ත, වෙත්
මජ්ඣිම පුරිස	අසී	අඤ්චී
	වෙහි	වහු
උත්තම පුරිස	අසමී, අමිහි	අසම, අමිහ
	වෙමී	වමු

37. නාම - නිපාත යෝගය

මෙමත්‍රෙය නම් බුදුරජ	මෙත්තෙයො නාම බුද්ධො
මෙමත්‍රෙය නම් බුදුරජ ගේ	මෙත්තෙයාස්ස නාම බුද්ධස්ස
රාජගහ නම් නුවරෙහි	රාජගහෙ නාම නගරෙ
යශෝධරා නම් කුමාරිකාව	යසෝධරා නාම කුමාරිකා
යශෝධරා නම් කුමාරිකාව ගේ	යසෝධරාය නාම කුමාරිකාය

මෙසේ නමත් නම අයත් තැනැත්තා අඟවන පදයන් එක ම විභක්තියෙන් එක ම සංඛ්‍යාවෙන් එක ම ලිංගයෙන් තබන්න. ඒ දෙක අතරට “නාම” යන නිපාතය යොදන්න.

ශබ්ද මාලාව

විසාල - ලොකු	බුද්ද - කුඩා
අනාගත - මතු	අපුතතක - දරුවන් නැති
අප්පක - ටික, කුඩා	මජ්ඣිම - මැදුම්
අඩ්ඪ - ආභ්‍ය, පෝසත්	මහද්ධන - ධනවත්
බර - කුරු, දරුණු	දුබ්බිනීත - නො හික්මුණු
චණ්ඩ - නපුරු, සැඩ	කණ්ටිය - වයසින් බාල, කණිටු
අප්පිය - අප්‍රිය	අමනාප - නොමනා

පිය - ප්‍රිය
 කිස - කෙට්ටු
 අණු - අඳ
 බඤ්ජ - කොර
 නව - අළුත්
 මහල්ලක - මහලු
 නානාවිධ - නන්වැදැරුම්
 ගිලාන - ගිලන්

මනාප - මනා, මන වඩන
 සදය - කරුණාව ඇති
 බධිර - බිහිරි
 මධුර - මිහිරි
 සද්ධි - සැදහැවත්
 උච්ච - උස්
 දළිද්ද - දිළිඳු

විශේෂණ

ජේට්ඨි - දෙටු
 මහග්ඝ - අගනා
 කදරිය - මසුරු
 අවිදුර - නොදුරු

කණ්ට්ඨි - කණටු
 දීඝ - දික්
 පච්චාමිත්ත, පට්ටකඛ - සතුරු
 මහල්ලක - මහලු

පුංලිඛිතික

පරිවාර - පිරිවර
 සුමනකුට - සමනොළ
 ඕකාස - ඉඩ
 සාමික - සැමියා

ලංකාදීප - ලක්දිව
 සග්ග - ස්වගීය
 ඛණ්ඩාර - කඳවුර
 උම්මග්ග - උමග

නපුංසක

ආපණ - කඩය
 ආවුධ - ආයුධ

උය්‍යාන - උයන
 ඨාන - නැන

ක්‍රියා

පහාය - හැර
 තුදති - අනී

සල්ලපති - දෙඩයි

ඇබැසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. නගරස්ස සමීපෙ විසාලං උය්‍යානං අතී.
2. කිං කිං පතොදෙන තුදිතො බුද්දති ඵලානි පාතෙසි ?
3. අනාගතෙ සමයෙ මෙත්තෙයො නාම බුද්ධො ලොකෙ පාතුභවිස්සති.
4. මහාසුමනො නාම අපුත්තකො කුටුම්භිකො රුක්ඛදෙවතං පූජේතො පුත්තං පඤ්චි.
5. අජ්ජ විජයො නාම කුමාරො පරිවාරෙන සද්ධිං ලඛිකාදීපං සම්පාපුතිස්සති.
6. අහං ඉතෙ චවිතො තුසිතෙ නාම දෙවලොකෙ උප්පජ්ජස්සාමි.

7. ස්වේ තෙ සුමනකුටං නාම පබ්බජිතං අභිරුහිස්සන්ති.
8. අප්පකා ජනා පාපතො විරමිතො පුඤ්ඤති කඛා සග්ගං පුරෙස්සන්ති.
9. නගරස්ස මජ්ඣමෙ භාගෙ විසාලායො සාලායො සන්ති.
10. අඛිචස්ස මහද්ධනස්ස පුරිසස්ස සරීරෙ ඛරො ආබාධො උප්පජ්ජති.
11. සාමිකො දුබ්බිනීතං හරියං ගෙහා නික්කච්චීස්සති.
12. චණ්ඩමහා සුනඛමිහා භායිතො මම කණ්ටියො භාතිකො ගෙහං පවිසති.
13. කුම්භෙ අප්පියං වාවං පහාය පියාහි මනාපාහි වාවාහි සල්ලපථං.
14. දුබ්බිනීතස්ස දුරකස්ස පහාරෙන කිසාය කඤ්ඤය පිටියෙ රුජා උප්පජ්ජති.
15. මහද්ධනස්ස කුටුම්භිකස්ස සදයා හරියා අක්ඛස්ස පුරිසස්ස ච ඛධිරාය වනිතාය ච ඛඤ්ජාය දුරිකාය ච මධුරං භොජනං ච නවානි වජ්ජානි ච දෙති.

(ආ) පාලියට නගන්ත.

1. සැදුහැවත් උවැසියෝ වෙහෙරට ගොස් මහලු තෙරභූගේ මිහිරි ධම්මකථාව අසන්.
2. විශාල උයනෙහි උස් ගස්හි නන්වැදැරුම් පක්ෂීහු කැදෑලි තනා වෙසෙත්.
3. නො හික්මුණු සිසුනට අපේ පාසැලෙහි ඉඩ නැත.
4. ධනවත් පුරුෂයින්, මසුරුබව මැඩ දිළිඳු ජනයනට උපකාර කරවු.
5. දරුවනි, තෙපි වහා ගොස් වෙද කැඳවාගෙනවුත් ගිලන් සොහොයුරාට පිළියම් කරවවු.
6. අද සැඩ සුළඟින් ගස්වල කුඩා ගෙඩි පවා වැටේ.
7. දෙටු පුත් තෙමේ කණ්ටු පුතු සමග කඩයට ගොස් අගනා වස්ත්‍රයක් මිලයට ගනී වා.
8. සොරු දික් උමගක් කැන මසුරු කෙළෙඹියාගේ ගෙට වදිති.
9. බැඳුම්කරුවනි, තෙපි නුවර වටා උස් පවුරක් බඳිවු.
10. සතුරු රජුගේ සේනාවෝ නන්වැදැරුම් ආයුධ ගෙන දික් මගින් අවුත් අප රජු ගේ නුවරට නොදුරු තැන කඳවුරු බඳිත්.

ඉකාරාන්ත - උකාරාන්ත

කපි (වඳුරා)

විභක්ති පඨමා	ඒක කපි වඳුරා	බහු කපී, කපයෝ වඳුරෝ
දුතියා	කපිං වඳුරා	කපී, කපයෝ වඳුරන්
තතියා	කපිනා වඳුරා කරණ කොට	කපීහි, කපීහි වඳුරන් කරණ කොට
චතුසී	කපිනො, කපිස්ස වඳුරාට	කපීනං වඳුරනට
පංචමී	කපිනා, කපිම්භා, කපිස්මා වඳුරා ගෙන්	කපීහි, කපීහි වඳුරන් ගෙන්
ෂට්ඨී	කපිනො, කපිස්ස වඳුරා ගේ	කපීනං වඳුරන් ගේ
සත්තමී	කපිම්හි, කපිස්මිං වඳුරා කෙරෙහි	කපීසු, කපීසු වඳුරන් කෙරෙහි
ආලපන	කපි වඳුර	කපී, කපයෝ වඳුරනි

පුංලිච්ඡික ඉකාරාන්ත නාමයෝ මේ කපි ශබ්දය මෙන් වර නැගෙත්.

ගරු (ගුරුවරයා)

විභක්ති	ඒක	බහු
පඨමා	ගරු ගුරුවරයා	ගරු, ගරවො ගුරුවරු
දුතියා	ගුරුං ගුරුවරයා	ගරු, ගරවො ගුරුවරුන්
තතියා	ගරුනා ගුරුවරයා කරණ කොට	ගරුහි, ගරුහි ගුරුවරුන් කරණ කොට
චතුස්ථී	ගරුනො, ගරුස්ස ගුරුවරයාට	ගරුනං ගුරුවරුනට
පඨමී	ගරුනා,ගරුමිහා,ගරුස්මා ගුරුවරයා ගෙන්	ගරුහි, ගරුහි ගුරුවරුන් ගෙන්
ඡට්ඨී	ගරුනො, ගරුස්ස ගුරුවරයා ගේ	ගරුනං ගුරුවරුන් ගේ
සත්තමී	ගරුමිහි, ගරුස්මිං ගුරුවරයා කෙරෙහි	ගරුසු, ගරුසු ගුරුවරුන් කෙරෙහි
ආලපන	ගරු ගුරුවරිය	ගරු, ගරවො ගුරුවරුනි

පුංලිඛිතික උකාරාන්ත නාමයෝ මේ ගරු ශබ්දය මෙන් වර නැගෙත්.

සැලකිය යුතු : හික්ඛු ශබ්දයේ ආලපන බහුවචනයේ හික්ඛවෙ (මහණෙනි) යි ද පදයෙක් ඇත. සෙස්ස ගරු-ශබ්දයේ මෙනි.

38. ශබ්දන්ත ඉ-කාරය පඨමා දුතියා බහුවචනවල ඊ අයො වේ. කපි, කපයො. ඒ තන්හි ම අන්ත උ-කාරය උභ, අවො වේ.

ගරු, ගරවො.

සෙසු තන්හි සමාන ව සිටිත්.

ශබ්ද මාලාව

පුංලිඛිතික ශබ්ද

සෙනාපති - සෙනෙවියා	මුනි - බුදුරජ, තවුසා
ගහපති - ගැහැවියා	ගිරි - පථිතය, කන්ද
අග්ගි - ගින්න	කපි - වඳුරා
පාණ් - අත	ඤ්ඤි - නැයා
නිධි - නිධානය	මණ් - මිණ

වනස්පති - වනස්පති රුක
 අසි - කඩුව
 සාළි - හැල්
 මුට්ඨි - මිට
 මසි - දෑල
 සුසු - ළමයා
 තරු - රුක
 කෙතු - කොඩිය
 සංකු - උල
 උච්ඡු - උක් ගස
 මච්චු - මරු, මරණය
 ආතප - අච්ච
 උදුක්බල - වංගෙඩිය

අතිථි - අමුත්තා
 අරි - සතුරා
 කචි - කිවියා
 ඉසි - සෘෂිවරයා
 විහි - වී
 ජන්තු - සත්ත්වයා
 සත්තු - සතුරා
 හික්ඛු - හික්කු නම
 වෙළු - උනගස
 සෙතු - හේදංඩි
 ධජ - ධිවජය
 සුජප - කුල්ල
 කලහ - පොරය

ස්ත්‍රීලිංගික ශබ්ද

පතාකා - කොඩිය
 සොහා - ශෝභාව

සක්ඛරා - ගල්කැට
 ගාථා - ගාථාව

නපුංසකලිංගික ශබ්ද

සමීප - ළඟ
 කිරිට - කිරුළ, වොටුන්න
 දුර - දුර
 තෙල - තෙල්
 ධන - මුදල
 කොච්ඡ - කොස්ස, බුරුසුව
 මුසල - මොහොල

කට්ඨ - ලිය
 සීස - හිස
 කඨල - කැබැලිත්ත
 පුජ්ඵ - මල
 විවර - සිවුර
 සුජප - කුල්ල
 මඤ්ඤ - මත්ත

විශේෂණ

සුක්ඛ - වියැලි
 දීස - දික්
 ඡෙක, සමඤ්ඤ - සමත්
 නීල - නිල්
 මධුර - මිහිරි

බහු - බොහෝ, හුඟක්
 නච - අළුත්
 නානාවිධ - නන්වැදැරුම්
 රත්ත - රතු
 කිංකර - කිකරු

ක්‍රියාපද

අභිරුහති - නඟී
 ඡාලෙති - දල්වයි
 අපෙති - ඉවත් වෙයි

ඔලොකෙති - බලයි
 සොහති - හොඹී
 අපෙච්චි - ඉවත් වැ

මුළුවනි - මිඳෙයි
 අලඞ්කරොති - සරසයි
 බිපති - හෙලයි, විසිකරයි
 විනාසෙති - වනසයි
 වණ්ණෙති - වණයි
 වික්කිණාති - විකුණයි
 ලහති - ලබාගනී
 පිහයති - කැමැති වෙයි
 විවරති - ගැවසෙයි

සොධෙති - සෝදයි
 කුජති - කෑගායි (කුරුලුහඬින්)
 ආභිණ්ඩති - ඇවිදී
 ඉච්ඡති - කැමැති වේ
 පලාපෙති - පලවාපියයි
 වික්කිණ්ණා - විකුණා
 පුංඡති - පිසදමයි
 කොට්ටෙති-කොටයි, කපාදමයි

ඇබෑසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න :

1. සෙනාපති යොධෙහි සද්ධිං නගරමිහා නික්බමති.
2. මුනි සද්ධෙහි ගහපතිහි සද්ධිං ගිරිමහිරුහති.
3. සුඳෙ අග්ගිනා ඔදනං පවති.
4. චණ්ඩො කපි පාණිතා බුද්දකං සිසුං පහරති.
5. මයං පරසුවෙ අමිහාකං ඤුතීහි සද්ධිං නිධිං ඔලොකෙතුං ආවාටස්ස සමීපං ගච්ඡස්සාම.
6. හවන්තො දරකා, තුමිහෙ ගහපතිනො පුත්තෙහි සද්ධිං වනං ගන්තො සුක්ඛානි කට්ඨානි ආහරිතො ඉහ අග්ගිං ජාලෙථ.
7. මණ්හි කිරිටං ච කිරිටෙන භූපතිනො සීසං ච සොහති.
8. මුනායො චණ්ඩානං මනුස්සානං ගාමා අපෙචච වනං ගච්ඡන්ති.
9. කාරුණිකස්ස වෙජ්ජස්ස හෙසජ්ජෙහි බහවො ජන්තවො රොගතො මුළුවන්ති.
10. සුවෙ සද්ධස්ස ගහපතිනො කිංකරා දසා වනජ්ජතිනො හෙට්ඨාභාගං සුද්ධෙන ජලෙන සොධෙතො සමන්තා ධජෙහි ච පතාකාහි ච අලඞ්කරිස්සන්ති.
11. අතිථිනො බුද්දකො සුසු මහල්ලකමිහා කපිමිහා භාසිතො දුරං ධාවති.
12. විසාලෙ ආරාමෙ උච්චෙසු තරුසු බහවො සකුනා කුජන්ති.
13. දුබ්බිනීතා සුසවො කාසාරෙ මණ්ඩුකෙසු සක්ඛරායො ච කඨලෙ ච බිපන්ති.

(ආ) පාලියට නගන්න.

1. ආවාසීයා බොහෝ දරුවන් සමග පඵතයෙහි ඇවිදී.
2. අපේ සෙනෙවියා ගේ හටයෝ දික් කඩුවලින් පැහැර බොහෝ සතුරන් වනසත්.
3. තෙපි අපේ අළුත් හැල් මිලයට ගන්නට කැමැත්තනු ද?
4. සමත් කිවියෝ වේළුවනයේ ශෝභාව නන්වැදැරුම් ගාථායෙන් වණන්.
5. ගැහැවියාගේ නපුරු පුතා මිටින් පැහැර කෙට්ටු දූරිය පලවාපියයි.
6. අපි අද සැන්දෑවේ මලුත් තෙලුත් ගෙන සෘෂිහු දකින්නට යමෝ වා.
7. මිත්‍රය, මගේ නිල් මිණ ද රතු මිණ ද ගෙන ගොස් වෙළෙඳට විකුණා හුගක් මුදල් ලබාගනුව.
8. හිඤ්ඤ තෙමේ සිවුරෙහි දැලි දෑල කොස්සෙන් පිසදමයි.
9. වැද්දෝ උල්වලින් ඇන මුවා මරත්.
10. ඇතා උක්ගසේ මිහිරි රසයට කැමැති වෙයි.
11. ගැහැවියාගේ කීකරු දූරිය වී අවිච්චි දමා වේලා කුල්ලෙන් පොළා වංගෙඩියේ ලා මොහෙලින් කොටයි.
12. බල්ලෝ දෙදෙන ඒදංඩි මත්තෙහි පොර කා (කලහ කොට) ගඟෙහි වැටෙති.
13. හිඤ්ඤ පිඬු පිණිස නුවර හැසිරෙත්.
14. උනගස් අතුරෙහි බොහෝ සපීයෝ ගැවසෙත්.
15. සත්තියෝ මරනුගෙන් තැති ගනිත්.

ඉකාරාන්ත

	ඒක	බහු
පයමා විභක්ති	අට්ඨි	අට්ඨි, අට්ඨිනි
	ඇටය	ඇට
ආලපන විභක්ති	අට්ඨි	අට්ඨි, අට්ඨිනි
	ඇටය	ඇට
දුතියා විභක්ති	අට්ඨිං	අට්ඨි, අට්ඨිනි
	ඇටය	ඇට

සෙසු විභක්තීන්හි පුංලිඛිගික ඉකාරාන්තයන් ගේ මෙනි.

උකාරාන්ත
චක්ඛු (ඇස)

	ඒක	බහු
පයමා විභක්ති	චක්ඛු	චක්ඛු, චක්ඛුනි
	ඇස	ඇස්
ආලපන විභක්ති	චක්ඛු	චක්ඛු, චක්ඛුනි
	ඇස	ඇස්
දුතියා විභක්ති	චක්ඛුං	චක්ඛු, චක්ඛුනි
	ඇස	ඇස්

ඉතිරි විභක්තීන්හි පුංලිඛිගික උකාරාන්තයන් ගේ මෙනි.

ආබ්‍යාතික ක්‍රියා
අජ්ජනනී විභක්ති

	ඒක	බහු
පයම පුරිස	සො ගච්ඡ	තෙ ගච්ඡංසු, ගච්ඡුං
	හේ ගියේ ය	ඔහු ගියාහ
මජ්ඣම පුරිස	ඤං (ගච්ඡො) ගච්ඡ	තුම්භෙ ගච්ඡස්
	තෝ ගියෙහි	තෙපි ගියහු
උත්තම පුරිස	අහං ගච්ඡං	මයං ගච්ඡමහා
	මම් ගියෙමි	අපි ගියමු

39. මෙහි ඇති විභක්තිප්‍රත්‍යයයන් වෙන් කොට ගන්න.

	ඒක	බහු
පදම පුරිස	ඊ	ඉංසු, උං
මජ්ඣිම පුරිස	ඔ (ඊ)	(ඉ) ජ
උත්තම පුරිස	ඉං	(ඉ) මිභා

මේවා එක් ව හැඳෙන ක්‍රියාපදවල මූලට සමහර විට අ-කාරයෙක් ද එක් වී සිටී.

උත්තම පුරිස බහුවචන රූපය “මහ” යි ද සිටී.

අගච්ඡ (ගියෙය), අගච්ඡං - අගච්ඡංසු (ගියාහ) යන ආදී වශයෙනි.

40. ගච්ඡ යන අංගය අ-කාරාන්ත යි. එයට ඊ - උං ආදී විභක්ති ප්‍රත්‍යයයන් එක් ව අතීත ක්‍රියා හැඳෙන හැටි උඩ දැක්විණ. කරොති තනොති ආදියෙහි අතීත රූප අකරී අතනී ආදීන් සිටී.

41. අඛිගය එ-කාරාන්ත හෝ ආ-කාරාන්ත වී නම් විභක්ති ප්‍රත්‍යයනට මූලින් ස් යන්තෙක් අමුතුවෙන් එක් ව සකී වේ.

නිදර්ශන :

$$\text{දෙසෙ} + \text{ඊ} = \text{දෙසෙ} + \text{ස්} + \text{ඊ} = \text{දෙසෙසි} \text{ (දෙසී ය).}$$

	ඒක	බහු
පදම පුරිස	සො දෙසෙසි	තෙ දෙසෙසුං, දෙසෙසිංසු
මජ්ඣිම පුරිස	ඤං දෙසෙසි	තුම්හෙ දෙසෙසිඤ
උත්තම පුරිස	අහං දෙසෙසිං	මයං දෙසෙසිම්හා, දෙසෙසිම්හ

42. මූලට අ-කාරය එක් කොට අදෙසෙසි, අදෙසෙසුං යන ආදීහු ද සැදෙති.

ආකාරාන්ත ධාතුවෙන් හෝ අංගයෙන් හැඳෙන ක්‍රියා

සො	අදසි	තෙ අදංසු, අදසිංසු
ඤං	අදසි	තුම්හෙ අදඤ, අදසිඤ
අහං	අදසිං	මයං අදම්හා, අදසිම්හා

(සො අදසි (හේ දුන්නේය), තෙ අදංසු (ඔහු දුන්න).

මෙබඳු තවත් ක්‍රියා කිහිපයක් :

ධාතුව	වතීමාන රූපය	අතීත රූපය
යා	තිට්ඨති (සිටී)	අට්ඨාසි (සිටියේ ය)
කර්	කරොති (කරයි)	අකාසි (කෙළේ ය)
පා	පිවති (බොයි)	අපාසි (පුයේ ය)
හර්	හරති (ගෙන යයි)	අහාසි (හැර ගෙන ගියේ ය)
ආ-බා	අක්ඛාති (කියයි)	අක්ඛාසි (කියේ ය)
ඤ	ජානාති (දනී)	අඤ්ඤාසි (දන ගත්තේ ය)

43. හොති (වෙයි) යන ක්‍රියාවේ අප්පතනීවිභත්ති රූප දූන් දැක්වේ.

	ඒක	බහු
පයම පුරිස	සො අහොසි හේ වී ය	තෙ අහෙසුං ඔහු වූහ
මජ්ඣම පුරිස	ක්වං අහොසි තෝ වීහි	තුම්හෙ අහොසිඤ්ඤා, අහුවඤ්ඤා තෙපි වූහු
උත්තම පුරිස	අහං අහොසිං මම් වීමි	මයං අහොසිමිහා, අහුවමිහා අපි වූමු

අතී (ඇත, වෙයි) යන්නෙහි අප්පතනී රූප

	ඒක	බහු
පයම පුරිස	සො ආසි හේ වී ය	තෙ ආසුං ඔහු වූහ
මජ්ඣම පුරිස	ක්වං ආසි තෝ වීහි	තුම්හෙ ආසිඤ්ඤා තෙපි වූහු
උත්තම පුරිස	අහං ආසිං මම් වීමි	මයං ආසිමිහා අපි වූමු

උපසථී මූලට සිටි ආබ්‍යාත

44. අතීත කාලික ක්‍රියා හැඳීමේදී සමහර තැන ධාතුවට මූලින් අ-යන්නක් එක් වන බව උඩ කීමු. එබඳු තැන එයට මූලින් සිටින උපසථීය හා එය සන්ධි විය යුතු. “පවදති” යන මෙහි ප-යනු උපසථීයි. මෙහි අතීතරූපය ප + අවදි යි වැ, සන්ධි වීමෙන් පසු “පාවදි” කියා සිටී.

සන්ධි

45. අසමාන ස්වරයට මුලින් සිටි ඉ-වණිය ය් කාරයෙක් වේ. පති+අ = පත්ය්අ = පත්‍ය. ත්‍ය යන්න වච වේ. ධ්‍ය යන්න ජ්‍ය ක්‍ය වේ. භ්‍ය යන්න බ්‍ය වේ.

පති + අ + භාසි = පත්‍යභාසි, පචචභාසි කියා වේ. මෙසේ ම, අධි අභවි - අධ්‍යභවි - අජ්‍යභවි. අභි අඤ්ඤසි = අභ්‍යඤ්ඤසි, අබ්‍යඤ්ඤසි යැ යි පදසිද්ධිය වේ.

සන්ධි

46. එ ම දෙකින් පර අ ඉ දෙක මැකියයි (ලොප් වේ).

පුබ්බෙ + අපි - පුබ්බෙ'පි
පාලො + ඉති - පාලො'ති

පර ස්වරය ලොප් වූ සමහර තැනෙක එයින් පූච්චි වැ සිටි ස්වරය දීඪී වේ.

පටිජග්ගාම ඉති = පටිජග්ගාමා'ති
කිං සු ඉධ = කිං සු'ධ

47. පූච්චි ස්වරය ලොප් වූ කිසි තැනෙක පර ස්වරය දීඪී වේ.

සද්ධා ඉධ = සද්ධී'ධ
තථා උපමං = තථු'පමං.

48. යමක් නො කරව යි වැළැක්වීමෙහි අතීතකාලික ආධ්‍යාත සමග ද මා-නිපාතය යෙදේ.

උදහරණ :
මා ගච්ඡි (නො යව), මාගච්ඡ්ඡ්ඡ් (නො යවු).

ශබ්ද මාලාව
පුංලිඛිතික ශබ්ද

මූසික - මීයා	මච්ඡ - මත්ස්‍යයා
සායණ්භ - සවස	තළාක - චීල
තරභිග - රළ	සිස්ස - ශිෂ්‍යයා
කාසාර - චීල	වස-වශය,අත්අඩංගුව,යටත්බව
වණ්ණ - වණිය	හමර - බමරා
කාරු - ශිල්පියා	යට්ඨි - සරයැටිය
මච්චු - මරු	

නපුංසකලිඛිතික ශබ්ද

උයාන - උයන
 ජල, උදක - දිය
 පද්ම - නෙලුම්
 ලවණ - ලුණු
 බල - බලය, ශක්තිය
 දධි - දිහි
 සජ්ජි - ගිනෙල්
 ජතු - ලහකඩ
 වායු - සුළඟ

ජාල - දෑල
 මුඛ - මුහුණ
 උජ්ජල - මානෙල්
 සුඛ - සැපය
 තක්ක - මෝරු
 අසුචි - අශුචිය
 තිපු - ඊයම්
 වස්ත්‍ර - ඉඩම, වාස්තුව
 වක්ඛ - ඇස

ස්ත්‍රීලිඛිතික ශබ්ද

දයා - දළ
 සාධා - අත්ත
 පඤ්ඤා - ප්‍රඥාව

සංඛලිකා - හැකිල්ල, මාංචුව
 පටිමා - පිළිමය, රූපය
 ලාබා - ලහකඩ

විශේෂණ ශබ්ද

විසාල - ලොකු
 පක්ක - පැසුණු
 තිබ්ණ - තියුණු, මුවහත්
 විවිධ, නානාවිධ - නන්වැදැරුම්
 අජ්ජ - සුළු, කුඩා
 සෙන - සුදු
 සුසීල - හික්මුණු, සිල්වත්
 තිත්ත - තික්ත
 විකසික - පුබුදු වූ, පිපුණු
 හිංසණ - බිහිසුණු
 සොහන - හොබනා, ලස්සන
 දළිද්ද - දිළිඳු
 අනෙකවිධ - නොයෙක් වැදැරුම්

උච්ච, කුංග - උස්
 අපක්ක - නොපැසුණු
 ගහිර - ගැඹුරු
 මඤ - මද
 වීර - බය නැති
 සුද්ධ - ශුද්ධ වූ
 අමබිල - ඇඹුල්
 රමණිය - සිත්කලු
 පබල - බලවත්, ශක්තිමත්
 චණ්ඩ - නපුරු, සැඩ
 දීස - දික්
 අතීත - පෙර සිටි
 රත්ත - රතු

ක්‍රියාපද

කන්තති - කපයි
 උඛිභවති - මතු වේ, පහළවේ, නගීයි
 ඉච්ඡති - කැමැති වෙයි
 නස්සති - නැසෙයි

විචරති - හැසිරෙයි
 ආරාධෙති - (සිත) ගනී, සතුටු කරයි
 පරිස්සජති - වැළඳගනී
 කරොති - තනයි

ඡාලෙති - දල්වයි
 අසක්ඛි - හැකි විය
 වඛ්ඪති - වැඩෙයි
 මජ්ඣෙති - මත්ගායි, පොඩිකරයි
 සංචරති - ගැවසෙයි, හැසිරෙයි
 සජ්ජෙති - සරසයි

සක්කොති - හැකි වෙයි
 පහාය - හැර
 පග්ගෙති - වැගිරෙයි
 බ්භෙති - බහාලයි
 ඡාදෙති - වසයි
 පජ්ඣති - හැර දමයි

ඇබ්බැහි

(අ) පවති, මාරෙති යන ක්‍රියාවල අංගයන් වෙන් කරන්න. වත්තමානා පංචමී අජ්ජනනී යන විභක්තීන්හි වර්තනන්න.

(ආ) අක්ඛි වායු ශබ්ද වර්තනන්න.

(ඉ) සිංහලයට නගන්න.

1. විසාලෙ උය්‍යානෙ උච්චෙහි තරුහි පක්කානි ව අපක්කානි ව ඵලානි පතිංසු.
2. මුසිකා තිබ්බොති දධාහි ඡාලං කන්තිංසු.
3. ජලනිධිනො ගභීරෙ ජලෙ විවිධා විසාලා මච්ඡා විචරන්ති.
4. සායණ්භෙ තළාකස්ස ජලෙ මජ්ඣන වායුනා අප්පා තරභිගා උබ්භවන්ති.
5. වීරස්ස සෙනාපතිනො වීරා පුත්තා සෙනෙ අස්සෙ ආරුය්භ යොධෙහි සද්ධිං සංගාමං පවිසංසු.
6. ඉදනියෙව ක්ඛිං තළාකං ගන්තො සුද්ධෙත උදකෙත මුඛං ව හජෙථ ව පාදෙ ව ධොවිතො ඉධාගච්ඡ.
7. සුසීලා සිස්සා සුසීලස්ස ආචරියස්ස චිත්තං ආරාධෙසුං.
8. නාහං අම්බිලානි වා තිත්තානි වා ඵලානි බාදිතුම්ච්ඡාමී.
9. භවන්තො කුමාරා, තත්‍ර රමණියෙ විසාලෙ කාසාරෙ විකසිතානි පදුමානි ව උප්පලානි ව පස්සථ.
10. පබලා රාජපුරිසා හිංසණං වනං පවිසිතො වණ්චෙ වොරෙ ගහෙතො සංඛලිකාහි බ්ඤ්ඤා අනෙසුං.
11. සොහනා ලතා තුංගස්ස තරුතො දීඝා සාධායො පරිස්සජන්ති.
12. හාතිකෙත විනා මා තුම්භෙ ඉතො නික්ඛම්ඡ.
13. මම පුත්තො දුක්ඛං මාගමී.

(ඊ) පාලියට නගන්න.

1. නපුරු වෙද ගේ බෙහෙතින් දිළිඳු ස්ත්‍රියගේ ඇස් නැසිණ.
2. තො ඊයමින් ඇතකු ගේ රූපයක් තැනූයෙහි ද?
3. බමුණා ගිතෙල් ඉස ගින්න දැවී ය.
4. අතීත සත්තියෝ ද මරහු ගේ වශයට ගියාහ.
5. දිය ඉස ද ගින්න නිවන්නට නොහැකි වීම.
6. බොජුන් දී ආයුෂයෙන් ද වණියෙන් ද සුවයෙන් ද බලයෙන් ද ප්‍රඥයෙන් ද වැඩෙන්නාහ.
7. කයින් නොයෙක් වැදෑරුම් අශුවී වැගිරෙයි.
8. දිය සමග දිහි පොඩි කොට (මත් ගා) ලුණු බහා මෝරු සාදන්න.
9. රතු වූ ද සුදු වූ ද පියුම්හි බමරු ගැවැසුණාහ.
10. ගැඹුරු ජලයෙහි නානාවිධ මත්ස්‍යයෝ හැසිරෙත්.
11. ශිල්පී තෙම සැරයටිය ලහකඩින් වසා සරසයි.
12. ඔක්කාක නම් රජු ගේ පුතු රට හැරගොස් කපිල නම් සෘෂිහු ගේ ඉඩමෙහි නුවරක් කොට කපිලවත්තු යැ යි නම් කළාහ.
13. තෙපි ගමින් බැහැර නො වසවු.
14. මගේ උත්සාහය තොපට අවැඩ පිණිස නො වේ වා.

ඊකාරාන්ත හඬ (ඇතා)

	ඒකවචන	බහුවචන
පදමා විභක්ති	හඬී	හඬී, හඬීනො
ආලපන විභක්ති	හඬී	හඬී, හඬීනො
දුකියා විභක්ති	හඬීං	හඬී, හඬීනො

සෙසු විභක්තීන්හි ඉහත 17 වැනි පාඩමෙහි දුන් කපි ශබ්දය මෙන් වරනැගේ.

උාකාරාන්ත විදු (පණ්ඩිතයා)

	ඒකවචන	බහුවචන
පදමා විභක්ති	විදු	විදු, විදුනො
ආලපන විභක්ති	විදු	විදු, විදුනො
දුකියා විභක්ති	විදුං	විදු, විදුනො

ඉතිරි විභක්තීන්හි යට 17 වැනි පාඩමෙහි දුන් ගරු ශබ්දය මෙන් වර නැගේ.

49. ඡන්ති (ඡත්ත ඇත්තේ, අතින් ගත් කුඩයක් ඇත්තේ).

මාලී (මල්දමක් ඇත්තේ)

යොගී (යෝග වඩන්නේ)

සාමී (ස්වාමියා)

මන්ති (මන්ත්‍ර දන්නේ, මන්ත්‍රණ ඇත්තේ)

වාගී (දෙන සුලු)

බලී (ශක්ති ඇත්තේ)

පාපකාරී (පවි කරන සුලු).

මේ ආදී ඊ-ප්‍රත්‍යය එක් වූ හැඳෙන පද හඬී ශබ්දය මෙන් වර නගන්න.

සබ්බඤ්ඤා (සඵඤ, සියල්ල දන්නා)

මග්ගඤ්ඤා (මග දන්නා)

පාරගු (පරතෙරට යන්නා)

මේ ආදී උාකාරාන්ත ශබ්ද විදු ශබ්දය මෙන් වර නගන්න. මොහු තනිව ද අන් නාමයනට විශේෂණව ද වාකයෙහි යෙදෙත්.

තනි ව යෙදීම

ජනතී ගාමෙ වරති (කුඩයක් අතින් ගත් තැනැත්තේ ගමේ හැවිදී)
 ජනතී පුරිසො ගාමෙ විවරති (කුඩයක් අතින් ගත් මිනිසා ගමේ
 ඇවිදී)
 විදු ඔවදති (පණ්ඩිතයා අවවාද කරයි)
 විදු පුරිසො ඔවදති (පණ්ඩිත පුරුෂයා අවවාද කරයි).

ආබ්‍යාතික ක්‍රියා

සත්තමිවිභත්තිය

ගම් (ගච්ඡ)

	ඒකවචන	බහුවචන
පඨම පුරිස	සො ගච්ඡෙ	තෙ ගච්ඡෙය්‍යුං
මජ්ඣම පුරිස	ක්කං ගච්ඡෙය්‍යාසී	කුම්භෙ ගච්ඡෙය්‍යාථ
උත්තම පුරිස	අභං ගච්ඡෙය්‍යාමි	මයං ගච්ඡෙය්‍යාම

මෙහි විභක්ති ප්‍රත්‍යයයෝ

පඨම පුරිස	එ, එය්‍ය	එය්‍යුං
මජ්ඣම පුරිස	එය්‍යාසී	එය්‍යාථ
උත්තම පුරිස	එය්‍යාමි	එය්‍යාම

50. අනුමතිය (අනුදුතීම, අවසරදීම), පරිකල්පය, අනිශ්චයය, නියෝගය යන ආදී අථ ප්‍රකාශකිරීමෙහි මේ ක්‍රියාවෝ යෙදෙත්.

අනුමතියෙහි :	සො ගච්ඡෙය්‍ය	තෙ ගච්ඡෙය්‍යුං
	(හේ යේ වා)	(ඔහු යෙත් වා)
පරිකල්පයෙහි :	සො ගච්ඡෙය්‍ය	තෙ ගච්ඡෙය්‍යුං
	(ඔහු යනවා ඇත)	(ඔවුන් යනවා ඇත)

අනිශ්චයයෙහි :
 යදි සො ගච්ඡෙය්‍ය
 සචෙ සො ගච්ඡෙය්‍ය
 සො ගච්ඡෙය්‍ය චෙ
 (ඉදින් හේ යන්නේ නම්).

නියෝගයෙහි සො ගවිජයා
 (හේ යන්තේ ය, ඔහු යෑ යුතු.)

ප්‍රාථිනායෙහි අභොචක සො ගවිජයා
 අප්පෙචනාම සො ගවිජයා
 යන්තූන සො ගවිජයා
 හේ යන්තේ නම් ඉතා යෙහෙකි ! (ඔහු යතොත් කොච්චර
 හොඳ ද!)

සන්ධි

51. ස්චරයකට පර වූ එව ශබ්දයේ එ-කාරයට මූලින් බොහෝ තැන ය්-
 කාරයෙක් අමුතුවෙන් එක්ව (ආගම වී) සන්ධි වෙයි.
 තෙ එව = තෙ ය් එව = තෙ යෙව.

ශබ්ද මාලාව
 පුංලිඛිතික

අයා - ආයීයා	නිරය - නිරය
පාණාතිපාත - ප්‍රාණවධය	සමණධම්ම - මහණදම
උපද්දව - උච්චුර	කන්තාර - කාන්තාරය
ගුණ - ගුණය	සාමී - සැමියා
ඔවාද - අවවාදය	දිට්ඨධම්ම - මෙ අත්ඛව

නපුංසකලිංගික

සරණ - බුද්ධාදි සරණය (පිහිට)	සීල - සිල්
අඵාසුක - අපහසුව	සීස - හිස
පාප - පව	අනගාරිය - සස්න, පැවිදිබිම
අගාර - ගිහි ගෙය	වට්ටදුක්ඛ - සසර දුක
බාලා - ළපැටි වයස	හිත - දියුණුව, යහපත
වාණිජ්ජ - වෙළෙඳම	කසිකම්ම - ගොවිතැන
ධන - ධනය, මුදල	ජීවිත - ජීවිතය

ස්ත්‍රීලිඛිතික ශබ්ද

වාවා - වචනය	හරියා - හායීාව
වසුධා - පොළොව	පුඤ්ඤකිරියා - පුණ්‍යක්‍රියාව

විශේෂණ ශබ්ද

ඵචරූප - මෙබඳු
 අසච්ච - බොරු
 දණ්ඨී - දඬුගත් අතැති
 ගුණි - ගුණවත්
 කුට්ඨී - කුෂ්ට ඇති
 සබ්බඤ්ඤා - සියල්ල දන්නා
 නීච, හීන - පහත්
 ධම්මී - දෑහැමි
 මච්ඡරී - මසුරු
 ඤාණි - නුවණැති
 සුර - ශුර වූ
 සුඛි - සැප ඇති

ගිලාන - ගිලන්
 මග්ගඤ්ඤා - මග දන්නා
 ගුණඤ්ඤා - ගුණදන්නා
 ධම්මඤ්ඤා - දහම් දන්නා
 විදු - නුවණැති
 ඊදිස - මෙ බඳු
 වාගී - ත්‍යාගවත්
 ගුණි - ගුණැති, ගුණවත්
 සුසීල - සිල්වත්
 භාගී - හවුල්, කොටස් අයත්
 දුක්ඛි - දුක් ඇති
 සහභාගී - හවුල්

නිපාත පද

සබ්බදා - හැම කල්හි
 කථං - කෙසේ?
 සයං - තෙමේ
 බිජ්ජං - වහා

ධූවං - ඒකාන්තයෙන්
 සත්තධා - සත් කඩකට
 සම්මා - මනා කොට
 අහො වත - ඉතා යෙහෙක!

පූච්ඡියා

පුරක්ඛන්ධා - පෙරටු කොටගෙන
 අසල්ලක්ඛෙන්ධා - නො තකා
 ආගම්ම - අවුත්

නික්ඛම්ම - නික්ම
 පතිට්ඨාය - පිහිටා

ආධ්‍යාතික ක්‍රියා

ගණ්භාති - ගනී
 ජානාති - දනී
 විරමති - වැළැකෙයි
 ජායති - උපදී
 තරති - ඉක්මැ යයි
 වණ්ණෙති - වණයි, පසසයි, ගුණකියයි
 පඤ්ඤති - පතයි
 පරාජෙති - පරදවයි
 අජ්ජෙති - උපයයි
 අතික්කමති - ඉක්මැ යෙයි
 අනුගච්ඡති - අනුව යයි
 පහොති, සක්කන්ධාති - හැකිවෙයි

කථෙති - කියයි
 ඵලති - පැලෙයි
 පාලෙති - රකී
 සික්ඛති - උගනී
 පබ්බජති - පැවිදිවෙයි, සසුන් වදී
 නික්කච්චති - බැහැර කරයි
 නයති - ගෙන යයි
 කම්පති - සැලෙයි
 පුජෙති - පුදයි
 ජනාති - දිනයි
 අනුකම්පති, අනුග්ගණ්භාති -
 අනුකම්පා කරයි

ඇබ්ලිසිය

(අ) ඡන්ති සබ්බඤ්ඤා ශබ්ද වර්තනගන්න.

(ආ) තිට්ඨති, කරොති, කිණාති යන ක්‍රියාවල අංග වෙන් කරන්න. වත්තමානා, පංචමී, සත්තමී, අජ්ජනතී, භවිස්සන්තී යන ආඛ්‍යාත විභක්තීන්හි වර්තනගන්න.

(ඉ) සිංහලයට නගන්න.

1. හන්තො, සවෙ අයා ඉධ වසෙය්‍යං, මයං සරණෙසු පතිට්ඨාය සීලානි ගණ්භෙය්‍යාම.
2. භාතික, සවෙ අඵාසුකං තෙ උප්පජ්ජෙය්‍ය අඵ මය්හං කථෙය්‍යාසි.
3. කඵං මයං තං ජානෙය්‍යාම ?
4. සවෙ ඵචරුපස්ස අයාස්ස සන්තිකං න ගච්ඡෙය්‍යාමී මම සීසං සත්තධා ඵලෙය්‍ය.
5. යන්තූනාහං සයමෙච ගන්තවා වෙජ්ජමානෙස්සාමීති ගිලානස්ස ගහපතීනො පුත්තො චිත්තෙසි.
6. සවෙ ක්ඛං පාපානි කරෙය්‍යාසි, මරණා පරං නිරයෙ උප්පජ්ජෙය්‍යාසි.
7. භොන්තො, බීජ්පං තුමිහෙ පාණානිපාතා විරමෙය්‍යාථ.
8. භවන්තො උපාසකා, හීනං ධම්මං න සෙවෙය්‍යාථ.
9. නරපතයො ධම්මෙන චසුධං පාලෙය්‍යං.
10. අභොවතාහං අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍යාමී, සමණධම්මං ච සම්මා පූරෙය්‍යාමී, චට්ටදුක්ඛම්භා ච මුච්චෙය්‍යාමී.
11. අසච්චාහි වාචාහි බහවො උපද්දවා ජායෙය්‍යං.
12. යන්තූන තුමිහෙ බාලො'ච සීජ්පං සික්ඛෙය්‍යාථ.
13. හෙ වාණිජා, තුමිහෙ මග්ගඤ්ඤං පුරිසං පුරක්ඛන්තා දණ්ඨීහි සෙවකෙහි සද්ධිං නික්ඛම්ම කන්තාරං තරෙය්‍යාථ.
14. ගුණඤ්ඤානො යෙච ගුණනො ජනස්ස ගුණං වණ්ණෙන්නි.
15. දුට්ඨා හරියා ධම්මඤ්ඤානො සාමීනො ඔවාදමසල්ලක්ඛෙක්ඛා කුට්ඨිනං සෙවකං ගෙහම්භා නික්කඨිසී.
16. විදුතො ජනායෙච සබ්බඤ්ඤාමිහි බුද්ධෙ පසීදෙය්‍යං.

පාලියට නගන්න

1. ඔහු ඔබේ දියුණුව පතන්නාහු නම්, මෙබඳු පහත් මඟෙකින් ඔබ ගෙන නො යන්නාහ.
2. දැනමී ත්‍යාගවත් පුරුෂයා දනයෙන් මසුරු ජනයන් පරදවන්නේ ය.
3. ගුණ ඇතියන් ගේ මරණයෙහි පොළොව ද සැලෙනවා ඇත.
4. තෙපි හැකියහු නම්, වෙළෙඳුමෙන් හෝ ගොවිතැනින් හෝ ධනය උපයවූ.
5. නුවණැති ත්‍යාගවත් ජනයෝ ලෝකයා ගේ යහපත පිණිස ධනය ද ජීවිතය ද පුදන්නාහ.
6. සිල්වත් නුවණැති හිඤ්ඤ සියල්ල දන්නා බුදුරජු ගේ වචනය නො ඉක්මෙන්නාහ.
7. ලොවැ ගුර ජනයෝ ම හැම කල්හි සතුරන් දිනන්නාහ යි නුවණැත්තෝ කියත්.
8. ඉදින් තෙපි ගුණවත් ආවාසීයා ගේ අවවාදය අනුව යන්නහු නම් ඒකාන්තයෙන් මේ අත්බවිහි ද මරණින් මත්තෙහි ද සැප ලබන්නහු ය.
9. තෙපි මෙහි අවුත් අපගේ පුණ්‍යක්‍රියාවට හවුල් වවු.
10. සැප ඇත්තෝ දුක් ඇත්තනට අනුකම්පා කරන්නාහු නම් ඉතා යෙහෙක.

ඉකාරාන්ත
රත්ති (රාත්‍රිය)

	ඒක	බහු
පදමා විහත්ති	රත්ති	රත්තී, රත්තියො
දුතියා විහත්ති	රත්තිං	රත්තී, රත්තියො
තතියා විහත්ති	රත්තියා	රත්තීහි, රත්තිහි
චතුස්ථී විහත්ති	රත්තියා	රත්තීනං
පඤ්චමී විහත්ති	රත්තියා	රත්තීහි, රත්තිහි
ෂට්ඨී විහත්ති	රත්තියා	රත්තීනං
සත්තමී විහත්ති	රත්තියා, රත්තියං	රත්තිසු, රත්තිසු
ආලපන විහත්ති	රත්ති	රත්තී, රත්තියො

උකාරාන්ත
යාගු (කැඳ)

	ඒක	බහු
පදමා විහත්ති	යාගු	යාගු, යාගුයො
දුතියා විහත්ති	යාගුං	යාගු, යාගුයො
තතියා විහත්ති	යාගුයා	යාගුහි, යාගුහි
චතුස්ථී විහත්ති	යාගුයා	යාගුනං
පඤ්චමී විහත්ති	යාගුයා	යාගුහි, යාගුහි
ෂට්ඨී විහත්ති	යාගුයා	යාගුනං
සත්තමී විහත්ති	යාගුයා, යාගුයං	යාගුසු, යාගුසු
ආලපන විහත්ති	යාගු	යාගු, යාගුයො

ඊකාරාන්ත
නදී (නදිය, ගඟ)

	ඒක	බහු
පදමා විහත්ති	නදී	නදී, නදීයො
දුතියා විහත්ති	නදීං	නදී, නදීයො
තතියා විහත්ති	නදීයා	නදීහි, නදීහි
චතුස්ථී විහත්ති	නදීයා	නදීනං
පඤ්චමී විහත්ති	නදීයා	නදීහි, නදීහි
ෂට්ඨී විහත්ති	නදීයා	නදීනං
සත්තමී විහත්ති	නදීයා, නදීයං	නදීසු
ආලපන විහත්ති	නදී	නදී, නදීයො

ලාකාරාන්ත

වදා (විවාපත් ස්ත්‍රී)

පයමා විහත්ති	ඒක	බහු
දුතියා විහත්ති	වදා	වදා, වදායො
තතියා විහත්ති	වදාං	වදා, වදායො
චතුත්ථි විහත්ති	වදායා	වදාහි, වදාහි
පඤ්චමි විහත්ති	වදායා	වදානං
ෂට්ඨි විහත්ති	වදායා	වදාහි, වදාහි
සත්තමි විහත්ති	වදායා, වදායං	වදානං
ආලපන විහත්ති	වදා	වදාසු
		වදා, වදායො

ශබ්ද මාලාව

පුංලිඛිතික ශබ්ද

සෙට්ඨි - සිටුවරයා	ගබ්භ - දරුගබ
චණ්ණ - වේශය	අස්සාරොහක - අසරුවා
පොතක - පැටවා	සම්බුක - රන්වන් බෙල්ලා
චක්ඛ - රෙද්ද	

නපුංසකලිඛිතික ශබ්ද

පාන - බීම	සුවණ්ණචුණ්ණ - රන්සුණු
සීල - සිල්	ලොම - ලොම්
බීර - කිරි	මස්ස - රවුල
දුර - දුර	කාසායච්ඡ - කසටපෙවූ වස්ත්‍රය

ස්ත්‍රීලිඛිතික ශබ්ද

කුච්ඡ - කුසය	යක්ඛණ්ණ - යකින්න
සභායිකා, සබ්බි - යෙහෙළි	මාතිකා - ඇල
සුනඛි - බැල්ල	පත්ති - පාබල සෙනඟ
යට්ඨි - සැරයටිය	කොට්ඨි - කොන
රජ්ජු - ලනුව	ධෙණු - එළඳෙන
දෙණි - ඔරුව	සස්සු - නැන්දණියෝ
බුධා - බඩගින්න	ජම්බු - ජම්බු නදිය
මිහි - මුව දෙන	චාපි - චැව
සට්ඨි - කළය	චාට්ඨි - සැලිය
බ්ලාලී, මජ්ජාරී - බැලැලී	රත්ති - රැ

කුක්කුටි - කිකිළි
 කුලකුමාරි - කුලදරිය
 වාසි - වෑය
 අමාවසි - අමාවක
 සිප්පි - සිප්පි බෙල්ලා

දිපිනි - දිවිදෙන
 කුයාරි - කෙටෙරිය
 පුණ්ණමි - පසොලොස්වක
 පොක්කිරණි - පොකුණ
 අප් - එළ දෙන

විශේෂණ ශබ්ද

අච්ඡ, පසන්න - පහන්, පැදුණු මලින, කිලිටිය - කිලිටි
 කිස - කෙට්ටු
 සුඛි - සුව පන්

නිපාත

පුරතො - ඉදිරියෙන්, පළමු කොට පවිෂතො - පස්සෙන්
 සයං - තෙමේ, තොමෝ

පූච්ඡියා

පෙසෙඤා - යවා
 කාලංකඤා - කලුරියකොට, මැරී
 භංසෙඤා - පුප්පා
 අච්ඡාදෙඤා - ඇද
 උද්දිස්ස - උදෙසා
 ආරුය්භ - නැඟ
 දිස්වා - දෑක
 ඕභාරෙඤා, ඕරොපෙඤා -
 බභවා, ගාදමවා
 පාරුපිඤා - පෙරෙව

ආධ්‍යාත්මික ක්‍රියා

පතිට්ඨාති - පිහිටයි
 පස්සම්භති - සංසිද්ධයි
 නිබ්බත්තති - උපදී
 තච්ඡති - සසී
 ධොවති - සෝදයි
 පබ්බජති - පැවිදි වෙයි
 පච්ඡති - පිවිසෙයි
 පාවිසි (ප-අච්ඡි) - පිවිසියේ ය
 සංහරති - එකතු කරයි
 පුරෙති - පුරාලයි
 සමාදියති - ගනී
 විදංසෙති - නියවයි

ඇබෑසිය

(අ) සිංහලයට නගන්ත

1. සෙට්ඨිනො භරියාය කුච්ඡියං ගබ්භො පතිට්ඨාසී.
2. යක්ඛිණී සභායිකාය වණ්ණෙනාගන්තො ගෙහං පාවිසී.
3. කස්සකා නදියා උදකං මාතිකාහි බෙත්තං නයිංසු.
4. වණ්ඨො සුනඛො සුනඛියා සද්ධිං සිගාලමනුඛකී.

5. සෙනාපති පත්තිං පුරතො පෙසෙඤා සයං අස්සමාරුස්භ අස්සාරොහකෙහි සද්ධිං පච්ඡතො ගච්ඡි.
6. සාමණෙරො යට්ඨියා කොට්ඨං ගහෙඤා ථෙරස්ස පුරතො ගච්ඡි.
7. කුමාරියො සබ්බි සද්ධිං නික්ඛම්ම රජ්ජුහි ධෙනුයො ඛන්ධියා ආනෙසුං.
8. යාගුයා පාතෙන සස්සුයා බුධා පස්සම්භි.
9. ඛහු වට්ඨයො ජම්බුං නදිං ඔනරිඤා සුවණ්ණචුණ්ණානි සංහරිංසු.
10. මිභි කාලංකඤා යක්ඛිනි හුඤා නිබ්බත්ති.

(ආ) පාලියට නගන්න.

1. යෙහෙළියෙනි, තෙපි වැවට ගොස් කළවලින් දිය ගෙනවුත් සැළි පුරාලවු.
2. බැළැලී රැ අවුත් කිකිළියගේ පැටවුත් කෑවාය.
3. දිව්දෙන මැරී සැවැත්නුවර කුලදූරියක් ව උපන්නී ය.
4. තෙපි ගොස් කෙටෙරිවලින් ගස කපා හෙලා වැවලින් සසිවු.
5. පසොළොස්වක්හි ද අමාවක්හි ද උපාසකයෝත් උපාසිකාවෝත් වෙහෙරෙහි රැස් ව සිල් ගනිත්.
6. මෙහි පොකුණෙහි පහන් දියෙහි සිප්පිබෙල්ලන් ද රන්වන් බෙල්ලන් ද අපි දකිමු.
7. තොප වැවට ගොස් කිලිටි රෙදි සෝද ගත යුතු.
8. බැළැලී බැල්ල දක බියවැ ලොම් පුප්පා දත් නියැවී ය.
9. එළ දෙනගේ කිරි බීමෙන් කෙට්ටු දරුවා සුව පත් විය.
10. හේ කෙස් ද රවුල ද බහවා කසට පෙවූ වස්ත්‍ර හැඳ පෙරෙව බුදුරජුන් උදෙසා පැවිදි විය.
11. අපි ගංගා නදියෙහි බොහෝ දුර ඔරුවෙකින් ගියමු.

නත්තු (මුනුබුරා)

විභක්ති	ඒක	බහු
පද්ම	නත්තා	නත්තාරො
දුතියා	නත්තාරං	නත්තාරෙ, නත්තාරො
තතියා	නත්තාරා	නත්තාරෙහි, නත්තාරෙහි
චතුස්ථී	නත්තු,නත්තුනො,නත්තුස්ස	නත්තාරානං, නත්තානං, නත්තුනං
පඤ්චමී	නත්තාරා	නත්තාරෙහි, නත්තාරෙහි, නත්තුහි
ඡට්ඨී	නත්තු, නත්තුනො,නත්තුස්ස	නත්තාරානං, නත්තානං, නත්තුනං
සත්තමී	නත්තරි	නත්තාරෙසු, නත්තුසු
ආලපන	හෙ නත්ත, නත්තා	භවන්තො නත්තාරො

52. පිතු - භාතු ශබ්ද දෙක හැර ඉතිරි තුප්‍රත්‍යයාන්ත පුංලිඛිතික ශබ්දයෝ නත්තු ශබ්දය මෙන් වර නැගෙත්.

පිතු - භාතු ශබ්ද දෙක මදක් වෙනස් ව වරනැගේ.

විභක්ති	ඒක	බහු
පද්ම	පිතා	පිතරො
දුතියා	පිතරං	පිතරෙ, පිතරො
තතියා	පිතරා	පිතරෙහි, පිතරෙහි
චතුස්ථී	පිතු, පිතූනො, පිතූස්ස	පිතූහි, පිතූහි
පඤ්චමී	පිතරා	පිතරානං,පිතානං,පිතූනං පිතරෙහි, පිතරෙහි
ඡට්ඨී	පිතු,පිතූනො,පිතූස්ස	පිතූහි, පිතූහි
සත්තමී	පිතරි	පිතරානං, පිතානං,පිතූනං
ආලපන	හෙ පිත, පිතා	පිතරෙසු, පිතූසු භවන්තො පිතරො

භාතු-ශබ්දය පිතු-ශබ්දය මෙන් වරනැගේ.

**ස්ත්‍රීලිඛිතික ශබ්ද
මාතෘ-ශබ්දය
මාතෘ (මව)**

විභක්ති	ඒක	බහු
පඨමා	මාතා	මාතරෝ
ද්විතියා	මාතරං	මාතරෙ, මාතරෝ
තනියා	මාතරා, මාතූයා	මාතරෙහි, මාතරෙහි මාතූහි, මාතූහි
චතුස්ථී	මාතූ, මාතූයා	මාතරානං, මාතානං, මාතූනං
පඤ්චමී	මාතරා, මාතූයා	මාතරෙහි, මාතරෙහි මාතූහි, මාතූහි
ෂට්ඨී	මාතූ, මාතූයා	මාතරානං, මාතානං, මාතූනං
සත්තමී	මාතරි	මාතූසු, මාතරෙසු
ආලපන	හොති මාත, මාතා දුහිතු, ධීතු (දු)-ශබ්දයෝ ද මාත-ශබ්දය මෙන් වරනැගෙත්.	හොතී මාතරෝ

53. කුප්‍රත්‍යයාන්තයන්ගේ යෙදීම
දනං දතා, දනස්ස දතා (දන් දෙන තැනැත්තා)
ධම්මං දෙසෙතා, ධම්මස්ස දෙසෙතා (දහම් දෙසන්නා).

ශබ්ද මාලාව

පහිණාති - යවයි	වණ්ණෙති - වණයයි, පසසයි
පරිඡපති - ජපකරයි, මතුරයි	මිච්ඡා - නි. වරදවා, වැරැදි ලෙස
පටිපජ්ජති - පිළිපදී	නිස්සංසයං - නිසැක ලෙස
මුච්චති - මිඳෙයි, වැගිරෙයි	පච්චාගච්ඡති-පෙරළා එයි, ආපසු එයි
සාමග්ගි - ඉ. සමගිය	මුංචති - මුදෙයි, වගුරුවයි

පුංලිඛිතික

සොතු - අසන්නා	ජේතු - දිනන්නා
දතු - දෙන තැනැත්තා	කත්තු - කරන්නා
හත්තු - සැමියා	හාතු - සහෝදරයා
හොතු - හෝම කරන්නා	නෙතු - නායකයා
හන්තු - නසන්නා	ගන්තු - යන්නා
නන්තු - මුතුබුරා	සත්තු - ශාස්තෘන් වහන්සේ
නික්ඛන්තු - පු. නික්මෙන්නා	

ඡේතකු - සිදින්නා, කපන්නා
 වෙනු - රැස්කරන්නා
 සංචාරෙතු, නිචාරෙතු - අවුරන්නා
 දෙසෙතු - දෙසන්නා
 කෙතු - මිළයට ගන්නා
 මොක්කි - නිවන
 පෙම - ප්‍රේමය, ආදරය
 මග්ග - මග
 පාණි - ප්‍රාණියා
 සංස - සංසයා, සමූහය

භෙත්තු - බිදින්නා
 බුජ්ඣකු, අධිගන්තු - අවබෝධ කරන්නා
 නික්කන්තු - නික්මෙන්නා
 වික්කෙතු - විකුණන්නා
 පචිතු - පිසන්නා
 මකාස - අවසර, ඉඩ
 පස්ස - පැත්ත, පාර්ශ්වය
 සග්ග - ස්වභාවය
 සිංහලදීප - හෙළදිව

නපුංසකලිඛිතික

මන්ත - මන්ත්‍රය
 පුඤ්ඤ - පින
 අන්තරාපණ - කඩමංඬිය
 හව්‍ය - හෝම ද්‍රව්‍ය

අස්සු - කඳුළු
 කාරුඤ්ඤ - කරුණාව
 ආපණ - කඩය
 හණ්ඩ - බඩු

ස්ත්‍රීලිඛිතික

විත්ති - සතුට
 සුනනු - මනා සිරුර ඇත්තී
 කරුණා - කරුණාව
 සද්ධා - සැදහැව

කිත්ති - කීර්තිය
 පිති - ප්‍රීතිය
 සාමග්ගි - සමගිය

නිපාත

මිච්ඡා - වරදවා
 එව - ම

සම්මා - මනා ලෙස

ක්‍රියාපද

අධිගච්ඡති - අවබෝධ කරයි
 වණ්ණෙති - වණයි
 පරිඡපති - ඡප කරයි
 වඬිඝති - වැඩෙයි
 නිලීයති - සැලඟවෙයි
 පච්චාගච්ඡති - පෙරළා එයි
 උපසංකමති - වෙත එළැඹෙයි
 පටියාදෙති - පිළියෙල කරයි

ලභති - ලබයි
 පහිණාති - යවයි
 පටිපජ්ජති - පිළිපදී, පවතී
 මුච්චති - මිඳෙයි, වැගිරෙයි
 අච්ඡන්ති - පැහැර ගනී
 මුඤ්චති - මුද්දයි, වගුරුවයි
 පසීදති - පහදී
 නික්කමති - නික්ම යෙයි

ඇබ්‍රේසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න

1. ධම්මං සොතාරො මොක්ඛං අධිගච්ඡංසු.
2. අරීනං ජෙනාරො චිත්තිං ච කිත්තිං ච ලභිංසු.
3. යාවකා දතාරානං ගුණං වණ්ණෙසුං.
4. සෙට්ඨිනො මාතා ගෙහස්ස කත්තාරං ආනෙතුං සෙවකං පභිණ්.
5. වඩු භත්තාරං උපසඞ්කමීඤ්චා භාතරා සද්ධිං ගාමං ගන්තුං මකාසං යාවි.
6. හොතාරො මන්තං පරිජපිඤ්චා භවානි අග්ගිමිභි පක්ඛිපිංසු.
7. ගාමස්ස නෙතා මිගානං භත්තාරං දිස්වා කුජ්ඣිඤ්චා යට්ඨියා පහාරං අදසී.
8. හෙ දුභිතා, සචෙ ඤං මාතරි වා පිතරි වා මිච්ඡා පටිපජ්ජෙය්‍යාසී, ධුචං ඤං මරණා පරං නිරයෙ නිබ්බත්තෙය්‍යාසී.
9. කුමාරා ධම්මඤ්ඤුනො මවාදං සුඤ්චා භාතර සමමා පටිපජ්ජංසු.
10. දුභිතරි මාතුයා ච පිතුනො ච පෙමො වඩ්ඪි.
11. මාතුයා මරණෙ පුත්තස්ස ච ධිතුයා ච අක්ඛිභි අස්සුනි මුච්චිංසු.
12. චොරා මග්ගස්ස පස්සෙ රුක්ඛානමන්තරෙ නිලීයිඤ්චා ගන්තාරානං ධනං අච්ඡන්දිංසු.
13. සෙට්ඨිනො නත්තා භාතරා ච ධිතුයා ච සද්ධිං විහාරං ගන්ඤ්චා සඤ්චා වන්දිඤ්චා පුජෙඤ්චා ධම්මං ච සුඤ්චා පච්චාගච්ඡංසු.
14. රුක්ඛස්ස ඡෙත්තා ච සටස්ස භෙත්තා ච නෙතාරා භායිඤ්චා සරම්භා පලායිංසු.
15. මග්ගෙන ගන්තාරානං භොජනං දතාරො පුඤ්ඤස්ස චෙතාරො භවන්ති.

(ආ) පාලියට නගන්න.

1. ශ්‍රාවකයෝ ශාස්තෘහු ගේ අවවාදයෙහි පිහිටා ධර්මය අසා දහම් දන්නෝ වූහ.
2. භාසී තොමෝ ස්වාමියා දැක ප්‍රීතියෙන් කඳුළු වැගුරුවාය (මිදුවාය).
3. සහෝදරයාගේ ද මුනුබුරාගේ ද යහලුවෝ බණ අසන්නෝ ද නිවන අවබෝධ කරන්නෝ ද වන්නාහ.
4. සංඝයා ගේ සමගිය බිඳින්නෝ ස්වභීයේ මඟ ද මෝක්කයේ මඟ ද අවුරන්නෝ වන්නාහ.
5. සැදහැයෙන් හිඤ්ඤාවට ද කරුණායෙන් දිළින්දනට ද දන් දෙන්නෝ ස්වභීයට යන්නෝ වන්නාහ.
6. මනා සිරුර ඇත්තිය ගේ සැමියා දියැණියන් ද මුනුබුරා ද කැටුව හෝම කරන්නහු වෙත ඵළැඹුණේ ය.
7. දඹදිවට යන්නෝ නැවට නැග හෙළදිවින් නික්මෙන්නෝ වූහ.
8. දහම් මනාකොට දෙසන්නන් කෙරෙහි අසන්නෝ පැහැදුණාහ.
9. කන්‍යාව ගේ යෙහෙළියෝ දහම් දෙසන්නවුන්ට බොජුන් පිළියෙල කළාහ.
10. සිටුහු ගේ පුතා ද දුව ද කඩමංචියට ගොස් බඩු විකුණන්නවුන් ද මිලයට ගන්නවුන් ද වෙත ඵළැඹියාහ.
11. තරුණිය ගේ ස්වාමියා කඩයෙන් වස්ත්‍රයක් මිලයට ගෙන බත් පිසන්නහුට දුන්නේ ය.
12. ප්‍රාණින් නසන්නාහට මෙහි වසන්නට ඉඩ දෙන්නෙහි නම්, අද ම මම මෙ තැනින් නික්ම යන්නෙමි.

54. සබ්බ, කතර, කතම, උභය, ඉතර, අඤ්ඤ, අඤ්ඤතර, අඤ්ඤතම ආදිහු සච්ඡාම නම් වෙති. ඔවුන් අතුරෙන් පළමුවෙන් ත-ශබ්දය වර නැගෙන සැටි මෙහි දැක්වේ.

ත-ශබ්දය
පුංලිඛිගයෙහි

විභක්ති	ඒක	බහු
පඨමා	සො (නේ)	තෙ, නෙ (ඔහු)
දුතියා	තං, නං (ඔහු)	තෙ, නෙ (ඔවුන්)
තතියා	තෙන, නෙන	තෙහි, නෙහි, තෙහි, නෙහි
චතුසී	තස්ස, නස්ස	තෙසං, තෙසානං, නෙසං, නෙසානං
පඤ්චමී ෂට්ඨී	තම්හා,තස්මා,නම්හා,නස්මා තස්ස, නස්ස	තෙහි, තෙහි, නෙහි, නෙහි තෙසං, තෙසානං, නෙසං, නෙසානං
සත්තමී	තම්හි, තස්මිං, නම්හි, නස්මිං	තෙසු, නෙසු

ස්ත්‍රීලිඛිගයෙහි

විභක්ති	ඒක	බහු
පඨමා	සා (ඕ)	තා, නා, තායො, නායො (ඔහු-ඒ ස්ත්‍රීහු)
දුතියා	තං, නං (ඇය)	තා, නා, තායො, නායො (ඔවුන්)
තතියා	තාය, නාය	තාහි, තාහි, නාහි, නාහි
චතුසී	තස්සා, තිස්සා, තාය, නාය තස්සාය, තිස්සාය	තාසං, තාසානං, නාසං, නාසානං
පඤ්චමී ෂට්ඨී	තාය, නාය තස්සා,තිස්සා,තාය,නාය තස්සාය, තිස්සාය	තාහි, තාහි, නාහි, නාහි තාසං, තාසානං නාසං, නාසානං
සත්තමී	තස්සං, නස්සං, තිස්සං, තායං, නායං, තාය, නාය	තාසු, නාසු

නපුංසක ලිඛිගයෙහි

විභක්ති	ඒක	බහු
පඨමා	තං (එය)	තෙ, තානි (ඒවා)
දුතියා	තං (එය)	තෙ, නානි (ඒවා)

සෙසු විබක්ති පුමලිගුයෙහි මෙති

මේ සඵනාම තනිව ද අන් නාමයනට විශේෂණ ව ද වාක්‍යයෙහි යෙදේ.

එත-ශබ්දය ද ත-ශබ්දය මෙන් වර නැගේ. එසො, එතෙ, එතං, එතෙ ආදී වශයෙනි.

අඵ

සො - හෙතෙම	තෙ - ඔහු, කුමු	එසො - මේ තෙම
සා - ඕ තොම	තා-ඔහු(ඒ ස්ත්‍රීහු) කුමු	එසා - මෝ තොමෝ
තං - එය	තානි - ඒවා	එතං - මෙය
තමහි - එහි	තෙසු - ඒවායේ	

විශේෂණ වන විට

සො රුක්ඛො - ඒ ගස	තෙ රුක්ඛා - ඒ ගස්
සා ලතා - ඒ වැල	තා ලතායො - ඒ වැල්
තං එලං - ඒ ගෙඩිය	තානි එලානි - ඒ ගෙඩි

යනාදී වශයෙනි.

ඇබෑසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. සො රුක්ඛං ඡ්ඤති.
2. තෙ ගාමං ගච්ඡන්තු.
3. අහං තං ආනෙස්සාමි.
4. සා තෙන සද්ධං විජ්ජාලයං ගච්ඡතු.
5. කුම්භෙ තෙහි විනා තත්‍ර මා වසථ.
6. තා තස්ස කුජ්ඣන්ති.
7. මයං තෙසං න කුස්සාම.
8. තස්සා පුත්තො නගරෙ වසති.
9. තං එලං තමිහා රුක්ඛමිහා ඉදනි පති.
10. තා ඉත්ථියො සුවෙ ඉතො නික්ඛමිස්සන්ති.
11. සා මාතා තාය ධිතුයා ච තෙන පුත්තෙන ච විනා වසිතුං න ඉච්ඡති.
12. තස්සා නදියා තීරෙ තෙ තාපසා අස්සමං කරොන්ති.
13. තාසං විණානං මධුරො සරො තෙසං පුරිසානං තාසං ඉත්ථිනං ච විත්තං පිණෙති.
14. තමිහා ගාමමිහා තෙ ජනා නික්ඛමන්ති.
15. තෙසු රුක්ඛෙසු තාසු ලතාසු ච පුජ්ජානි විකසන්ති.

(ආ) 17 වන අභ්‍යාසයේ (අ) කොටසෙහි පෙනෙන වාක්‍යවල සුදුසු තැන්වලට ත-ශබ්දයෙන් නිපන් පද යොදා සකස් කොට තේරුම් දී ලියනු.

(ඉ) පාලියට නගන්න.

1. අපි ඔහුගේ කථාව අසන්නට යන්නමු.
2. ඒ සෙනෙවියා ගේ බිරිය ඇගේ දුව ගේ ගුණ වණයි.
3. ඒ නැවෙහි බොහෝ ස්ත්‍රීහු ද පුරුෂයෝ ද වෙත්.
4. ඒ ශාලායෙහි දැන් ස්ත්‍රීන් ගේ සභාවක් පවතී.
5. අර බැළැලිය ගෙන් බිය වූ ලෙහෙනා කැගායි.
6. බලු තෙම අර එළ දෙනගේ පැටියා සමග සෙල්ලම් කරයි.
7. අරු පුරුෂයා අර වළෙහි වැටුණේ ය.
8. ඒ වේලායෙහි ඒ කාරණය සලසා ශාස්තෘන් වහන්සේ මෙසේ වදරන සේක.
9. ඒ කුමරහු වෙනෙහි ඒ ඒ තැනැ ඇවිදිති.
10. ඒ එළදෙන ඇගේ පැටියා සමග ම ගෙන එවු.

(ඊ) නෙතු - ධීතු ශබ්ද වර නගනු. එත-ශබ්දය තුන් ලිඟුයෙහි ම වර නගා අඵ දෙනු.

තදවගීන්තාදේශ සන්ධිය

55. වගීවල අන්තිම අකුරු වගීන්ත නම්. බිඤ්චට පර ව වගීකාරයක් වුවොත් ඒ බිඤ්ච එකී අකුර අයත් වගීයේ අන්තිම අකුර බවට පෙරැළේ. (හෙවත් කවගීයේ අකුරකට මුලින් සිටි බින්දුව ඩ යන්තක් බවට පැමිණේ, වවගීයේ අකුරකට මුලින් හිටි බිඤ්ච ඤ්-යන්තෙක් වේ, ට-වගීයේ අකුරකට මුලින් සිටි බිඤ්ච ඤ්-යන්තෙක් වේ, ත-වගීයේ අකුරකට මුලින් සිටි බිඤ්ච න්-යන්තෙක් වේ, ප-වගීයේ අකුරකට මුලින් සිටි බිඤ්ච ම්-යන්තෙක් වේ).

උදහරණ

- සං ගණ්හාති = සඞ්ගණ්හාති,
- සංජායති = සඤ්ජායති,
- තං ධානං = තණ්ධානං,
- සං තිට්ඨති = සන්තිට්ඨති,
- තං ඵලං = තම්ඵලං.

නිග්ගහිතයෙන් පර වූ ස්වරයට ලෝපය

56. බිඤ්චෙන් පසු ව සිටින භ්‍රස්ව ස්වරය බොහෝ තැන ලොප් වේ. එවං අපි = එවං'පි, තං ඉති = තං'ති, තං ඉව = තං'ව. පරස්වරය ලොප් ව වගීන්තාදේශ නොවූ තැන අවග්‍රාහ ලකුන (') උඩින් ලියනු.

සන්ධි වූ පසු තදවගීන්තාදේශය විය හැකි තැනෙක නම් එය ද වේ. උඩ නිදසුනෙහි එවංපි, තංති යන දෙපොලෙහි තදවගීන්තාදේශය වී එවම්පි, තන්ති යි සිද්ධ වේ.

සඵනාම
ඉදං ශබ්දය*
පුංලිඛිගයෙහි

විභක්ති	ඵක	බහු
පඨමා	අයං	ඉමෙ
ද්විතියා	ඉමං	ඉමෙ
තතියා	අනෙන, ඉමිනා	එහි, එහි, ඉමෙහි, ඉමෙහි
චතුර්ථී	අස්ස, ඉමස්ස	එසං, එසානං, ඉමෙසං, ඉමෙසානං
පඤ්චමී	අස්මා, අමිනා, ඉමස්මා, ඉමමිනා	එහි, එහි, ඉමෙහි, ඉමෙහි
ඡට්ඨී	අස්ස, ඉමස්ස	එසං, එසානං, ඉමෙසං, ඉමෙසානං
සත්තමී	අස්මිං, අමිහි, ඉමස්මිං, ඉමමිහි	එසු, ඉමෙසු

නපුංසකලිඛිගයෙහි

විභක්ති	ඵක	බහු
පඨමා	ඉදං	ඉමෙ, ඉමානි
ද්විතියා	ඉදං, ඉමං	ඉමෙ, ඉමානි
	ඉතිරි කොටස් පුංලිඛිගයෙහි මෙති.	

ස්ත්‍රීලිඛිගයෙහි

විභක්ති	ඵක	බහු
පඨමා	අයං	ඉමා, ඉමායො
ද්විතියා	ඉමං	ඉමා, ඉමායො
තතියා	ඉමාය	ඉමාහි, ඉමාහි
චතුර්ථී	අස්සා, ඉමාය	ඉමාසං, ආසං
	ඉමිස්සා, ඉමිස්සාය	ඉමාසානං, ආසානං
පංචමී	ඉමාය	ඉමාහි, ඉමාහි
ඡට්ඨී	අස්සා, ඉමාය	ඉමාසං, ආසං
	ඉමිස්සා, ඉමිස්සාය	ඉමාසානං, ආසානං
සත්තමී	අස්සං, ඉමිස්සං, ඉමායං	ඉමාසු, ආසු

* ඉදං ශබ්දයෙන් ළග සිටින අය හෝ දෑ දැක්වේ.

57. මේ සඵනාම විශේෂණ ව ද යෙදේ.

අඵ

අයං - මේ තෙමේ

අයං පුරිසො - මේ පුරුෂ තෙම

අයං - මෝ තොමෝ

අයං ඉත්ඵ - මේ ස්ත්‍රී තොමෝ

ඉදං - මෙය

ඉදං ඵලං - මේ ගෙඩිය

යනාදි වශයෙන් අඵ ගත යුතු.

පුංලිඛිතික

අයා - ආයීයා

අලිකවාදී - බොරු කියන්නා

අත්ඵ - යහපත, දියුණුව

උපද්දව - විපත, උවදුර

පාණාතිපාත - සතුන් මැරීම

අතිඵ - ආගන්තුකයා

ස්ත්‍රීලිඛිතික

වසුධා - පොළොව

පඤ්ඤා - ප්‍රඥාව

දයා - කරුණාව

වඩ්ඪී, වුද්ධී - දියුණුව

නපුංසකලිඛිතික

නරක - නිරය

අනගාරිය - මහණකම

තෙමාස - තුන් මස

වට්ටදුක්ඛ - සසර දුක

සරණ-(බුද්ධ ධම්ම සංඝ යන)

බාලා - බාල වයස,

තුන් පිහිට

ළපැටි විය

අඵාසුක - අපහසුව

ජීවිත - ජීවිතය

කදරිය - තද මසුරු බව

අගාර - ගිහි ගෙය

විශේෂණ

තදුපිය - එයට සුදුසු පමණ වූ

සුර - ශූර වූ

කදරිය - තද මසුරු

සාධු - හොඳ

එවරුප - මේ බඳු

හීන - පහත්

ගිලාන - ගිලන්, ලෙඩ වූ

පච්චාමිත්ත - සතුරු

අසාධු - නොහොඳ

ආධ්‍යාත

වඩ්ඪිති (වඩ්ඪ) - වැඩෙයි

පතිට්ඨාති (පති-ධා) - පිහිටයි

ඵලති (ඵල්) - පැළෙයි, පල දරයි

උත්තරති (උ-තර්) - ගොඩ නගී

විරමති (වි-රම) වළකී

ජීනාති (ජී) - දිනයි

අනුගච්ඡති (අනු-ගම්) - අනුව යයි, පිළිපදී

පාපුනාති (ප-අඵ) - පැමිණේ
 ජායති (ජන්) - උපදී
 පබ්බති (ප-වජ්) - පැවිදි වෙයි
 නිප්පාදෙති (නි - පද්) - නිපදවයි
 මුච්චති (මුච) - මිදෙයි
 පරිච්චිජති (පරි - චජ්) - පරිත්‍යාග කෙරෙයි, පුද්ගල
 අතික්කමති (අති - කම්) - ඉක්මෙයි.

නිපාත

සත්තධා - සත් කඩකට	නාඤ්ඤා - නැත
අඵ - එබැවින්,එකල්හි,ඉක්බිති	තථා - එසේ
පච්ඡා - පසු වැ	සද් - හැම කල්හි
අපි - පවා, ද	

ඇබැසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. හන්තෙ, සවෙ අය්‍යා ඉමජ තෙමාසං ඉධ වසෙය්‍යං, මයං සරණෙසු පතිට්ඨාය සීලාති ගණ්භෙය්‍යාම.
2. හන්තෙ, සවෙ අඵඤ්ඤාං උප්පජ්ජෙය්‍යා, අඵ මය්භං කථෙය්‍යාථ.
3. මයං කථං තං ජානෙය්‍යාම?
4. සවෙ එවරුපස්ස අය්‍යස්ස සන්තිකං න ගච්ඡස්සාමි මම සීසං සත්තධා ඵලෙය්‍යා.
5. හො පුරිස, සවෙ සක්කොසි, ත්ඨං ඉමස්සං නදියං ඉමස්මිං ධානෙ උදකෙ නිමුජ්ජ්ඤා අඤ්ඤාන ධානෙන උත්තර්ඤා ගච්ඡෙය්‍යාසි.
6. යන්තූනාහං සයමෙව ගන්තා වෙජ්ජං ආනෙය්‍යාමීති තස්ස ගිලානස්ස ගහපතීනො පුත්තො චින්තෙති.
7. ගච්ඡෙය්‍යාසි ත්ඨං පුත්ත පාඨසාලං?
8. සවෙ ත්ඨං පාපානි කරෙය්‍යාසි නරකෙ උප්පජ්ජෙය්‍යාසි.
9. හොන්තො, තුමිහෙ පාණාතිපාතා විරමෙය්‍යාථ.
10. පණ්ඩිතො අක්කොධෙන කොධං ච, සාධුනා අසාධුං ච, දනෙන කදරියං ච, සච්චෙන අලිකවාදීනං ච ජනෙය්‍යා.
11. හීනං ධම්මං න සෙවෙය්‍යා.
12. නරපතයො ඉමං වසුධං ධම්මෙන පාලෙය්‍යං.
13. යෙ මාතුයා ච පිතුනොච ආචරියස්ස ච වචනමනුගච්ඡෙය්‍යං තෙ සුධං විඤ්ඤෙය්‍යං.

14. යදි කුම්භෙ අසමියෙව බාලො සිප්පං සික්ඛෙය්‍යාථ අථ පච්ඡා අභිච්ඡද්ධිං පාපුනෙය්‍යාථ.
15. අසච්චාහි වාචාහි බහවො උපද්දවා ඡායෙය්‍යං.
16. හෙ සුදු, ක්‍යං ඉමිස්සා පුත්තෙන සද්ධිං ගන්තවා එතෙසං අතිථිතමඝාය හත්තං තදුපියං ච ව්‍යඤ්ජනං පචෙය්‍යාසි.
17. අභොවතාහං අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බඡෙය්‍යාමි, සමණධම්මං ච සම්මා පුරෙය්‍යාමි, තෙන ඉමම්හා වට්ටදුක්ඛම්හා මුච්චෙය්‍යාමි.

(ආ)පාලියට නගන්න.

1. ඔහු ඔබේ දියුණුව කැමැත්තාහු නම්, මෙබඳු පහත් මගෙකින් ඔබ (ක්‍යං) නො ගෙන යන්නාහ.
2. "දහැමි රජ ඒ සතුරන් පරදවා වා"යි හේ නිතර පතයි.
3. ගුණවතුන් ගේ මරණයෙහි මේ පොළොව පවා සැලෙනවා ඇත.
4. තෝ හැක්කෙහි නම් වෙළෙඳමෙන් හෝ ගොවිතැනින් හෝ අන් දහැමි උපායෙකින් ධනය උපයව.
5. යම් කෙනකුන් ගේ දනයෙක් ශීලයෙක් ඥානයෙක් ගුණයෙක් ධර්මයෙක් නැද්ද, ඔහු මිනිස් තිරිසන්කු (මනුස්සතිරච්ඡානා) ය.
6. සත්පුරුෂයෝ ධනය ද ජීවිතය ද අනුන්ගේ යහපත පිණිස පුදන්නාහ.
7. හික්මුණු ළමෝ මවගේ හෝ පියාගේ අවවාදය නො ඉක්මෙන්නාහ.
8. මේ සැඩ සුළඟින් ගෙවල් පවා වැටිය හැක්ක.
9. දයායෙන් ද ප්‍රඥයෙන් ද එසේ ම අන් බොහෝ හොඳ ගුණවලින් ද ඒ හික්මුණු ළමයා ගේ සිත වැඩෙන්නේ ය.
10. අපි අද මිතුරන් සමග නුවරින් නික්මූ නැවෙන් ගඟ තරණය කොට ඒ සෘෂිහුගේ අසපුවට යමෝ වා.
11. මේ පොළොවෙහි ශූර පුරුෂයෝ ම හැම කල්හි දිනන්නාහ යි පඬිහු කියත්.
12. ඒ වීර ස්ත්‍රීන් ගේ ශූර දරුවෝ රණ බිමට වැද දැන් සියලු සතුරන් පරදවන්නාහ.

සබ්බ - (සියලු)

පුංලිඛිගයෙහි

විභත්ති	ඒක	බහු
පඨමා	සබ්බො	සබ්බෙ
ආලපන	සබ්බ	සබ්බෙ
දුතියා	සබ්බං	සබ්බෙ
තතියා	සබ්බෙන	සබ්බෙනි, සබ්බෙනි
චතුස්ථී	සබ්බස්ස	සබ්බෙසං, සබ්බෙසානං
පංචමී	සබ්බස්මා, සබ්බමිභා	සබ්බෙනි, සබ්බෙනි
ෂට්ඨී	සබ්බස්ස	සබ්බෙසං, සබ්බෙසානං,
සත්තමී	සබ්බස්මිං, සබ්බමිහි	සබ්බෙසු

ස්ත්‍රීලිඛිගයෙහි

විභත්ති	ඒක	බහු
පඨමා	සබ්බා	සබ්බා, සබ්බායො
ආලපන	සබ්බ	සබ්බා, සබ්බායො
දුතියා	සබ්බං	සබ්බා, සබ්බායො
තතියා	සබ්බාය	සබ්බාහි, සබ්බාහි
චතුස්ථී	සබ්බස්සා, සබ්බාය	සබ්බාසං, සබ්බාසානං
පංචමී	සබ්බාය	සබ්බාහි, සබ්බාහි
ෂට්ඨී	සබ්බස්සා, සබ්බාය	සබ්බාසං, සබ්බාසානං
සත්තමී	සබ්බස්සං, සබ්බායං	සබ්බාසු

නපුංසක ලිඛිගයෙහි

විභත්ති	ඒක	බහු
පඨමා	සබ්බං	සබ්බෙ, සබ්බානි
ආලපන	සබ්බ	සබ්බෙ, සබ්බානි
දුතියා	සබ්බං	සබ්බෙ, සබ්බානි

ඉතිරි විභත්ති පුංලිඛිගයෙහි මෙනි.

58. පුබ්බ, පර, අපර, දක්ඛිණ, උත්තර, අධර යන ශබ්දවල පංචමී ඒක වචනයෙහි පුබ්බා, පරා, අපරා, දක්ඛිණා, උත්තරා, අධරා යී ද සත්තමී ඒකවචනයෙහි පුබ්බෙ, පරෙ, අපරෙ, දක්ඛිණෙ, උත්තරෙ, අධරෙ යී ද පුංලිඛිග නපුංසකලිඛිග දෙක්හි ම ශබ්ද රූප ඇති වේ. සෙසු සියලු රූප සබ්බ ශබ්දයේ මෙනි.

සබ්බ ශබ්දය සේ වර නැගෙන සඵනාම

කතර - (දෙදෙනකුන් ගෙන්) කොයි, කවර ?

කතම - (වැඩි දෙනකුන් ගෙන්) කොයි, කවර ?

අඤ්ඤ - අන්

අඤ්ඤතර - එක්තරා

අඤ්ඤතම - එක්තරා

උභය - දෙ දෙන

ඉතර - (දෙදෙනකුන් ගෙන්) අනෙක්

පුබ්බ - පෙර, පළමු, නැගෙන හිර

උත්තර - උතුරු

දක්ඛිණ - දකුණු

අධර - යට දෙසැ වූ

ය - යම්

කිං - කවර, කොයි?

59. කිං- ශබ්දය ක-ශබ්දය මෙන් සලකා, “කො, කෙ, කං, කෙ, කෙන, කෙහි” යන ආදී වශයෙන් වර නගනු.

පුංලිඛිග නපුංසකලිඛිග දෙක්හි ම සත්තමී ඒකවචනයෙහි කමිහි කස්මිං යන රූප දෙක සේ ම කිමිහි කිස්මිං යන රූප ද,

ඡට්ඨී ඒකවචනයෙහි කිස්ස යැ යි රූපයෙක් ද,

නපුංසක ලිඛිගික පඨමා ඒකවචනයෙහි කං, කිං කියා රූප දෙකක් ද ඇත.

60. චි, වන, අපි. විභක්තෘන්ත වූ (හෙවත් වරනැගුණු) කිං-ශබ්දයට “චි, වන” හෝ “අපි” යන නිපාත එක් කරනු. එවිට “කිසි, කිසියම්, එක්තරා, සමහර, ඇතැම්” යන අඵ ලැබේ.

උදහරණ :

කොව්, කෙව්, කංව්, කෙව්, කෙනව්, කෙහිව්
කාව්, කායව්, කාහිව් කංව්, කිංව්.

කොවන, කෙවන, කාවන, කංවන

කො'පි (කො අපි) කාපි
කම්පි, කිම්පි, කමපි, කිමපි යන ආදිය වේ.

මේ සඵනාම තනි වූ ද අන් ශබ්දයකට විශේෂණ වූ ද වාක්‍යයෙහි යෙදේ.

අඵ

සබ්බො - සියල්ල
සබ්බා - සියලු (ස්ත්‍රී)
පුබ්බො - පළමුවැන්නා
කො - කවරේ ද?
කොව් - කිසිවෙක්
කෙව්-සමහරු,ඇතැම් කෙනෙක්
කිස්මිව් - කිසිවකු කෙරෙහි
කාවන (කා'පි)-කිසි(ස්ත්‍රියක්)

සබ්බෙ - සියල්ලෝ
සබ්බං - සියල්ල
පුබ්බා-පළමුවැන්නී,පෙරවූ තැනැත්තී
කා - කවරී ද?
කාව් - කිසි (තැනැත්තියක්)
කංව්, කිංව් - කිසිවක්
කොවන, කො'පි - කිසිවෙක්

සබ්බො ජනො - සියලු දෙනා
සබ්බෙ ජනා - සියලු දුනෝ
සබ්බා ඉඤ්චී - සියලු ස්ත්‍රී
සබ්බං ධනං - සියලු ධනය
පුබ්බො පුරිසො - පළමු මිනිසා
පුබ්බා දිසා - පෙර දිශාව
කො පුරිසො ? - කවර පුරුෂයෙක් ද?
කා ඉඤ්චී ? - කවර ස්ත්‍රී ද?
කොව් පුරිසො - කිසි පුරුෂයෙක්, එක්තරා පුරුෂයෙක්
කාව් ඉඤ්චී - කිසි (එක්තරා) ස්ත්‍රියක්
කෙව් පුරිසා - සමහර (ඇතැම්) මිනිස්සු
කංව් ධනං, කිංව් ධනං - කිසි (කිසියම්, එක්තරා) ධනයක්
කිස්මිව් පුරිසෙ - කිසි මිනිසකු කෙරෙහි
කොවන (කොපි) පුරිසො - කිසි (එක්තරා) මිනිසෙක්
කාවන (කාපි) ඉඤ්චී - කිසි ස්ත්‍රියක්

යන ආදී වශයෙන් අඵ ගත යුතු.

61. ය-ශබ්දය අනිශ්චයයෙන් යමක් කීමෙහි යෙදේ. එය එක් වැකියෙක යෙදෙන විට එයට සම්බන්ධ අනිත් වැකියෙහි ත-ශබ්දය යෙදේ.

යො ඉච්ඡති සො ගච්ඡතු - යමෙක් කැමැති වේ නම්, හේ යේ වා (කැමැති තැනැත්තේ යේ වා).

යො පුරිසො ඉච්ඡති සො (පුරිසො) ගච්ඡතු - යම් මිනිසෙක් කැමැති නම් හේ යේ වා.

සො යස්මිං වසති අහං තං ධානං ගච්ඡාමි - හේ යම් තැනෙක වෙසේ ද මම එතැනට යෙමි (මහු වසන තැනට මම යමි).

62. වි, වන හෝ අපි යන නිපාත සමග යෙදුණු කිං ශබ්දය ය-ශබ්දය හා වාක්‍යයෙහි යෙදුණු විට “කවරෙක් නුමුත්, කවරෙක් හෝ, යම් කිසිවෙක්” යන අර්ථ ලැබේ.

උදහරණ :

යො කොච්චි, යො කොචන, යො කො'පි - කවරෙක් නුමුත්, කවරෙක් හෝ, යම් කිසිවෙක්.

යො කොච්චි පුරිසො, යො කොචන පුරිසො, යො කොපි පුරිසො - කවර පුරුෂයෙක් නුමුත්, කවර හෝ පුරුෂයෙක්, යම් කිසි පුරුෂයෙක්.

යස්ස කස්සච්චි, යස්ස කස්ස චන, යස්ස කස්සාපි - කාට නුමුත්, කාට හෝ, යම් කිසිවකුට.

යස්ස කස්සච්චි පුරිසස්ස - කවර පුරුෂයකුට නුමුත්, කවර පුරුෂයකුට හෝ, යම් කිසි පුරුෂයකුට. කිංචි ධනං - කිසි ධනයක්, වස්තුව ටිකක්. මේ ආදී වශයෙන් යෙදෙන සැටි බලා අර්ථ කියැ යුතු.

ඇබැසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. යෙ තච වඩ්ඪිමිච්චිච්චෙය්‍යුං න තෙ තං එවරුපෙන භීතෙන මග්ගෙන නයෙය්‍යුං.
2. අහො වන සො ධම්මිකො භපො යෙන කෙනච්චි ධම්මිකෙන උපායෙන පච්චාමිත්තං භූපං පරාඡෙය්‍යාති අයං තෙසං සබ්බෙසං පඤ්ඤා අහොසි.

3. යන්තූනාහං ඉතො නික්ඛම්ම අඤ්ඤං රට්ඨං ගන්තො යෙන කෙනචි උපායෙන කිංචි ධනං නිප්ඵාදෙය්‍යාමීති සො වින්තෙසි.
4. යස්ස කස්සචි දනං වා සීලං වා අඤ්ඤා වා පුඤ්ඤකිරියා නඤ්ඤා මනුස්සතිරච්ඡානො යෙව.
5. යො ධනං වා ජීවිතං වා පරෙසං හිතාය පරිචච්ඡෙය්‍යා සො සප්පුරිසො දුල්ලභො'ති පණ්ඩිතා වදන්ති.
6. යො පුත්තො විනීතො හොති සො මාතුයා වා පිතුනො වා වචනං නාකික්කමති.
7. අප්පෙව නාම මයං සබ්බෙ යෙන (යම් තැනෙක) සඤ්ඤා තෙන (එ තැනට) උපසංකමෙය්‍යාම, යං කිංචි ධම්මෙපි සුභෙය්‍යාම.
8. න සබ්බෙසු ධානෙසු පුරිසො යෙව පණ්ඩිතො හොති, කාවි ඉතපීඨි කිස්මිචි'පි ධානෙ පණ්ඩිතා භවෙය්‍යා.
9. යස්මිං ධානෙ සංගාමො වත්තති තත්‍ර ඉමිස්සා ඉතපීයා පුත්තා ගන්තො ඉදන්ති සබ්බෙ අරයො පරාජෙන්ති.

පුංලිඛිතික ශබ්ද පු. යන්තෙන් ද, ස්ත්‍රීලිඛිතික ශබ්ද ඉ. යන්තෙන් ද, නපුංසක ලිඛිතික ශබ්ද න. යන්තෙන් ද මින් පසු හැඳින්වෙයි. විශේෂණයනට කිසිම ලකුණක් නො යොදනු ලැබේ.

63. හේ දැක්ම වෙයි. “හේ වෙයි” කී විට අර්ථය අසම්පූර්ණයි. එ බැවින් හේ කෙබඳු වේ ද? (නැත හොත්) කවරෙක් වේ ද?” යන ප්‍රශ්නය නැගේ. හේ යන උක්ත-පදය පිළිබඳ අර්ථය සම්පූර්ණ කිරීමට පදයක් යෙදියැ යුතු ය. උඩ දුන් වැකියෙහි “දැක්ම” යන්න යොදා තිබේ. හේ කවරෙක් වේ ද? හේ දැක්මයෙක් වේ. හේ කෙබඳු වේ ද? හේ දැක්ම වේ. මේ දෙ තැන ම පෙනෙන “දැක්මයෙක්” “දැක්ම” යන පද නිසා උක්ත පදයා ගේ අර්ථය සම්පූර්ණ වෙයි. එ බැවින් එසේ යෙදුණු පද උක්තාරී පුරණ (හෝ ආධ්‍යාන පුරණ) නම් වේ. “වේ” යන අර්ථ ඇති ක්‍රියාවක් තිබෙන තැන මේ උක්තාරී-පුරණය යෙදෙයි. පාළියෙහි මෙය උක්තපදයට විභක්ති ආදියෙන් සමාන කොට තැබිය යුතුයි. උඩ දැක්වුණු වැකිය පාළියට නැගුණු කල “සො දක්බො හොති” යි සිටී. හොති (වෙයි) යනු ක්‍රියායි. “සො” යනු එහි උක්තය යි. “දක්බො” යනු උක්තාරී පුරක පදය යි. මෙහි උක්ත පදය වූ “සො” යනු පුංලිඛිතික ප්‍රථම විභක්ති ඒකවචන යි. දක්බො යනුත් පුංලිඛිතික ප්‍රථම විභක්ති ඒකවචන යි. මෙ බඳු තන්හි වෙයි යන ක්‍රියාව නැති ව ද වැකිය යොදා ගත හැක්ක. එහෙත් ඒ ක්‍රියාවේ අර්ථය ඇති ලෙසට සිතා ගත යුතු. සො දක්බො (හේ දැක්මයෙක්). මෙ සේ ම “එය ශෝභන වේ” (තං සොභනං හොති) යන්න “එය ශෝභනය” (තං සොභනං) යි යෙදේ. පහත දැක්වෙන වාක්‍ය ද සලකා බලනු.

- කඤ්ඤ විනීතා (කන්‍යාව හික්මුණි ය)
- සාලා විසාලා (ශාලාව විශාල ය)
- දිපි වණ්ඩො (දිවියා නපුරු ය)
- ගරු පූජනීයො (ගුරුවරයා පිදියැ යුත්තෙක).

ප්‍රමාණ ප්‍රමේය සම්බන්ධය

64. තෙල් කළය. තෙල් කොපමණ ද? තෙල් කළයෙකි. මෙහි කළය යන්නෙන් තෙලේ ප්‍රමාණය දැක්විණි. ඒ කළය යනු ප්‍රමාණවාචක (පමණ හඟවන) පදය යි. පමණ දැක්වෙනුයේ යමෙක ද එය ප්‍රමේය නම්. මෙහි ප්‍රමේයය හඟවන ප දය තෙල් යනු යි. මෙය ඡට්ඨි විභක්තියෙන් තැබිය යුතු. පාළියට නැගූ විට “තෙලස්ස සටො” යි සිටී. මෙසේ ම “පක්ඛීනං සමුහො (කුරුළු රැන) උදකස්ස බන්ධො (දිය කඳ), වාලුකාය රාසි (වැලි ගොඩ)” යන ආදිය ද යෙදී තිබෙන සැටි සිතට ගත යුතු.

65. කු, පන. “එහෙත්” “නුමුත්” යන අර්ථයෙහි නාමයකට පසු වැ කු හෝ පන යන නිපාත යෙදේ.

පිතා ධම්මිකො, පුත්තො කු (පුත්තො පන) අධම්මිකො (පියා දැනුම් ය, එහෙත් පුතා නො දැනුම් ය.)

66. තො-ප්‍රත්‍යයය නාමයට එක් කිරීමෙන් “වශයෙන්” යන අර්ථය ඇති නිෂ්පන්න නිපාත සෑදේ.

අත්තනො (ආත්ම වශයෙන්)

නිච්චතො (නිත්‍ය වශයෙන්)

සාරතො (සාර වශයෙන්).

67. සන්ධි - අසමාන ස්වරයට පර වූ ස්වරය ලොප් වේ. පාතො එව - පාතො'ව. බිණුවට පර වූ ස්වරය ද ඇතැම් තැන ලොප් වේ. එ තැන අවග්‍රහ ලකුණ (') යෙදේ. මයං ඉදනි - මයං'දනි.

ශබ්ද

පුංලිඛිතික

පහාත - පාන්දෙර

සුත - පුතා

සුද - අරක්කැමියා

කුප - ලිඳ

බන්ධු - රාශිය, ගොඩ

සාර - සාරය, හරය

දෙණ - දෙණිය, නැලි හතර

ඔදන - බත

පුංඡ - මිටිය, රැස

පඤ්ඤා - පත, නැලි කාල

රද - දළ

සුත - රියැදුරා

සට - කළය

සමුහ - රංචුව, සමුහය, රැළ

රූප - රූපය

අසාර - අසාරය

සුප - මැල්ලුම, හොඳි නැති

ව්‍යංජනය

පලාල - පිදුරු

මුට්ඨි - මීට

නපුංසකලිඛිතික

දස්සන - දක්ම, පෙනීම

තෙල - තෙල්

තණ්ඩුල - සහල්

හත්ත - බත

තිල - තල

කභාපණ - කභවණු

රට්ඨි - රට

පාහත - පඬුරු, තැගි

ඵබක - පොකුර

ව්‍යංජන - ව්‍යංජනය, මාලුව

පුට - පොට්ටනිය, මුල

පුලක - යව සහල්

සත - සියය

ස්ත්‍රීලිඛිත

රංසි - රශ්මිය

භීවා - බෙල්ල

සුතා - දුව

බොධි - බෝධිය, බුදු බව

විමුක්ති - නිවන

පරම්පරා - පරම්පරාව, වැල

පාති - තලිය, පිඟාන

තක්කසිලා - තක්සලාව

විශේෂණ

කොමල - මොළොක්

රස්ස - කොට

කධීන - දැඩි

සුසීල - හික්මුණු

පහුත - බොහෝ

විමුක්ත - මිදුණු

තදුපිය - එයට සෑහෙන පමණ

මහග්ඝ - මහගු

චතුර - දක්ෂ

ආධ්‍යාන

ගණ්භාති (ගභී) - ගණි, පිළිගණි

සයති (සී), නිපජ්ජති (නි-පඳ) - ලභී

අධිගච්ජති (අධි+ගම්) - අවබෝධ කරයි

තො-ප්‍රත්‍යයාන්ත

අසාරතො - අසාර වශයෙන්

අත්තතො - ආත්ම වශයෙන්

ඇබෑසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න

1. පාඨසාලාය දස්සනං කල්‍යාණං හොති.
2. පහාතෙ සුරියස්ස රංසියො කොමලා.
3. අස්සස්ස භීවා පාද ච දීසා, කණ්ණා තු රස්සා.
4. ගජස්ස රදු සෙතා කධීනා ච.
5. පාඨසාලාය සිස්සා සුසීලා.
6. මයං'දනි යං ආරාමං දට්ඨං ගච්ජාම, තං විසාලං රමණීයංච.
7. එතිස්සා දීසාය ලතාය පහුතානි පුප්ඵානි පත්තානි ච චණ්ඨෙන වායුතා පතන්ති.
8. සො ගහපති යස්සා චතුරාය දුරිකාය පහුතානි පාහතානි දෙති, තස්සා මාතා තස්සෙව හගිතී ති ජානාහි.
9. සුතාහි සුතෙහි ච විනා සො සුතො ච එසො සුදෙ ච තං සහං ගන්තුං න ඉච්ජන්ති.
10. නමස්සු බුද්ධානං නමස්සු බොධියා, නමො විමුක්තානං නමො විමුක්තියා.

11. දසො තෙලස්ස පත්තං සීසෙන වහී.
12. සබ්බො කඤ්ඤයො පුප්ඵානං ඵබ්බානි ආදය සඤ්ඤාං පස්සිතුං විහාරං ගච්ඡන්ති.
13. පස්ස, සා දස්සී උදකස්ස සට්ඨාදය තතො කුපතො ඉධාගච්ඡති.
14. පක්ඛීනං සමුහො ගොචරාය අට්ඨියං රුක්ඛතො රුක්ඛං ලතාතො ලතං ගච්ඡති.
15. සත්තානං සරීරං රූපානං ඛණ්ඩො යෙව.

(ආ) පාලියට නගන්න.

1. අන්‍යයෝ චිත්තයන් ගේ පරම්පරාව ආත්ම වශයෙන් පිළිගනිත්.
2. යම් කෙනෙක් සාරය අසාර වශයෙනුත් අසාරය සාර වශයෙනුත් දකිත් ද ඔහු කිසිම කලෙක සාර වූ නිවන අවබෝධ නො කෙරෙත්.
3. මේ දරුවා ද ඒ දරිය ද හික්මුණෝ ය. මොවුන් දෙදෙනාට මේ තැගි දෙව.
4. ඒ අරක්කුම් තෙම පසේනදි රජුට සහල් ද්‍රෝණයක් (නැලි සතරක්) ද එයට සෑහෙන පමණ වූ සුප ද ව්‍යංජන ද පිසියි.
5. අර යාවකයාට බත් පිඟානක් දෙව.
6. ඒ ගොනා පිදුරු ගොඩ දක එහි ලගී.
7. ඒ බැමිණි සිය පුතුවට බත් මුලක් දී තක්සලා නුවරට ඇදුරහු වෙතට යවයි.
8. හැම දවස්හි ම ඒ කුමර තෙම එ තැනින් තල මිටක් ගෙන යයි.
9. වෙළෙඳ තෙමේ යාවකයාට යව සහල් පතක් දෙයි.
10. එක්තරා මිනිසෙක් නුවර කඩයකට ගොස් කභවණු සියයක් දී මහඟු වස්ත්‍රකක් ලැබ එය ගෙනවුත් සිය හික්මුණු දුවට දුන්නේ ය.
11. යමෙක් දුහැමෙත් රට රකී ද ඒ රජුට සෙත් වේ වා.

68. ධාතු විකෘතියට (අංගයට) මාන, අන්ත යන ප්‍රත්‍යයයන් එක් වීමෙන් වතීමාන කාලික කිතකන්ත සෑදේ.

නිදසුන :

පවමාන, පවන්ත

අන්ත-ප්‍රත්‍යයය පර තන්හි අංගයේ අග සිටි අ-කාර හෝ ආ-කාර ලොපට පැමිණේ. පව + අන්ත = පවන්ත,
ජනා + අන්ත = ජනන්ත.

ආ-කාරාන්ත අංගයේ ඒ ආ-යන්ත මාන ප්‍රත්‍යයය පර කල්හි හ්‍රස්ව වේ. නිදසුන : ජනාමාන = ජනමාන.

අංගයේ අග ස්වරය එ-කාර ඔ-කාර වී නම් එයට පර වැ සිටි අ-කාරයට ලොප් වේ. නිදසුන : දෙසෙ + අන්ත = දෙසෙන්ත, කරො + අන්ත = කරොන්ත.

මාන-ප්‍රත්‍යයය පර කල්හි අංගයේ අග එ-යන්ත අය වේ. දෙසෙ + මාන = දෙසයමාන. කිසි තැනෙක අංගයේ අග එ-යන්ත නො වෙනස්ව ද සිටී. උදාහරණ : සෙමාන.

විශේෂයක්

කර-ධාතුවට මාන ප්‍රත්‍යය එක් වීමේදී එහි අංගය කුරු, කුබ්බ කියා සිද්ධ වැ කුරුමාන, කුබ්බමාන යැ යි ද කාදන්ත ශබ්ද සෑදේ.

මේ දැක්වුණු කාදන්ත ශබ්ද විශේෂණ වශයෙන් ද අඵක්‍රියා වශයෙන් ද* මිශ්‍රක්‍රියා වශයෙන් ද යෙදේ. ඒවා තමන් හා සම්බන්ධ නාමයකට ලිංගයෙන් ද විභක්තියෙන් ද සංඛ්‍යායෙන් ද සමාන වැ සිටිත්. ස්ත්‍රීලිංගික වන කල්හි මාන-භාගය “මානා” කියා සිටී. ආ-කාරාන්ත ස්ත්‍රීලිංගිකයන් සේ වර නැගේ. නිත්භාගය -නී, -න්තී යි සිටී. ඊ-කාරාන්ත ස්ත්‍රීලිංගිකයන් සේ වර නැගේ.

* අඵක්‍රියා මිශ්‍රක්‍රියා මෙහි 23 පිට බලනු. විශේෂණ ගැන 18 පිට බලනු.

නිදර්ශන :

පුංලිඛිගයෙහි
පවත්න

විභක්ති	ඒක	බහු
පඨමා	පවං, පවන්තො	පවන්තො, පවන්තා
ආලපන	පවං, පව, පවා	පවන්තො, පවන්තා
දුතියා	පවන්තං	පවන්තෙ
තතියා	පවන්තෙන	පවන්තෙහි
චතුස්ථී	පවන්තස්ස	පවන්තානං
පංචමී	පවන්තම්හා, පවන්තස්මා	පවන්තෙහි
ෂට්ඨී	පවන්තස්ස	පවන්තානං
සත්තමී	පවන්තෙ, පවන්තම්හි, පවන්තස්මිං	පවන්තෙසු

ස්ත්‍රීලිඛිගයෙහි
පවත්ති

විභක්ති	ඒක	බහු
පඨමා	පවන්තී	පවන්තී, පවන්තියො
ආලපන	පවන්තී	පවන්තී, පවන්තියො
දුතියා	පවන්තිං	පවන්තී, පවන්තියො
තතියා	පවන්තියා	පවන්තීහි
චතුස්ථී	පවන්තියා	පවන්තීනං
පංචමී	පවන්තියා	පවන්තීහි
ෂට්ඨී	පවන්තියා	පවන්තීනං
සත්තමී	පවන්තියං, පවන්තියා	පවන්තීසු

නපුංසක ලිඛිගයෙහි

විභක්ති	ඒක	බහු
පඨමා	පවං	පවන්තා, පවන්තානි
ආලපන	පවං, පව, පවා	පවන්තා, පවන්තානි
දුතියා	පවන්තං	පවන්තෙ, පවන්තානි

පවතී-ශබ්දය ද පවතී, පවතියො යන ආදීන් වර නැගේ.
සෙස්ස පුංලිඛිගයෙහි මෙනි

පුංනපුංසක ලිඛිග දෙකේහි පඨමා ඒකවචනයෙහි “පවං” කියා ද,
තතියා පංචමී ඒක වචනයන්හි “පවතා” කියා ද,
චතුස්ථී ෂට්ඨී ඒකවචනයන්හි “පවතො” කියා ද,
චතුස්ථී - ෂට්ඨී බහුවචනයන්හි “පවතං” කියා ද,
සත්තමී ඒකවචනයෙහි “පවති” කියා ද විශේෂ රූප ඇත.

මාන-ප්‍රත්‍යයාන්තයෝ ආකාරාන්ත පුංලිඛිතිකයන් මෙන් “පවමානො, පවමානා, පවමාන, පවමානා; පවමානං, පවමානෙ” යන ආදී වශයෙන් ද,

නපුංසක ලිංගයෙහි “පවමානං පවමානානි” යන ආදී වශයෙන් ද, ස්ත්‍රීලිංගයෙහි “පවමානා, පවමානායො” යන ආදී වශයෙන් ද වර නැගෙත්.

අඵ - විශේෂණ වූ තන්හි :

පවන්තො පුරිසො, පවමානො පුරිසො - පිසන මිනිසා
පවන්තා පුරිසා, පවමානා පුරිසා - පිසන මිනිස්සු
පවන්තස්ස පුරිසස්ස, පවමානස්ස පුරිසස්ස - පිසන මිනිසාගේ පවන්තානං පුරිසානං, පවමානානං පුරිසානං - පිසන මිනිසුන් ගේ
පවන්ති ඉතී, පවමානා ඉතී - පිසන ස්ත්‍රී
පවන්තියො ඉතීයො, පවමානායො ඉතීයො - පිසන ස්ත්‍රීහු
පවන්තියා ඉතීයා, පවමානාය ඉතීයා - පිසන ස්ත්‍රීය ගේ
පවන්තීනං ඉතීනං, පවමානානං ඉතීනං - පිසන ස්ත්‍රීන් ගේ
පතං පත්තං, පතමානං පත්තං - වැටෙන කොළය
පතන්තානි පත්තානි, පතමානානි පත්තානි - වැටෙන කොළ.

69. අඵක්‍රියා වශයෙන් යෙදුණු තන්හි :

පුරිසො පවන්තො, පුරිසො පවමානො - මිනිසා පිසන්නේ
පුරිසා පවන්තා, පුරිසා පවමානා - මිනිස්සු පිසන්නෝ
ඉතී පවන්ති, ඉතී පවමානා - ස්ත්‍රී පිසන්නී
ඉතීයො පවන්තියො, ඉතීයො පවමානායො-ස්ත්‍රීහු පිසන්නෝ
පත්තං පතං, පත්තං පතමානං - කොළය වැටෙන්නේ.

70. මිශ්‍රක්‍රියා වශයෙන් යෙදුණු තන්හි :

පුරිසො පවන්තො, පුරිසො පවමානො - පුරුෂයා පිසමින්
පුරිසා පවන්තා, පුරිසා පවමානා - පුරුෂයෝ පිසමින්
ඉතී පවන්ති, ඉතී පවමානා - ස්ත්‍රී පිසමින්
ඉතීයො පවන්තියො - ස්ත්‍රීහු පිසමින්
පත්තං පතං, පත්තං පතමානං - කොළය වැටෙමින්
පත්තානි පතන්තානි, පත්තානි පතමානානි - කොළ වැටෙමින්.

ශබ්ද

දරු, නි. දර
පොඤ්ඤ, න. පොත
කලහ, පු. කලහය
දුග්ගත - දුප්පත්
අන්ත, න. ආහාර
උච්චාසද්ද, පු. උස් හඬ
වාම - වම්
සප්ප, පු. සපියා

ඉව, නි. සේ, මෙන්
සස, පු. භාවා
ලොම, න. ලොම්
හීන - පහත්
වීහි, පු. ගොයම්
පණ්ණකුටි, ඉ. පැල
පථික, පු. මගියා
පස්ස, පු. පැත්ත, අද්දර

පූච්ඡියා

ගහෙඤ්ඤා - ගෙන

උපසංකම්ම - එළැඹ

ආබාහාන

උග්ගණ්හානි (උ-ගහ්) - උගණ්
උද්ධරනි (උ-හර්) - උදුරයි, ඇහිඳියි
චින්තෙති (චින්ත) - සිතයි
රුද්ධි (රුද්ධ) - හඬයි
පච්චාගච්ඡති (පති-ආ-ගම්) - පෙරළා එයි
අනුකම්පති (අනු-කම්ප) - අනුකම්පා කරයි
පරාමසති (පරා-මස්) - (අත) ගායි, ස්පඨි කරයි
අස්සාසෙති (ආ-සස්) - සනසයි
උත්තරති (උ-තර්) - ගොඩ එයි
ඛසති (ඛංස්) - හපයි, දුෂ්ට කරයි
උපසංකමති (උප-සං-කම්) - එළැඹෙයි
හංසෙති (හංස්) - පුප්පයි
චික්කඤ්ඤි (චි-කන්ද්), චීරචති (චී-රු) - කැගායි, කැගසයි, හඬලයි
ලුනාතී (ලු) - කපයි
කම්පති (කම්ප) - සැලෙයි
චීලපති (චී-ලප්) - වැලැපෙයි
උප්පතති (උ-පත්) - ඉහළ නගී
උඬ්ඛෙති (උ-ඬි) - ඉගිලෙයි
ප්ලචති (ප්ලච්) - පැන යයි, පනී, පාවෙයි
පරිබ්භමති (පරි + භම්) - වටා යයි

ඇබැසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. මයං ආචාර්යස්ස සන්නිකෙ ධම්මං උග්ගණ්හාම.
2. ඉඤ්ච දුරුනි උද්ධරන්ති ගිතං ගායති.
3. දුරකො පතන්නානි සබ්බානි ඵලානි විනොති.
4. බාලිකා පොඤ්ඤානි ආදය රුදන්ති පාඨසාලං ගච්ඡති.
5. පුරිසො ගාමං ගච්ඡන්තො පොක්ඛරණිං දිස්වා නභායිතුං තමොතරි.
6. ඉඤ්ච මග්ගෙ කලහං කරොන්නානං මනුස්සානං සද්දං සුඤ්ඤා අඤ්ඤං මග්ගං ගහෙඤ්ඤා ගච්ඡි.
7. පොක්ඛරණිං ගන්ඤා නභාඤ්ඤා පච්චාගච්ඡන්ති කුටුම්භිකස්ස හරියා යංකිඤ්චි භොජනං යාවමානං තඤ්ඤා තඤ්ඤා විචරන්තං දුග්ගතං ඉඤ්චං දිස්වා තං අනුකම්පමානා ඵකම්භා ආපණම්භා කිංචි අන්තං කිණ්ඤා අදස්සි.
8. මාතා රුදන්තියා ධිතුයා සීසං පරාමසන්ති තං අස්සාසෙතුං වායමති.
9. අනුඛන්ධනා සුනඛම්භා භායිඤ්ඤා පලායන්තො කුමාරො රුක්ඛං දිස්වා තමභිරුහි.
10. දුරකා කෙළිමණ්ඩලෙ ගෙණ්ඩුකෙහි කීලන්තා උච්චාසද්දං කරොන්ති.
11. නදියං නභාඤ්ඤා උත්තරතො දුරකස්ස වාමෙ පාදෙ සජ්ජො ඩස්සි.
12. බහවො කුලපුත්තා සඤ්ඤාං බාරාණසියං වසන්තමුපසංකම්ම ධම්මං සුඤ්ඤා පබ්බජංසු.
13. සෙනාපති සකෙ යොධෙ අරීතං පහාරෙහි පතන්නෙ දිස්වා මහතා කොපෙන අග්ගිව පජ්ජලං උපායං වින්තෙන්තො තස්සාවිදුරෙ ඉතො විවරි.
14. ඛෙත්තතො බලිවද්දමානෙන්තො දුරකො මග්ගස්ස පස්සෙ දීපිං දිස්වා "දීපි දීපි"ති උච්චාසද්දෙන සොසෙසි.
15. රුක්ඛතො පතතො ඵලස්ස සද්දෙන සසො පබුජ්ඤාඤ්ඤා වෙගෙන තත්ත තත්ත ධාවි.

(ආ)පාලියට නගන්න.

1. ළඟට එන බල්ලා දෑක බැලෑලී ලොම් පුප්පමින් ගොරවයි.
2. පෘථිවි තොමෝ ඉරවටා යන්නී සඳුහුත් ගෙන ම යෙයි.
3. පහත් ජනයන් සෙවුනා මිනිසා දියුණුවෙන් පිරිහෙයි.
4. ස්ත්‍රීහු ගී ගයමින් ගොයම් කැපූහ.
5. අපි කෙත් රකින්නමෝ පැල්වල වුසුමිහ.
6. සුළඟින් සැලෙන අර ගසෙන් වැටෙන සියලු ම ගෙඩි රැස්කරවු (අවුලවු).
7. කුමර තෙමේ රියෙකින් යන්නේ පාරේ පැත්තෙක හෝනා ලෙඩ මිනිසකු දිටී.
8. අර ගෙයි දෙරැ සිට කිසිවක් ඉල්ලමින් සිටිනා යාචකයාට සහල් ටිකක් දෙවු.
9. මැරෙන දුව දෑක (දුව මැරෙන්නිය දෑක) මව ශෝකයෙන් සැලෙන්නී වැලැපෙයි.
10. කිසි සථියකු කුඩින් ගෙන අහසට නගින (ඉගිල්ලෙන) අර පක්ෂියා බලවු.
11. බොහෝ වඳුරෝ ගසින් ගසට පැනයන්නෝ ගසක් මුල හෝනා මගියකු දෑක එ තැනට ගියාහ.

71. (අ) ධාතු යනු ක්‍රියාපදයේ මූලයි. පවති (පිසයි) යන ක්‍රියාපදයේ මූල පව් යනු යි. එයට අ-යන්තෙක් එක් ව “පව” යන්න සෑදී ඇති බව පෙනේ. ඒ පව යනු කිමෙක් ද? ඒ ක්‍රියාවේ අංගය යි හෙවත් ධාතුවිකෘතිය යි. එය හැදෙන්නට එක් වුණු අ-යන්න කිමෙක් ද? එය විකරණප්‍රත්‍යය නම් වේ. ඒ පව යන අංගයට ති, අන්ති, සි, ට ආදී විභක්ති ප්‍රත්‍යයයන් එක් වී පවති, පවන්ති, පවසි, පවථ යන ආදී ආධ්‍යාත ක්‍රියාපදයෝ හැදෙත්.

මෙසේ අ-විකරණ ප්‍රත්‍යයය එකතු වන ධාතු සමූහයට පළමුවැනි ධාතුගණය යැ යි නම් කරමු.

(ආ) මුඤ්චති (මුදයි). මේ ක්‍රියාපදයේ ධාතුව මුච් යනුයි. මුඤ්ච යනු අභිගය යි. මේ අංගය කෙසේ හැදුණේ දැ යි බලන්න. මුච් යන්නට අ-යන්තෙක් එක්වැ ඇත. එ පමණෙක් ද? මු - ච් යන අකුරු දෙක අතරට බිඳුවෙක් ද එක් ව “මුච්” යැ යි සෑදී ඒ බිඳුව ඤ් යන්නෙක් වී ඇත. මේ වගියේ ධාතූන් ගේ මැදට බිඳුවකුත් අගට අ-යන්නකුත් එක් වේ. ච-යන්න මුලින් සිටි බිඳුව ඤ්-යන්නක් වන්නේ සන්ධි විධියෙනි. මෙහි 23 වැනි පාඩමේ තදවගීන්තාදේශය යන්න බලන්න. මේ දෙවෙනි ධාතුගණය යි.

(ඉ) දිප්පති (බබළයි). මෙහි ධාතුව දිප් යනුයි. දිප්ප යනු අංගයයි. මෙය හැදුනේ කෙසේ ද? ය-යන්න එක් වීමෙනි. දිප් + ය යැයි හැදී ජය යන්නට ජප වෙයි. ඉන්පසු ති අන්ති ආදීන් එක්වැ දිප්පති දිප්පන්ති ආදී ක්‍රියාපදයෝ හැදෙත්. ය-විකරණය එකතු වන ධාතුසමූහය තුන්වැනි ධාතුගණය යැ යි නම් කරමු.

(ඊ) ජනාති (දිනයි). මේ ක්‍රියාවේ ධාතුව ජ් යනුයි. ජනා යනු අංගය (ධාතුවිකෘතිය) යි. එය හැදෙන්නට ධාතුවට කිමෙක් එක් වී ඇත් ද? නා-යන්න එක්වී ඇත. එය ඒ වගියේ ධාතූන්ට එක් වන විකරණය යි. ජනාති ජනන්ති යන ආදී වගයෙන් ක්‍රියාවෝ සිද්ධ වෙත්. මේ නා-විකරණය එකතු වන ධාතුසමූහය සතරවැනි ධාතුගණය යැ යි නම් කරමු.

(උ) තනොති (පතුරුවයි). මෙහි ධාතුව තන් යනුයි. තනො යනු අංගයයි. එය හැදූණේ ධාතුවට ඔ-කාරය එක් වීමෙනි. එයින් පසු ති අන්ති ආදි විභක්ති ප්‍රත්‍යයයන් එක් වැ “තනොති තනොන්ති” ආදි ක්‍රියාපදයෝ සෑදෙත්. මේ ඔ-විකරණය එකතු වන ධාතු සමූහයට පස්වැනි ධාතුගණය ි යි නම් කරමු.

(ඌ) හිනොති (පිහිටයි). මෙහි හි යනු ධාතුවයි. නු යනු විකරණ ප්‍රත්‍යය යි. හිනු යැ යි සිට, නු යන්නේ උ-යන්නට ගුණ වේ හෙවත් එය (ඔ-කාර බවට) පැමිණ “හිනො” යි අංගය සෑදෙයි. හිනොති හිනොන්ති ආදින් ක්‍රියාවෝ හැදෙත්. මේ නු-විකරණය එකතු වන ධාතු සමූහයට සවැනි ධාතුගණය ි යි නම් කරමු.

(ඍ) වොරෙති, වොරයති (සොරෙන් ගනී). මේ ක්‍රියාපද දෙකේ අංගයෝ කවුරු ද? “වොරෙ, වොරය” යනුයි. ඒවා සෑදූණේ කෙසේ ද? ධාතුව වුර් යනුයි. එ, අය යනු විකරණ දෙකයි. ඒවා එක් වීමේදී ධාතුවේ මූල ස්වරයට ගුණ වේ (උ-යන්න ඔ-කාර වේ). එවිට වුර් + එ = වොරෙ, වුර් + අය = වොරය යි අංග දෙක සෑදේ. ති ආදින් එක්වැ වොරෙති, වොරෙන්නි, වොරයති, වොරයන්ති ආදින් ක්‍රියාපදයෝ සෑදෙත්. මේ වගීයේ ධාතු සමූහයට සත්වැනි ධාතුගණය ි යි නම් කරමු.

(ඍආ) මේ හත්වැනි ධාතුගණයේ ධාතූන් ගේ මූලස්වරය අ-යන්නෙක් වී නම් සමහර විට එය ආ-කාර බවට ද, ඉ-යන්නෙක් වී නම් එය එ-කාර බවට ද, උ-යන්නෙක් වී නම් එය ඔ-කාර බවට ද පැමිණේ.

- ධර් - ධාරෙති, ධාරයති
- දිස් - දෙසෙති, දෙසයති
- වුර් - වොරෙති, වොරයති

විශේෂ ධාතු

72. ධාතු කීපයකට විකරණ එක් නො වේ. අඤ්චි (අඤ) යන ක්‍රියාවේ ධාතුව අස් යනුයි. එයට විකරණයන් එක් නො වී කෙළින් ම ති යන විභක්ති ප්‍රත්‍යයය එක් විය. අස්ති යැ යි වෙයි. එහි ස්ත යන්න ඤ වේ. එවිට අඤ්චි යි සිද්ධ වේ.

හත්ති (නසයි). මෙහි ධාතුව හන් යනුයි. එයට ද කෙළින් ම ති යන්න එක් ව හත්ති යි සිද්ධ වේ.

මේ විකරණ එක් නොවන ධාතු කිහිපය ද පළමු ධාතුගණයෙහි ඇතුළත් ය.

73. පළමුවැනි ධාතුගණයේ ධාතුවල මූල ස්වරය ඉ-යන්න වුවොත් එය එ-යන්නක් බවට පත් වේ. ඉස් + අති = එසති (සොයයි). මූල ස්වරය උ-යන්න වුවොත් එය ඔ-යන්න බවට පැමිණේ.

- රුද් + අ + ති = රොදති (අඩයි)
- නී + අ + ති = නො + අ + ති
- භූ + අ + ති = හො + අ + ති.

ස්වරයා පර කල්හි එයට මූලින් සිටි එ-යන්නට අය් වේ. ඔ-යන්නට අච් වේ.

- නය් + අ + ති = නයති (පමුණුවයි)
- භච් + අ + ති = භවති (වෙයි)

නෙ + අ + ති යන්නෙහි අ-කාරයට සමහර තැන ලොප් වේ. නෙති කියා ද වේ.

හු + අ + ති = හො + අ + ති = හොති (වෙයි) යන තැන ද විකරණ අ-කාරයට ලොප් වී ඇත.

74. පළමු වැනි ධාතුගණයට අයත් ව ඇති සමහර ධාතුවෙක මූල සිටි ඉ-යන්නට හෝ උ-යන්නට වෙනසෙක් නො වේ. එහෙත් අ-විකරණය එක් වේ.

- විස් + අ + ති = විසති (ඇතුල් වේ)
- කිර් + අ + ති = කිරති (විසිරෙයි)
- ගිල් + අ + ති = ගිලති (ගිලී)
- ලිබ් + අ + ති = ලිබති (ලියයි)
- තුද් + අ + ති = තුදති (අනී)
- රුජ් + අ + ති = රුජති (රිදෙයි)
- නුද් + අ + ති = නුදති (දුරු කරයි)

ඇබ්‍රහිමිය

1. මෙහි දැක්වෙන ක්‍රියාපදවල අංගය වෙන් කරන්න. එයින් ධාතුව ද විකරණය ද වෙන් කොට, ඒ ධාතුව කීවැනි ධාතූ ගණයට අයත් ද? යි දක්වන්න.

හසති (සිනාසෙයි), හරති (ගෙනයයි), පාලෙති (රකී), ඵුටති (පිපෙයි), ඵුරති (බබළයි), පූවිජති (විචාරයි), කුජ්ජති (කිපෙයි), තුස්සති (සතුටු වෙයි), සුජ්ඣති (ශුද්ධ වෙයි), පූජෙති (පුදයි), ඡාදයති (වසයි), තාලෙති (තළයි), ලාලයති (නලවයි), වඤ්ඤෙති (රවටයි), යාති (යයි), කරොති (කරයි), උනොති (රිදවයි), ධුනාති (සොලවයි), මිනාති (මනී), කිණාති (මිලයට ගනී), පුනාති (පිරිසිදු කරයි), යුඤ්ජති (යොදයි), හිජුති (බිඳී), ඡිජුති (සිඳී), බොධති (දන ගනී).

75. යමක් ඇති තැනැත්තහු ඇගවීමට අකාරාන්ත නාමයනට වන්තු-ප්‍රත්‍යය ද, ඉකාරාන්ත ඊකාරාන්ත උකාරාන්ත ඌකාරාන්ත නාමයනට මන්තු-ප්‍රත්‍යයය ද එක් කරනු ලැබේ.

- ධනවන්තු - ධනය ඇති, ධනවත්
- සතිමන්තු - සිහි ඇති
- ගුණවන්තු - ගුණ ඇති, ගුණවත්
- පඤ්ඤාවන්තු - ප්‍රඥා ඇති, පැණවත්
- ධීමන්තු - නුවණැති
- චක්ඛුමන්තු - ඇස් ඇති.

වේවා විශේෂණ වැ යෙදෙත්. එ බැවින් තුන් ලිඟුයෙහි ම වර නැගෙත්. ස්ත්‍රීලිංගයෙහිදී මෙහි න්තු-භාගය “න්ති” කියාත් “ති” කියාත් දෙ පරිද්දෙකින් සිටිත්. ගුණවන්ති, ගුණවතී, සතිමන්ති, සතිමතී, චක්ඛුමන්ති, චක්ඛුමතී ආදී වශයෙනි.

මේවා වර නැගෙන සැටි :

පුංලිඛිගයෙහි

	ඒක	බහු
පඨමා	ධනවා, ධනවන්තො	ධනවන්තො, ධනවන්තා
ආලපන	ධනවං, ධනව, ධනවා	ධනවන්තො, ධනවන්තා
දුතිය	ධනවන්තං	ධනවන්තෙ

නපුංසක ලිඛිගයෙහි

	ඒක	බහු
පඨමා	ධනවං	ධනවන්තා, ධනවන්තානි
ආලපන	ධනවං, ධනව, ධනවා	ධනවන්තා, ධනවන්තානි
දුතියා	ධනවන්තං	ධනවන්තෙ, ධනවන්තානි

සෙස්ස ගිය පාඩමෙහි දුන් “පවන්ත” ශබ්දයේ මෙනි.

ස්ත්‍රී ලිඛිගයෙහි වූ ධනවතී, ධනවන්තී ආදී ඊ-කාරාන්තයෝ නදී-ශබ්දය මෙන් වර නැගෙත්. (මෙහි 98 පිට බලනු.)

මොවුහු වාක්‍යයෙහි තනිව ද වෙන නාමයකට විශේෂණ ව ද යෙදෙත්.

ඒක

ධනවා (ධනවතා)
 ධනවා පුරිසො
 (ධනය ඇති මිනිසා)
 හෙ ධනවං
 (එම්බා ධනවත)
 හෙ ධනවං පුරිස
 (එම්බා ධනවත් මිනිස)
 ධනවත්තස්ස
 (ධනවතා ගේ)
 ධනවත්තස්ස(ධනවතො) පුරිසස්ස
 (ධනවත් මිනිසා ගේ)
 ධනවති
 (ධනවතා කෙරෙහි)
 ධනවති පුරිසෙ
 (ධනවත් මිනිසා කෙරෙහි)
 ධනවං කුලං
 (ධනවත් කුලය, පවුල)
 ධනවති කුලෙ
 (ධනවත් කුලයෙහි)
 ධනවන්තී (ධනවතී) ඉන්තී
 (ධනවත් ස්ත්‍රී)
 කුසුමවතියං ලතායං
 (මල් ඇති වැලෙහි)

බහු

ධනවන්තො (ධනවත්තු)
 ධනවන්තො පුරිසා
 (ධනවත් මිනිස්සු)
 භවන්තො ධනවන්තො
 (භවත් ධනවතුනි)
 භවන්තො ධනවන්තො පුරිසා
 (පින්වත් ධනවත් මිනිසුනි)
 ධනවන්තානං
 (ධනවතුන් ගේ)
 ධනවන්තානං(ධනවතං)පුරිසානං
 (ධනවත් මිනිසුන් ගේ)
 ධනවන්තෙසු
 (ධනවතුන් කෙරෙහි)
 ධනවන්තෙසු පුරිසෙසු
 (ධනවත් පුරුෂයන් කෙරෙහි)
 ධනවන්තානි කුලානි
 (ධනවත් කුල, ධනවත් පවුල්)
 ධනවන්තෙසු කුලෙසු
 (ධනවත් කුලවලැ)
 ධනවන්තියො(ධනවතියො)ඉන්තීයො
 (ධනවත් ස්ත්‍රීහු)
 කුසුමවතීසු ලතාසු
 (මල් ඇති වැල්වලැ)

මේ උඩ කී ක්‍රමයට මඳක් වෙනස් වැ ඉමන්තු-ප්‍රත්‍යය එක් වැ හැඳෙන ශබ්ද ද කිහිපයෙක් ඇත.

උදහරණ :

වන්දිමන්තු - සඳ

පාපිමන්තු - පවිටු

ආයුමන්තු යැ යි විස යුක්ත ආයස්මන්තු කියා සැදේ

76. භාවසත්තමී

පුරිසෙ ගච්ඡන්තෙ, පුරිසෙ ගච්ඡමානෙ
(පුරුෂයා යන කල්හි, පුරුෂයා යද්දී)
කඤ්ඤයං ගච්ඡන්තියං, කඤ්ඤයං ගච්ඡමානායං
(කන්‍යාව යන කල්හි, කන්‍යාව යද්දී)
පත්තෙසු පතන්තෙසු, පත්තෙසු පතමානෙසු
(කොළ වැටෙන කල්හි, කොළ වැටෙද්දී).

මේ හැම තැන ම ක්‍රියාව අඟවන ගච්ඡන්තෙ, ගච්ඡමානෙ යන පද සත්තමී විභක්තියෙන් යෙදී ඇත. එසේ ම ඒ ක්‍රියාව කරන්නහු අඟවන පදය ද පුරිසෙ යි සත්තමී විභක්තියෙන් ම යොදා ඇත. මෙ පරිද්දෙන් ක්‍රියාව කරන්නහු අඟවන පදයත් ක්‍රියාව පැවැසෙන කාදන්ත පදයත් එක ම ලිංගයෙන් එක ම සංඛ්‍යායෙන් සමාන කොට සත්තමී විභක්තියෙන් තබනු. මේ භාවසත්තමී යෝගය නමි.

මෙයට තවත් නිදසුන :

- පුංලිංගයෙහි : ටෙරෙ පරිත්තං භණන්තෙ (භණමානෙ).
 තෙරහු පිරිත් කියන කල්හි, පිරිත් කියද්දී.

- ටෙරෙසු පරිත්තං භණන්තෙසු (භණමානෙසු).
 තෙරුන් පිරිත් කියන කල්හි, පිරිත් කියද්දී.

- ස්ත්‍රීලිංගයෙහි කඤ්ඤයං ධම්මං සික්ඛන්තියං(සික්ඛමානායං)
 කන්‍යාව බණ උගන්නා කල්හි, බණ උගනිද්දී.

- කඤ්ඤසු ධම්මං සික්ඛන්තියු (සික්ඛමානාසු)
 කන්‍යාවන් බණ උගන්නා කල්හි, බණ උගනිද්දී.

- නපුංසකලිංගයෙහි පුප්ඵෙච විකසන්තෙ (විකසමානෙ)
 මල පිපෙන කල්හි, පිපෙද්දී.

- පුප්ඵෙසු විකසන්තෙසු (විකසමානෙසු)
 මල් පිපෙන කල්හි, පිපෙද්දී.

අනාදරයෙහි ඡට්ඨී යෝගය

77. අනාදරාථියෙහි හෙවත් අනෙකකුට ඒ වේලාවෙහි හෝ මත්තට හෝ වන දුක ගණන් නොගෙන නොතකා යමක් කරන කල්හි, එහි කතෘ අඟවන නාම පදයත් කාදන්ත පදයත් ඡට්ඨී විභක්තියෙන් තබනු ලැබේ. ලිංගයෙන් ද සංඛ්‍යාවෙන් ද සමාන ලෙස තැබිය යුතු.

නිදහ්න : පුංලිඞගයෙහි

දුරකස්ස රුදන්තස්ස, (දුරකස්ස රුදමානස්ස) මාතා නික්ඛමති.
(දරුවා හඬද්දී, (එය නොතකා) මව නික්මෙයි.)

ශබ්ද

පජා ඉ. යටත් වැසියෝ
තරංග පු. රළ
රජ්ජු ඉ. ලනුව
අභිමුඛ න. ඉදිරිය
ධරමාන - ජීවත් වැ සිටින
නිබ්බාන න. නිවන
සමණධම්ම පු. මහණදම
බුද්ද - කුඩා
තෙල න. තෙල්
ඵාණත න. සකුරු
මච්ඡ පු. මත්සායා
කච්ඡප පු. කැසුබුවා
ආසන න. ආසනය
පුත්තවන්තු - දරුවන් ඇති
බ්ග්ගච්ඡාණ පු. කගවෙහෙනා
දුග්ගත - දුප්පත්
කුලාවක න. කැදුල්ල
තාදිස - එ බඳු
භාර පු. බර
ලසු - හැල්ලු
බාලා න. බාල වයස
චන්ද පු. සඳ
පුප්ඵවන්තු - මල් ඇති
මාණව පු. මාණවකයා, තරුණයා

මාරුත පු. සුළඟ
රාජපුරිස පු. රාජපුරුණයා,
පොලිස් හටයා
හගවන්තු, හාගාවන් පු.
හාගාවතුන් වහන්සේ
වායාම පු. වැයම
පොත පු. ඔරුව, නැව
හානුමන්තු පු. - රශ්මි ඇති, හිරු
මධු න. මී පැණි
දක්ඛුමන්තු - ඇස් ඇති,
ඇස් ඇත්තා
ධනවන්තු - ධනවත්
අංගණ න. මිදුල
ඵක - තනි
අචණ්ණ පු. අගුණ
ධඤ්ඤ න. ධාන්‍ය
බලවන්තු - බලවත්
ඊදිස - මෙ බඳු
බුද්ධිමන්තු - නුවණැති
පෙට්ටිකා ඉ. පෙට්ටිය
පඨවී ඉ. පොළොව
උතු ඉ. න. සෘතුව
පරිබ්බාජක පු. පිරිවැජ්ඣා
චණ්ණ පු. ගුණ

නිපාත

ඉව - මෙන්
සම්මා - මනා කොට
කථං නාම - කෙසේ නම්?

ආබ්‍යාත ක්‍රියා

විකසති (වි-කස්) - පිබිඳෙයි, පිපෙයි
සච්ඡිකරොති (සච්ඡි-කර්) - ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරයි, නුවණින් දකී.
උබ්භවති (උ-භු) - මතුවෙයි, නඟී
විත්තෙති (විත්ත) - සිතයි

පජ්ජලනි (ප-ජල්) - දිලිසෙයි
 ආරාධෙති (ආ +රාධි) - සතුටු කරයි, සිත් ගනී
 වහනි (වන්) - උසුලයි, ඔසොවා ගෙන යයි
 උදෙති (උ-ඉ) - උදවෙයි, නගී
 ජනෙති (ජන්) - උපදවයි
 උට්ඨහනි (උ-ඨා) නැගී සිටී
 සංචරති (සං-චර්) - ගැවැසෙයි, හැසිරෙයි
 සන්නිපතති (සං-නි-පත්) - රැස් වෙයි
 ඔලොකෙති (අව-ලොක්) - බලයි

ඇබැසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න

1. භූපාලෙ ධම්මෙන රට්ඨං පාලෙන්තෙ පජායො සුඛං වසෙය්‍යං.
2. සමුද්දෙ චණ්ඨෙන මාරුතෙන මහන්තෙසු තරංගෙසු උඛිභවන්තෙසු බුද්ද පොතා ජලෙ නිමජ්ජන්ති.
3. මාතුයා රුදමානාය පුත්තො ගෙහා නික්ඛමති.
4. පිතුනො පස්සතො'ව රාජපුරිසා පුත්තං රජ්ජුහි බන්ධ්‍යා භූපතිනො අභිමුඛං නෙසුං.
5. හගවති ධරමානෙ යෙව නිබ්බානං සච්ඡකරිස්සාමී'ති චින්තෙන්තො එකො භික්ඛු මහතා වායාමෙන සමණධම්මං අකාසී.
6. යාවකා වඝ්ථං වා අඤ්ඤ වා යං කිංචී යාවමානා ගහපතිනො ගෙහස්ස ද්වාරෙ තිට්ඨන්ති.
7. බලවන්තෙසු යොධෙසු අරීනං පහාරෙති පතන්තෙසු සෙනාපති කොපෙන අග්ගීව පජ්ජලති.
8. බුද්ධිමතී කඤ්ඤ සද මාතුයා ච පිතුනො ච ගරුතො ච චිත්තමාරාධෙසී.
9. තස්මිං බාලකෙ තාදිසං මහන්තං භාරං සීසෙන වහන්තෙ කථන්තාම ත්ථං ඊදිසං ලසුං පෙට්ඨං වහිතුං න සක්කොසී?
10. අයං බුද්ධිමතී කඤ්ඤ සම්මා සික්ඛන්තී බාලො යෙව ආචරියෙ ආරාධෙසී.
11. සුප්පියෙ පරිබ්බාජකෙ හගවතො බුද්ධස්ස අවණ්ණං බාසන්තෙ තස්සෙව අන්තෙවාසී බ්‍රම්හදත්තො මාණවො හගවතො වණ්ණමෙව භාසති.
12. පඨවියං සුරියං පරිබ්භමන්තියං චන්ද්‍ර පඨවිං පරිබ්භමති.
13. ඉමස්මිං උතුම්හි තරවො පුප්ඵවන්තො භවන්ති.

14. තරුසු පුප්ඵවන්තෙසු භවන්තෙසු අනෙකෙ විවිධා පක්ඛිනො තෙසු සංචරන්ති.
15. භානුමති උදෙන්තෙ පොක්ඛරණිසු පදුමානි විකසන්ති.

(ආ) පාලියට නගන්න

1. සිල්වත් උපාසිකාවෝ සවස වෙහෙරට යන්නෝ තෙල් ද මල් ද පහන් ද මීපැණි ද සකුරු ද ගෙනම යත්.
2. ඇස් ඇති පුරුෂයා පොකුණ තෙරැ සිට දියේ ගැවැසෙන මසුන් ද කසබුවන් ද දකී.
3. ඉදින් තෙපි බුද්ධිමත් නො වන්නහු නම් ධනවත් වනු නො හැක්කහු ය.
4. අපි සිල්වත්නට ගුණවත්නට දන් දී මහත් පල උපදවන්නමු.
5. ගෙහි මිදුලේ කෙළනා කුමරහු අතින් පන්දුව බිම වැටිණ.
6. සිල්වත් හිඤ්ඤන් මාගීයෙන් වඩනා කල්හි ගුණවත් මිනිස්සු ආසන කෙරෙන් නැගී සිටිත්.
7. පාසැලෙහි සිසුන් කලහ කරද්දී ඇදුරා එහි ආයේ ය.
8. පුතුන් ඇත්තී පුතුන් කරණ කොට ගෙන සතුටු වෙයි.
9. සවසැ කුමරහු උයනැ සිට (උයනින්) ඊයෙන් එන කල්හි බොහෝ මිනිස්සු ඔහු දක්නට මග දෙපසැ රැස් වූහ.
10. ඉදින් සිල්වත් ගුණවත් මිතුරකු ලබන්නෙහි නම් ඔහු හා එක්වැ හැසිරෙව, ඉදින් නො ල බන්නෙහි නම් කගවෙහෙනක්හු මෙන් තනි ව වසව (හැසිරෙව).
11. පියා බලා සිටිද්දී ම දරුවෝ කලහ කරත්.
12. දුප්පත් ගොවියා බලා සිටිද්දීම ගමේ බලවත් නපුරු මිනිස්සු ඔහු ගේ ධාන්‍ය හැර ගෙන ගියහ.
13. අපි අද වෙහෙරට රැස් වැ බණ අසන්නමෝ නම් ඉතා යෙහෙක.
14. ඇදුරු තෙමේ ගුණවත් ද සිල්වත් ද වූ සිසුන් කෙරේ පහදී.
15. ගෙඩි ඇති ගස වැටෙන කලැ එහි කැදලිවලින් කුරුල්ලෝ අහසට ඉගිල්ලෙති.

භියත්තනී විභත්තිය
විභත්තී රූප

	ඒක	බහු
පදම පුරිස	ආ	ඌ
මජ්ඣම පුරිස	ඔ	ඥ
උත්තම පුරිස	අ	මහා

නිදර්ශන

78. පච්චි (ධාතුව), පච්ච (අංගය).

	ඒක	බහු
පදම පුරිස	සො අපචා	තෙ අපචු
මජ්ඣම පුරිස	ඤං අපචො	තුම්භෙ අපචිඤ්ඤ
උත්තම පුරිස	අහං අපච	මයං අපචම්භා

79. ඊයේ පටන් අතීත වූ කාලයේ කැරුණු ක්‍රියාවක් ඇඟවීමෙහි භියත්තනීවිභත්තක ක්‍රියා යෙදේ.

අථ

සො අපචා - හේ (ඊයේ සිට ගත කාලයෙහි) පිසිය
 තෙ අපචු - ඔහු (ඊයේ සිට ගත කාලයෙහි) පිසූහ
 යන ආදී ක්‍රමයෙන් අථ ගත යුතු.

ඇබැසිය

1. පහත දැක්වෙන ධාතූන් ඒවාට සුදුසු විකරණ ප්‍රත්‍යයයන් යොදා වත්තමානා, පංචමී, සත්තමී, අජ්ජතනී, භියත්තනී, භවිස්සන්තී යන විභත්තීන්හි වර්තනන්න. ඒ ධාතූනට ම ඤා, කුං, අත්ත, මාන යන ප්‍රත්‍යයයන් යොදා කිතකන්ත (කෘදන්ත) රූප ද තනන්න.

(a) පළමු ගණයට අයත් විකරණ ගන්නා ධාතූ : භූ (වීමෙහි), ටඞ්ඤ්ඤ (පැළීමෙහි), රක්ඛි (රැකීමෙහි), යාව් (ඉල්ලීමෙහි), සික්ඛි (ඉගෙන ගැනීමෙහි), කංඛි (සැක කිරීමෙහි), අග්ඤ්ඤ (මිල කිරීමෙහි), රුච්චි (බැබැලීමෙහි), සුච්චි (ශෝක කිරීමෙහි), නච්චි (නැටීමෙහි), තච්ච්චි (සැසීමෙහි), හජ්ච්චි (සේවනය කිරීමෙහි), ඉංජ්ච්චි (සැලීමෙහි).

පයමගණක (මූලස්වරයට ගුණ නොවන) ධාතු : තුද් (ඇනීමෙහි), නුද් (දුරුකිරීමෙහි), ලිබ් (ලිවීමෙහි), කුච් (හැකිලීමෙහි), භුජ් (වක්ව යෑමෙහි), රුජ් (රිදීමෙහි), විස් (ඇතුල්වීමෙහි).

පයමගණක (විකරණ නොගන්නා ධාතු) : හු (වීමෙහි), ඛා (කීමෙහි), නී (පැමිණවීමෙහි, ගෙන යෑමෙහි), ජ් (දිනුම්හි) පා (රැකීමෙහි), ලා (ගැන්වීමෙහි), අස් (වීමෙහි).

- (b) දෙවෙනි ධාතුගණයට අයත් ධාතු : රුධි (වැළැක්වීමෙහි), මුච් (මුදලීමෙහි), සිච් (ඉසීමෙහි), යුජ් (යොදලීමෙහි), භුජ් (වැළැඳීමෙහි), කන් (සිඳීමෙහි), ඡද් (සිඳීමෙහි), හිද් (බිඳීමෙහි).
- (c) තුන්වැනි ධාතුගණයට අයත් ධාතු : බී (ක්ෂයයට පැමිණීමෙහි), ගා (ගැයීමෙහි), ඝා (ආඝ්‍රාණය කිරීමෙහි), රුච් (රිසි වීමෙහි), මුච් (මිඳිගැන්වීමෙහි), යුජ් (යෙදීමෙහි), මද් (උමතු වීමෙහි), විද් (අත් බව්හි).
- (d) සතර වැනි ධාතුගණයට අයත් ධාතු : කී (මිලයට ගැන්වීමෙහි), චී (රැස් කිරීමෙහි), ඡී (දිනීමෙහි), චු (ස්තූති කිරීමෙහි), ධු (සොලවා ලීමෙහි), චු (පිරිසිදු කිරීමෙහි), පී (පිණැවීමෙහි), මී (මැනීමෙහි), ලු (සිඳලීමෙහි), අස් (කෑමෙහි).
- (e) පස්වැනි ධාතුගණයට අයත් ධාතු : තන් (පැතිරවීමෙහි), කර් (කිරීමෙහි).
- (f) සවැනි ගණයට අයත් ධාතු : සු (ඇසීමෙහි), සමභු (පැමිණවීමෙහි), හි (යෑමෙහි), වු (හැවුරුමෙහි).
- (g) සත්වැනි ගණයට අයත් ධාතු : ලොක් (බැලීමෙහි), ටක් (පියැවීමෙහි), තක්ක් (කල්පනා කිරීමෙහි), ලක්බ් (ඉලක්ක ඇල්ලීමෙහි), මක්බ් (ගැමෙහි, තැවරීමෙහි), සුබ් (සුවපත් කිරීමෙහි), දුක්බ් (දුක් දීමෙහි), වංචී (රැවැටීමෙහි), මුච් (මුදලීමෙහි), සජ්ජ් (සෑදීමෙහි, සැරසීමෙහි), තජ්ජ් (තරවටු කිරීමෙහි), වජ්ජ් (අත්හැරීමෙහි), සුජ් (පිඳීමෙහි), තිජ් (මුවහත් කිරීමෙහි).

80. අත්ත (ආත්මය, තමා).

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	අත්තා	අත්තා, අත්තානෝ
දුතියා	අත්තානං, අත්තං	අත්තානෝ
තතියා	අත්තනා, අත්තෙන	අත්තනෙහි, අත්තනෙහි
චතුස්ථී	අත්තනෝ	අත්තානං
පඤ්චමී	අත්තනා, අත්තමිභා, අත්තස්මා	අත්තනෙහි, අත්තනෙහි
ෂට්ඨී	අත්තනෝ	අත්තානං
සත්තමී	අත්තනි, අත්තමිහි, අත්තස්මිං	අත්තනෙහු
ආලපන	(හෙ) අත්ත, අත්තා	(භවත්තා) අත්තා, අත්තානෝ

81. බ්‍රමිහ (බ්‍රහ්මයා)

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	බ්‍රමිහා	බ්‍රමිහා, බ්‍රමිහානෝ
දුතියා	බ්‍රමිහානං, බ්‍රමිහං	බ්‍රමිහානෝ
තතියා	බ්‍රමිහුනා	බ්‍රමිහෙහි, බ්‍රමිහෙහි
චතුස්ථී	බ්‍රමිහුනෝ, බ්‍රමිහස්ස	බ්‍රමිහුහි, බ්‍රමිහුහි
පඤ්චමී	බ්‍රමිහුනා	බ්‍රමිහානං, බ්‍රමිහුනං
ෂට්ඨී	බ්‍රමිහුනෝ, බ්‍රමිහස්ස	බ්‍රමිහෙහි, බ්‍රමිහෙහි
සත්තමී	බ්‍රමිහනි	බ්‍රමිහුහි, බ්‍රමිහුහි
ආලපන	(හෙ) බ්‍රමිහ, බ්‍රමිහෙ	බ්‍රමිහානං, බ්‍රමිහුනං
		(භවත්තෝ) බ්‍රමිහානෝ

82. රාජ (රජ).

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	රාජා	රාජානෝ
දුතියා	රාජානං, රාජං	රාජානෝ
තතියා	රාජ්ඤ්ඤ, රාජෙන	රාජෙහි, රාජෙහි
චතුස්ථී	රාජ්ඤ්ඤ, රාජනෝ	රාජුහි, රාජුහි
පඤ්චමී	රාජ්ඤ්ඤ	රාජ්ඤ්ඤං, රාජානං, රාජුනං
ෂට්ඨී	රාජ්ඤ්ඤ, රාජනෝ	රාජුහි, රාජුහි
සත්තමී	රාජ්ඤ්ඤ, රාජනි	රාජෙහි, රාජෙහි
ආලපන	(හෙ) රාජ, රාජා	රාජ්ඤ්ඤං, රාජානං, රාජුනං
		රාජුහු, රාජෙහු
		(භවත්තෝ) රාජානෝ

83. සබ (යහලුවා).

විභත්ති	ඒක	බහු
පඨමා	සබා	සබානො, සබිනො, සබාරො
ද්වතියා	සබං, සබානං, සබාරා	සබානො, සබාරො
තතියා	සබිනා	සබෙහි, සබෙහි සබාරෙහි, සබාරෙහි
චතුසී	සබිනො, සබිස්ස	සබානං, සබීනං, සබාරානං
පඤ්චමී	සබිනා, සබාරස්මා, සබාරම්භා	සබෙහි, සබෙහි සබාරෙහි, සබාරෙහි
ඡට්ඨී	සබිනො, සබිස්ස	සබානං, සබීනං, සබාරානං
සත්තමී	සබෙ	සබෙසු, සබාරෙසු
ආලපන	(හෙ) සබ, සබා සබි, සබෙ	(භවත්තො) සබිනො, සබානො, සබායො

84. අත්ත-ශබ්දයේ විශේෂ යෙදුම්

බොහෝ තැන බහුවචනය යෙදිය යුතු තන්හි අත්ත ශබ්දයේ ඒකචචන රූපයෝ යෙදෙත්.

නිදසුන් :

තානි (නක්ඛත්තානි). පන අත්තනො ගමනවිටීං න විජහන්ති (ඒ නකත්තරුහු වනාහි තමන්ගේ ගමන් මග නො හරිත්). පඨමා විභත්තිය වෙනුවට තතියාව ද යෙදේ. අත්තනා'ව අත්තානං සම්මන්තති (තෙමේ ම තමා සම්මත කෙරෙයි).

ගැටපදවිවරුව

- ධෛර්‍යයා - හැර, තබා
- කිච්ච න. කෘත්‍යය
- දුස්සීල - සිල්නැති
- දුස්සීලා න. දුශ්ශීල බව
- අනුස්සරති (අනු + සර්) - සිහිකරයි
- ව්‍යාබාධ පු. විපත, විනාශය
- බො පන - වූකලී, වනාහි
- උපගච්ඡති (උප + ගම්) - සිතින් ගනී, එළඹෙයි
- අඤ්ඤාම - දියුණුව කැමැති
- මච්ච, පු. සත්තියා
- උපනිධාය - සසඳ, ආදර්ශයට ගෙන, ළං කොට තබා
- උපසම්පද, ඉ. උපසපුච

සම්මන්ත්‍රි (සං + මන්) - සම්මත කරයි
 සබ්බසු - හැම තන්හි
 වම්හෙති (වම්හි) - ගරහයි, හෙලාදකී
 මන්ති, පු. මන්ත්‍රී
 ගරහති (ගරහි) - ගරහයි
 රුච්චති (රුචි) රිසියෙයි
 වෙස්ස, පු. වෙළෙඳ කුලයට අයත්තා, වෛශ්‍යයා
 ජායති (ජන්) - උපදී
 ඊදිස - මෙබඳු
 කුසල - දක්‍ෂ
 පුග්ගල, පු. පුද්ගලයා, තැනැත්තා
 උපවදති (උප + වද්) - දෙස් නගයි
 චින්තෙති (චින්ත්) - සිතයි
 ධම්ම, පු. දැ
 පුපුජ්ජන, පු. ලෝකිකයා, පුහුදුනා
 උපනෙති (උප + නී) - වෙත පමුණුවයි
 පච්චවෙක්ඛති (පච්ච + අච + ඉක්ඛි) - පස්විකයි, නුවණින් බලයි
 අපෙක්ඛති (අප + ඉක්ඛි) - බලාපොරොත්තු වෙයි, කැමැති වෙයි
 අක්ඛබාල - මෝඩ
 උක්ඛපති (උ + ඛිප්) - ඔසොවා තබයි
 පරිත්තාණ, න. ආරක්‍ෂාව
 පසංසති (ප + සංසි) - පසසයි
 තාදිස - එබඳු
 උර, න. ළය
 උරු, ඉ. කලවය
 සුද්ද, පු. ශුද්‍රයා, පහත් කුලයට අයත්තා
 කිර, නි. ලු
 බුම්භ - ශ්‍රේෂ්ඨ වූ
 කිලෙස, පු. කෙලෙස්
 අපේයා - නොදිනිය හැක්කා, නො පැරැදවිය හැක්කා
 බිහෙති (භී) - බිය ගනී
 ජණ්ණ - මහලු
 භංස, පු. භංසයා
 අබ්ණ - නො පිරිහුණු
 කක්කටක, පු. කකුළුවා

ගීවා, ඉ. බෙල්ල
 රුද්‍රි (රුද්) - හඬයි
 කස්මා - කවර හෙයින්?
 උප්පාදෙතු - උපදවන්නා
 තීසු - තුන අතුරෙන්
 පයමං - පළමු කොට
 නිවෙසයති (නි + විස්) - පිහිටුවයි, තබයි
 නාථ, පු. නාථයා, පිහිට
 අථ, නි. එයට පසු, ඉක්බිති
 අසාධු - අයහපත් වූ
 සුකර - සුවසේ කටහැකි
 විසුජ්ඣති (වි - සුධි) - පිරිසිදු වෙයි
 අසුද්ධි, ඉ. අපිරිසිදුව
 ලද්ධි, ඉ. ලබ්ධිය, විශ්වාසය
 පෙක්ඛති (ප + ඉක්ඛ) - දකී
 විමුච්චති (වි + මුච්) - මිදෙයි
 ජනාති (ජ) - දිනයි
 හරියා, ඉ. භාය්ථාව, බිරිය
 හරති (හර්) - පෝෂිත කරයි
 පාණච්චය පු. ජීවිතය නැසී යෑම
 බිණ - පිරිහුණු
 ජහති (හා) - අත්හැරීමෙහි
 අළ, පු. අඬුව
 කපණ - අසරණ, දුප්පත්
 අරෙ සබෙ - එම්බා යහලුව
 ජිවිකා, ඉ. ජිවිකාව
 යාම, පු. යාමය, වයස
 අඤ්ඤතර - එක්තරා
 පතිරූප - සුදුසු
 අනුසාසති (අනු + සාස්) - අනුශාසනා කරයි
 හි, නි. වනාහි
 බහිද්ධා, නි. පිටත්හි
 කම්ම, න. කම්ය
 කිලිස්සති (කිලිස්) - කෙලෙසෙයි
 සුද්ධි, ඉ. පිරිසිදුව

ඇබැසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න

1. "යිපෙඤා මං කො අඤ්ඤෙ ඊදිසෙ කිච්චෙ කුසලො"ති සො බාලො අත්තානං උක්කංසෙති.
2. සො දුස්සීලො පුග්ගලො අත්තනො දුස්සීලාං අනුස්සරන්තො අත්තා'ව අත්තානං උපවදී.
3. අසප්පුරිසො පන අත්තනො ච පරෙසං ච ව්‍යාබාධාය චින්තෙති.
4. එතං බො පන ධානං විජ්ජති යං පුට්ඨජනො කංචී ධම්මං අත්තනො උපගච්ඡෙයා.
5. ඉධ අඤ්ඤාමො කුලපුත්තො සංසාරස්ස භයං පච්චචෙක්ඛන්තො අත්තනා'ව අත්තානං චොදයන්තො අත්තනො චින්තං නිබ්බානං උපනෙයා.
6. න පරස්ස මච්චස්ස පාපකං කම්මං උපනිධාය අත්තනාපි තං සෙවෙයා.
7. සො භික්ඛු උපසම්පදං අපෙක්ඛමානං සාමණෙරං ඔචදිතුං ඉච්ඡන්තො අත්තනා'ව අත්තානං සම්මන්තති.
8. අයමඤ්ඤාලො සබ්බස්ස අත්තානමුක්ඛිපති පරෙ වම්භෙති.
9. එස ආපදං පටිබාහිතුං කුසලො'ති රාජානො අත්තනො පරිත්තානමපෙක්ඛමානා සුරං මනනිනම්ච්ඡන්ති.
10. යො අත්තානං පසංසති පරෙ ච ගරහති තාදිසො පුරිසො අම්භාකං න රුච්චති.
11. බ්‍රාමිහණා බ්‍රම්හුනො මුඛතො, ඛත්තියා උරතො, වෙස්සා ඌරුහි, සුද්ද පාදතො ජායිංසු'ති අයං කිර බ්‍රාමිහණානං ලද්ධි.
12. යථා බ්‍රම්හති බ්‍රාමිහණානං ගාරවො, තථෙව මාතරි පිතරි ච පුත්තානං ගාරෙවො හොතු.
13. බ්‍රම්හුනො බුද්ධස්ස පෙක්ඛමානස්සෙව මම චින්තං කිලෙසතො විමුච්චී'ති ථෙරො ආහ.
14. න සො රාජා යො අපෙයාං ජිනාති
න සො සධා යො සධාරං ජිනාති
න සා හරියා යා පතීනො න බිභෙති
න තෙ පුත්තා යෙ න හරන්ති ජිණ්ණං
15. යෙ වෙ සබ්බං සධාරො භවන්ති
පාණච්චයෙ සුඛදුක්ඛෙසු භංස
බිණං අබිණන්ති න තං ජහන්ති.

(ආ) පාලියට නගන්න

1. ඒ කකුළු තෙම සිය යහළුවා රක්තේ අඩුවලින් නයා ගේ බෙල්ල අල්ලා ගති.
2. සත්පුරුෂයෝ මරණයේදී ද "මම තෙමේ දුගියෙකු"යි කියා තමන්ගේ යහලුවා අත්නාරිත්.
3. යහලුව, දියේ ඉන්නා මහ කකුළුවෙක් මගේ පය අල්ලා ගත්තේ ය. අසරණ ව හඬමි. එම්බා යහලුව, කවර හෙයින් මා හැරදමුයෙහි ද?
4. යහලුව, තො යහලුවනට ජීවිකාව උපදවන්නා වෙහි. ඒ එසේ ම ය. තෝ අපට ඉසුරු (සම්පත්) ද දෙන තැනැත්තා වෙහි.
5. ඉදින් තමා තමහට ප්‍රිය එකක්හු කොට දන්නේ නම්, යාම (වයස්) තුන අතුරෙන් එක්තරා යාමයෙක ඒ තමා රක්තේ ය. (රැක්ක යුතු).
6. පළමු කොට තමා ම සුදුසු ගුණයෙහි පිහිටුවන්නේ ය. එයට පසු අනුනට අනුශාසනා කරන්නේ ය (කළයුතු).
7. තෙමේ වනාහි තමා ගේ නාථයා (පිහිට) ය. තමා හැර පිටත්හි අන් කවරෙක් නම් තමාට පිහිට වන්නේ ද?
8. අයහපත් වූ තමහට අහිත වූ කම් සුවසේ කටහැකි ය.
9. තමා ගේ පාපයෙන් තෙමේ ම කෙලෙසෙන්නේ ය. තමාගේ ම පිනෙන් තෙමේ පිරිසිදු වන්නේ ය. පිරිසිදුව ද අපිරිසිදුව ද තමා කෙරෙහි ම වේ.
10. සිල්වත් ගුණවත් පුද්ගලයනට දෙවියෝ ද බඹහු ද පසයත්.

(ඉ) සත්වන ධාතුගණයට අයත් පහත දැක්වෙන ධාතූන් වත්තමානා පඤ්චමී සත්තමී අජ්ජතනී හියත්තනී හවිස්සන්තී යන විභත්තිවල වරනගන්න. ඒවායින් ම වත්තමාන කාලික කිතකන්ත ද පූච්ඡියා ද තුමන්ත පද ද සාදන්න.

පිත් (කැමැති වෙයි), හිල් (අගරු කිරීමෙහි), පිල් (පෙළීමෙහි), ලල් (නැලවීමෙහි), දිස් (දෙසීමෙහි), සුස් (හඬ නැඟීමෙහි).

85. නපුංසකලිඛිතික මන ශබ්දය සේ වර නැගෙන්නෝ මනෝගණිතයෝ නම් වෙති. මන-ශබ්දය වරනැගෙනුයේ මෙසේ ය :

මන (සිත)

විභක්ති	ඒක	බහු
පද්මා	මනං, මනෝ	මනානි, මනා
දුතියා	මනං	මනානි, මනෙ
තතියා	මනෙන, මනසා	මනෙහි, මනෙහි
කරණ	මනෙන, මනසා	මනෙහි, මනෙහි
චතුස්ථී	මනස්ස, මනසො	මනානං
පඤ්චමී	මනම්හා, මනස්මා, මනසා	මනෙහි, මනෙහි
ඡට්ඨී	මනස්ස, මනසො	මනානං
සත්තමී	මනෙ, මනස්මිං මනම්හි, මනසි	මනෙසු
ආලපන	(හෙ) මන	(හෙ) මනානි, මනා

මෙසේ වර නැගෙන ශබ්ද

සිර - සිරස	මජ - මද (මිජස)
උර - ළය	සර - විල
තෙජ - තෙද	අය - යකඩ
තප - තපස	වය - වයස
තම - අඳුර	පය - කිරි, ජලය
රජ - දුලි	යස - කීර්තිය, පිරිවර

ක්‍රියාවිශේෂණ

86. ක්‍රියාවන් කරන අන්දම, කරන කාලය, කරන තැන අඟවන පද ක්‍රියාවිශේෂණ නම්. ඒ නපුංසක ලිඛිතික වූ දුතියා විභක්තික ඒකචචනයෙන් සිටී. උදාහරණ : පුරිසො සුඛං වසති (පුරුෂයා සුවසේ වෙසේ).

මෙහි “සුඛං” යනු නපුංසක ලිඛිතීක ද්වතියා විභත්තික ඒකවචන වැසිටි. තතියා ආදි අනිත් විඛත්ති ඒක වචනයෙන් ද ක්‍රියාවිශේෂණ සිටිනු පෙනේ.

උදාහරණ :

සුඛෙන - සුවසේ	අඤාය - පිණිස
ධම්මෙන - දැනුමෙන්	දුරා - දුරින්
වීරෙන - බොහෝ කලෙකින්	තස්මා - එ හෙයින්
බණ්ණෙන - සැණින්	යානෙ - නිසි තැනැ
දුරෙ - දුර	සමීපෙ - ළඟැ

ක්‍රියාවිශේෂණවාචි නිපාතයෝ ද ඇත

සමිමා - මොනොවට, මනාසේ	මිච්ඡා - වැරදි ලෙස
බහි - පිටතැ	ආසු - වහා

යන ආදිහු ය.

ගැටපද විවරුව

ධිතිමන්තු - දෙධසීවත්
 පසාදෙති - පහදවයි (පසිදති - යන්නේ ප්‍රයෝජාරූපයයි)
 උස්සහති (උ + සහ්) - තැත් කරයි
 ධාරණ, න. සිතැ දුරීම
 වාචන, න. කියැවීම, ඉගැන්වීම
 ඵචරූප - මෙ බඳු
 පටිලහති (පටි + ලහ්) - ලබයි
 විජහති (වි + හා) - දුරු කරයි
 මහල්ලක, පු. මහල්ලා
 පසාරෙති (ප + සර්) - විදහයි, දිගු කරයි
 වසෙන - වශයෙන්
 බෙත්ත, න. කෙත
 සහාය, පු. යහළුවා
 අයාවිඤා - නොයැද
 කාලං කරොති - කලුරිය කරයි
 අනුරූපෙන - සුදුසු ලෙසින්
 කථන, න. කීම
 ගජාධුර, න. ග්‍රජාධුරය

සම්පත්ති - ඉ. සැපත
පසන්ත - පහන්, පැහැදුණු
දුබ්බිනීත - නො හික්මුණු
විකසිත - පිපුණු
සංවර, පු. සංවරය, හැවුරුම
ධම්මික - දැනුම්
පමාණ, න. පමණ, තරම
පෙසෙති (ප + ඉස්) - යවයි
කිච්ච, න. කටයුතු
එකක - හුදෙකලා, තනි
වාසං කප්පෙති - වාසය කරයි
බුම්භහත්තික - බඹහු අදහන්නා
අභිභවති (අභි + භු) - මැඩැ පවත්වයි
වසල, පු. සැඩොලා
අවිදුර, න. නුදුර
සාධු - යහපති
සොධෙති (සුධි) - ශුද්ධ කෙරෙයි
නුදති (නුද්) - දුරු කෙරෙයි
සුබ්බම - සියුම්
බිපති (බිප්) - දමයි
අප්ඤ්ඤාන, න. ඉල්ලීම
පටිග්ගහෙකා - පිළිගෙන
පටිච්ච - නිසා
ඉසිපතන, න. ඉසිපතනය
පයාති (ප + යා) - යයි, වඩයි
අප්පයොජෙකා - නොයොදා
වෙය්‍යාවච්ච, න. වතාවත්
එකකො'ව (එකකො එව) - හුදෙකලාව ම
මාපෙති (මි) - මවයි
ජාති, ඉ. ජාතිය, උත්පත්තිය
ජච්චා - ජාතියෙන්, උත්පත්තියෙන් (ජාති ශබ්දයේ තතියාවිහත්ති
ඒක වචන යි)
පුරුකම්මා දිසා, ඉ. නැගෙනහිර දෙස
සොර - නපුරු
උදෙති (උ + ඉ) - උදා වෙයි, නගී

පටිචාත, පු. උඩු සුළඟ
 පච්චෙති (පති + ඉ) - පෙරළා එයි, අදහයි
 කාරුඤ්ඤ, න. කරුණාව
 යෙන ඛාරාණසී තෙන - බරණැස යමිතැනක ද එ තැනට
 පායාසි (ප + අයාසි) - වැටියේ ය, ගියේ ය.
 ගිලාන - ගිලන්.

ඇබැසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. ධීවරයා පුරුසයා පරං ආයාචිඤා අත්තනා යෙව අත්තනො සබ්බානි කම්මානි කාතුමුස්සහති.
2. අයං මාණවො මයි මනං පසාදෙඤා කාලං කඤා දෙවලොකෙ උප්පජ්ජස්සති.
3. අත්තනො පඤ්ඤා අනුරූපෙන ධම්මං උග්ගණ්හිඤා තස්ස ධාරණං කථනං වාවනන්ති ඉදං ගජුධුරං නාම හොති.
4. ටෙරො ගාථානි අත්තනො'ව ඔවාදං දඤා ගබ්භං පච්චිඤා සමණධම්මං අකාසි.
5. තෙ දුග්ගතා මනුස්සා සඤ්ච මනං පසාදෙඤා එවරූපං මහතිං සම්පත්තිං පටිලභිංසු.
6. පුරුසො පසන්තෙන මනසා යං කම්මං කරොති තං ඡායා'ව තස්ස කම්මස්ස කාරකං න විජහති.
7. ආචුසො දුබ්බිනිත මහල්ලක, ඤා අත්තනො පමාණං න ඡානාසීති තෙ තං මහල්ලකං භික්ඛුං ගරහිංසු.
8. සො මාණවො අඤ්ඤෙත කෙනච්ච පි සභායෙන විනා අත්තනො'ව සරෙ ව බෙත්තෙ ව කම්මානි කරොති.
9. සො අත්තනො හරියං තස්සා මාතුයා ගෙහං පෙසෙඤා සයමෙව සබ්බානි කිච්චානි කරොන්තො එකකො'ව ගෙහෙ වාසං කප්පෙසි.
10. බුම්භභත්තිකා ලොකම්මං බුම්භා මාපෙසීති වදන්ති.
11. ඉසි අත්තනො තපසො තෙජසා ඉතරෙ සබ්බෙ සත්තෙ අභිභවි.
12. න ජච්චා වසලො හොති, න ජච්චා හොති බ්‍රාමිහණො.
13. කම්මනා වසලො හොති, කම්මනා හොති බ්‍රාමිහණො.
14. කුමාරී සරසි නභායන්ති අච්චුරෙ විකසිතං පදුමං දිස්වා තං ගහෙතුං හඤා පසාරෙසි.
15. කුම්භෙ කායෙන වා වචසා වා මනසා වා කිංචි'පි අකුසලං මා කරිඤා.

(ආ) පාලියට නගන්න.

1. කයින් ද වචසින් ද මනසින් ද සංවරය යහපති.
2. ශීලයෙන් ද නුවණින් ද තෙදින් ද අන් ගුණවලින් ද බුදුරජුනට සම කිසිවෙක් කිසි ම ලොවෙක නැත.
3. බුදු රජ තෙමේ තම සිතින් අනුන් ගේ සිත දැක "මේ සත්හු කයින් ද වචනයෙන් ද සිතින් ද මෙ බදු මෙ බදු කම් කෙරෙති. මොහු මරණින් මතු ඒ කම්යන් ගේ වශයෙන් මේ මේ තන්හි උපදින්නාහ"යි දැනගනී.
4. ඒ දහැමී රජ තෙමේ තපසින් ද වයසින් ද තේජසින් ද අන් හැම රජුන් ම මැඩැ පැවැත්වී ය.
5. නුවණැත්තේ පළමු තමා දහමෙහි පිහිටා පසු ව අනෙකාට අනුශාසනා කරන්නේ ය. මෙ සේ හේ නො කෙලෙසෙන්නේ ය.
6. තමා ගේ නාථයා (පිහිට) තෙමේ ම ය. තමාගෙන් පිටත්හි කවර නම් පිහිටෙක් ඇති වන්නේ ද?
7. තමා ගේ ම පාපයෙන් තෙමේ කෙලෙසෙයි. තමා ගේ ම පිනෙන් තෙමේ පිරිසිදු වෙයි. අනෙකෙක් අනෙකකු නො ම ශුද්ධ කළ හැකි වේ.
8. ස්ථවිර තෙමේ තමා ගේ තේජසින් නපුරු වූ නාගයා ගේ තේජස මැඩැලී ය.
9. හිරු තෙමේ තමාගේ තේජසින් අඳුර දුරු කෙරෙමින් නැගෙනහිරින් උද වෙයි.
10. යමෙක් සියුම් දූවිලි උඩු සුළඟට දමන්නේ ද එය පෙරැළී ඔහු කරා ම එයි.
11. භාග්‍යවත් බුදුරජාණන් වහන්සේ තෙමේ බඹහුගේ ද ඉල්ලීම පිළිගෙන සතුන් කෙරෙහි ද කරුණාව නිසා බරණැස යම් තැනෙක ද ඉසිපතනය යම් තැනෙක ද එහි වැඩි සේක.
12. දේවී අන් කිසිවකු නොයොදා ගිලන් රජුට තොමෝ ම සියලු වතාවත් කළා ය.

එක	1	එකතිංසති	31
ද්වී	2	ද්වත්තිංසති, ඛත්තිංසති	32
ති	3	තෙත්තිංසති	33
චතු	4	චතුත්තිංසති	34
පඤ්ච	5	පංචතිංසති	35
ෂ	6	ෂත්තිංසති	36
සත්ත	7	සත්තතිංසති	37
අට්ඨ	8	අට්ඨතිංසති	38
නව	9	එකුනචත්තාලීසති	39
දස	10	චත්තාලීසති, චත්තාලීසා	40
එකාදස	11	එකචත්තාලීසති	41
ද්වාදස, ඛාරස	12	ද්වාචත්තාලීසති	42
තෙරස, තෙළස	13	තිචත්තාලීසති	43
චතුද්දස, චුද්දස	14	චතුචත්තාලීසති	44
පංචදස, පණ්ණරස	15	පංචචත්තාලීසති	45
සොළස	16	ෂචත්තාලීසති	46
සත්තදස	17	සත්ත චත්තාලීසති	47
අට්ඨාරස	18	අට්ඨ චත්තාලීසති	48
එකුනවීසති	19	එකුනපඤ්ඤසා	49
වීසති	20	පඤ්ඤසා	50
එකවීසති	21	සට්ඨී	60
ද්වාවීසති, ඛාවීසති	22	සත්තති	70
තෙවීසති	23	අසීති	80
චතුඛ්ඛීසති	24	නචුති	90
පංචවීසති	25	සත	100
ෂඛ්ඛීසති	26	සහස්ස	1000
සත්තවීසති	27	දසසහස්ස	10000
අට්ඨවීසති	28	සතසහස්ස	100000
එකුනතිංසති	29	කොට්ඨ	1000000
තිංසති	30		

වීසති යන්න වෙනුවට වීසා යැ යි ද, තිංසති යන්න වෙනුවට තිංසා කියා ද, චත්තාලීසති යන්න වෙනුවට චත්තාලීසා කියා ද යෙදේ.

වර නැගීම

"එක" ශබ්දය තුන් ලිංගයෙහි ම වර නැගේ.
පුංලිංගයෙහි

87.

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	එකො	එකෙ
ද්‍රතියා	එකං	එකෙ
තතියා	එකෙන	එකෙහි, එකෙහි
චතුර්ථී	එකස්ස	එකෙසං, එකෙසානං
පඤ්චමී	එකස්මා	එකෙහි, එකෙහි
ෂට්ඨී	එකස්ස	එකෙසං, එකෙසානං
සත්තමී	එකස්මිං, එකමිහි	එකෙසු
ආලපන	එක	එකෙ

නපුංසක ලිඛිතයෙහි

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	එකං	එකෙ, එකානි
ආලපන	එක	එකෙ, එකානි
ද්‍රතියා	එකං	එකෙ, එකානි

සෙස්ස පුමලිඟුයෙහි මෙනි.

ස්ත්‍රී ලිඛිතයෙහි

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	එකා	එකා, එකායො
ද්‍රතියා	එකං	එකා, එකායො
තතියා	එකාය	එකාහි, එකාහි
චතුර්ථී	එකිස්සා, එකාය	එකාසං, එකාසානං
පඤ්චමී	එකාය	එකාහි, එකාහි
ෂට්ඨී	එකිස්සා, එකාය	එකාසං, එකාසානං
සත්තමී	එකායං, එකිස්සං	එකාසු
ආලපන	එක	එකා, එකායො

"ද්වී" ශබ්දය

බහු වචනයෙහි ම වර නැගේ.

පදමා	ද්වෙ	චතුර්ථී	ද්වින්තං
ආලපන	ද්වෙ	පංචමී	ද්වීහි, ද්වීහි
ද්‍රතියා	ද්වෙ	ෂට්ඨී	ද්වින්තං
තතියා	ද්වීහි, ද්වීහි	සත්තමී	ද්වීසු

88. මෙය තුන් ලිංගයෙහි ම මෙසේ ය. මෙයින් එහා “අට්ඨාරස” ශබ්දය තෙක් සියලු සංඛ්‍යා ශබ්ද බහුවචනයෙහි පමණක් වර නැගේ.

“ති” ශබ්දය
පුංලිඛිගයෙහි

පද්මා	තයො	පංචමී	තිහි
දුතියා	තයො	ඡට්ඨී	තිණ්ණං
තතියා	තිහි	සත්තමී	තිසු
චතුසථී	තිණ්ණං	ආලපන	තයො

නපුංසක ලිඛිගයෙහි

පද්මා	තිණි
දුතියා	තිණි
ආලපන	තිණි

සෙස්ස පුංලිඛිගයෙහි මෙනි.

ස්ත්‍රීලිඛිගයෙහි

පද්මා	තිස්සො	පංචමී	තිහි
දුතියා	තිස්සො	ඡට්ඨී	තිස්සන්තං
තතියා	තිහි	සත්තමී	තිසු
චතුසථී	තිස්සන්තං	ආලපන	තිස්සො

“චතු” ශබ්දය

පුංලිඛිගයෙහි

පද්මා	චත්තාරො, චතුරො	පංචමී	චතුහි
දුතියා	චත්තාරො, චතුරො	ඡට්ඨී	චතුන්තං
තතියා	චතුහි	සත්තමී	චතුසු
චතුසථී	චතුන්තං	ආලපන	චත්තාරො, චතුරො

නපුංසක ලිඛිගයෙහි

පද්මා	චත්තාරි
දුතියා	චත්තාරි
ආලපන	චත්තාරි

ස්ත්‍රීලිඛගයෙහි

පදමා	චතස්සො	පංචමී	චතුසු
දුතියා	චතස්සො	ඡට්ඨි	චතස්සන්තං
තතියා	චතුහි	සත්තමී	චතුසු
චතුර්ථී	චතස්සන්තං	ආලපන	චතස්සො

“පංච” ශබ්දය

පදමා	පංච	පංචමී	පංචහි
දුතියා	පංච	ඡට්ඨි	පංචන්තං
තතියා	පංචහි	සත්තමී	පංචසු
චතුර්ථී	පංචන්තං	ආලපන	පංච

මේ තුන් ලිඟුයෙහි ම සම යි.

89. “ඡ” ශබ්දයේ පටන් “අට්ඨාරස” ශබ්දය තෙක් සියලු ශබ්ද මේ “පංච” ශබ්දය සේ වර නගනු.

මේවා වාක්‍යයෙහි යෙදෙන සැටි

- එකො පුරිසො - එක් පුරුෂයෙක්
- එකා ඉතථී - එක් ස්ත්‍රියක්
- එකං එලං - එක් ගෙඩියක්
- ද්වෙ පුරිසා - පුරුෂයෝ දෙදෙනෙක්
- ද්වෙ ඉතථීයො - ස්ත්‍රීහු දෙදෙනෙක්
- ද්වෙ එලානි - ගෙඩි දෙකක්
- තයො පුරිසා - පුරුෂයෝ තිදෙනෙක්
- තිස්සො ඉතථීයො - ස්ත්‍රීහු තිදෙනෙක්
- තීනි එලානි - ගෙඩි තුනක්
- චත්තාරො පුරිසා - පුරුෂයෝ සතරදෙනෙක්
- චතස්සො ඉතථීයො - ස්ත්‍රීහු සතරදෙනෙක්
- චත්තාරි එලානි - ගෙඩි සතරක්
- පංච පුරිසා - පුරුෂයෝ පස්දෙනෙක්
- පංච ඉතථීයො - ස්ත්‍රීහු පස්දෙනෙක්
- පංච එලානි - ගෙඩි පස්ක.

90. “වීසති”-ශබ්දය පටන් නවුති-ශබ්දය තෙක් සියලු ශබ්ද ස්ත්‍රීලිංගික යි. එකනවීසති (19), වීසති (20), එකවීසති (21), ද්වාවීසති (22) ආදී ඉකාරාන්ත ශබ්ද රත්ති ශබ්දය මෙන් වර නගන්න.

වීසා (20), තිංසා (30), චක්කාළීසා (40), පඤ්ඤාසා (50) යන ශබ්ද “කඤ්ඤ” ශබ්දය මෙන් වර නගනු. මේ සියලු ශබ්ද වර නැගෙනුයේ ඒකවචනයෙහි පමණි. එහෙත් බහුවචයක් දෙන බැවින් බහුවචනාත්ත නාමයනට විශේෂණ වැ යෙදෙති. මෙසේ යි :

- (පඨමා) වීසති පුරිසා - විසිදෙනෙක් පුරුෂයෝ.
- (දුතියා) වීසතිං පුරිසෙ - විසි දෙනෙකුන් පුරුෂයන්.
- (තතියා) වීසතියා පුරිසෙහි
 - විසි දෙනෙකුන් පුරුෂයන් කරණ කොට ගෙන.
- (චතුස්ථී) වීසතියා පුරිසානං - විසි දෙනෙකුන් පුරුෂයනට.
- (පංචමී) වීසතියා පුරිසෙහි
 - විසි දෙනෙකුන් පුරුෂයන් කෙරෙන්.
- (ඡට්ඨී) වීසතියා පුරිසානං - විසි දෙනෙකුන් පුරුෂයන් ගේ.
- (සත්තමී) වීසතියං පුරිසෙසු
 - විසි දෙනෙකුන් පුරුෂයන් කෙරෙහි.
- (ආලපන) භවත්තො වීසති පුරිසා
 - පින්වත් විසිදෙනෙක් පුරුෂයින්.

91. සත, සහස්ස, ලක්ඛ ශබ්ද නපුංසක ලිංගික යි. “විත්ත” ශබ්දය සේ වර නැගේ. (මෙහි 58 වන පිට බලනු). මොවුන් ද ඒක වචනයෙහි වර නගනු. එහෙත් වාක්‍යයෙහිදී මොහු බහුවචනාත්තයනට විශේෂණ වැ සිටිති.

92. දෙසියය, තුන්සියය, සාරසියය, පන්සියය යන ආදිය හැඟවූවමනා විට “සත” ශබ්දයට මුලින් ද්වි, ති, චතු, පංච ආදි ශබ්ද එක් කොට ද්විසත, තියත, චතුසත, පංචසත යන ආදි වශයෙන් ශබ්ද යොදා ගත යුතු.

චතු-ශබ්දයෙන් පර වූ ව්‍යංජනය ද්විඤ්ච වේ. එ බැවින් “චතු-සත” යන්න “චතුස්සත” යැ යි සැදේ.

මෙසේ ම ද්විසහස්ස (2000), තිසහස්ස (3000), චතුස්සහස්ස (4000) යන ආදිය ද සාදා ගත යුතු.

උදහරණ :

- සතං මනුස්සා - සියයක් මිනිස්සු.
- සතෙන මනුස්සෙහි - සියයක් මිනිසුන් විසින්,
මිනිසුන් කරණ කොට ගෙන.
- සතස්ස මනුස්සානං - සියයක් මිනිස්නට.
- සතම්භා මනුස්සෙහි - සියයක් මිනිසුන් කෙරෙන්.
- සතස්ස මනුස්සානං - සියයක් මිනිසුන් ගේ.
- සතෙ මනුස්සෙසු - සියයක් මිනිසුන් කෙරෙහි.

විශේෂ ශබ්ද කිහිපයක්

- 93. දියඩ්ඪ, 1 1/2 (එකකුත් අඩක්).
- අඩ්ඪ්ඪිය, 2 1/2 (දෙකකුත් අඩක්).
- අඩ්ඪ්ඪ්ඪ්ඪ්, 3 1/2 (තුනකුත් අඩක්).
- දියඩ්ඪ්ඪ්, 150 (1 1/2 x 100).
- අඩ්ඪ් භියසහස්සං 2500 (2 1/2 x 1000).
- අඩ්ඪ්ඪ්ඪ්ඪ්ඪ්ඪ්ඪ්, 3500 (3 1/2 x 1000).

නිධාරණය

94. වැඩි දෙනෙකුගෙන් එකකු හෝ කිහිප දෙනෙකු තෝරා ගැනීමෙහි ඡට්ඨි සත්තම් යන විභක්ති දෙක ම යෙදේ.

උදහරණ :

- (ඡට්ඨි) ඡන්තං පුරිසානං පඨමො
(මිනිසුන් සදෙනා ගෙන් පළමුවැන්නා).
- (සත්තම්) ඡස්ස පුරිසෙසු පඨමො
(මිනිසුන් ස දෙනා ගෙන් පළමුවැන්නා).

ගැටපද විවරුව

ස්ත්‍රීලිංගික

- සෙණ්, කච්ඡා - පඩික්කිය
- දුඡී - දුඡිය
- මහාපඨවි - මහ පොළොව
- මහාවාලිකා - මහවැලි නදිය
- කදලී - කෙසෙල් ගස
- රජ්ජු - ලනුව, කඹය
- කුචණ්ණා - කුචේණිය
- ගාථා - ගාථාව, ගය

පුංලිංගික

පච්චාමිතීත - පසමිතුරා, සතුරා

උපහාර - තෑග්ග

භාග - කොටස, පංගුව

සසුඤ්ඤා - ශාස්ත්‍රඥයා

චමුපති - සෙනෙවියා

උපට්ඨාක - උපස්ථායකයා

භගවන්තු - භාග්‍යචතුන් වහන්සේ

මහාසාවක - මහාශ්‍රාවකයා

ගහ - ග්‍රහයා

රාජපුරිස - පොලිස් භටයා

අක්ඛධුන්ත - සුදුකාරයා

ලක්ඛණපාඨක - ලක්ෂණපාඨකයා

(ඇඟ ලකුණු බලා සුබ අසුබ කියන්නා)

සිද්ධසු - සිදුහත්

චග්ග - පංක්තිය

නපුංසකලිංගික ශබ්ද

ඵල - ගොඩබිම

සමන්තකුට - සමනොළ කන්ද

රූපිය - රූපියල

චර - චරය

ලංකාදීප - ලක්දිව

සාහය්‍ය - උදව්ව

රජ්ජ - රජබව

ධාන - තැන

ධම්මාධිකරණ - නඩු භල

අගාර - ගිනි ගෙය

විශේෂණ ශබ්ද

දුග්ගත - දුගී

දීඝතම - දික් ම

සදෙස - දෙස් ඇති, වැරැදි

ආධ්‍යාන

පඨති (පඨ) - පාඩම් කරයි.

පරාජෙති (පරා-ජී) - පරදවයි.

පභවති (ප-භු) - උපදී, ගලයි

පජ්ජොති (ප-අජ්) - පැමිණෙයි.
 පාපුනාති (ප-අජ්) - පැමිණෙයි.
 මාරෙති (මර්) - මරයි.
 රචයති (රච්) - රසයයි, ගොතයි.
 පරිබ්භමති (පරි-භම්) - වටා යයි.
 පාපෙති (ප-අජ්) - පමුණුවයි.
 පබ්බජති (ප-වජ්) - පැවිදි වෙයි.

නිපාත

පුරතො - ඉදිරියෙන්
 පච්ඡතො - පස්සෙන්
 සමන්තා - වටේට
 භියො - ඊයේ

ඇබැසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න

1. තස්සා ඉත්තියා පුත්තෙසු ද්වෙ ජනා පාඨසාලායං පඨමායං කච්ඡායං පඨන්ති.
2. යෙ සංගාමෙ පච්චාමිත්තෙ පරාජෙසුං තෙසං පඤ්චන්තං සෙනාපතීනං රාජා උපහාරෙ අදසී.
3. පුරතො තිස්සො ච පච්ඡතො තිස්සො චා'ති ඡ දසියො ගහපතිනො භරියාය සද්ධිං ගච්ඡංසු.
4. ඉමිස්සා මහාපඨවියා තිසු භාගෙසු ද්වෙ ජලං, එකො භාගො ඵලන්ති සඤ්ඤානො වදන්ති.
5. තස්සා ඉත්තියා භාගිනෙයො ගාමං ගන්ත්වා තිස්සො කුක්කුටියො කිණි.
6. සමන්තකුටතො චතස්සො නදියො පහවන්ති. තාසං පඨමා මහාවාලිකා නදී දීඝතමා.
7. කදලියො ලංකායං නවසු'පි පදෙසෙසු රොහන්ති.
8. තුම්භෙ අමුහි රජ්ජුහි ඉමා ද්වෙ ධෙත්තියො ඛන්ධියා ගාමං නෙථ.
9. අම්ම, ඉමිස්සා දුග්ගතාය ඉත්තියා පංච රුපියානි දෙහි.
10. තෙසු අසීතියං වොරෙසු තිංස ජනා ඉදනි වධං පජ්ජොන්ති.
11. එතෙසං සත්තන්තං සෙනාපතීනං ද්වෙ ජනා සංගාමං පච්ඡිතුං භාසිංසු.
12. දසරථො රාජා අත්තනො තිසු දෙවීසු දුතියාය වරං අදසී.

13. වමුපති අඩිවැඩිවෙත සහස්සෙන් හටෙහි සද්ධිං නගරමහා නික්බමි.
14. මයං ද්වෙ ජනා අරඤ්ඤං ගන්තවා තෙසං ද්විත්තං භික්ඛුනං ද්වෙ කුටියො කරොම.
15. යෙ අම්බෙසු සත්තසු භාතුසු සරෙ බිපිතුං උස්සහෙය්‍යං තෙ තත්‍රෙව මරණං පාපුනෙය්‍යං.

(ආ) පාලියට නගන්න.

1. උපස්ථායකයන් අතුරෙහි ආනන්ද ස්ථවිර තෙමේ අග්‍ර යෑ යි දවසෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක.
2. බුදුරජුගේ අසුවක් මහා ශ්‍රාවකයන් අතුරෙහි සාර්පුත්ත ද මොග්ගල්ලාන ද යන දෙ නම අග්‍ර වූහ.
3. විජය කුමරු සත්සියයක් ජනයන් හා ලක්දිව් අවුත් කුවේණිය ගේ උදව්වෙන් යකුන් ගේ සියලු රජුන් මරා එහි රජ බවට පැමිණියේ ය.
4. මේ පංක්තියෙහි බාලිකාවන් තිස් දෙනා ගෙන් කාට මේ තෑග්ග දෙමි ද? යි මා ඇසුවොත් පංක්තියේ ආචාර්ය වූ ඔබ කුමක් කියන්නෝ ද?
5. ඔබ යම් ගාථා දසයක් රැසැයුහු ද එයින් පළමු ගාථායෙහි ම වැරදි තැන් දසයෙකි.
6. අර අඹගෙඩි සතලිස් තුනෙන් විසිහතක් ඔබ ගන්න. එකොළොසක් මට දෙන්න. සෙස්ස කාට හෝ දෙන්න.
7. ග්‍රහයෝ සත්දෙනෙක් ඉර වටා යෙත්.
8. ඊයේ රෑ රාජපුරුෂයෝ (පොලිස් භටයෝ) අවුත් අප ගමේ ගෙයකදී සුදුකාරයන් පසොළොස් දෙනෙකුන් අල්ලා ගෙන අද නඩුහලට පැමිණවූහ.
9. ලක්ෂණපාඨක බමුණන් සත් දෙනා ගෙන් පස් දෙනෙක් සිදුහත් කුමරු ගේ කයෙහි ලකුණු බලා “මෙ තෙම ගිහි ගෙයි නො වසන්නේ ම ය. ගිහි ගෙන් නික්මෑ පැවිදි වැ බුදු වන්නේ ම යැ” යි කීහ.

පුංලිඛිග, නපුංසකලිංග	ස්ත්‍රීලිංග	තේරුම
පයම	පයමා	පළමු වන
දුතිය	දුතියා	දෙවෙනි
තතිය	තතියා	තෙවෙනි
චතුස්	චතුස්, චතුස්ථා	පස්වන
ඡට්ඨ	ඡට්ඨී, ඡට්ඨා	සවන
සත්තම	සත්තමී, සත්තමා	සත්වන
අට්ඨම	අට්ඨමී, අට්ඨමා	අටවන
නවම	නවමී, නවමා	නවවන
දසම	දසමී, දසමා	දසවන
එකාදස, එකාදසම	එකාදසී, එකාදසමී	එකොළොස්වන
ද්වාදස, ද්වාදසම	ද්වාදසී, ද්වාදසමී	දෙළොස්වන
බාරස, බාරසම	බාරසී, බාරසමී	
තෙරස, තෙරසම	තෙරසී, තෙරසමී	තෙළොස්වන
චුද්දස, චුද්දසම	චුද්දසී, චුද්දසමී	තුදුස්වන
චතුද්දස, චතුද්දසම	චතුද්දසී, චතුද්දසමී	
පංචදස, පංචදසම	පංචදසී, පංචදසමී	පසළොස්වන
පණ්ණරස, පණ්ණරසම	පණ්ණරසී, පණ්ණරසමී	
සොළස, සොළසම	සොළසී, සොළසමී	සොළොස්වන
එකුනවීසතිම,	එකුනවීසතිමී,	දසනවවන
එකුනවීසතිතම	එකුනවීසතිතමී	
විසතිම, විසතිතම	විසතිමී, විසතිතමී	විසිවන
නචුතිම, නචුතිතම	නචුතිමී, නචුතිතමී	අනූවන
සතම, සත්තම	සතමී, සත්තමී	සියවන
සහස්සම, සහස්සතම	සහස්සමී, සහස්සතමී	දහස්වන

95. මෙහි පද්ම, දුතිය, තතිය ආදිය පුංලිඛිගයෙහි “බුද්ධ” ශබ්දය මෙන් ද, නපුංසක ලිඛිගයෙහි “ඵල” ශබ්දය මෙන් ද, ස්ත්‍රීලිඛිගයෙහි “පද්මා දුතියා” ආදී ආකාරාන්ත ශබ්ද “කඤ්ඤ” ශබ්දය මෙන් ද “චතුර්ථී” ආදී ඊකාරාන්ත “නදී” ශබ්දය මෙන් ද වර නැගිය යුතු.

වාක්‍යයෙහි යෙදෙන සැටි

දසසු පුරිසෙසු පද්මො ඡෙකො.

(පුරුෂයන් දස දෙනා ගෙන් පළමු වැන්නා දක්‍ෂ ය.)

දසසු කාරණෙසු පද්මං පටිග්ගණ්භාමි.

(කරුණු දසයෙන් පළමුවැන්න පිළිගනිමි.)

දසසු ඉත්ථීසු දුතියා ඡෙකා.

(ස්ත්‍රීන් දස දෙනා අතුරෙන් දෙවැන්නී දක්‍ෂ ය.)

සංඛ්‍යාශබ්දවලින් නිපැයෙන ක්‍රියා විශේෂණ
(විභාගාථයෙහි)

96. එකධා - එක් පරිද්දෙකින්

ද්වීධා - දෙකොටසකට, දෙකට, දෙ පරිද්දෙන්

ත්‍රීධා - තුනට, තුන් කොටසකට, තුන් පරිද්දෙන්

සහස්සධා - දහස් කොටසකට, දහසකට, දහස් පරිද්දෙන්.

වාක්‍යයෙහි යෙදෙන සැටි

සො ධනං ද්වීධා භාජෙති (හේ ධනය දෙකට බෙදයි).

සො ධඤ්ඤං චතුර්ධා භාජෙති (හේ ධානය සතර කොටසකට බෙදයි).

97. සො-ප්‍රත්‍යය ප්‍රකාරාථ විභාගාථයන්හි සංඛ්‍යාශබ්දවලට එක් වේ.
උදහරණ

එකසො (එකින් එක)

පංචසො (පසක් බැගින්, පසෙන් පස, පස් පරිද්දෙන්)

98. ඛත්තුං-ප්‍රත්‍යය වාරාථයෙහි යෙදේ. මෙයට මූලින් සංඛ්‍යා ශබ්දයක් සිටි විට ප්‍රත්‍යයේ මූලකුර වූ “ඛ” යනු “ක්ඛ” වේ.

ද්විකධත්තුං (දෙවරක්, දෙගුණයක්).
 තිකධත්තුං (තෙවරක්, තෙගුණයක්).
 පචකධත්තුං (පස්වරක්, පස්ගුණයක්).
 සහස්සකධත්තුං (දහස් වරක්, දහස් ගුණයක්).

ගැටපද විවරුව
 ස්ත්‍රීලිංගික

සුරතා (ශූර බව)
 ජාති (උපත)
 පුණණමී (පුණු පෝද)

පුංලිංගික

හොග (දරණ වැල)
 සෙන (උකුස්සා)
 කලියුග (කලියුගය)
 එණ (පෙණය)
 කාජ (කද)
 කජ්ජ (කල්පය)
 චිතක (දරසැය)
 වස්ස (වෂීය)
 වෙසාබමාස (වෙසක් මස)
 මුද්ධ, මුදුන, හිස (අත්ත ශබ්දය මෙනි)

නපුංසක ලිංගික

අරඤ්ඤ (වනය)

ආබ්‍යාන පද

ආරාධෙති (ආ-රාධි) - සිත් ගනී, සතුටු කරයි
 වෙඨෙති (වෙඨ) - වෙළෙයි
 දරෙති (දර්) - පළයි, ඉරා ලයි
 ධාරෙති (ධර්) - දරයි
 ආහිණ්වති (ආ-හිංචි) - ඇවිදී
 නිමජ්ජති (නි-මජ්ජ) - ගිලෙයි
 ඩය්හති (දහ්) - දූවෙයි

නිපාත

අතීච (ඉතා ම)
 අත්තමසො (අඩු ම ගණනේ, යටත් පිරිසෙයින්)
 උපරි (මත්තෙහි)

ඇබ්‍රේසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න

1. තස්සා ඉෆ්‍රියා පුත්තානං පටිමො විජ්ජාලයෙ පංචමායං කච්ඡායං ච, දුතියො තතියායං කච්ඡායං ච උග්ගණ්හන්ති.
2. තෙසු නචුතියං චොරෙසු චතුස්සත්තතිමො ච පණ්ණාසමො අට්ඨකිංසමො චා'ති තයො ඉදනි වධං පථපොන්ති.
3. ඉමෙසං පුරිසානං පංචමො දසමො වීසතිමො චා'ති තයො ජනා එකිස්සා යෙව මාතුයා පුත්තා හොන්ති.
4. ඉමෙසු අට්ඨසු සෙනාපතිසු පංචමො අත්තනො සුරතාය රඤ්ඤෙ චිත්තං ආරාධෙසි.
5. දසරථො රාජා අත්තනො දුතියාය භරියාය එකං වරං අදසි.
6. තස්සා පුත්තෙසු පංචමො අත්තනො මාතරි අතිච සිතිස්හති.
7. මුචලිඤෙ නාගරාජා භගවතො කායං සත්තක්ඛත්තුං හොගෙහි වෙදේඤා උපරි මුද්ධනි* එණං කඤා අට්ඨාසි.
8. ද්වෙ වඩ්ඪකිනො කකචෙන රුකඛං ද්විධා දරෙසුං.
9. ලුද්දකො අත්තනො පුත්තෙහි සද්ධිං අරඤ්ඤෙ ආහිණ්ඩන්තො ද්වෙ මීගෙ මාරෙඤා තෙසං මංසං කාපේහි ආදය නගරං ආගච්ඡි.
10. ඉමස්මිං කප්පෙ පංච බුද්ධා හොන්ති. තෙසං චතුඤො අමිහාකං භගවා සිද්ධඤො ගොතමො නාම සම්මාසම්බුද්ධො.

* මුද්ධනි = මුදුනෙහි, හිසමත්තෙහි.

(ආ) පාලියට නගන්න.

1. සිදුහත් කුමරු උපතින් නවවිසි වන වසර සියලු නැයන් ද රජය ද හැර දමා නික්මූ පැවිදි වී ය.
2. "මගේ දෙවැනි පුත්‍ර උකුස්සෙක් ගෙන ගියේ ය. පළමු පුතා දියේ ගිලුණේ ය. සැමියා මගදී මළේ ය. පියාත් මවත් සොහොයුරාත් එක ම දරසැයෙහි දූවෙන් යැ"යි වැලැපෙමින් ඒ ස්ත්‍රී ඒ ඒ තැන දිව්වාය.
3. අර අඹගෙඩි සතලිස් පහෙන් විස්සක් තෝ ගනුව.
4. 2504 වන කලියුග වර්ෂයෙහි වෙසක් මස පුණු පොහෝද සිද්ධාථී ගෞතම තාපස තෙම සමාස්සමිබ්බොධියට පැමිණියේ ය.
5. මේ පොතේ 75 වන ගාථාව කියවන්න.
6. දරුව, තෝ මේ පාඩම අඩු ම ගණනේ විසිවරක් කියවව.
7. ළමයිනි, මේ පොල් ගොඩවල් පසකට බෙදවු.
8. මේ ශිෂ්‍යයන් අතුරෙහි යම් කෙනෙක් මනා වැ උගනිත් ද, ඔවුනට මම තැගි දෙන්නෙමි.
9. මේ පාසැලෙහි සිසුන් 55 න් 300 ක් පිරිමි ළමෝ ය. සෙස්සෝ බාලිකාවෝ ය.
10. මේ උයනෙහි ගස් විස්සෙක ගෙඩිත් වැල් දහයක මලුත් දකිමි.

99. එකකු හෝ එකක් අනෙකට වැඩි තරම් බව හැඟවීමෙහි විශේෂණ ශබ්දයට තර-ප්‍රත්‍යයය එක් කැරේ. කිහිපයෙකින් වැඩි ම එක තෝරා ගැන්මෙහි විශේෂණයට තම-ප්‍රත්‍යයය එක් වේ.

නිදසුන් :

උච්ච - උස්	උච්චතර - වඩා උස්	උච්චතම - උස් ම
දීඝ - දික්	දීඝතර - වඩා දික්	දීඝතම - දික් ම
ගරු - බර	ගරුතර - වඩා බර	ගරුතම - බර ම
සුවි - ශුද්ධ	සුවිතර - වඩා ශුද්ධ	සුවිතම - ශුද්ධ ම
පාප - ලාමක	පාපතර - වඩා ලාමක	පාපතම - ලාමක ම
සමීප - ළං	සමීපතර - වඩා ළං	සමීපතම - ළං ම
සුවච - කීකරු	සුවචතර - වඩා කීකරු	සුවචතම - කීකරු ම

මෙයට වෙනස් වැ හැදෙන විශේෂණ ද කීපයෙක් ඇත.

අන්තික - ළං	නෙදිය - වඩා ළං	නෙදිට්ට - ළං ම
බාළ්භ - දූඩි	සාධිය - වඩා දූඩි	සාදිට්ටිය - දූඩි ම
යුව - වයසින් බාල	කණිය - වඩා බාල	කණිට්ටිය - බාල ම
වුද්ධ - මහලු	ජෙය්‍ය - වඩා මහලු	ජෙට්ටිය - මහලු ම
පසස් - ප්‍රශස්ත	සෙය්‍ය - වඩා ප්‍රශස්ත	සෙට්ටිය - ප්‍රශස්ත ම
ගරු - බර	ගරීය - වඩා බර	ගරිට්ටිය - බර ම

100. කිසිවෙක් උස් බව ආදියෙන් වැඩි වූයේ යමකුට ද ඔහු පංචමී විභක්තියෙන් තබා උච්චතර ආදිය සුදුසු පරිදි යොදනු.

නිදසුන් :

- හිමාලයෝ විඤ්ඤාතෝ උච්චතරෝ
- හිමවත වින්ධ්‍යාවට වඩා උස් ය.
- ලක්ඛණෝ රාමස්මා කණියෝ
- ලක්ෂමණයා රාමයාට වඩා බාල ය.
- මහාවාලිකා නදී කල්‍යාණියා නදියා දීඝතරා
- මහවැලි ගඟ කැලණි ගඟට වඩා දික් ය.

101. කිහිපයෙකින් එකකු තෝරාගැන්මේදී ඒ කිහිපය අගවන පදය ඡට්ඨිවිභත්තික හෝ සත්තම්විභත්තික බහු වචනයෙන් තබන්න. (32 පාඩමෙහි අංක 93 ද බලනු.)

උදාහරණ :

- සබ්බෙසං පබ්බතානං හිමාලයො උච්චතමො
- හැම පච්ච අතුරෙන් හිමාලය උස් ම එක ය.
- රාමො සබ්බෙසං කුමාරානං ඡෙට්ඨෙයා
- රාම තෙමේ සියලු කුමරුවන් අතුරෙන් දෙටු ම තැනැත්තා ය.
- මහාවාලිකා ලඬිකායං නදීසු දීඝතමා
- මහවැලි ගඟ ලක්දිවැ නදීන් අතුරෙහි දික් ම එක ය.

විශේෂ පුංලිංගික ශබ්ද

මකාරාන්ත ගො (ගවයා)

විභත්ති	ඒක	බහු
පද්මා	ගො	ගාවො
දුකියා	ගාවුං, ගාවං, ගවං	ගාවො
තතියා	ගාවෙන, ගවෙන	ගොහි, ගොහි
චතුර්ථී	ගාවස්ස, ගවස්ස	ගවං, ගුන්තං, ගොනං
පඤ්චමී	ගාවා, ගවා, ගාවම්හා, ගවම්හා,ගාවස්මා,ගවස්මා	ගොහි, ගොහි
ඡට්ඨී	ගාවස්ස, ගවස්ස	ගවං, ගුන්තං, ගොනං
සත්තම්	ගාවෙ, ගවෙ, ගාවම්හි, ගවම්හි, ගාවස්මිං, ගවස්මිං	ගාවෙසු, ගවෙසු, ගොසු
ආලපන	(හෙ) ගො	(භවන්තො) ගාවො

ගැටපද විවරුව

විරාග, පු. රහත්පලය, නිවන	සෙට්ඨි - ශ්‍රේෂ්ඨ, උතුම්
චතුර්පද, පු. සිවුපාවා	ඡෙට්ඨි - ඡෝෂ්ඨ, වැඩිමාලු
පවාහ, පු. දියදහර	සීඝ - වේගවත්
බලිවද්ද, පු. ගොනා	පීචර - තර, මහත්
මහාපද්ධි, ඉ. මහපොළොව	දුස්සීල - දුසිල් වූ, දුස්සීලයා

හිමාලය, පු. හිමවු පව්ව
 පව්වය, පු. සිවුපසය
 සංවච්ඡර, පු. හවුරුද්ද
 විහිසණ, පු. විහිසණයා
 ගොපාල, පු. ගොපල්ලා
 නිබ්බණ - නියුණු
 සිඛිග, න. අග

කිස - කෙට්ටු
 බුද්දක, අප්ප- කුඩා
 උජුං - කෙලින්, සෘජු ලෙස
 ගාවී, ඉ. දෙන
 පුඛිගව, පු. ගවයා
 සෙත, ධවල - සුදු
 පහාර, පු. පහර

ඇබැසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. ජම්බුදීපෙ සබ්බාසු නදීසු ගංගා දීසතමා.
2. ධම්මානං වීරාගො සෙට්ඨො.
3. රාමො නාම කුමාරො දසරථස්ස නාම භූපතීනො පුත්තානං ජෙට්ඨො අහොසි.
4. චතුප්පදෙසු සීහො සෙට්ඨො.
5. අයං බාලකො එතස්මා බාලකතො උච්චතරො.
6. යමුනාය නදියා පවාහතො ගංගාය පවාහො සීසතරො.
7. අයං බලිවද්දෙ එතස්මා බලිවද්දම්හා ජීවරතරො.
8. ඉමිස්සං මහාපඨවියං සබ්බෙසු පබ්බතෙසු හිමාලයො උච්චතමො.
9. යො මාතරී වා පිතරී වා වීරජ්ඣාති අයං සබ්බෙසු මනුස්සෙසු පාපතමො.
10. යං දුස්සීලො පරෙසං පච්චියං භුඤ්ජෙය්‍ය, තතො වරතරං යදි සො තත්තං අයොගුලං භුංජෙය්‍ය.
11. ආනන්තරියං පාපකම්මං සබ්බෙසු පාපකම්මෙසු ගර්ඨියං.
12. නඤ්ඤ කුමාරො නඤ්ඤ කුමාරියා කණියා, නඤ්ඤ කුමාරී නඤ්ඤතො ජෙය්‍යා.
13. මධුරා නාම නගරී බාරාණසියා නගරියා සිංහලදීපස්ස සමීපතරා.
14. සිංහලදීපෙ සබ්බාසු නදීසු මහාවාලුකා නාම නදී දීසතමා, කෙසුචි යානෙසු ගම්හීරතමා ච.
15. මම සිස්සෙසු යො සුවචතමො සො පංචදසන්තං සංවච්ඡරානං මඤ්ඤ කාලමකාසි.
16. සචෙ නදිං තරමානානං ගුන්තං පුඛිගවො උජුං ගච්ඡති සබ්බා ගාවී පී උජුං ගච්ඡන්ති.

(ආ) පාලියට නගන්න.

1. මේ පොත අර පොතට වඩා බර ය.
2. ඇගේ දූ වූ මාලිනී කුසුමාවට වඩා කෙටිටු ය.
3. මේ පාසැලේ සිසුන් අතුරෙහි ජයසේන දක්ෂ ම තැනැත්තාය.
4. අර ගසේ ගෙඩි අතුරෙන් ලොකු ම ඒවා කඩමු (පාතෙම).
5. එද ලොවැ දේවදත්තයාට වඩා පාපයෙක් නො වී ය.
6. මෙ ලොවෙහි හිරුට වඩා විශාල වස්තුවෙක් නැත.
7. රාවණයා විභීෂණයාට වඩා මහලු ය.
8. කවුඩා හැම පක්ෂීන් අතුරෙහි හීන ම එකා ය.
9. සඳ පොළොවට වඩා කුඩා ය.
10. ප්‍රාණඝාතය අදත්තාදනයට වඩා දැඩිය (දරුණු ය).
11. තොප ගේ ගෙඩි වඩා අපේ ගේ පිරිසිදු ය.
12. මේ වත්තෙහි සියලු රුක් අතුරෙහි බෝරුක උසස් ම එක ය.
13. මේ ගවයන් අතුරෙන් සුදු ගොනා මගේ ය. අන්හු මගේ සහෝදරයා ගේ ය.
14. මේ ගොනුන් ගේ තියුණු අංවල පහරින් දිවියා මළේ ය.
15. ගොපල්ලෝ ගවයන් කරණ කොට ගෙන සතුටු වෙති.

පරස්සපද + අත්තනොපද

102. ආබ්‍යාතික ක්‍රියාපද හැඳීමට එකතු වන විභක්ති ප්‍රත්‍යය දෙ වගෙකි. පරස්සපද පච්චය (පරසෙසම්පද ප්‍රත්‍යය) අත්තනොපද පච්චය (ආත්මනේපද ප්‍රත්‍යය) යන දෙ වගය යි. මෙතෙක් දුර ඔබ ඉගෙන ගත්තේ පරස්සපද පච්චයයන් පමණි. දැන් එ දෙවගය ම ඔබ විසින් උගත යුතු. පාලියෙහිදී අඵ වගයෙන් වෙනසක් නැතිව මේ දෙවගෙන් කවර වගයක් වුව ද එක් ව ක්‍රියාපද සෑදේ.

103.

වත්තමානා විභක්ති

	පරස්සපද පච්චය		අත්තනොපද පච්චය	
	එක	බහු	එක	බහු
පයම පුරිස	ති	අන්ති	තෙ	අන්තෙ
මජ්ඣිම පුරිස	සි	ථ	සෙ	විහෙ
උත්තම පුරිස	මි	ම	ඵ	මිහෙ

පඤ්චමි විභක්ති

පයම පුරිස	තු	අන්තු	තං	අන්තං
මජ්ඣිම පුරිස	හි	ථ	ස්සු	විහො
උත්තම පුරිස	මි	ම	ඵ	ආමසෙ

සත්තමි විභක්ති

පයම පුරිස	එයා	එයායං	එථ	එරං
මජ්ඣිම පුරිස	එයාසි	එයාථ	එථො	එයාවිහො
උත්තම පුරිස	එයාමි	එයාම	එයාං	එයාමිහෙ

අජ්ජනනි විභක්ති

පයම පුරිස	ඊ	උං(ඉංසු)	ආ	උභ
මජ්ඣිම පුරිස	ඔ	ඤ	සෙ	විහං
උත්තම පුරිස	ඉං	මිහා	අං	මිහෙ

හියන්තනී විහන්ති

පදම පුරිස	ආ	ඌ	ඤ	ඤ්ඤ
මජ්ඣිම පුරිස	ඔ	ඤ	සෙ	චිතං
උත්තම පුරිස	ආ, අං	මිහා	ඉං	මිහසෙ

හවිස්සන්ති විහන්ති

පදම පුරිස	ස්සති	ස්සන්ති	ස්සතෙ	ස්සන්තෙ
මජ්ඣිම පුරිස	ස්සාසි	ස්සථ	ස්සසෙ	ස්සචිතෙ
උත්තම පුරිස	ස්සාමි	ස්සාම	ස්සං	ස්සාමිතෙ

මේ ප්‍රත්‍යයයන් එක් වැ හැඳුණු ක්‍රියා දැක්වේ.

ධාතුව පච් (අංගය - පච)

චන්තමානා විහන්ති

	පචස්සපද		අත්තනොපද	
	එක	බහු	එක	බහු
ප. පු.	පචති	පචන්ති	පචතෙ	පචන්තෙ
ම. පු.	පචසි	පචථ	පචසෙ	පචචිතෙ
උ. පු.	පචාමි	පචාම	පචෙ	පචාමිතෙ

පඤ්චමි විහන්ති

ප. පු.	පචතු	පචන්තු	පචතං	පචන්තං
ම. පු.	පච, පචාහි	පචථ	පචස්සු	පචචිතො
උ. පු.	පචාමි	පචාම	පචෙ	පචාමසෙ

සන්තමි විහන්ති

ප. පු.	පචෙ, පචෙයා	පචෙයාං	පචෙථ	පචෙරං
ම. පු.	පචෙයාසි	පචෙයාථ	පචෙථො	පචෙයාචිතො
උ. පු.	පචෙයාමි	පචෙයාම	පචෙයාං	පචෙයාමිතෙ

අප්පනනී විහන්ති

ප. පු.	අපචී	අපචුං, අපචිංසු	අපචා	අපචු
ම. පු.	අපචො(අපචී)	අපචිඤ	අපචිසෙ	අපචිචිතං
උ. පු.	අපචිං	අපචිමිහා	අපචං	අපචිමිතෙ

හියත්තනී විහත්ති

ප. පු.	අපවා	අපච්ච	අපච්ඤ	අපච්ඤා
ම. පු.	අපචො	අපච්ඤ	අපච්ඤො	අපච්ඤා
උ. පු.	අපච, අපචං	අපච්ඤා	අපචං	අපච්ඤා

භවිස්සන්ති විහත්ති

ප. පු.	භවිස්සති	භවිස්සන්ති	භවිස්සතෙ	භවිස්සන්තෙ
ම. පු.	භවිස්සසි	භවිස්සථ	භවිස්සසෙ	භවිස්සච්ඤ
උ. පු.	භවිස්සාමි	භවිස්සාම	භවිස්සං	භවිස්සාමිඤ

අථ

පචති, පචතෙ - පිසයි
 පචතෙ, පචන්තෙ - පිසත්
 පචතු, පචතං - පිසා වා
 පචන්තු, පචන්තං - පිසත් වා
 පචෙය්‍ය, පචෙථ - පිසන්නේ
 පචෙය්‍යං, පචෙරං - පිසන්නාහු
 අපචී, අපචා - පිසී ය (අදින් පෙර)
 අපචිංසු, අපචී - පිසූහ (අදින් පෙර)
 අපචා - පිසී (ඊයේ සිට අතීතයෙහි)
 අපචිං - පිසූහ (ඊයේ සිට අතීතයෙහි)
 භවිස්සති, භවිස්සතෙ - (මතු) පිසන්නේ ය
 භවිස්සන්ති, භවිස්සන්තෙ - (මතු) පිසන්නාහු ය.
 මේ ක්‍රමයෙන් අථ කියන්නට පුරුදු විය යුතු.

අඛෙසිය

චරති, ධුනාති, භිඤ්ඤති, යුජ්ජති, තනොති, පාලෙති - මේ ක්‍රියාවල අංග ද ධාතු ද සොයනු. මේ පාඩමේ දැක්වුණු සියලු විහත්තින්හි චර තගනු.

උක්තානුක්ත හෙදය

104. මේ පොතේ ප්‍රාරම්භ පාඨ කොටසෙහි 14 වන පිටේ 13 වැනි පාඨම යලිත් කියවන්න. එය හොඳට සිතට ගෙන එයට පසු මේ පාඨම ඉගෙනගන්න.

“මම් බත පිසමි” (අහං ඔදනං පවාමි). මේ වාක්‍යයේ පිසමි (පවාමි) යනු උත්තම පුරිස ඒකවචන ක්‍රියාව යි. එයින් උක්ත වූයේ (කියැවුණේ) “මම් (අහං)” යන්න යි. “පිසමු (පවාම)” කියා තුබුණොත් එහි උක්ත පදය වනුයේ “අපි (මයං)” යන්න ය. “පිසෙහි (පවසී)” යි තිබුණේ නම් උක්ත පදය වනුයේ “තෝ (ඤං)” යන්න ය. “පිසහු (පවථ)” කියා වී නම් එහි උක්ත පදය “තෙපි (තුමිහෙ)” යන්න ය. “පිසයි” හෝ “පිසෙයි” (පවති) යි තිබෙන විට එහි උක්ත පදය වන්නේ හෝ (සො) හෝ “ඕ (සා)” යන්න ය. නැතහොත් “මම් තෝ නුඹ” යන මොවුන් ගෙන් පිටාර අන් එකෙක් ය. හේ පිසයි (සො පවති) “ඕ පිසයි (සා පවති)”, “පුරුෂො පිසයි (පුරිසො පවති)”, “ස්ත්‍රී පිසයි (ඉඤ්චී පවතී)” කියා සිටින හැකි ය. “පිසත් (පවත්ති)” යි කීවොත් තොප අප දෙ පසින් ම පිටාර “බොහෝ අය” ඒ පිසීම කරන බව හැගේ. එවිට “ඔහු පිසත් (තෙ පවත්ති)”, “ඒ ස්ත්‍රීහු පිසත් (තා පවත්ති)”, “පුරුෂයෝ පිසත් (පුරිසා පවත්ති)”, “ස්ත්‍රීහු පිසත් (ඉඤ්චීයො පවත්ති)” යි යෙදිය හැක්ක.

“මම් බත පිසමි (අහං ඔදනං පවාමි)” යි කී තැන පිසීමට යටත් වූ හසු වූ දෑ “බත (ඔදනං)” යන්නෙන් දැක්වේ. එයත් ක්‍රියාවෙන් උක්ත ද (අසුවල් පුරුෂයෙන් හෝ අසුවල් සංඛ්‍යායෙන් සිටී යැ යි හැගේ ද?) නැත. “හේ මා දී (සො මං පස්සති)” යි කී තැන දැකී (පස්සති) යන්නේ කතෘ වූ හේ (සො) යනු ඒ ක්‍රියායෙන් උක්ත ය. එහෙත් මා (මං) යනු උක්ත නො වේ. එ බැවින් “මා (මං)” යන්න වෙනුවට “තා (තං)” කියා හෝ “ඔවුන් (තෙ)” කියා හෝ “අප (අමිහෙ)” කියා හෝ යොදන හැකි ය. දැකී (පස්සති) යන ක්‍රියායෙන් ඒ කමිය අනුත්ත (උක්ත නො වූ) බැවිනි.

105. යම් ක්‍රියාවෙකින් කතෘ කියැවේ (හැඟැවේ) නම් ඒ කත්තුවාවක (කතෘවාචක) හෝ කත්තුකාරක (කතෘකාරක) ක්‍රියා නම් වේ. එහි කතෘ වූත්තකත්තු (උක්තකතෘ) නම්. එහි කමිය අවූත්තකමම (අනුක්තකම) නම්.

දන් මේ නීතිය සිත තබා ගන්න. “හැම විට ම කතෘවාචක ක්‍රියායෙන් කතෘ උක්තවෙයි. කමිය අනුක්ත වෙයි. උක්ත වූ පදය පඨමාවිභත්‍යන්ත ව සිටී. අනුක්ත පදය කමිය වී නම් එය දුතියා විභක්තියෙන් සිටී.”

106. “මා විසින් බත පිසේ (පිසිනු ලැබේ)” යන තැන පිසේ යනු පඨමපුරිස ඒකවචන යි. “පිසේ (පිසිනු ලැබේ)” යි කී කල පිසෙනුයේ (පිසීම ලබනුයේ, පිසීමට යටත් වනුයේ) කිමෙක් ද? යි ප්‍රශ්නය නැගේ. බත ය යනු උත්තරය යි. මෙහි පිසේ යනු පඨමපුරිස ඒක වචන යි. බත යනු ද පඨම පුරිස ඒක වචන යි. එය ක්‍රියාව හා ගැළැපී සම්බන්ධ ව සිටී. මෙහි ක්‍රියායෙන් කමිය හැඟැවේ (උක්ත වේ). කතෘත් හැඟැවේ ද (උක්ත වේ ද?) නැත. මා විසින් හෝ තා විසින් හෝ අප විසින් හෝ තොප විසින් හෝ ඔහු විසින් හෝ ඔවුන් විසින් එය පිසේ යැ යි කියන හැකි යි. එ බැවින් “පිසේ යන ක්‍රියාව කරන්නා කවර කවර පුරුෂයකට අයත් කෙනෙක් ද? එකෙක් ද බොහෝ දෙනෙක් ද?” යි ඒ ක්‍රියාවෙන් නො හැඟැවේ (උක්ත නො වේ). එහෙත් පිසේ යන්න කියන විට ම ඒ පිසෙන දෑ “මම අපි හෝ තෝ තෙපි හෝ ඔව්හු” හේ නො ව හේ හෝ එය යැයි ම හැඟේ. හේ එය යනු පිසේ යන ක්‍රියාව මෙන් ම පඨම පුරිස ඒකවචන ව සිටින බැවිනි. මෙසේ “මා විසින් හෝ තා විසින් හෝ ඔහු විසින් හෝ එය (ඒ බත) පිසේ” යි කී තැන පිසේ යන ක්‍රියායෙන් කමිය වූ එය යන්න උක්ත යි. මා විසින්, තා විසින්, ඔහු විසින්, ඔවුන් විසින් යන ආදි කතෘහු අනුක්තහ (නො හැඟැවෙත්). මෙසේ ක්‍රියාවෙන් උක්ත නොවූ අනුක්ත වූ කතෘ තතියා විභක්තියෙන් තැබිය යුතු.

107. මේ නීතිය සිත තබා ගත යුතු : යම් ක්‍රියාවෙකින් කමිය උක්ත වේ නම් එය කමීවාචක (කමීකාරක) ක්‍රියා නම්. ඒ ක්‍රියායෙන් උක්තවන කමිය පඨමාවිභත්තියෙන් සිටී. උක්ත වේ. එයින් උක්ත නොවන (අනුක්ත වන) කතෘ තතියා විභක්තියෙන් සිටී. මා විසින් බත පිසේ (පිසිනු ලැබේ). මෙය පාලියට නැගූ විට “මයා ඔදනො පවියතෙ” යි සිටී. එහි මයා යනු තතියා විභත්තික ඒක වචන යි. අනුක්ත කතෘ යි. ඔදනො යනු පඨමාවිභත්තික

ඒකවචන උක්ත කමිය යි. පවියතෙ යනු පදම පුරිස ඒකවචන කමිකාරක ක්‍රියාව යි.

ගත වූ පාඩම්වල දී ඇත්තේ කතීකාරක ආධ්‍යාත ක්‍රියා යි. දැන් කමිකාරක ක්‍රියා හදන හැටි ඉගැන්වේ.

108. කවර ගණයෙක වුව ද ධාතුවට කෙළින් ම “ය” යන්න එක් කරන්න. කමිකාරක ආධ්‍යාතාභිගය සෑදේ. එයට තෙ අන්තෙ ආදී ආධ්‍යාත ප්‍රත්‍යයයන් එක් කරන්න. කමිකාරක ආධ්‍යාත රූපය තැනෙයි. ය යන්න එයට මුලින් වූ ව්‍යංජනයක් (හල් අකුරක්) හා එක් වීමේදී වන වෙනස ද මෙ තැනදී දත යුතු වේ.

වය යන්න වච වේ. උද: පවියතෙ=පවචතෙ-පිසේ, පිසනු ලැබේ
 ජය යන්න ජ්ජ වේ. උද: රජයතෙ=රජ්ජතෙ-රදවනු ලැබේ
 ඡය යන්න ඤ්ඤ වේ. උ: හඡයතෙ=හඤ්ඤතෙ-කියැවේ, කියනු ලැබේ
 න්‍ය යන්න ඤ්ඤ වේ. උද: හන්යතෙ=හඤ්ඤතෙ-නසනු ලැබේ
 දය යන්න ජ්ජ වේ. උද: හිදයතෙ=හිජ්ජතෙ-බිදිනු ලැබේ
 ධය යන්න ජ්ඤ වේ. උද: බධයතෙ=බජ්ඤතෙ-බිදිනු ලැබේ
 ජය යන්න ජ්ජ වේ. උද: වජයතෙ=වජ්ජතෙ-වජුරනු ලැබේ
 භය යන්න බභ වේ. උද: ලභයතෙ=ලබභතෙ-ලබනු ලැබේ
 මය යන්න මිම වේ. උද: දමයතෙ=දම්මතෙ-මට්ටකරනු ලැබේ
 වය යන්න බ්බ වේ. උද: සිවයතෙ=සිබ්බතෙ-මහනු ලැබේ
 ස්‍ය යන්න ස්ස වේ. උද: දිස්යතෙ=දිස්සතෙ-දක්නා ලැබේ
 හය යන්න ය්හ වේ. උද: ගභයතෙ=ගය්හතෙ-ගනු ලැබේ.

109. ය ප්‍රත්‍යයයට මුලින් ඊ යන්නක් එක් වැ ද කමිකාර ක්‍රියා තැනේ.

- පච්ච + ඊය + තෙ = පච්චයතෙ
- දම් + ඊය + තෙ = දම්යතෙ
- ගභ් + ඊය + තෙ = ගභීයතෙ

110. ය-ප්‍රත්‍යය පර වූ විට එයට මූලින් වූ ධාතුවේ අග සිටි ඉකාර උකාර දීඝී බවට පැමිණේ.

වි + ය තෙ = වීයතෙ, රැස් කරනු ලැබේ.
 ලූ + ය තෙ = ලූයතෙ, සිඳිනු ලැබේ.

111. ය-ප්‍රත්‍යය පර තන්හි ද-ආදි ධාතූන් ගේ අන්ත්‍ය ආ-කාරය ඊ-කාර බවට පැමිණෙයි.

ද + ය තෙ = දීයතෙ, දෙනු ලැබේ.
 පා + ය තෙ = පීයතෙ, බොනු ලැබේ.
 මා + ය තෙ = මීයතෙ, මනිනු ලැබේ.

112. ඊ-කාරාන්ත උ-කාරාන්ත ධාතූන් ගේ අන්ත ඊ-උ-කාරයෝ වෙනස් නොවී එසේ ම සිටිත්.

නී + ය තෙ = නීයතෙ, පමුණුවනු ලැබේ.
 ධූ ය තෙ = ධූයතෙ, සොලොවනු ලැබේ.

113. සත්වන ධාතු ගණයට අයත් ධාතූන් ගේ මූල ස්වරයට (කම්කාරකයේදී ද) ගුණ වේ.

දිස් + ඊය තෙ = දෙස් + ඊය තෙ
 = දෙසීයතෙ, දෙසනු ලැබේ.

චුර් + ඊය තෙ = චොර් + ඊය තෙ
 = චොරීයතෙ, සොරෙන් ගනු ලැබේ.

114. පව්-ධාතුව කම්කාරකයෙහි වරන්ගෙන සැටි පහත දැක්වේ.

**වත්තමානා විභන්ති
 කම්මකාරකයෙහි**

	අත්තනොපදයෙහි		පරස්සපදයෙහි	
	එක	බහු	එක	බහු
ප. පු.	පව්වතෙ	පව්වන්තෙ	පව්වති	පව්වන්ති
ම. පු.	පව්වසෙ	පව්වව්තෙ	පව්වසි	පව්වථ
උ. පු.	පව්වෙ	පව්වාම්තෙ	පව්වාමි	පව්වාම

පඤ්චමි විභක්ති

ප. සු.	පච්චතං	පච්චන්තං	පච්චතු	පච්චන්තු
ම. සු.	පච්චස්සු	පච්චචිනො	පච්චාහි,පච්ච	පච්චථ
උ. සු.	පච්චෙ	පච්චාමසෙ	පච්චාමි	පච්චාම

සත්තමි විභක්ති

ප. සු.	පච්චෙථ	පච්චෙරං	පච්චෙ,පච්චෙය්‍යා	පච්චෙය්‍යුං
ම. සු.	පච්චෙථො	පච්චෙය්‍යාවිනො	පච්චෙය්‍යාසි	පච්චෙය්‍යාථ
උ. සු.	පච්චෙය්‍යං	පච්චෙය්‍යාමිනෙ	පච්චෙය්‍යාමි	පච්චෙය්‍යාම

හියත්තනී විභක්ති

ප. සු.	අපච්චඤ්ඤා	අපච්චකුං	අපච්චා	අපච්චු
ම. සු.	අපච්චසෙ	අපච්චචිනං	අපච්චො	අපච්චඤ්ඤා
උ. සු.	අපච්චිං	අපච්චිමිහසෙ	අපච්ච	අපච්චමිහා

අප්පනනී විභක්ති

ප. සු.	අපච්චා	අපච්චු	අපච්චි	අපච්චුං,අපච්චිංසු
ම. සු.	අපච්චිසෙ	අපච්චිචිනෙ	අපච්චො	අපච්චඤ්ඤා
උ. සු.	අපච්ච	අපච්චිමිනෙ	අපච්චිං	අපච්චිමිහා

හවිස්සන්තී විභක්ති

ප. සු.	පච්චිස්සතෙ	පච්චිස්සන්තෙ	පච්චිස්සති	පච්චිස්සන්ති
ම. සු.	පච්චිස්සසෙ	පච්චිස්සචිනෙ	පච්චිස්සසි	පච්චිස්සථ
උ. සු.	පච්චිස්සං	පච්චිස්සාමිනෙ	පච්චිස්සාමි	පච්චිස්සාම

අථ

පච්චතෙ - පිසනු ලැබේ.

පච්චතං - පිසනු ලැබේ වා.

පච්චෙථ - පිසනු ලබන්නේය,

අපච්චඤ්ඤා - පිසනු ලැබී (ඊයේ සිට අතීතයෙහි)

අපච්චා - පිසනු ලැබී (අද සිට අතීතයෙහි)

පච්චිස්සං - පිසනු ලබන්නෙමි.

ව්‍යවහාරයෙහි අත්තනොපද පරස්සපද දෙකේ වෙසෙසෙක්

නැත.

කතෘකාරක ක්‍රියා සහිත වැකියක් කම්කාරක ක්‍රියා සහිත වැකියක් බවට පැමිණවීම.

කතෘකාරක

කතෘ	කම්	ක්‍රියා
බුද්ධෝ	ධම්මං	දෙසෙති
බුදුරජ	දහම්	දෙසයි
දසෝ	දීපං	ආහරතු
දසයා	පහන	ගෙනේ වා
කුං	පාපකෙ මිත්තෙ	න භජෙය්‍යාසී
තෝ	පවිටු මිතුරන්	නො බජන්නෙහි (නො බැඳියයුතු)
සෝ	තුම්භෙ	පහරී
හේ	තොපට	ගැසී
අහං	තං	රක්ඛිස්සාමි
මම	ඔහු	රකින්නෙමි

කම්කාරක

කතෘ	කම්	ක්‍රියා
බුද්ධෙන	ධම්මො	දෙසියතෙ
බුදුරජු විසින්	දහම්	දෙසනු ලැබේ
දසෙන	දීපො	ආහරියතං
දසයා විසින්	පහන	ගෙනෙනු ලැබේ වා
කුයා	පාපකා මිත්තා	න භජියෙරං
තා විසින්	පවිටු මිතුරෝ	නො බජනු ලබන්නෝ (නො බජනු ලැබිය යුත්තාහ)
තෙන	තුම්භෙ	පහරීයිඤ්ඤා (පහරීයිචිතං)
ඔහු විසින්	තෙපි	ගසන ලදුහු
මයා	සෝ	රක්ඛිස්සිමෙ (රක්ඛිස්සිති)
මා විසින්	හේ	රක්තා ලබන්නේ ය

116. මේ උඩ දැක්වුණු වාක්‍යවල විභත්‍යන්ත පද යෙදී ඇති සැටිය සලකා බලන්න.

කතීෂකාරක පක්‍ෂයෙහි කතීෂ පදමා විභත්තියෙන් සිටින විට කමීකාරක පක්‍ෂයෙහි ඒ කතීෂ ම තතියා විභත්‍යන්ත පදයෙන් සිටී.

කතීෂකාරක පක්‍ෂයේ කමීය දුතියාවිභත්‍යන්ත පදයෙන් සිටියත් කමීකාරක පක්‍ෂයෙහි ඒ කමීය ම පදමාවිභත්‍යන්ත පදයෙන් සිටී.

කතීෂකාරක පක්‍ෂයෙහි කුියාව කතීෂකාරක ව සිටී. කමීකාරක පක්‍ෂයෙහි එය කමීකාරක ව සිටී.

කතීෂකාරක කුියායෙන් කතීෂ උක්ත ව පදමාවිභත්තියක ව සිටී. කමීය අනුක්ත ව දුතියාවිභත්තියෙන් සිටී.

කමීකාරක කුියායෙන් කතීෂ අනුක්ත ව තතියාවිභත්තියෙන් සිටී. කමීය උක්ත ව පදමාවිභත්තියෙන් සිටී.

ගැටපද විවරුව

- මහාසක්කාර, පු. මහත් සත්කාරය
- අක්ඛි, න. ඇස
- ඡෙඡා (ඡද්) - සිද
- සුද, පු. අරක්කැමියා
- එවජ, නි. මෙසේ
- ආසිංවති (ආ-සිච්) - (දිය) වක්කරයි
- මාතීකා, ඉ. ඇල
- මුඤ්චති (මුච්) - මුදයි
- මඤ්ඤති (මන්) - සිතයි, හඟියි
- බධිර - බිහිරි
- බංජ - කොර
- සමණධම්ම, පු. මහණදම
- මොක්ඛ, පු. නිවන
- කුටුම්භික, පු. කෙළෙඹියා
- පඤ්ඤා, ඉ. පැතුම
- උප්පාටෙති (උ + පාටි) - උපුටයි
- පටියාදෙතුං - පිළියෙල කරන්නට
- ආණාපෙති - අණ කෙරේ

නාසිකා, ඉ. නාසය
 භවන්ත - පින්වතා
 නිලියති (නි + ලි) හැඟවෙයි
 පති, නි. - දෙසට, කරා
 සුවෙ, නි. සෙට
 මූග - ගොළු
 අප්පෙවනාම, අහොවත, නි. ඉතා යෙහෙකි
 දිට්ඨධම්ම, පු. මේ අත් බව
 අධි + ගම් - අවබෝධ කිරීමෙහි, අධිගව්ඡති.
 ගුම්බ, පු. පඳුර
 ඔවාද, පු. අවවාදය
 අනුතිට්ඨති (අනු + ඨා), පටිපජ්ජති (පටි + පද්) - පිළිපදී
 කරොති (කර්) - පිළිපදී
 වාණිජ්ජ, න. වෙළෙඳුම
 ධම්මික - දැනුම්
 පරිවච්ඡති, (පටි + චජ්) - පරිත්‍යාග කරයි
 පවත්ති, ඉ. පුවත
 පරාපෙති, (පරා + ජී) - පරදවයි
 කරොති, මාපෙති - කරයි, තනයි, ගොඩනගයි, ඉදිකරයි
 අඤ්ඤා, පු. චුඛිච්චි ඉ. හිත, න. - අභිවෘද්ධිය, යහපත
 කසිකම්ම, න. ගොවිතැන
 අජ්ජෙති (අජ්ජ), නිජ්ජාදෙති (නි + පද්) - උපයයි
 කසා, ඉ. කසය
 සුණාති, (සු) - අසයි

ඇබැසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. පුත්තං වා ධීතරං වා ලභිඤ්ඤා තුම්භාකං මහාසක්කාරං කරිස්සාමිති කුටුම්භිකෙන එකා පඤ්ඤා කරිසි.
2. තෙන යෙධෙන අක්ඛිති උප්පාටෙඤ්ඤා භජෙඤ්ඤා ච පාදෙ ච ඡෙඤ්ඤා වොරො මාරිසි.
3. අතිථිං දිස්වා හොජනං පටියාදෙකුං සෙට්ඨිනා සුදෙ ආණාපියතෙ.
4. ගහපතිනො ධිතුයා ධෙනු රජ්ජුයා බජ්ජා (බජ්ජි).
5. හන්තෙ, තුම්භෙහි එවං නිසිදිඤ්ඤා තෙලං නාසිකායං මා ආසිංචියතු.

6. හෙ දස, හවතා මාතිකායො සොධෙඤා තාහි උදකං බෙත්තානි පති නියතු.
7. අම්භාකං යොධෙහි සබ්බෙ අරයො පහරියෙරන්ති මඤ්ඤම.
8. සුවෙ අම්භෙහි අන්ධානං බධිරානං මූගානං බඤ්ජානඤ්ච අන්තං දීපිස්සතෙ.
9. අප්පෙච නාම ඉමෙහි රාජුහි අයං වසුධා ධම්මෙන පාලියෙථ.
10. අහො චත තෙහි භික්ඛුහි සමණධම්මො සම්මා පූරියෙථ, මොක්ඛො ච දීට්ඨධම්මෙ යෙච අධිගමියෙථ.

(ආ) පාලියට නගන්න.

1. චන්තස, මෙ ගමෙහි අප විසින් විහාරයෙක් තැනෙන්නේ ය (තනනු ලබන්නේ ය).
2. ඉදින් තොප විසින් මේ සියලු ගස් කපා දමනු ලබන්නේ නම්, මෙ තන්හි මා විසින් ගෙයෙක් ඉදි කැරෙන්නේ ය.
3. මේ සියලු සේවකයන්ට අද මෙහි බත් ද එයට සුදුසු ව්‍යංජන ද පිසනු ලැබේ වා.
4. ඉදින් තොප විසින් මව ගේ ද පියා ගේ ද ගුරුහු ගේ ද අවවාද පිළිපදිනු ලබන්නේ නම් අභිවාද්ධිය තොප ගෙන් ඇත්ති නො වන්නේ ය.
5. සත්පුරුෂයන් විසින් ධනය ද ජීවිතය ද අනුන් ගේ යහපත පිණිස පරිත්‍යාග කරනු ලැබේ.
6. වෙළෙඳුමෙන් හෝ ගොවිතැනින් හෝ අන් යම් දෑහැමි මගෙකින් තොප විසින් ධනය උපයනු ලැබේ වා.
7. වීර ස්ත්‍රීන් ගේ ශූර පුතුන් විසින් රණබිමෙහිදී ප්‍රබල සතුරෝ පරදවන ලද්දහ.
8. නපුරු රියැදුරා විසින් නිතර ම අශ්වයෝ කසයෙන් තළනු ලැබෙත්.
9. තෝ ඊයේ සතුරන් විසින් පහරින ලද්දෙහි යැ යි මෙ පුවත මා විසින් අසන ලද්දේ ය.
10. මේ පිනින් කිසි ම කලෙක මම් අනුන් විසින් නො පරදවනු ලබම් වා.

(ඉ) පහත දැක්වෙන වාක්‍යවල ඇති ක්‍රියාපද කම්කාරකයට හරවා එයට ගැළැපෙන සේ සකස් කොට ලියන්න. ඒවායේ තේරුම් ද දෙන්න.

1. සාමනෙරො සුවෙ ධම්මං කථෙස්සති.
2. හියොයා මයං විහාරං ධජෙහි අලඛිකරිමිහා.
3. තෙ අජ්ජ යාචකානං දානං දස්සන්ති.
4. හො කස්සක, ඉදානි වජමිහා ගොතෙ වා ධෙනුයො වා මා නීහර.
5. තුම්හෙ දුද්ධං පිට්ඨො පොඤ්ඤානි පඨථ.
6. වොරො එකස්මිං ගමිඛෙ නිලීයිඤ්ඤා ධෙනුං අපහරිතුං උපායං චින්තෙසි.
7. සො පුත්තං පඤ්ඤා දෙවෙ පුජෙසි.
8. යො යට්ඨිනා මං පහරි.
9. සුවෙ අහං කච ගෙහං නෙස්සාමි.
10. අහෙ වත තෙ තුම්හෙ ඉතො දුක්ඛතො මුඤ්ඤෙය්‍යං.

කම්මවාචක කිතකන්ත (කම්මවාචක කෘදන්ත)
(වත්තමානකාලිකයෝ) :

117. අන්ත මාන යන ප්‍රත්‍යයෙන් යෙදී හැදෙන කතීාවාචක වතීමාන කාලික කිතකන්ත (කෘදන්ත) පද මෙහි 26 වැනි පාඩමෙහි ඉගැන්විණ.

මේ පාඩමෙන් කම්මවාචක ව හැදෙන වතීමානකාලික කෘදන්ත පදත් ඒවායේ යෙදීමත් ඉගැන්වේ.

අන්ත මාන යන ප්‍රත්‍යය දෙකක් ම කතීකාරකයෙහි යෙදෙනත් කම්කාරකයෙහි බෙහෙවින් යෙදෙනුයේ මානප්‍රත්‍යය යි.

කම්කාරක ආධ්‍යාත්මික අංගය සාදා ගන්න. එයට මාන ප්‍රත්‍යය යොදන්න. කම්මවාචක වතීමානකාලවාචී කිතකන්ත (කෘදන්ත) පදය සැදේ.

නිදර්ශන :

ධාතුච	කම්මවාචක අංගය	කම්මවාචක කෘදන්තය
පව්	පව්වය, පවීය	පව්වමාන, පවීයමාන - පිසෙන, පිසනු ලබන
ඡිද්	ඡිප්ප, ඡිඤ්ඤිය	ඡිප්පමාන, ඡිඤ්ඤියමාන - සිඳෙන, සිඳිනු ලබන
කර්	කර්ය* (කයිර), කරීය	කයිරමාන, කරීයමාන - කරනු ලබන

118. පුංලිඞ්ගයෙහි පව්වමානෝ පව්වමානෝ ආදී වශයෙන් ද, ස්ත්‍රීලිඞ්ගයෙහි පව්වමානෝ පව්වමානෝයෝ ආදී වශයෙන් ද, නපුංසකලිඞ්ගයෙහි පව්වමානං පව්වමානානි ආදී වශයෙන් ද මොහු වර නැගෙති.

119. මොහු කම්පදයට ලිංග විභක්ති සංඛ්‍යා යන තුනින් ම තමන් විසින් වෙසෙසනු ලබන පදයට සමාන වැ යෙදෙත්. මොවුන් ගේ කතී තතියා විභක්තියෙන් තැබිය යුතු.

* ර්ය යන්න කීමේ පහසුව පිණිස යිර වේ.

නිදසුන් :

තෙන ඔදනො පව්වමානො.
තෙන ඔදනො පව්සමානො.
ඔහු විසින් බත පිසනු ලබන්නේ.

තෙන ධීතා පක්කොසියමානා.
ඔහු විසින් දුව කැඳවනු ලබන්නී.

අම්හෙහි රුක්ඛා ඡීජ්ජමානා.
අප විසින් රුක්ඛු සිඳිනු ලබන්නෝ.

අම්හෙහි ලතායො ඡීජ්ජමානායො.
අප විසින් වැල්හු සිඳිනු ලබන්නෝ.

120. විශේෂණ ව ද මේ කිතකන්නයෝ යෙදෙත්.

උදහරණ :

තෙන පව්වමානො ඔදනො - ඔහු විසින් පිසනු ලබන බත.
තෙන ඡීජ්ජමානා රුක්ඛා - ඔහු විසින් සිඳිනු ලබන ගස්.

වචන මාලාව

- තාළියමාන - තළනු ලබන
- දියමාන - දෙනු ලබන
- පාස, පු. උගුල
- ආනීයමාන - ගෙනෙනු ලබන
- ආසායති (ආ + සා) - ආඝ්‍රාණය කෙරෙයි, ඉව කෙරෙයි
- හිත, න. දියුණුව
- පසංසියමාන - පසසනු ලබන
- තුජ්ජමාන - අනිනු ලබන
- කීයමාන - මිලයට ගනු ලබන
- අමධුර - නොමිහිරි
- ඡීජ්ජමාන - කපනු ලබන
- පහරියමාන - පහරිනු ලබන
- චුය්භමාන - උසුලා ගෙන යනු ලබන, ඇදගෙන යනු ලබන
- අනුබජ්ඣමාන, අනුබජ්ඣියමාන - ලුහුබඳිනු ලබන
- අලංකරියමාන - සරසනු ලබන
- සස, පු. භාවා
- මුච්චමාන, මොචියමාන - මුදනු ලබන, මිදෙන
- ආහරියමාන - ගෙනෙනු ලබන
- සුයමාන - අසනු ලබන

සංවත්තති (සං-වත්ත) - පවතී
 තුට්ඨී, ඉ. සතුට
 පවිසති (ප-විස්) - පිවිසෙයි, වදි
 හිජ්ජති (හිජ්) - බිඳේ, බිඳිනු ලැබේ
 පාලියමාන - රක්තා ලබන
 චුච්චමාන - කියනු ලබන
 පටියාදියමාන - පිළියෙල කරනු ලබන

ඇබැසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. කස්සකෙන දණ්ඨෙන පහරියමානං තං බලිවද්දං අහං පස්සිං.
2. කුටුම්භිකෙන චෙත්තෙන චොරො තාළියමානො භූමියං පති.
3. තෙහි රුක්ඛො ධජෙහි ච පතාකාහි ච අලංකරියමානො අහොසි.
4. මයා දියමානං ආහාරං සො යාවකො න පටිග්ගණ්හාති.
5. සසො පාසතො මුච්චමානො මං දිස්වා දුරං පලායි.
6. තෙන සකටතො මොව්වියමානා ගොනා තුම්භෙහි චජං නීයන්තං.
7. සෙනාපතිනා හඤ්චො ධාරියමානං අසිං දිස්වා චොරා භායිකා පලාසිංසු.
8. දුරකෙන හඤ්චෙන ගන්ධමානො සුචො භූමියං පති.
9. කස්සකෙන ගාමතො ආනීයමානා ගොනා දීපිතො ගඤ්චො ආසායිකා කම්පමානා ඉතො චිතො ධාවිංසු.
10. ගෙහං නිම්මාපෙතො වඩ්ඪිකිති අටචිතො ආහරියමානානි දුරුනි රත්තියං චොරා හරන්ති.
11. පණ්ඩිතෙන සුයමානො ධම්මො තස්ස හිතාය සංවත්තති.
12. රඤ්ඤො දෙවියා පසංසියමානා සෙට්ඨිතො හරියා මහතිං තුට්ඨිං පාපුණි.
13. රාජපුරිසෙන අනුබ්ජ්ඣමානස්ස චොරස්ස හජුම්භා මණි භූමියං පති.
14. දුබ්බිනීතාය දුරිකාය දණ්ඨෙන තුජ්ජමානා ගාවී පලායිකා අටචිං පාවිසී.

(ආ) පාලියට නගන්න.

1. ඔහු විසින් කෝප්පය අතින් ගනු ලබන්නේ බිමැ වැටී බිඳුණේ ය.
2. ඔබ විසින් සිය අතින් දෙනු ලබන නොමිනිරි වූ ද බොජුන මට ප්‍රිය ය.
3. ඔවුන් විසින් කපනු ලබන ගස ගෙය මත වැටුණේ ය.
4. ඒ ධනවතා විසින් දිලින්දනට දෙනු ලබන වස්ත්‍ර සොරු පැහැර ගනිත්.
5. දැහැමි රජහු විසින් රක්තා ලබන රටෙහි ජනයෝ සුව සේ වෙසෙත්.
6. ඔවුන් විසින් සිඳිනු ලබන ගසෙන් බොහෝ කුරුල්ලෝ ඉගිල්ලුණහ.
7. ඒ දුෂ්ට ස්ත්‍රිය විසින් දංචෙන් පහරිනු ලබන අර බැල්ලගේ කුසෙහි දරු ගැබෙක් වෙයි.
8. "එසේ නොකරව" යි පියා විසින් කියනු ලබන්නේ ද ඒ නොහික්මුණු දරුවා කුරුල්ලනට ගල් ගැසීය.
9. දසයා විසින් හිසින් උසුලා ගෙන යනු ලබන කළයෙන් තෙල් වැගිරෙයි.
10. අරක්කැමියා විසින් සහල් ද්‍රෝණයෙකින් (නැලි සතරෙකින්) පිළියෙල කරනු ලබන සියලු ම බොජුන පසේනදී කොසොල් රජ වළඳයි.
11. අරක්කැමියා විසින් පිළියෙල කරනු ලබන බොජුනෙන් මා විසින් අමුත්තෝ පුදනු ලැබූහ.
12. ඒ බලලා බල්ලා විසින් ලුහු බඳිනු ලබනුයේ ගසක් දැක එයට නැංගේය.

අතීතකාලවාචී කිතකන්ත

121. ත-ප්‍රත්‍යයාදිය ධාතුවට එක් වූ හැදෙන අතීතකාලික කිතකන්තයෝ පළමු කොට දැක්වෙත්.

ණ, න්, ම, ඊ යන අකුරු අගට ඇති ධාතූන්ගේ ඒ අග අකුරු ත-ප්‍රත්‍යයය පර කල්හි ලොප් වේ.

උදාහරණ :

- බන් + ත = බත - සාරන ලද, සැරුණු
- හන් + ත = හත - නසන ලද, නැසුණු
- නම් + ත = නත - නැමුණු
- ගම් + ත = ගත - ගිය
- කඊ + ත = කත - කරන ලද, කැරුණු
- තන් + ත = තත - පතුරුවන ලද, පැතුරුණු
- මන් + ත = මත - දන්නා ලද
- රම් + ත = රත - ඇලුණු
- වඊ + ත = වුත¹ - වැසුණු

122. සමහර ධාතූන්ගේ අන්ත මි-කාරය ත-ප්‍රත්‍යයයා පර කල්හි "න්" වේ.

- සම් + ත = සන්ත - සංහිඳුණු
- වම් + ත = වන්ත - වමාරන ලද
- දම් + ත = දන්ත - දැමුණු
- හම් + ත = හන්ත - හ්‍රාන්ත

¹ සමහර ධාතූන් ගේ මූල සිටි වයන්ත මෙබඳු තැන්හි වූයන්තෙක් වේ.

123. ධන, භ්න, භ්න යන මොවුනට සමහර තැන ද්ධ ආදේශය වේ.

- බුධි + ත = බුද්ධි - දූන ගත්
- සුධි + ත = සුද්ධි - සෝදන ලද
- ලභ් + ත = ලද්ධි - ලත්
- නභ් + ත = නද්ධි - බඳනා ලද
- සිධි + ත = සිද්ධි - සිදු කරනා ලද
- විධි + ත = විද්ධි - විදුනා ලද
- ආ-රභ් + ත = ආරද්ධි - අරඹන ලද
- දුභ් + ත = දුද්ධි - දෝනා ලද

124. සක යන්තට ට්ඨ ආදේශය වේ.

- දිස් + ත = දිට්ඨි - දක්නා ලද
- කුස් + ත = කුට්ඨි - සතුටු වූ
- ඉස් + ත = ඉට්ඨි - රිසි වූ
- දංස් + ත = දට්ඨි¹ - ඩසිනා ලද
- හංස් + ත = හට්ඨි - සතුටු වූ
- සාස් + ත = සිට්ඨි - අනුශාසනය කැරැණු

125. ච්, ජ්, ද්, ජ් යන මොහු ත-කාරය පර කල්හි පර රූප ගනිත්.

- සිච් + ත = සිත්ත - ඉසින ලද, ඉසුණු
- චච් + ත = චුත්ත² - කියන ලද
- රජ් + ත = රත්ත - රැඳවුණු, ඇලුණු
- දද් + ත = දත්ත - දෙන ලද
- ලුජ් + ත = ලුත්ත - ලොජ් කැරැණු
- මුච් + ත = මුත්ත - මුදන ලද, මිදුණු
- චජ් + ත = චත්ත - හරනා ලද
- මද් + ත = මත්ත - මත් වූ
- තජ් + ත = තත්ත - රත් කැරැණු, උණු වූ
- චජ් + ත = චුත්ත² - වසුරන ලද

¹ ධාතු ව මැද වූ බිත්ද්වට ලොජ් වේ.

² ධාතුවේ මුලකුර වූ වයන්තට වූ විය.

126. ඊ-කාරාන්ත ධාතුහු ගෙන් පර ත-ප්‍රත්‍යයයට ට ආදේශය වේ. ඊ කාරයට ලොප් වේ.

- හර් + ත = හට - හැර ගෙන යන ලද
- වි-සර් + ත = විසට - පැතුරුණු
- ප-ඵර් + ත = පඤ්ඤා + ත = පඤ්ඤාට - පැතුරුණු
- ප-හර් + ත = පහට - ගසන ලද, පැහැරුණු
- ඵර් + ත = ඵට - පැතුරුණු
- උ + හර් + ත = උද්භර්ත = උද්ධර් + ත = උද්ධට - උදුරන ලද
- වස් + ත = වුස් - වුස්ස

127. ත-ප්‍රත්‍යයයා පර කලා පා, ගෙ යන ධාතූන් ගේ ස්වරය ඊ වේ.

- පා + ත = පීත - බොන ලද
- ගෙ + ත = ගීත - ගයන ලද

128. නී ආදි ධාතූන් කෙරෙන් පර ත-ප්‍රත්‍යයය නො වෙනස් වැ සිටී.

- නී + ත = නීත - පමුණුවන ලද
- කී + ත = කීත - මිලයට ගන්නා ලද
- ඡී + ත = ඡීත - දිනන ලද
- භී + ත = භීත - බිය පත්
- චී + ත = චීත - වියන ලද
- චූ + ත = චූත - මැරුණු
- මිලා(මිලා) + ත = මිලාත - මැලැවුණු
- න්හා + ත = න්හාත - නාගත්

129. ඇතැම් ඊ කාරාන්ත ධාතු කෙරෙන් පර ත ප්‍රත්‍යයයට ණ ආදේශ වේ. එසේ වූ තන්හි අර්ණ හෝ ඉර්ණ යනු ඉණ්ණ වේ.

- වර් + ත = වර්ණ = විණ්ණ - පුරුදු කැරුණු
- ජර් + ත = ජර්ණ = ජණ්ණ - දිරා ගිය
- තර් + ත = තර්ණ = තිණ්ණ - තරණය කැරුණු
- කිර් + ත = කිර්ණ = කිණ්ණ - විසිර ගිය

130. ද්ත යන්නට න්ත ආදේශය වේ.

- හිද් + ත = හින්ත - බිඳුණු
- පද් + ත = පන්ත - පැමුණුණු
- ජද් + ත = ජන්ත - වැසුණු
- නි + සද් + ත = නි + සිද් + ත = නිසින්ත - හුන්

131. විශේෂ රූප

- සුස් + ත = සුක්ඛ - වියැලුණු
- සත් + ත = සාල්භ - ඉවසන ලද
- අව-ගාන් + ත = ඔගාල්භ - බැස ගත්
(මෙහි අව යන්නට ඔ කාරාදේශ විය.)
- මුත් + ත = මුල්භ - මුලා වූ
- දන් + ත = දඬිභ - ද ගිය
- පච් + ත = පක්ක - පැසුණු
- වඬිස් + ත = වුඬිභ - වැටුණු

132. බොහෝ ධාතුන් ගෙන් පර වූ ත-ප්‍රත්‍යයට මුලින් ඉ ආගමය වේ.

- කථ් + ඉ + ත = කථිත - කියන ලද
- පුච්ඡ් + ඉ + ත = පුච්ඡිත - විචාරන ලද
- පච් + ඉ + ත = පචිත - පිසන ලද
- වද් + ඉ + ත = උදිත - කියන ලද

133. මෙසේ හැදෙන මේ කිතකන්ත පද තුන් ලිංගයෙහි ම වේ. පුංලිඛිගයෙහි අකාරාන්ත පුංලිඛිගිකයන් සේ ද, ස්ත්‍රීලිංගයෙහි ආකාරාන්ත ස්ත්‍රී ලිංගිකයන් සේ ද, නපුංසක ලිංගයෙහි අකාරාන්ත නපුංසක ලිංගිකයන් සේ ද වර නැගේ. පතිත යන්න

පුංලිඛිගයෙහි (පඨමා එක) පතිතො, (පඨමා බහු) පතිතා,
 (ආලපන) පතිත, (ආලපන බහු) පතිතා,
 (දුතියා එක) පතිතං, (දුතියා බහු) පතිතෙ යන ආදීන් ද,

ස්ත්‍රී ලිංගයෙහි (පඨමා එක) පතිතා, (පඨම බහු) පතිතා,
 පතිතායො යන ආදීන් ද,

නපුංසක ලිංගයෙහි(පඨමා එක) පතිතං, (පඨමා බහු) පතිතා, පතිතානි
 යන ආදීන් ද වර නැගෙන සැටි සලකා ගත යුතු.

134. අකමීක ධාතුවෙන් හැදෙන කිතකන්තයෝ කතීෂකාරකයෙහි යෙදෙත්. කතීෂට ලිංග විභක්ති සංඛ්‍යාවලින් සමාන වෙත්. සකමීක ධාතුවෙන් පර ව (කමීකාරකයෙහි) ත-ප්‍රත්‍යයය වී හැදුණු කිතකන්තයෝ කමීකාරකයෙහි වෙත්. ලිංග විභක්ති සංඛ්‍යා යන මෙයින් කමීෂට සමාන වූ සිටිත්.

135. අකමක ධාතුවෙන් හැඳුණු කිතකන්තයනට (කතීෂා සාධන කිතකන්තයනට) නිදසුන් :

ධාතුව	ත-ප්‍රත්‍යයාන්තය
පත්	පතිත - වැටුණු
නි + සද්	නිසින්ත - හුන්
භූ	භූත - වූ
මර්	මත - මැරුණු
යා	යීත - සිටි
ජන් (ජා)	ජාත - උපන්

සකමක ධාතුවෙන් නිපන් (කමීසාධක) කිතකන්තයනට

නිදසුන් :

ධාතුව	ත-ප්‍රත්‍යයාන්තය
කර්	කත - කරන ලද
හන්	හත - නසන ලද, නැසුණු
හර්	හට - ගෙන යන ලද
ඡද්	ඡන්ත - සිඳින ලද

මොවුන් වාක්‍යයෙහි යෙදෙන සැටි

136. කතීෂාසාධන කෘදන්තය (කිතකන්තය) ලිංග විභක්ති සංඛ්‍යා යන මෙයින් කතීෂට සමාන වැ සිටී.

පුරිසො රුක්ඛමිභා පතීතො (හොති).

මිනිසා ගසින් වැටුණේ (වේ).

ඉතී ආසනෙ නිසින්තා (හොති).

ස්ත්‍රී අසුනෙහි උන්නී (වේ).

ඵලං රුක්ඛතො පතීතං (හොති).

ගෙඩිය ගසින් වැටුණේ (වේ).

137. කමීසාධන කෘදන්තය (කිතකන්තය) ලිංගාදියෙන් කමීයට සමාන වැ සිටී.

පුරිසෙන රුක්ඛො ඡන්තො (හොති).

මිනිසා විසින් ගත කපන ලද්දේ (වේ).

පුරිසෙන ලතා ඡන්තා (හොති).

මිනිසා විසින් වැල කපන ලද්දේ (වේ).

පුරිසෙන ඵලං ඛාදීතං (හොති).

මිනිසා විසින් ඵලය කන ලද්දේ (වේ).

138. කතීයාධන කෘදන්තය කතීයපදයට විශේෂණ වේ.
 රුක්ඛමිභා පතිතො පුරිසො - ගසෙන් වැටුණු මිනිසා.
 ආසනෙ නිසින්තා ඉත්ති - අස්තෙහි උන් ස්ත්රී.
 රුක්ඛතො පතිතං එලං - ගසෙන් වැටුණු ගෙඩිය.

139. කමීයාධන කෘදන්තය කමීයට විශේෂණ වේ.
 පුරිසෙන ඡන්තො රුක්ඛො - මිනිසා විසින් කැපූ ගස.
 පුරිසෙන ඡන්තා ලතා - මිනිසා විසින් කැපූ වැල.
 පුරිසෙන ඛාදිතං එලං - මිනිසා විසින් කන ලද එලය.

කන්තුචාවක කිතකන්ත.

140. තවන්තු ප්‍රත්‍යයය එක් වූ කල්හි කතීචාවක අතීත කාලික කෘදන්ත සෑදේ. එසේ හැදෙන පද ගුණවන්තු ශබ්දය සේ වර නැගේ.

පවිතවන්තු - පිසූ, ගතවන්තු - ගිය, කතවන්තු - කළ,
 ඡන්තවන්තු-කැපූ.

මොවුන් ගේ ස්ත්‍රී ලිංගික රූප :
 පවිතවන්ති, පවිතවතී, ගතවන්ති, ගතවතී යන ආදීන් සෑදේ. "නදී"
 ශබ්දය සේ වර නැගේ.

වාක්‍යයෙහි යෙදෙන සැටි :
 පඨමා පුඤ්ඤං කතවා පුරිසො - පින් කළ මිනිසා.
 පුඤ්ඤං කතවන්තො පුරිසා - පින් කළ මිනිස්සු.

ද්‍රුතියා පුඤ්ඤං කතවන්තං පුරිසං - පින් කළ මිනිසා.
 පුඤ්ඤං කතවන්තො පුරිසෙ - පින් කළ මිනිසුන්.

තතියා පුඤ්ඤං කතවතා පුරිසෙන - පින්කළ මිනිසා විසින්.
 පුඤ්ඤං කතවන්තෙහි පුරිසෙහි - පින් කළ මිනිසුන් විසින්.
 යනාදී වශයෙන් විශේෂණ වැ යෙදේ.

පුරිසො පුඤ්ඤං කතවා - මිනිසා පින් කළේ.
 පුරිසා පුඤ්ඤං කතවන්තො - මිනිස්සු පින් කළාහු.
 ඉත්ති පුඤ්ඤං කතවන්ති/කතවතී - ස්ත්‍රී පින් කළා.
 ඉත්තියො පුඤ්ඤං කතවන්තියො - ස්ත්‍රීහු පින් කළෝ.
 පුඤ්ඤං කතවන්ති/කතවතී ඉත්ති - පින් කළ ස්ත්‍රී.
 පුඤ්ඤං කතවන්තියො (කතවතියො)ඉත්තියො-පින් කළ ස්ත්‍රීහු.

141. “තාවී”-ප්‍රත්‍යයය එක්වීමෙන් ද කතීාවාවක අතීතකාලික කෘදන්ත (කිතකන්ත) පද සෑදේ.

- ගතාවී = ගිය
- කතාවී = කළ
- භුත්තාවී = වැළැඳු
- සුතාවී = ඇසූ.

මොවුන් වර නැගෙන සැටි :

පුංලිඛිගයෙහි හතී ශබ්දය මෙන් වර නැගේ. (මෙහි 19 වන පාඩමෙහි එහි වර නැගීම දක්වා ඇත.) පුරිසො ගතාවී (පුරුෂයා ගියේ ය).

142. මොවුනට ස්ත්‍රී ලිංගයෙහිදී ඉතී ප්‍රත්‍යයය එක් වේ. ගතාවිතී ආදිය වේ. (නදී ශබ්දය මෙන් වර නැගෙයි. මෙහි 20 වන පාඩම බලන්න.)

නපුංසක ලිංගයෙහි

පද්මා	ගතාවී	ගතාවිතී
ආලපන	ගතාවී	ගතාවිතී
දුතියා	ගතාවිං	ගතාවිතී
- සෙස්ස පුංලිඛිගික හතී ශබ්දයෙන් මෙහි.

වාක්‍යයෙහි යෙදෙන සැටි :

- පුරිසො කම්මං කතාවී - මිනිසා වැඩය කෙළේ ය.
- කම්මං කතාවී පුරිසො - වැඩය කළ මිනිසා.
- පුරිසා කම්මං කතාවිනො - මිනිස්සු වැඩය කළාහු.
- කම්මං කතාවිනො පුරිසා - වැඩය කළ මිනිස්සු.
- ඉසී හත්තං භුත්තාවිතී - ස්ත්‍රී බත් කෑවා.
- හත්තං භුත්තාවිතී ඉසී - බත් කෑ ස්ත්‍රී.

ගැටපද විවරුව

- පරිභීණ (පරි-හා) - පිරිහුණු
- ගහිත (ගහ්) - ගන්නා ලද, පිළිගන්නා ලද
- තිණ්ණ (තර්) - තරණය කරන ලද, ඉක්මවන ලද
- උච්චිත (උ-චි) - අවුලන ලද, රැස් කරන ලද
- සන්තික - සමීපය

දිනන (දද්) - දෙන ලද
 කත (කර්) - කරන ලද
 කථිත (කථ) - කියන ලද
 විනිත - හික්මුණු
 නිමුග්ග (නි-මජ්ජ) - ගිලුණු
 විරත (වි-රම්) - වැළැකුණු
 පාලිත (පා) - රක්තා ලද
 පචිත (පච) - පිසින ලද
 මුත්ත (මුච) - මිදුණු
 කුපිත (කුප්, කුද්ධ (කුධ) - කිපුණු
 කම්පිත (කම්ප්) - සැලුණු
 සික්ඛිත (සික්ඛි) - හික්මුණු
 චුත්ත (චච) - කියන ලද
 ආරොචෙති (ආ-රච) - දන්වයි
 උම්මුජ්ජති (උ-මජ්ජ) - මතු වෙයි
 රත (රම්) - ඇලුණු
 පත්ත (ප-අප්) - පැමිණි
 අනගාරියං පබ්බජිතො - සසුන් වන්නේ
 පෙසිත (පෙස්) - යවන ලද
 උත්තරති (උ-තර) - ගොඩනැගෙයි (මුහුදු ආදියෙකින්)
 අනුභුත (අනු-භු, විඤ්ඤ (විද්) - විඳිනා ලද
 නිලීන (නි-ලී) - සැගෙවුණු
 නික්ඛන්ත¹ (නි-කම්) - නික්මුණු
 දිට්ඨ (දිස්) - දක්නා ලද
 ආහට (අ-හර්) - ගෙනෙන ලද
 පරිච්චන්ත (පරි-චජ්) - පරිත්‍යාග කරන ලද, දෙන ලද
 ආනීත (ආ-නී) - ගෙනෙන ලද
 අනුගත (අනු-ගම්) - අනුවැ ගිය
 පබ්බජිත (ප-චජ්) - පැවිදි වූ
 ජලිත (ජල්) - දිලුණු
 සන්තුට්ඨ (සං-තුස්) සතුටු වූ

¹ නි-නිපාතයට පර වූ කම් ධාතුවේ කයන්තට බ-ආදේශය වේ.

ඇබැසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. සො හීනෙ ජනෙ සෙවිතවා පුරිසො යසසා පරිහිණො.
2. වායුනා කම්පිතම්භා තම්භා රුක්ඛම්භා පතිතානි සබ්බානි ඵලානි තෙහි දරකෙහි උච්චිතානි.
3. රථෙන ගච්ඡන්තෙන කුමාරෙන මග්ගස්ස පස්සෙ සයන්තො ගිලානො පුරිසො දිට්ඨො.
4. මියන්තිං ධීතරං දිස්වා මාතා සොකෙන කම්පිතා විලපි.
5. තෙ වානරා රුක්ඛතො රුක්ඛං ජලවන්තා රුක්ඛස්ස මූලෙ සයන්තං පුරිසං දිස්වා තස්ස සන්තිකං ගතා.
6. කෙහිවි චිත්තානං පරම්පරා අත්තතො ගහිතා.
7. අයං ච දරකො එසා ච දරිකා විනීතා හොන්ති.
8. සො ඉදනෙව තස්ස යාවකස්ස භත්තස්ස පාතිං දත්තවා.
9. තෙන නගරං ගන්ඛා අත්තනො පුත්තානං ලෙඛනියො ච පොඤ්ඤානි ච ආභටානි.
10. තෙහි සබ්බෙහි ඵකායෙව නාවාය සා නදී තිණ්ණා.
11. අයං පඨවී ච ඉතරෙ සබ්බෙ ගභා ච සුරියං පරිබ්භමන්තිති විදුහි චුත්තං.
12. යෙහි ධම්මො දිට්ඨො තෙහි බුද්ධො'පි දිට්ඨො.
13. "සො ධම්මිකො කුමාරො රජ්ජං පාපුණාතු"ති සබ්බදා තෙන අමච්චෙන පඤ්ඤා කතා.
14. භගවතො බුද්ධස්ස පරිනිබ්බානෙ අයං මහතී පඨවී'පි කම්පිතා.
15. තෙ සප්පුරිසා අත්තමනා ධනං ච ජීවිතං ච පරෙසං අඤ්ඤාය පරිච්චත්තාවිතො අහෙසුං.

(ආ) පාලියට නගන්න.

1. වහන්ස, අපහසුවක් උපන්නොත් මට දන්වන සේක්ව'යි මේ වචනය වෙද තෙරුනට කියේ ය.
2. හේ තෙමේ එක්තැනෙක දියෙහි ගැලී අන් තැනෙකින් මතු වී දියෙන් ගොඩ නැඟී ගියේ ය.

3. හේ තෙමේ ම ගොස් වෙදකු ගෙනායේ ය.
4. ඕ තොමෝ පවින් වැළකුණා ය. පිණෙහි ඇලුණා ය.
5. පෙර බොහෝ රජුන් විසින් මේ පොළොව දැනුමෙන් රක්තා ලදී.
6. යම් කෙනෙක් මවුගේත් පියාගේත් වචන අනුව ගියෝ ද ඔවුන් විසින් සුව විඳින ලද්දේ ය.
7. ඔහු ළපැටි වියෙහි මනා වැ ශිල්ප ඉගෙන පසු ව දියුණුවට පැමිණියාහ.
8. අරක්කැමියා විසින් අමුත්තන් සඳහා බත් ද එයට ම සුදුසු වූ ව්‍යංජන ද යුහු වැ පිසන ලදී.
9. ඔහු ගිහි ගෙන් නික්මූ සසුන් වන්නෝ මහණ දම් පුරා සසර දුකින් මිදුණහ.
10. ඒ අධිපති තැන අප දැක කෝපයෙන් දිලුණේ ය.
11. අපේ දරියෝ ද ඒ ස්ත්‍රීන් ගේ සභාවට අද ගියහ.
12. වඳුරා ලොකු කලු බල්ලා දැක බිය ගෙන ගසේ අතු අතර සැඟවුණේ ය.
13. මා විසින් මගේ දරුවෝ ඔහු ගේ ඒ විදුහලයට යවන ලදහ.
14. මම ඔහුට කරුණක් නැති වැ කිපුණෙමි වීම්.
15. අපි ඔවුනට සතුටු නො වමු.
16. ඒ සියලු ස්ත්‍රීහු මෙයින් නික්මුණාහ.

(මේ වාක්‍යවල අවසාන ක්‍රියාවලයෙන් බතකන්න ම යොදන්න. අන් සුදුසු තැන්වලට ද කිතකන්න ක්‍රියා ම යොදනු.)

භාවචාලක කිතකන්න

143. ධාතුච්ච භෝ ධාතුච්චිකෘතියට "අන" යන්න එක් කරන්න. භාවචාලක කෘදන්ත සෑදේ.

(අ) ස්වරාන්ත ධාතුව ඉ-වණියෙන් හෝ උ-වණියෙන් අන්ත වේ නම්, ඒ අන්තාස්වරයට වෘද්ධ වේ. ස්වරයාගෙන් සුචී වූ එ-යන්න අස් බවට ද, ඔ යන්න අචී බවට ද පැමිණේ. මෙසේ සෑදෙන කෘදන්ත වැඩි ම කොටස නපුංසකලිංගික යි. කිහිපයෙක් ම ස්ත්‍රීලිංගික යි.

- සී + අන = සෙ + අන = සය් + අන = සයන - වැදහීම
- භූ + අන = භො + අන = භචී + අන = භචන - වීම
- දූ + අන = දන - දීම
- පචී + අන = පචන - පිසීම
- කර් + අන = කරණ - කිරීම
- (ර යන්නෙන් පර නයන්න ණයන්නෙක් වේ.)
- භාස් + අන = භාසන - කීම

144. අන-ප්‍රත්‍යයයා පර කල්හි ධාතුච්චිකෘතියේ අන්තාස්වරයට ලොප් වේ.

- කිණා + අන = කිණන් - මිල දී ගැන්ම
- මාරෙ + අන = මාරණ - මැරීම

මොහු හැම නපුංසකලිංගික හ. විත්ත ශබ්දය සේ වර නගන්න. (14 පාඩම බලන්න.)

- දෙසනා - දෙසීම
- වෙදනා - විදීම
- භාවනා - වැඩීම
- සෙවනා - සෙවීම

යනාදී ශබ්ද කිහිපයෙක් ස්ත්‍රීලිංගිකහ. කඤ්ඤ ශබ්දය සේ වර නැගෙත්. (මෙහි 15 පාඩම බලන්න.)

කත්තුවාවක කිතකන්ත

145. තු-ප්‍රත්‍යයය ධාතුවට හෝ කතීාවාවක ක්‍රියාංගයට (ධාතුව විකෘතියට) හෝ එක් වීමෙන් කතීාවාවක නාම පද සෑදේ. මොවුන් වර නැගෙනුයේ නත්තුව ශබ්දය මෙනි. (මෙහි 21 පාඩම බලන්න.)

- (අ) ඉ-වණින්න උ-වණින්න ධාතුවු ගේ අග ස්වරයට වෘද්ධි වේ.
- (ආ) කිසි තැනෙක ධාතුවේ මූලකුරෙහි වූ ඉ හෝ උ වණි ද වෘද්ධියට පැමිණේ.
- (ඉ) ධාතුවිකෘතිය කෙරෙන් ද හලන්න ධාතුවු කෙරෙන් ද පර වැ තු-ප්‍රත්‍යයයට මූලින් බොහෝ විට ඉ-කාරාගමය වේ.
- (ඊ) ධාතුවිකෘතිය එ-කාරාන්ත වී නම්, ධාතුව ආ-කාරාන්ත හෝ වී නම් එය නො වෙනස් වී සිටී.

නිදසුන් :

- (අ) නී + තු = නෙතු - මග පෙන්වන්නා, පමුණුවන්නා, නායකයා
 ජ් + තු = ජෙතු - දින්නා
 සු + තු = සොතු - අසන්නා
- (ආ) භුජ් + තු = භොත්තු - අනුභව කරන්නා
- (ඉ) භව + ඉ + තු = භවිතු - වන්නා
 දෙසය + ඉ + තු = දෙසයිතු - දෙසන්නා
 ගන් + ඉ + තු = ගහිතු - ගන්නා
 පච් + ඉ + තු = පචිතු - පිසන්නා
- (ඊ) දෙසෙ + තු = දෙසෙතු - දෙසන්නා
 භාවෙ + තු = භාවෙතු - වඩන්නා
 ද් + තු = දතු - දෙන්නා
 ඤ් + තු = ඤතු - දන්නා

වාක්‍යයෙහි යෙදීම

දුතියාවිභත්‍යාන්ත පද සමග ද ඡට්ඨිවිභත්‍යාන්ත පද සමග ද මොහු යෙදෙත්.

- ධම්මං සොතා - බණ අසන්නා
- ධම්මස්ස සොතා - බණ අසන්නා
- ධම්මං සොතාරො - බණ අසන්නෝ
- ධම්මස්ස සොතාරො - බණ අසන්නෝ

භාවසත්තමී යෝගය

146. මෙහි 127 පිටේ අංක 76 වන්නෙහි කතීාවාවක වතීමාන කාදන්ත පදයන් ගෙන් හැදෙන භාවසත්තමී යෝගය දැක්විණ.

කම්මවාචක කිතකන්තයන් ගෙන් ද භාවසත්තමී යෝගය යෙදේ. කම්මවාචක කිතකන්තය සත්තමී විභත්තික වැ සිටින කලැ එහි කම්මවාචක නාමය ද සත්තමීවිභත්තික වෙයි. කතීා තතියාවිභත්තියෙන් සිටී.

නිදසුන් මෙසේ ය:

- පෙරෙන පරිත්තෙ භඤ්ඤමානෙ
 - තෙරහු විසින් පිරිත කියනු ලබන කල්හි
- පෙරෙහි පරිත්තෙ භඤ්ඤමානෙ
 - තෙරුන් විසින් පිරිත කියනු ලබන කල්හි
- කඤ්ඤය පුඤ්ඤෙ කයිරමානෙ
 - කන්‍යාව විසින් පින් කරනු ලබන කල්හි
- කඤ්ඤහි පුඤ්ඤෙසු කයිරමානෙසු
 - කන්‍යාවන් විසින් පින් කරනු ලබන කල්හි.

147. කතීාවාවක කම්මවාචක අතීත කාලික කිතකන්ත පද හා භාවසත්තමී යෝගය.

කිතකන්තය කතීාවාවක කල්හි

- පුරිසෙ ගතෙ - පුරුෂයා ගිය කල්හි
- ඉත්තියා ගතාය - ස්ත්‍රිය ගිය කල්හි
- එලෙ පතීතෙ - ගෙඩිය වැටුණ කල්හි
- එලෙසු පතීතෙසු - ගෙඩි වැටුණු කල්හි
- සුදෙ හත්තං පචිතවති (පචිතවන්නෙ)
 - අරක්කැමියා බත පිසූ කල්හි
- සුදෙසු හත්තං පචිතවන්නෙසු
 - අරක්කැමියන් බත පිසූ කල්හි
- කඤ්ඤය හත්තං පචිතවතියං (පචිතවන්නියං)
 - කන්‍යාව බත පිසූ කල්හි

කිතකන්තය කම්මවාචක කල්හි

- සුදෙන හත්තෙ පචිතෙ
 - අරක්කැමියා විසින් බත පිසන ලද කල්හි
- සුදෙහි ව්‍යංජනෙසු පචිතෙසු
 - අරක්කැමියා විසින් ව්‍යංජන පිසන ලද කල්හි
- මයා ලතාය ඡන්තායං - මා විසින් වැල සිඳින ලද කල්හි

සන්ධි

148. ස්වරය පර කල්හි පූච්ච වූ උකාරයට ද ඔකාරයට ද වී-කාර වේ. ඉන් පසු පරව සිටි ස්වරය හා බැඳේ.

සු + ආගත = ස්උ + ආගත = ස්චී + ආගත = ස්වාගත
බො + අස්ස = බිඕ + අස්ස = බිචී + අස්ස = බිචස්ස

නිපාත

149. නු බො - මෙය බොහෝ සේ ප්‍රශ්නාථයෙහි යෙදේ.
කො නු බො = කවරෙක් ද?

කිර, ලු - මෙය පදයකට පර ව පදපූරණයෙහි ද ආරංචියක් කීමෙහි ද යෙදේ.

සො කිර = හේ වනාහි, හේ වූකලී

හගවා කිර ජෙනවනෙ විහරති - භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දෙවරම්හි වසන සේක් ලු.

ගැටපද විවරුව

සත්ගමග්ග, පු. ස්වර්ගාග්‍ය

භාතික, පු. සොභොයුරා

විරවති (වී + රු) - හඬයි

තෙපිටක - තෙවලා (තුන්පිටකයට අයත්)

ආචුසො - ඇවැත්නි, ඔයි

නිපජ්ජති (නි + පජ්) - වැදහෙයි

බාහා, ඉ. අත

පක්කන්ත (ප + කම්) - නික්ම ගියේ

පාණක, පු. පණුවා

දිට්ඨි (දිස් + ත) - දක්නා ලද

වහති (වහ්) - උසුලාගෙන යයි

අථ බො, නි. වැලිදු, එතෙකුදු වුවත්, ඉක්බිත්තෙන්, එ කල්හි වනාහි

පතිට්ඨාපයති - පිහිටුවයි

මත (මර් + ත) - මල

නිකාය, පු. සඟිය

කථන, න. කීම

උද්ධරති (උ + හර) - උදුරයි, අවුලයි

සර, පු. කටහඬ

පවට්ඨති (ප + වට්ඨ) - පෙරළෙයි

වනසණ්ඩ, පු. වනලැහැබ

උට්ඨිත - නැගුණු
 යෙහුයොන, නි. බොහෝ සෙයින්
 යථාපි - යම්සේ ම
 අඩ්ඨමාස, පු. අඩ්ඨමස
 පුරතො, නි. ඉදිරියට, ඉදිරියෙන්
 ගීවා, ඉ. බෙල්ල
 ඌරුමංස, නි. කලවාමස්
 ලද්ධභාව, පු. ලත්බව
 අඤ්ඤා, පු. ප්‍රයෝජනය
 මොක්ඛමග්ග, පු. මොක්මග
 විහරති - වෙසෙයි
 සන්තික, න. සමීපය
 ධාරණ, න. දැරීම
 ගීතසද්ද, පු. ගීතඩ
 අපරාපරං - ඔබමොබ
 කඤ්ඤා (කන්ද්) - වැලැපෙයි
 නවවට්ඨ - අළුත වැසි වට
 විපජ්ජති (වි + පද්) - නැසෙයි, විපතට පැමිණෙයි
 අනුගච්ඡති (අනු + ගම්) - අනුව යයි, පසුපස යයි
 අභික්කමති (අභි + කම්) - ඉදිරියට යයි
 පටිහන්ති (පති + හන්) - පෙළෙයි
 පසාද, පු. පැහැදීම
 උණ්භොදක, න. උණුදිය
 වොරොපෙති (වි + අව + රුභ්) - තොර කරයි
 කාසාව, පු. කසාවන්
 භූමිප්පදෙස, පු. බිම්පෙදෙස
 පරිච්ඡිත - පිරිවරන ලද
 කතිකා, ඉ. කතිකාව
 දිසා, ඉ. දිශාව
 රජ්ජ, න. රජය
 බහි, නි. පිටතට
 පායමාන - (කිරි) පොවමින්
 පච්ඡතො, නි. පිටුපසින්
 උපධාරෙති (උප + ධර්) - නුවණින් බලයි
 සන්ත - ඇත්තා වූ
 විහරි, විහාසි¹ (වි + හර්) - විසී ය
 ලද්ධ - ලත්

¹ (හර්-ධාතුවට හා-ආදේශය වූ තැනෙකි.)

සකල - සියලු
 වාවන, න. කියවීම
 නිමිත්ත, න. නිමිත්ත
 මරනි (මර්) - මැරෙයි
 පක්ඛන්ති (ප + ඛද්) - පනියි, පැන යයි
 ඉඤ්ඤාපක, පු. රතිඤ්ඤාවචා
 මාරෙති - මරයි
 ධුර, පු. වියගහ
 නිවත්තෙති (නි + වත්) - නවනයි, පෙරළා යවයි
 බාධති (බාධ) - පෙළයි, බාදා කරයි
 පටිකම්මති (පති - කම්) - පෙරළා ඇක්මෙයි, පිටුපසට ඇදෙයි,
 පස්ස ගහයි
 සීතොදක, න. සිසිල් දිය
 පටියාදෙති - පිළියෙල කරයි
 පච්චෙකඤ්ඤාධ, පු. පසේ ඤ්ඤරජ
 ඔරුහතී (ඔව + රුහ්) - බසී
 ටෙතෙති (ටෙන්) - සොරෙන් ගනී
 පටිකම්මති (පති + කම්) - පිළිකෙටු කරයි
 බාරාණසී, ඉ. බරණැස් නුවර
 හිමවන්ත, පු. හිමවන
 පතිට්ඨිත - පිහිටි
 යක්ඛිනී, ඉ. යකිනි
 මිච්ඡාදිට්ඨික, පු. මිසිදිටුවා
 පසිද්ධි (පසද්) - පහදී
 පසාදෙති (ප + සද්) පහදයි
 ගණනා, ඉ. ගණන
 උට්ඨාය - නැගී සිට
 අභිසෙක මංගල, න. අභිසෙස් මඟුල
 උප්පජ්ජති (උ + පද්) - උපදී
 සම්පත්ත - පැමිණ
 පඤා - පැමිණ
 ගිජ්ඣකුට, පු. ගිජ්ඣුළ
 අභිරූප - විශිෂ්ට රූ ඇති
 දුබ්භති (දුභ්) - දුර්භ කරයි
 නභායති (න්භා) - නායයි
 පාරුපති (ප + ආ + වර්) - පොරොවයි
 සාවක පු. සච්චා
 එවං, නි. මෙසේ
 පිණ්ඩ, පු. පිඬු

කාරෙති - කරවයි
 රොදෙති (රුද්) - හඬයි
 ආරොවෙති (ආ + රුච්) - දන්වයි
 පරිපූරති (පරි + පූර්) - පිරෙයි
 එත්තක - මෙතෙක්
 පරිවිෂ්ඤති (පරි + ඡිද්) - පිරිසිඳී, සීමා කෙරෙයි
 විවාහ-මංගල, න. විවාමඟුල
 පතිවිධිත - පිහිටි
 සොනාපත්ති-ඵල, න. සෝවාන් ඵලය
 අභිරුහති (අභි + රුහ්) - නගී
 දස්සනීය - දකුම්කලු
 විහෙසෙති (වි + හිස්) - වෙහෙසයි
 සක්කොති (සක්) - හැක්කේ ය
 පවත්තති (ප + වත්ත) - පවතී
 පයොජෙති (ප + යුජ්) - යොදයි
 පවිජ්ඣති (ප + විධි) - පෙරළයි, විදි හරි
 ජාතස්සර, පු. විල
 උත්තරාසඞ්ග, පු. තනිපුර සිවුර
 බිම්බිසාර, පු. බිම්බර (රජ)
 පෙසෙති - යවයි
 බාරාණසී-රාජ, පු. බරණැස් රජ
 ගඛහ, පු. දරුගඛ
 ධීත - සිටි
 පඤ්ඤ-පුච්ඡා, ඉ. ප්‍රශ්න විචාරීම
 පච්චුග්ගමන, න. පෙරගමන
 පාසාද, පු. මාලිගාව
 වධ, පු. වධය
 නිවත්තති (නි + වත්ත) - පෙරළා එයි
 අච්ඡරා, ඉ. දෙවගන

ඇබෑසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න

1. තද හඟවා මහාජනං සග්ගමග්ගෙ ච මොක්ඛමග්ගෙ ච පතිට්ඨාපයමානො සාවතීයං ජෙතවනෙ විහාසී.
2. භාතික, ක්‍රි. මම මාතරි මතාය මාතා විය ච පිතරි මතෙ පිතා විය ච ලද්ධො.
3. සො තස්ස විරචන්තස්සෙව සජ්ඣ සන්තිකං ගන්තවා පබ්බජ්ජං යාවී.

4. එකං වා ද්වෙ වා නිකායෙ සකලං වා පන තෙපිටකං බුද්ධවචනං උග්ගණ්ඨිකා තස්ස ධාරණං කථනං වාචනාති ඉදං ගජථුරං නාම.
5. සො ථෙරෙන සහ ගච්ඡන්තො අරඤ්ඤෙ ගායිකා ගායිකා දුරුනි උද්ධරන්තියා එකිස්සා ඉප්ඵියා ගීතසද්දං සුඤ්ඤා සරෙ නිමිත්තංත ගණ්ඨි.
6. ආචුසො මා එවං වින්තසී, ඉධෙව මෙ නිපජ්ජිකා රෙන්තස්සාපි අපරාපරං පච්චිටන්තස්සාපි තයා සද්ධිං ගමනං නාම නතීති ථෙරො ආහ.
7. සො ච බාහා පග්ගස්හ කඤ්ඤන්තො වනසණ්ඨං පක්ඛඤ්ඤා තථා පක්කන්තො'ව අහොසි.
8. නචචට්ඨාය භුමියා උට්ඨිතා බහු ඉඤ්ඤොපකා ථෙරෙ වඩ්ඪකමන්තෙ යෙභුයොන විපජ්ජංසු.
9. කිම්පන සො පාණකෙ මාරෙන්තො තුම්භෙහි දිට්ඨො?'ති භගවා තෙ භික්ඛු පුච්ඡි.
10. පාපකම්මං හි නාමෙතං ධුරං වහතො බලිවද්දස්ස පදං චක්කං විය අනුගච්ඡති.
11. යථාපි සො බලිවද්දෙ එකම්පි දිවසං ද්වෙ'පි පඤ්චපි දස පි දිවසෙ අඤ්ඤාමාසම්පි මාසම්පි වහන්තො චක්කං නිවත්තෙතුං ඡහිතුං වා න සක්කොති, අථබ්වස්ස පුරතො අභික්කමන්තස්ස යුගං ගීවං බාධති, පච්ඡන්තො පටික්කමන්තස්ස චක්කං ඌගුරුමංසං පටිහන්ති.
12. කෙන නුබො කම්මෙන මයා අයං සම්පත්ති ලද්ධා'ති සො උපධාරෙන්තො භගවති පසාදෙන ලද්ධභාවං අද්දක්ඛි.
13. සාමණෙරා මහල්ලකස්ස ථෙරස්ස සීතොදකෙන අපො සති සීතොදකං ච උණ්භොදකෙන අපො සති උණ්භොදකං ච පටියාදෙසුං.
14. අත්තා ජීවිතා වොරොපියමානො'පි සප්පුරිසො මිත්තෙසු න දුබ්භති.
15. සො වොරො එකස්ස පච්චෙකබුද්ධස්ස ඡාතස්සරං ඔරුස්හ නභායන්තස්ස කාසාවෙසු උත්තරාසංගං ථෙනෙතා තං පාරුපිකා පලාසී.

(ආ) පාලියට නගන්න.

1. සුමේධ තවුසා විසින් ඒ බිම් පෙදෙස ශුද්ධ කරන්නට කලින් ම, ශුද්ධ නො කළ කල්හි ම, දීපංකර ශාස්තෘන් වහන්සේ තම සවිචන් විසින් පිරිවරන ලදු ව එතැනට වැඩි සේක.
2. බිම්සර රජහු විසින් රජයෙන් නිමතන ලද්දේ ද (රජය බාර ගන්නැ යි කියන ලද්දේ ද) බෝසත් තෙම එය පිළිකෙවු කොට එතැනින් නික්මියේ ය.
3. මෙසේ කතිකාවක් කොට ඔවුන් වසන කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දිසාවනට (දිසාවන්හි) යවන ලද භික්ෂූන් අතුරෙන් අස්සජ් නම් භික්ෂු තෙම දවසෙක රජගහ නුවර වැඩ පිටුපිණිස හැසුරුණේ ය.
4. අතීත කාලයෙහි බරණැස් නුවරෙහි බරණැස් රජහු රජය කරවන කල්හි එක් දවසෙක නාරද නම් තවුසෙක් හිමවතින් නික්ම එ නුවරට පැමිණියේ ය.
5. දේවලයා හඬද්දී ම නාරද තාපස තෙම පිටතට නික්මියේ ය.
6. ඔ තොමෝ දරුගබ පිහිටි කල්හි යෙහෙලියට දැන්වුවා ය.
7. ඒ ස්ත්‍රී දරුවාට කිරි පොවමින් සිටියා එන්නාවූ යකින්න දෑක හැදින “හිමිය, හිමිය, තෙල යකිනී එයි” කියමින් දරුවා ගෙන දිව්වා ය.
8. ඔහු එ පවත් කියත් කියත් ම බමුණා ගේ සියලු සිරුර ප්‍රීතියෙන් පිරුණේ ය.
9. මිසදිටුවක විසින් බුදුරජහු නිමතන ලද කල්හි අද ප්‍රශ්න විචාරීමෙන් වෙහෙසහු ලබන ශ්‍රමණ ගෞතමයා දකිමු යි බොහෝ මිසදිටුවෝ එහි රැස්වෙත් ලු.
10. බමුණ, එක්සියයෙක් ද නො වේ, දෙසියයෙක් ද නො වේ, පන්සියයෙක් ද නො වේ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි සිත පහද දෙව්ලොවට ගියාහු මෙතෙකැ යි ගණනින් පිරිසිඳින්නට නම් නො හැක්කමු.
11. තිස්සය, එන්නාවූ මේ භික්ෂූහු තොප විසින් දක්නා ලද්දෝ ද? ඔවුන් දෑක නැගීසිට තොප විසින් පෙරගමන් කරන ලද්දෝ ද?

12. අබ්සෙස්මගුල ද විවෘතමගුල ද පවත්නා කල්හි නන්දකුමරු ගේ මාලිගාවට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩිසේක.
13. රහල් කුමරු පැවිදි වූ කල්හි සුද්ධෝදන රජුගේ සිත්හි මහත් ශෝකයෙක් උපන්නේ වී ය.
14. අජාසත්හු රාජ්‍යයෙහි පිහිටි කල්හි “දූන් කාලය පැමිණියේ යැ” යි කියා දෙවිදන් තෙම බුදුරජුන්ට වඩ පිණිස පුරුෂයන් යොදා, ඔවුන් සෝවාන් ඵලයට පැමිණ පෙරළා ආ කල්හි තෙමේ ම ගිජුකුළ නැඟ ගලක් පෙරැළී ය.
15. නන්දය, තා විසින් දක්නා ලද දෙවගනෝ ද නැතහොත් ජනපදකල්‍යාණී ද වඩා විශිෂ්ට රූ ඇත්තෝ, වඩා දැකුම්කලුවෝ ?
16. ගොවියා කුඹුර සෑ කල්හි ඔහු ගේ පුත්තු අවුත් එහි වී වපුළහ.
17. දහම් දෙසන්නෝ* සැදුහැවතුන් විසින් පුදනු ලබන්නෝ වෙත්.
18. ගෙය කරන්නෝ* වෙනෙහි හැවිද ගස් කපා හෙලූහ.
19. පව් කරන්නෝ* මරණින් මතු නිරයෙහි උපදනාහ.
20. දන් දෙන්නෝ* මහත් ප්‍රීතියක් විදිත්.

¹ මේ ලකුණින් දැක්වෙන පද කු-ප්‍රත්‍යයාන්තයන් යොදා පාලියට නගන්න.

කිව්වප්පව්වයන්ත

150. තබ්බ, අනීය, ණ්‍ය (ය) යන ප්‍රත්‍යයයෝ "යුතු ය" (සුදුසු ය), "හැකිය" යන අරුත්හි ධාතුච්ච කෙරෙන් පර වැ යෙදෙත්.

(අ) තබ්බ ප්‍රත්‍යය පර කල්හි ධාතුස්වර වැ සිටි ඉවණි උ-වණියනට වෘද්ධි වේ.

- නී + තබ්බ = නෙනබ්බ - පැමිණැවියැ යුතු, පැමිණැවියැ හැකි
- කී + තබ්බ = කෙනබ්බ - මිලයට ගත යුතු, මිලයට ගත හැකි
- සු + තබ්බ = සොතබ්බ - ඇසියැ යුතු, ඇසියැ හැකි

(ආ) සමහර තැනෙක ධාතූන්ත ව්‍යංජනය පර රූප ගනී.

- කර් + තබ්බ = කර්තබ්බ - කළ යුතු, කළ හැකි
- කර් + තබ්බ = කාතබ්බ * - කළ යුතු, කළ හැකි
- භුජ් + තබ්බ = භොත්තබ්බ - අනුභව කළ යුතු, අනුභව කළ හැකි
- චච් + තබ්බ = චත්තබ්බ - කියැ යුතු, කියැ හැකි
- ප + අප් + තබ්බ = පත්තබ්බ - පැමිණියැ යුතු, පැමිණියැ හැකි.

(ඉ) බොහෝ ආකාරාන්ත ධාතුහු තබ්බ-ප්‍රත්‍යයයා පර තන්හි නො වෙනස් වැ සිටිත්.

- ද + තබ්බ = දතබ්බ - දියැ යුතු, දියැ හැකි
- පා + තබ්බ = පාතබ්බ - පියැ යුතු, පියැ හැකි

(ඊ) ආකාරාන්ත ධාතූන් හැර සෙස්සන් කෙරෙන් පර වැ තබ්බ ප්‍රත්‍යයයා සිටි විටැ ධාතුච්ච අගින් ඉකාරාගම වේ. ධාතුච්ච ඉකාරාන්ත හෝ උකාරාන්ත වී නම් එයට වෘද්ධි වේ. ස්වරයා පර කල්හි එ-කාරය අය් වේ. ඔ කාරය අච් වේ.

* කර් යන්නට කා වූ තැනෙකි.

වී + ඉ + තබ්බ = වේ + ඉ + තබ්බ = වය් + ඉ + තබ්බ
 = වයිතබ්බ - රැස් කළ යුතු, රැස් කළ හැකි.

භූ + ඉ + තබ්බ = භෝ + ඉ + තබ්බ = භවී + ඉ + තබ්බ
 = භවීතබ්බ - වියැ යුතු, වියැ හැකි.

පච්ච + ඉ + තබ්බ = පච්චතබ්බ - පිසියැ යුතු, පිසියැ හැකි.

හර් + ඉ + තබ්බ = හරිතබ්බ - ගෙනැ යැ යුතු, ගෙනැ යැ හැකි.

151. (අ) අනියානික. අනිය ප්‍රත්‍යයයා පර කල්හි ධාතුවෙහි වූ ඉවණි උවණි වෘද්ධියට පැමිණේ.

නී + අනිය = නේ + අනිය = නය් + අනිය = නයනිය
 - පැමිණැවියැ යුතු, පැමිණැවියැ හැකි.

සු + අනිය = සෝ + අනිය = සවී + අනිය = සවනිය
 - ඇසියැ යුතු, ඇසියැ හැකි.

කර් + අනිය = කරනිය = කරණිය* - කළ යුතු, කළ හැකි

පච්ච + අනිය = පච්චනිය - පිසියැ යුතු, පිසියැ හැකි.

ද + අනිය = දනිය - දියැ යුතු, දියැ හැකි.

පා + අනිය = පානිය - පියැ යුතු, පියැ හැකි.

152. ණ්‍ය ප්‍රත්‍යයයෙහි ණ් යන්න එය එක් වන ධාතුව ගේ මූල ස්වරය වෘද්ධි වන බව හඟවන ලකුණක් වා පමණෙකි. එහි ප්‍රත්‍යය "ය" යන්න ය.

- (අ) මෙය හා එක් වන ආකාරාන්ත ධාතුහු ගේ අග ආ යන්න එ-කාර බවට පැමිණේ, ය-යන්නට ද්විත්ව වේ.
- (ආ) ඉවණාන්ත උවණාන්ත ධාතුහුගේ ඒ ධාතූන්යට වෘද්ධි වේ. මේ දෙ තැන ම ප්‍රත්‍යය වූ ය යන්නට ද්විත්ව වේ.
- (ඉ) ය-යන්න එක්වැ හැදූණු ව්‍ය යන්න චිච හෝ ක්‍ය වේ. ජ්‍ය යන්න ජ්ජ හෝ ග්ග හෝ ග්‍ය වේ. ද්‍ය යන්න ජ්ජ වේ. ම්‍ය යන්න මිම වේ. ව්‍ය යන්න කිසි තැනෙක බව වේ. හ්‍ය යන්න ය්හ වේ.
- (ඊ) ඇතැම් තැන ය යන්නට මුලින් ඉ ආගමය වේ. (මූල ස්වරයට වෘද්ධි වේ.)

* මේ තන්හි රකාරයෙන් පර න යන්න ණ් කාර බවට පැමිණේ.

නිදර්ශන :

(අ) පා+ය=පෙය=(පෙය්ය) පෙය්ය - පියැ යුතු, පියැ හැකි
ද + ය = දෙය = දෙය්ය - දියැ යුතු, දියැ හැකි
ඤ + ය = ඤෙය = ඤෙය්ය - දත යුතු, දත හැකි
මා + ය = මෙය = මෙය්ය - මිණියැ යුතු, මිණියැ හැකි
හා + ය = හෙය = හෙය්ය - හළ යුතු, හළ හැකි.

(ආ) නී = ය = නෙය = නෙය්ය
- පැමිණැවියැ යුතු, පැමිණැවියැ හැකි, හික්මවියැ හැකි.
කී + ය = කෙය = කෙය්ය
- මිලයට ගත යුතු, මිලයට ගත හැකි
ගී + ය = ගෙය = ගෙය්ය - ගැයියැ යුතු, ගැයියැ හැකි.
වී + ය = වෙය = වෙය්ය - රැස් කළ යුතු, රැස් කළ හැකි.
ඡී + ය = ඡෙය = ඡෙය්ය - දිනියැ යුතු, දිනියැ හැකි.
භූ + ය = භොය = භවීය = භව්‍ය - වියැ හැකි, වියැ යුතු.
ලූ + ය = ලොය = ලවීය = ලව්‍ය - සිනදු යුතු, සිනදු හැකි.

(ඉ) වච් + ය = වච්ච - කියැ යුතු, කියැ හැකි.
වඡ්ඡ + ය = වඡ්ඡ - හළ යුතු, හළ හැකි.
භඡ්ඡ + ය + භඡ්ඡ - බෙදියැ යුතු, බෙදිය හැකි.
භූඡ්ඡ + ය = භොඡ්ඡ - වැළැදියැ යුතු, වැළැදියැ හැකි.
යුඡ්ඡ + ය = යොඡ්ඡ - යොග්ග - යෙදියැ යුතු, යෙදියැ හැකි.
වද් + ය = වද්‍ය = වඡ්ඡ - කියැ යුතු, කියැ හැකි.
ගම් + ය = ගම්‍ය = ගම්ම
- යැ යුතු, යැ හැකි, වටහා ගත හැකි
ගරභ් + ය = ගාරභ් + ය = ගාරභ්‍ය
- ගැරභියැ යුතු, ගැරභියැ හැකි.

(ඊ) කර් + ඉ + ය = කාර් + ඉ + ය = කාරිය
- කටයුතු, කටහැකි.
භර් + ඉ + ය = භාර් + ඉ + ය = භාරිය
- පෝෂණය කටයුතු, පෝෂණය කළ හැකි.
හර් + ඉ + ය = හාර් + ඉ + ය = හාරිය
- ගෙන යැ යුතු, ගෙන යැ හැකි.
නින්දි + ඉ + ය = නින්දිය - ගැරභිය යුතු, ගැරභිය හැකි.
ප + සංස් + ඉ + ය = පසංසිය
- පැසැසිය යුතු, පැසැසිය හැකි.

153. (අ) මේ තබ්බාදී ප්‍රත්‍යයයන් එක් වැ හැදුණු කෘදන්තයෝ ලිංග විභක්ති සංඛ්‍යාවලින් කමියට සමාන වැ සිටිත්. එහි කතෘ තතියා හෝ ඡවධී විභක්තියෙන් සිටී.

උදාහරණ :

ගරු තෙන පුජෙතබ්බො (පුජනීයො, පුජ්යො).
ගරු තෙම ඔහු විසින් පිදියැ යුතු.

ගරු තස්ස පුජෙතබ්බො (පුජනීයො, පුජ්යො).
ගරු තෙම ඔහු විසින් පිදියැ යුතු.

පොඤ්ඤං තයා (තච) පඨිතබ්බං (පඨනීයං).
පොත තා විසින් කියැ යුතු.

(ආ) අනියමින් කිව මනා තන්හි මේ කිතකන්තය නපුංසකලිංගික ඒක වචනයෙන් සිටී.

මයා ඉදනි ගන්තබ්බං - මා දන් යැ යුතු යි.

එයං තයා න භසිතබ්බං - මෙසේ තා සිනහ නො සියැ යුතු.

(ඉ) භවිතබ්බ ශබ්දය හා යෙදීමේදී කතෘ ද කව්‍රී පුරක පදය ද තතියායෙන් සිටී.

තෙන වොරෙන භවිතබ්බං - ඔහු සොරකු වියැ යුතු.

තෙහි ගුණවන්තෙහි භවිතබ්බං. - ඔවුන් ගුණවතුන් වියැ යුතු.

ගැටපද විවරුව

උග්ගහණ, න. ඉගැන්ම

පමත්ත - පමා වූ

විධෙය්‍ය - වලංගු

පසිදති (ප-සද්) - පහදී

පසාදෙති - පහදවයි

පඤ්ඤා - පැතියැ යුතු

පඤ්ඤා (ප-අඤ) - පතයි

පතිහට්ඨති (පති-ධා) - පිහිටයි

පතිට්ඨාපෙති - පිහිටුවයි

අනුස්සරති (අනු-සර්) - සිහි කරයි

සුත - අසන ලද

භුත්තාචී - වැළැඳු තැනැත්තා

ධාවන, න. දිවීම

අඤ්ඤතු - දැන ගන්නා
 වා - හෝ, නොහොත්
 යදි වා, උදවා - නොහොත්, නැතහොත්
 විතක්ක, පු. විතකීය, කල්පනාව
 විතක්කෙති (වි-තක්ක) - කල්පනා කරයි
 සොතු - අසන්නා, අසන
 කුම්මග්ග, පු. වැරදි මග
 පටිපන්න (පති-පද්) - පිළිපත්, බැස්ස
 මුච්ඡිත - මුස පත්
 තාදිස - එබඳු
 සම්බොධි, ඉ. සත්‍යාවබෝධය
 පත්තබ්බ (ප-අප් + තබ්බ) - පැමිණියැ හැකි
 පමොවන, න. මිදීම
 හත - පෝෂණය කරන ලද
 හව්ව - පෝෂණය කළයුත්තා, මෙහෙකරුවා
 අථො, නි. නැවත, තව ද
 සු - පද පූරණයෙහි නිපාතයි. ඒ හැර අමුතු අර්ථයක් මෙ තැනට
 නැත.
 බ්‍රම්හචාරී - බ්‍රහ්ම චරිතය, පැවිද්ද
 අඤ්ඤ, පු. ප්‍රයෝජනය, බලාපොරොත්තු දැ
 අනුතාපිය - පසුතැවිල්ල ඇති කරන
 ලුනාති, (ලු) - කපයි
 සම්ම, පු. ශ්‍රීෂ්මය
 තත්ත (තප් + ත) - තැවුණු
 ගහෙනබ්බ - ගත යුතු
 හණ්ඩ, න. බඩුව
 වහති (වහ්) - උසුලාගෙන යයි, අදී
 රතනත්තය, න. තෙරුවන
 විරමති (වි-රම්) - වෙන් වෙයි, වැළැකෙයි
 ගෙහනිස්සිත - ගිහි ගෙය ඇසුරු කළ
 මොහනෙය්‍ය - මුලා බව උපදවන (දැ)
 අහබ්බ, අහව්‍ය - නො හැකි
 චුට්ඨං (චුස් + තුං) - ස්පෘශ්‍ය කරන්නට, ලබන්නට
 අප්පඤා (න + ප-අප් + ඤා) - නො පැමිණ
 හොග, පු. සම්පත්, ධනය, පස්කම් සුව
 උද්ධග්ග - උසස් විපාක දෙන
 දක්ඛිණා, ඉ. දකුණාව, දනය

බලි, ඉ. පූජාව

විනිශ්ණ (වි-තර්) - තරණය කරන ලද, ඉක්මන ලද

සඤ්ඤා - සංයත වූ, සිල්වත්

යද්‍යං - යමක් පිණිස

සරං ආවසන්තො - ගහිගෙයි වසන

අනුප්පත්ත (අනු-ප-අප් + ත) - පැමිණි, ලබන ලද

වීහි, පු. ගොයම්, වී

සංකඛ්ඵති (සං-කඛ්ඵ) - රැස් කරයි

උට්ඨ, පු. ගෙපැල

උත්සාහය, පු. - උත්සාහය

භාජෙති (භජ්) - බෙදයි

සාරථී, පු. රියැදුරා

භජති (භජ්) - බජයි

ඇබැසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. ධම්මස්ස උග්ගහණෙ තුම්භෙහි පමත්තෙහි න භවිතබ්බං.
2. සචෙ චෙජ්ජං ආනෙස්සාමි තස්ස චෙතනං දතබ්බං භවිස්සති.
3. සො ගිලානො බ්‍රාමිහණො භගවත්තං ආගතං දිස්වා "ඉදනි, භජ්‍යා'පි මෙ න විධෙය්‍යා අඤ්ඤං කාතබ්බං නජ්ථී"ති මනමෙව පසාදෙසි.
4. ත්‍වං අපජ්ඣියං පජ්ජියෙස.
5. සජ්‍යා තෙ උභො'පි සරණෙසු සීලෙසු ච පතිට්ඨාපෙජ්‍යා එවමාහ "කදවී චො දුක්ඛෙ උප්පන්නෙ තථාගතො අනුස්සරිතබ්බො"ති.
6. අථස්සා භාතා හරියං පක්කොසිජ්‍යා ආහ "හද්දෙ, ඉමිස්සා සබ්බං කාතබ්බං කරොහී"ති.
7. තුම්භෙහි ද්වීහි ඉදනි අනු ගීතානි ගායිතබ්බානි.
8. සප්පුරිසෙහි දනං දතබ්බං සීලං රක්ඛිතබ්බං.
9. බෙත්තෙ කම්මං කතාවිනමෙතෙසං චෙතනං දතබ්බං භවිස්සති.
10. ධම්මං සොතාරෙහි තුම්භෙහි යං යං සුතං තං සම්මා මනසි කාතබ්බං.
11. භොජනං භුත්තාවිනා ධාවනං න කාතබ්බං.
12. දෙසසස්සු භගවා ධම්මං අඤ්ඤාතාරො භවිස්සන්ති.

13. වරං වා යදි වා තිට්ඨං නිසින්තො උදවා සයං
 යො විතක්කං විතක්කෙති පාපකං ගෙහනිස්සිතං
 කුම්මග්ගං පටිපන්නො සො මොහනෙයොසු මුච්ඡිතො.
 අභබ්බො තාදිසො භික්ඛු ඵුට්ඨං සම්බොධිමුත්තමං
14. ගමනෙන ත පත්තබ්බො ලොකස්සන්තො කුදවන
 න ච අප්පඤ්චා ලොකන්තං දුක්ඛා අඤ්චි පමොචනං
15. භුත්තා භොගා ගතා භව්වා විනිණ්ණා ආපද සු මෙ
 උද්ධග්ගා දක්ඛිණා දින්නා අපො පංච බලී කතා
 උපට්ඨිතා සීලවන්තො සඤ්ඤාතා බ්‍රම්හචාරයො
 යද්දස්සං භොගමිච්ඡෙය්‍ය පණ්ඩිතො සරමාවසං
 සො මෙ අඤ්චා අනුප්පත්තො කතං අනනුතාපියං

(ආ) පාලියට නගන්න.

1. තොප විසින් ගුරුහු සමීපයෙහි දහම් උගත යුතු.
2. පින්වත් ස්ත්‍රීනි, ගොයම් කපන තොප විසින් ගී ගැයිමත් කට යුතු ය.
3. පින්වත් දරුවනි, සුළගින් සැලෙන අර ගසින් වැටෙන සියලු ගෙඩි
 තොප විසින් රැස් කළ යුතු.
4. පින්වත් දැරිය, මෙසේ තී හඬමින් පාසලට නො යෑ යුතු.
5. ශ්‍රීෂ්මයෙන් තැවුණු තෙපි පොකුණක් දැකත් එයට බැස නෑ යුතු යැ
 යි කවර හෙයින් නො සිතවු ද?
6. දරුවනි, ඇදුරන් උගන්වන කල්හි තොප විසින් මෙසේ උස් හඬින්
 කථා නො කළ යුතු.
7. තොප මේ කෙත රකිමින් අර පැලෙහි අද විසියෑ යුතු.
8. ගෙයි දෙර සිටින අර යාවකයාට කන්නට කිසිවක් දියෑ යුතු.
9. ගෙට ආ අමුත්තනට තොප විසින් සත්කාර කට යුතු.
10. සාරය අසාර වශයෙනුත් අසාරය සාර වශයෙනුත් නො ගත යුතු.
11. පින්වත් උපාසකවරුනි, පිය යුතු රක්තා මවක මෙන් තොප විසින්
 මහත් උත්සාහයෙන් සිල් රැක්ක යුතු.
12. මෙහි වසන තොප විසින් මගේ වචනය කළ යුතු.
13. සොරුන් විසින් බඩු බෙදනු ලබන කල්හි රාජ පුරුෂයෝ එහි ආහ.
14. අසුන් විසින් වේගයෙන් අදිනු ලබන රියෙන් රියැදුරා වැටුණේ ය.
15. තෙරුවන් බජන්තවුන් විසින් පවින් වෙන් වියෑ යුතු.

154. ශබ්ද කිහිපයක් එක් කොට එක් ශබ්දයක් වන සේ ගැළැපීම සමාස නම්. මෙසේ ගැළැපීමේදී සන්ධි විය හැකි තැන සන්ධිය කළ යුතු. සමාස වීමේදී ශබ්දයන් ගේ විභක්ති ප්‍රත්‍යයයන් හැර දමා ඒවායේ ප්‍රකෘති රූප පමණක් ගෙන එක් කළ යුතු යි. එයින් පසු අග ශබ්දයට පමණක් විභක්ති ප්‍රත්‍යයයන් එක් කොට (අග ශබ්දය විභක්ති අනුව වර නගා) තැනට සුදුසු පරිදි පද සකස් කැර ගත යුතු.

	සමාස වන්නට පෙර	සමාන වූ පසු
1.	නීලං උප්පලං දීසො මග්ගො ගාමං ගතො හඤ්ඤ කතං බුද්ධොන දෙසිතො	නීල+උප්පල=නිලුප්පල(නිල්මානෙල්) දීසමග්ග - දිග් මග ගාමගත - ගමට ගිය හඤ්ඤ - අතින් කරන ලද බුද්ධදෙසිත-බුදුරදුන් විසින් දෙසනලද
2.	මාතුයා සමො චීවරාය වඤ්ඤ රුක්ඛමිභා පනිතො සෙට්ඨිනො පුත්තො කුපෙ මණ්ඩුකො	මාතුසම - මවුට සම චීවරවඤ්ඤ - සිවුරු පිණිස රෙදි රුක්ඛමිභා - ගසෙන් වැටුණු සෙට්ඨිපුත්ත - සිටුහු ගේ පුත් කුපමණ්ඩුක - ලිදේ මැඬියා
3.	චන්ද්‍ර ච සුරියො ච	චන්ද්‍රසුරිය - සඳුන් හිරුන්
4.	තයො ලොකා	තිලොක - තුන් ලෝ
5.	කතංපාපං යෙන සො	කිතපාප - කළේ පව් යමකු විසින් ද හේ, පව් කළ
6.	රථස්ස පච්ඡා	අනුරථං - රිය පස්සෙන්

දැන් උඩ දක්වුණු සමාස පද කවර කොටසකට අයත් දැ යි දක්වනු ලැබේ.

155. අංක 1. නීලං උප්පලං (නිල් වූ මානෙල්) යන තැන නීලං යනු උප්පලං යන්නට විශේෂණ යි. මේ දෙ පද එක් වැ නීල උප්පල යි සිට, සන්ධි වී නිලුප්පල යි ශබ්දය සැදේ. මෙහි අග අවයවය වූ උප්පල යන්න නපුංසක ලිංගික ශබ්දයෙකි. එය අනුව නපුංසකලිංගික ශබ්දයක් වැ “නිලුප්පලං, නිලුප්පලානි” යන ආදී වශයෙන් වර නැගේ. මේ ක්‍රමයට

විශේෂණ විශේෂය පද එක් වැ ගබ්ද ගැළැපීම කම්මධාරයසමාස නමින් පාලියෙන් ද වෙසෙසුන් සමස් නමින් සිංහලයෙන් ද බැවහර වේ.

අංක 2. ගාමිං ගතො යන තැන ගාමිං යනු දුතියා විහත්ති (කම් විබත්) වේ. එය පසු පදය හා ගැළැපීමේදී විබත් ලොප් වැ ගාම යැ යි ප්‍රකෘතිය ම සිටී. මේ ගැළැපීම පාලියෙහි තප්පුර්ස සමාස නමින් ද සිංහලයෙහි විබත්සමස් නමින් ද බැවහර වේ. හසේන කතං යන්නෙහි හසේන යනු තතියා විහත්තාන්ත යි. එහි බිවත ලොප් වැ හසු යැ යි සිටී. චීවරාය වසුං යන තැන චීවරාය යන්නෙහි චතුර්චී විහත්තිය ද රුක්ඛම්භා පතීතො යන තැන රුක්ඛම්භා යන්නෙහි පංචමී විහත්තිය ද, කුපෙ මණ්ඩුකො යන තැන කුපෙ යන්නෙහි සත්තමී විහත්තිය ද ලොප් වැ ප්‍රකෘතිය පමණක් සිට පසු පදයේ ප්‍රකෘතිය හා එක් වූ බව සැලකිය යුතු. මෙසේ මේ සමාසයේදී දුතියාවේ පටන් සත්තමිය දක්වා ඇති ස විබත් ම ලොප් වේ. කිසි විටෙක මේ සමාසයෙහි විහත්ති ප්‍රත්‍යය ද ලොප් නොවී සිටී. දෙවානං ඉන්ද්‍රො = දෙවානමින්ද්‍රො (දෙවිඳු) අන්තෙවාසි (අනවැසි) යනු එයට නිදසුනි.

අංක 3. චන්ද්‍ර ච සුරියො ච (සඳු ද හිරු ද) යන තන්හි ච යන නිපාතයෙන් සම්බන්ධ වූ නාමපද දෙකක් එක ගබ්දයක් මෙන් ගැළැපී වන්දසුරිය යැ යි සැදේ. ච යන නිපාතයෙන් සම්බන්ධ වූ පද එකට ගැළැපීමක් වූ බැවින් මෙයට වාසුසමාස යැ යි පාලියෙන් ද, දඅරුත් සමස් යැ යි සිංහලයෙන් ද බැවහැ වේ. චන්ද්‍ර සමාස යනු ද මෙය ම ය. මෙසේ ගැළැපී හැදුණු සමහර ගබ්ද බහුවචනයෙහි ද සමහරෙක් ඒකචචනයෙහි ද වර නැගෙත්. චන්ද්‍ර ච සුරියො ච යනු සමාස වැ වරනැගෙන විට චන්ද්‍රසුරියා, චන්ද්‍රසුරියෙ, චන්ද්‍රසුරියෙහි, චන්ද්‍රසුරියානං යන ආදී වශයෙන් යෙදේ. ගීතං ච වාදිතං ච (ගැයුම් ද වැයුම් ද) ගීත වාදිත යි සමාස වැ ගීතවාදිතං, ගීතවාදිතෙන, ගීතවාදිතස්ස යන ආදීන් එකචචනයෙහි ම වර නැගේ.

අංක 4 සංඛ්‍යාවාවක (ගණන් අගවන) ගබ්ද මූලට යෙදී එක් ගබ්දයක් වැ ගැළැපීම දිගුසමාස නම්. මේ සමාසයෙහි සමහර ගබ්ද සමාස වූ පසු නපුංසකලිංගික ඒකචචන බවට පැමිණේ. තයො ලොකා (තුන් ලෝ) යන්න සමාස වූ පසු තිලොක කියා සිටී. වාක්‍යයෙහි යෙදෙන විට නපුංසකලිංගික ව එක චචනයෙන් ම යෙදෙයි. තිලොකං, තිලොකෙන, තිලොකස්ස යන ආදී වශයෙනි. සමහර තැනෙක පර පදයේ ලිංගයෙන් ම

සිට බහුවචනාත්ත වේ. තයො භවා (භව කුත) යනු තිභව යි සිද්ධ වැ තිභවා, තිභවෙ, තිභවෙහි, තිභවානං, තිභවෙසු යි වර නැගේ.

අංක 5. සමාස වන පදවලින් හැඟෙන අර්ථය තිබියදී එයින් වෙසෙසෙන අනෙකක්හු ම හැඟුවේ නම් එයට බහුබිභිසමාස යැයි පාලියෙන් ද අන් අරුත් සමස් (අන්‍යාථී සමාස) යැ යි සිංහලයෙන් ද බැවහර වේ. කතපාප යැ යි කී විට එක් වරට ම හැඟෙන්නේ “කළ පව්” බව යි. එහෙත් අනෙකකු අපේක්ෂා කොට, කතපාපො පුරිසො (කළ පව් ඇති පුරුෂයා), කතපාපෙන පුරිසෙන (කළ පව් ඇති පුරුෂයා විසින්) යන ආදීන් කළ පව් ඇත්තෙක් ම හැඟුවෙයි. පංචවක්ඛු යන්නෙන් ඇස් ප සක් නො වැ ඇස් පසක් ඇත්තෙක් ම ඇඟුවෙයි. සමාස වන්නට පෙර කතං පාපං යෙන සො කතපාපො (කරන ලද්දේ පව් යමකු විසින් ද හෙ තෙමේ කතපාප නම්) යන ආදීන් ය ශබ්දය යොදා වාක්‍යය සකස් කරනු ලැබේ. මෙසේ ම :

ආරුල්භො වානරො යං සො (රුක්ඛො) ආරුල්භවානරො (වඳුරා නැගුණේ යමකට ද එය ඒ (ගස) ආරුල්භවානර (වඳුරා නැගුණු) නම්.

පතිතො වානරො යස්මා සො (රුක්ඛො), (වැටුණේ වඳුරා යමෙකින් ද ඒ ගස), පතිතවානර (වඳුරා වැටුණු) නම්.

දීසා බාහු යස්ස සො දීසබාහු (දික් අත් ඇති මිනිසා).

ඵල්ලානි කුසුමානි යස්සං ලතායං සා ඵල්ලකුසුමා (පිපුණු මල් ඇති වැල) යන ආදිය ද බලා මෙය යෙදෙන සැටි සිතට ගත යුතු.

අංක 6. මූලට අව්‍යය පද (උපසථී හෝ නිපාත) යෙදී සමහර සමාස පද සෑදේ. ඒ අව්‍යය පදයන්ගේ අර්ථය ප්‍රධාන කොටැති පද එකට ගැළැපීම අව්‍යයිභාව සමාස නම් වේ. මෙසේ සමාස වූ ශබ්දයේ අග අකාරය වී නම් එයට අං වේ. අගට ආකාරාත්ත ශබ්දයක් සිටියොත් එහි ආකාරය හුස්ව වී අං වේ. ඉකාරාත්තාදිය නො වෙනස් වැ සිටී.

සමාස වන්නට පෙර
 රථස්ස පච්ඡා (- අනු)
 ගාමස්ස අන්තො
 කුපස්ස සමීපෙ (- උප)
 දිනෙ දිනෙ (- පති)
 බලං යථා
 සත්ති යථා
 ගංගාය පාරං

සමාස වූ පසු
 අනුරථං - රියට පස්සෙන්
 අන්තොගාමං - ගම ඇතුළත
 උපකුපං - ළිඳ ළඟ
 පතිදිනං - දින පතා
 යථාබලං - ශක්ති පරිදි
 යථාසත්ති-ශක්තිය, නොඉක්ම, ශක්තිපරිදි
 පාරගංගං - ගඟින් එ ගොඩ

ගැටපද විවරුව

මාතෘපිතරො - මාපියෝ
 උපගච්ඡං - ගංගා නදිය අද්දරැ
 වත්තතෙ - පවතී, ඇත
 පරොපකාර, පු. අනුනට උපකාරය
 දසාහං, දස අහං - දස දිනක්
 සුවණ්ණමාලිථුප - රුවන්මැලි සෑය
 ධුමයාන - දුම්බරය
 පච්චාගච්ඡති (පති-ආ-ගම්) - ආපසු එයි
 වායති, (වා) හමයි
 ආරෝග්‍ය, න. සනීපය
 මහාකණ්ණ - මහා කන් ඇති
 ඡන්තු - සත්ඤ්ඤා
 ඔට්ඨ, පු. ඔටුවා
 උන්නත - උස්
 කඤ්ඤ, පු. බෙල්ල
 පකති, ඉ. ස්වභාවය
 පහට්ඨ - සතුටු
 ජානො - වූයේ ය
 වාපි, ඉ. වැව
 පොක්ඛිරණි, ඉ. පොකුණ
 උතු, ඉ. සෘතුව
 යොබ්බන, න. තරුණ බව
 සම්භව, පු. උත්පත්තිය
 කිංසුක, පු. කැල
 නිග්ගඤ්ඤ - සුවඳ නැති

ඇබැසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න.

1. මම මාතෘපිතරො නගරං ගතා.
2. උපගඬිගං බාරාණසී වත්තතෙ.
3. සබ්බෙනි යථාසත්ති පරොපකාරො කත්තබ්බො.
4. සො පුරිසො අනුරාධපුරෙ දසාහං වසිත්වා සිරිමහාබොධිං සුවණ්ණමාලිච්චං ච පූජෙත්වා ධූමයානෙන කොළමිබනගරං පච්චාගචිඡි.
5. යත්‍ර සුද්ධවාතො වායති, තත්‍ර ජනානමාරොග්‍යං වත්තතෙ.
6. රාමො පිතුච්චනෙන රජ්ජං පහාය චනමගචිඡි.
7. ගජො මහාකණ්ණො ජන්තු.
8. ඔට්ඨා පකතියා උන්නතකඤ්ඤා ජන්තවො.
9. පිතා පච්චාගතං පුත්තං දිස්වා පහට්ඨමනො ජාතො.
10. ගිමිහෙ උතුමිහි වාපිපොක්ඛරණියො සුක්ඛජලා භවන්ති.
11. සබ්බානි අත්තනො කිච්චානි යථාසත්ති කාතබ්බානි.
12. යො රූපයොබ්බනසම්පන්නා'පි විසාලකුලසම්භවා'පි සචෙ විජ්ජාභීතා භවෙය්‍යුං නිග්ග්‍යා කිංසුකා විය තෙ න සොහන්ති.

(ආ) පාලියට නගන්න.

1. ලක්දිවැ අනුරාධපුරයෙහි ඒළාල නම් මහබලැති දෙමළ රජෙක් විය.
2. එ කල්හි ම සිංහලද්වීපයේ දකුණු දිශායෙහි රුහුණු රටැ දුට්ඨගාමිනී නම් සිංහල රජෙක් ද විය.
3. "දෙමළ සසුන වනසති එ බැවින් දෙමළ බලය නසා සස්න බබුළුවන්නට ගගින් එගොඩ යමි" යි එ රජ සිතී ය.
4. එ රං තමා ගේ සේනාව හා රුහුණු රටින් නික්මැ අනුරාධපුරයට පැමිණියේ ය.
5. ඒළාල රජුගේ ද ගාමිනී රජුගේ ද බිහිසුණු යුද්ධයෙක් විය.
6. ගාමිනී රජ දෙමළන් ගේ රජුහු මරා රාජ්‍යය අත් පත් කොට ගෙන සිංහල වංශය ද බුද්ධශාසනය ද බැබැලැවී ය.

(මෙහි යටින් ඉරක් යොදා ඇති තැන් සමාස කොට යෙදිය යුතු).

(ඉ) මේවා සමාස කොට යොදා වාක්‍ය තනනු :

හත්තං සමුහො, රුක්ඛස්ස මූලං, අග්ගිනා දඩ්ඪං, නානාවිධානි ඵලානි, බුද්ධෙන දෙසිතො, අද්ධමාසෙ අද්ධමාසෙ, කතානි පුඤ්ඤානි යෙන.

කාලාතිපත්ති විභක්තිය

156. කළ හැකි ව තුබුණ ක්‍රියාවක් කිසියම් අවහිරයක් බාදුවක් නිසා නො කෙළේ වී නම් එය ඇඟවීමෙහි පාලියෙහි කාලාතිපත්ති විභක්තිය යෙදේ. "හෙතෙම උපකරණ ලැබී නම් බත පිසිය" (බත පිසන්නට තුබුණි). එහෙත් ඒවා නොලත් බැවින් බත නො පිසුයේ ය. මේ අවහිරයත්, බාදුවක් නිසා ක්‍රියාව නොකිරීම යි. "උපකරණ ලැබීනම් බත පිසන්නට තුබුණි" යන මෙහි "ලැබී නම්" යන්න ද "පිසන්නට තුබුණි" යන්න ද පාලියේදී කාලාතිපත්ති විභක්තික ක්‍රියායෙන් දැක්වෙයි.

157. දූන් කාලාතිපත්ති විභක්තියෙහි විභක්තිපච්චයයෝ (විභක්තිප්‍රත්‍යයයෝ) මෙහි දැක්වෙත්.

	පරස්සපද		අත්තනොපද	
	එක	බහු	එක	බහු
ප. පු.	ස්සා	ස්සංසු	ස්සථ	ස්සංසු
ම. පු.	ස්සෙ	ස්සථ	ස්සසෙ	ස්සච්චෙ
උ. පු.	ස්සං	ස්සම්භා	ස්සෙ	ස්සාම්භසෙ

පච්ච (ධාතුව)

(කත්තුකාරකයෙහි)

ප. පු.	අපච්චස්සා	අපච්චස්සංසු	අපච්චස්සථ	අපච්චස්සංසු
ම. පු.	අපච්චස්සෙ	අපච්චස්සථ	අපච්චස්සසෙ	අපච්චස්සච්චෙ
උ. පු.	අපච්චස්සං	අපච්චස්සම්භා	අපච්චස්සෙ	අපච්චස්සාම්භසෙ

158. කම්කාරකයෙහි "අපච්චස්ස, අපච්චස්සංසු" යන ආදීන් වරනැගේ.

159. මෙහි ධාතුවට මුලින් අකාරයක් එක්වේ. අපච්චස්සා යන්නෙහි මෙහි. සමහර තැනෙක ඒ අකාරය නැතිව ද යෙදේ. "පච්චස්සා, පච්චස්සංසු" ආදී වශයෙනි.

සො වෙ යානං අලහිස්සා අගච්ඡස්සා,
 හේ ඉදින් යානය ලැබුයේ නම් ගියේ ය.
 (යන්නට තුබුණේ ය).

සවාහං න ගමිස්සං මහාජානිකො අභවිස්සං,
 ඉදින් මම් නො ගියෙම් නම් මහත් පිරිහීම ඇත්තෙම්
 වන්නෙමි (වන්නට තුබුණි).

සන්ධි

160. ස්වරයක් පර කල්හි ය් වී මි ද් න් ත් ඊ ළ් හ් යන අකුරු ස්වරයකට මුලින් ආගම වේ (අමුතුවෙන් එක් වේ).

න + ඉමස්ස = නයිමස්ස	ති + අංගිකං = තිවංගිකං
අත්ත + අස්ස = අත්තදස්ස	ඉතො ආයති = ඉතො නායති
සබ්බි + එව = සබ්බිරෙව	ඡ + අහිඤ්ඤ = ඡලහිඤ්ඤ
සමණ + අවල = සමණමවල	අජ්ජ + අග්ගෙ = අජ්ජතග්ගෙ
සුඋජ්ඡ ව = සුභුජ්ඡ ව	

(ආ) නිග්ගහිතයන් යකාරයන් (ංය) දෙකට “ඤ්ඤ” ආදේශ වේ. (ඒ දෙක ඉවත් කොට ඒ වෙනුවට පැමිණේ).
 සංයොග = සඤ්ඤෙග.

(ඉ) ස්වරයකට පර වූ සමහර තැනෙක ව්‍යංජනයට ද්විකව (දෙකක් බව) වේ. ඒ ව්‍යංජන දෙක ම ධනිත (මහප්‍රාණ) වී නම් එයින් මූල එක සිථිල (අල්පප්‍රාණ) වේ.
 විර + යිති = විරය්යිති = විරවයිති.

(ඊ) කිඤ්චාපි යන්න ක්‍රියාවට මුලින් සිට අසංභාව්‍යතීයක් දෙයි. කිංවාපි සො පාපකං කම්මං කරොති (මහු ලාමක කම්මයක් කළත්, කරන්නෝ නුමුත්).

කරභූයෝගයෙහි ඊ-ප්‍රත්‍යයය

161. කලින් නොකළ නොවූ දූයක් කිරීම වීම ඇගවීමට කරභූ යන ධාතුනට මුලින් (නාමයේ අගට) ඊ-ප්‍රත්‍යයය එක් වේ.

මලින + ඊ + කරොති = මලිනීකරොති - කිලිටි කරයි.
 මලින + ඊ + භවති = මලිනීභවති - කිලිටි වෙයි.

ගැටපද විවරුව

මාදිස - මා බඳු
 කාක, පු. කවුඩා
 ඉත්තර - ලාමක, එසේ මෙසේ වූ, සුලුපටු
 ඉස්ස, පු. වලසා
 කප්පට්ඨිනික - කපක් පවත්නා
 යාවමහන්ත - ඉතා මහත්
 භාරියං - බරපතල
 පච්චය, පු. උපකාරය
 ධම්මරාජ - ධර්මිෂ්ඨ රජ
 හොග, පු. වස්තුව, දේපොල
 අරහත්ත, න. රහත් බව
 චක්කවාල, පු. සක්වල
 තථාගත - බුදුරජ
 මහාජානික, පු. මහත් භානිය ඇති
 ස්වෙ, නි. හෙට
 එඤ්ඤ, පු. කොලොම් රුක
 වෙර, න. වෛරය
 ධාන, න. කාරණය, තැන
 ධම්මික - දහම්
 ධම්මචක්ඛු, න. දහම් ඇස
 අනාගාමිඵල, න. අනාගාමී ඵලය
 මාතුගාම, පු. ස්ත්‍රී
 අංගුලි, ඉ. ඇඟිල්ල
 හියොයා, නි. ඊයේ
 ලොහිත, න. ලේ
 ආතුර - ගිලන්
 අනාතුර - නොගිලන්
 පග්ගරණ, න. වැගිරීම
 ධන, මූල, න. මුදල
 අනගාරික - අනගාරික, ගිහිගෙන් වෙන් වූ
 අප්පාපි - අදන්
 මොහොට්ටිචත්ත ගාමජ - මොහොට්ටිචත්ත නම් ගමැ උපන්
 ධම්මාරාම, පු. දම්රම්
 පරියෙසන, න. සෙවීම
 අනුස්සුක - උත්සාහ නැති
 සිප්ප, න. ශිල්ප

දුට්ඨගාමිනී - දුටුගැමුණු, (ධෘජ්ට) අහිත ගැමුණු
 ආබාධ, පු. ලෙඩ
 විතමල - පහ වූ කෙලෙස් මල ඇති (කෙලෙස් මල නැති)
 අගාර, න. ගිහිගෙය
 රජ්ජ, න. රාජ්‍යය, රජකම
 ධම්මවිනය, පු. ශාසනය
 යාන, න. යානය, රථය
 සම්මුඛිභාව, පු. හමු වීම
 උළුක, පු. මහමුහුණා
 එවරුප - මෙඛඳු
 ආයතිභව, පු. අනාගත භවය
 විරජ - කෙලෙස් දුලි නැති
 හික්කා, ඉ. සිගමන
 පරිනායකරතන, න. පුත්රුවන
 පවෙදිත - දන්වන ලද, දෙසන ලද
 අසුංගත - අවරට ගිය
 අයුත්ත, න. නොසුදුසු දෑ
 කිලෙසාතුර - කෙලෙසුන් ගෙන් ගිලන් වූ
 බාලය, න. ළපැටි වයස
 ඡන්ත, පටිච්ඡන්ත, ආචුත - වැසුණු
 ජාති, ඉ. ජාතිය
 කාමගුණ, පු. කාම කොටස
 හික්කච්චගාමජ - හික්කච්ච ගමැ උපන්
 සඤ්ඤා, න. ශාස්ත්‍රය
 උස්සුක - උත්සුක, උත්සාහවත්
 පරිබ්බය, පු. විසඳම
 මෙත්තෙය්‍ය, පු. මෙමත්‍රෙය්‍ය බුදුරජ
 සීහල - සිංහල
 අජ්ජ, නි. අද
 ඵෙර, පු. තෙර
 අප්පොස්සුක්ක - මන්ද උත්සාහ ඇති
 ආහරති (ආ + හරි) - ගෙන හැර පායි
 බෙපෙති (බී) - ක්‍ෂයයට පමුණුවයි, විනාශ කරයි, නොකරැණේ
 විසඳම් කරයි
 උස්සහති (උ + සහ) - උත්සාහ කරයි
 නිපතති (නි + පත) - වැදගෙනයි, වැටෙයි
 සක්ඛිස්සති - හැකි වන්නේය

ආදේති, ආදදති (ආ-ද) - ගනී
 ආදය - ගෙන
 දේති, දදති - දෙයි
 අන්තරධායති (අන්තර + ධා) - අතුරුදහන් වෙයි
 ධම්මපාල, පු. ධම්මපාල
 පරාධීන - අනුනට යටත්
 සිරිසුමංගල, පු. සිරිසුමඟුල්
 විරස්සං - බොහෝ කලෙකින්
 පබ්බාපේති - පැවිදි කරයි
 සංවත්තති (සං + වත්) - යමක් පිණිස පවතී, හේතු වෙයි
 පයොපේති (ප + යුජ් + ඵ) - යොදයි
 කිණාති (කී) - මිලයට ගනී
 පබොධෙති (ප + බුධි) - පුබුදුවයි
 සක්කොති (සක්) - හැකි වෙයි
 වොරොපේති (වි + අව + රුජ්) - තොර කරයි
 සමාගච්ඡති (සං + ආ + ගම්) - හමු වෙයි
 පඤ්චති (ප + ඵච්) - පැතිරෙයි

ඇබැසිය

(අ) කිණාති (කී) - මිල දී ගනී, දෙසෙති (දිස්) - දෙසයි. මේවා වත්තමානා, පංචමී, සත්තමී, අජ්ජතනී, හියත්තනී, හවිස්සන්තී, කාලාතිපත්තී යන සත් විබත්ති වර්ණගන්ත.

(ආ) සිංහලයට නගන්න

1. සචෙ තුම්භෙ මාදිසස්ස බුද්ධස්ස සම්මුඛිභාවං නාගමිස්ස, ඉස්සඵඤ්ඤානං විය කකොඵකානං විය ච කප්පට්ඨිතිකං වො වෙරං අභවිස්ස.
2. "සවායං පුරිසො ඉත්තරස්ත්තො අභවිස්ස නාමිභාකං ආචරියො ඵචරුපං උපමං ආහරිස්සති යාවම්භා වතායං පුරිසො හවිස්සති"ති සබ්බෙව බුද්ධස්ස පාදෙසු නිපතිඤ්ඤා සිරසා වඤ්ඤා.
3. ඉදං කිර ධානං දිස්වා තථාගතො දෙවදත්තං පබ්බාපේසි : සචෙ හි සො න පබ්බාපේසි ගිහී භුඤ්ඤා කම්මං ච භාරියං අකරිස්ස, ආයතිභවස්ස පච්චයං කාතුං න සක්ඛිස්ස පබ්බාපේසි පන කිංවාපි කම්මං භාරියං කරිස්සති ආයතිභවස්ස පච්චයං කාතුං සක්ඛිස්සති ති.

4. රූපං ච හිදං භික්ඛවෙ අත්තා අභවිස්ස නයිදං රූපං ආබාධාය සංචන්තෙය්‍ය.
5. සවාය භික්ඛවෙ රාජා පිතරං ධම්මිකං ධම්මරාජානං ජීවිතා න වොරොපෙස්සථ, ඉමස්මිං යෙව ආසනෙ වීරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛු උප්පජ්ජස්සථ.
6. පස්සානඤ්ඤ ඉමං මහාධනසෙට්ඨිපුත්තං ඉමස්මිං යෙව නගරෙ ද්වෙඅසීතිකොට්ඨනං බෙපෙඤා හරියං ආදය භික්ඛාය චරන්තං. සචෙ හි අයං පඨමචයෙ භොගෙ අබෙපෙඤා කම්මන්තෙ පයොජයිස්සා, ඉමස්මිං නගරෙ අග්ගසෙට්ඨි අභවිස්සා, සචෙ පන නික්ඛම්ඤා පබ්බජ්ජා අරහත්තං පාපුනිස්සා හරියාපිස්ස අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨහිස්සා.
7. සචෙ සඤා අගාරං අජ්ඣාචස්සිස්ස, චක්ඛවත්තිරාජා අභවිස්ස, රාහුලසාමණෙරො පරිනායකරතනං, ථෙරී ඉඤ්චරතනං, සකලචක්ඛවාළුරජ්ජං ඵතෙසඤ්ඤෙව.
8. සචෙ ආනඤ්ඤ නාලහිස්ස මාකුගාමො තථාගතජ්ජවෙදිතෙ ධම්ම විනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජං, වීරට්ඨිතිකං ආනඤ්ඤ ඛුම්භචරියං අභවිස්ස.
9. අයමඛිගුලිමාලස්ස මාතා අංගුලිමාලං ආනෙස්සාමීති ගච්ඡති, සචෙ සමාගම්ස්සති, අංගුලිමාලො අංගුලිසහස්සං පුරෙස්සාමීති මාතරං මාරෙස්සති.
10. සචෙ'හං න ගම්ස්සාමි මහාජාති අභවිස්ස.
11. සො චෙ භියොගා යානං අලහිස්සා අගච්ඡස්සා, සො චෙ අජ්ජ අනඤ්ඤෙ පුරියෙ යානං අලහිස්සා අගච්ඡස්සා, සො චෙ ස්වෙ යානං අලහිස්සා අගච්ඡස්සා.
12. අථ තෙ සඤා ආමන්තෙඤා "කස්මා මහාරාජානො ඵචරූපං කරොථ? මයි අසන්තෙ අජ්ජ ලොහිතනදී පචත්තිස්ස, අයුත්තං වො කතං, කුම්භෙ පංචහි වෙරෙහි සචෙරා විහරථ අහං අචෙරො විහරාමි, කුම්භෙ කිලෙසාකුරා හුඤ්ඤා විහරථ, අහං අනාකුරො, කුම්භෙ කාමගුණෙ පරියෙසනුස්සුකා හුඤ්ඤා විහරථ, අහං අනුස්සුකො විහරාමි"ති චඤා ඉමං ගාථං අභාසී.

(ඉ) පාලියට නඟන්න.

1. මම් ඊයේ එහි නොගියෙම් නම් මහ ලේවැගිරීමක් වන්නට තුබුණි.
2. ගමනට වියදම ලැබීම් නම් හෙට මා එනු ඇත.
3. ළපැටි වියේදී මම් ශිල්ප ඉගැන්මට උත්සාහ කෙළෙම් වීම් නම්, අද මෙබඳු පිරිහීමක් නො වන්නේ ය.
4. ඉදින් ඔබ මට මුදල් දුන්නාහු නම් මේ ගෙය මිලයට ගන්නට තුබුණි.
5. තෙපි පින් කරන්නහු නම් මතු මෙමතෙය බුදුරජුන් දක්නහු ය.
6. ශාස්තෘන් වහන්සේ පහළ නොවූසේක් නම් මෙලොව අඳුරෙන් වැසුණු එකක් වන්නට තුබුණි.
7. එද දුටුගැමුණු රජ පහළ නො වී නම් සිංහල නම් වූ මනුෂ්‍යජාතියක් අද ඇති නොවන්නට තුබුණි.
8. අනගාරික ධර්මපාල තුමා සිංහලයන් නොපිබිදුවී නම් තව ම (අදත්) අපි අනුනට යටත් අය වනු ඇත.
9. මොහොට්ටිවත්තේ (උපන්) ගුණානන්ද තෙර පහළ නොවී නම් බොහෝ කලෙකින් ම බුදුසස්ත මෙ දිවයිනෙන් අතුරුදන් වන්නට තුබුණි.
10. හික්කඩුවේ (උපන්) සිරිසුමඟුල්තෙරණුවොත් (රත්මලානේ) දම්රම්තෙරණුවොත් මන්දෝත්සාහ වූහු නම් මේසා මහත් ශාස්ත්‍රාලෝකයෙක් මෙ දිවයිනෙහි නො පැතිරෙන්නේ ය.

162. අනුන් ලවා කරවනු ලබන ක්‍රියාව ප්‍රයෝජ්‍යක්‍රියා නම්. ධාතු වට එ, අය, ආපෙ, ආපය යන සතර ප්‍රත්‍යයයන් සුදුසු පරිදි එක් කිරීමෙන් ප්‍රයෝජ්‍යක්‍රියාභිගය සෑදෙයි. එයට පසුව “ති අන්ති” ආදි ආබ්‍යාන විභත්තිපච්චයයන් එක් කළ යුතු ය.

පච් ආදි හලන්ත ධාතුනට එ අය ආදි සතරෙන් කොයි එකක් වුව ද එක් වෙයි.

ආ-කාරාන්ත ධාතුනට ආපෙ, ආපය යන දෙකෙන් එකක් එක් කළ යුතු.

උ-වණාන්ත ධාතුනට එ, අය දෙකෙන් එකක් එක් කළ යුතු.

ඉ-වණාන්ත ධාතුනට එ ආදි සතරින් කවර එකක් හෝ එක් වෙයි.

චුරාදි ගණයේ ධාතුනට ආපෙ, ආපය යන ප්‍රත්‍යයයෝ එක් වෙති.

මේවා එක් වූ කල, ධාතුවේ මූල ස්වරය අයන්තෙක් වී නම් එය ආ වේ. ඉයන්තෙක් වී නම් ඒකාර වී පසුව ආය් බවට පැමිණේ.

ධාතුස්වරය උයන්ත වී නම් එය ඔ කාර වේ. පසුව එය ආච් බවට පැමිණේ.

නිදසුන් :

ධාතුව	ප්‍රයෝජ්‍ය රූපය	තේරුම
පච්	පාවෙති, පාවයති, පාවාපෙති, පාවාපයති	පිසවයි
ලිඛි	ලෙඛෙති, ලෙඛයති, ලෙඛාපෙති, ලෙඛාපයති	ලියවයි
ද	දපෙති, දපයති	දෙවයි
සි	සායෙති, සායයති, සායාපෙති, සායාපයති	හොවයි
සු	සාවෙති, සාවයති	අස්වයි
භූ	භාවෙති, භාවයති	වඩයි
චුර්	චොරාපෙති, චොරාපයති	සොරකම් කරවයි

163. ලවා යන අඵයෙහි බොහෝ සෙයින් තනියා විහත්තිය යෙදේ.

උදහරණ :

සො සුදෙන ඔදනං පාවෙති.
(හේ අරක්කැමියා ලවා බත පිසවයි)

සො දසෙන කටං කාරෙති.
(හේ දසයා ලවා කළාලය කරවයි.)

164. යැවීම, ඉගැන්වීම ආදී අඵ ඇති ක්‍රියා සහිත වාක්‍යයෙහි ලවා යන අඵයෙහි දුතියා විහත්තිය යෙදේ.

සො ජනෙ සග්ගං ගමෙති. (හේ ජනයන් ස්වර්ගයට යවයි. ජනයන් ලවා ස්වර්ගයට යෑම කරවයි.)

සො සිස්සෙ ධම්මං අජ්ඣාපෙති. (හේ සිසුනට දහම් උගන්වයි. සිසුන් ලවා දහම් ඉගැන්ම කරවයි.)

සො පුත්තං අන්තං භොජාපෙති. (හේ පුතුට කෑම කවයි. පුතු ලවා අහර වැළැඳීම කරවයි.)

කම්චාවක රූප

165. ප්‍රයෝජ්‍ය ක්‍රියාවේ කම්චාවක රූප සෑදීමට එහි අංගයට ඊය යන්න හා තෙ අන්තෙ ආදිය එක්කරන්න.

උදහරණ :

පාවෙ + ඊය + තෙ (පූච්ඡවර ලෝපයෙන් සන්ධි වී) පාවීයතෙ,
පාවීයති (පිසවනු ලැබේ).

ප්‍රයෝජ්‍ය ක්‍රියා සහිත වාසගම් කම්කාරකයට පෙරැළීමේදී ලවා යන අඵය ලැබූ පදය තනියා විහත්තියෙන් සිටී.

උදහරණ :

තෙන සුදෙන ඔදනො පාවීයතෙ, පාවීයති.
(ඔහු විසින් අරක්කැමියා ලවා බත පිසවනු ලැබේ.)

තෙන දසෙන කටො කාරීයතෙ, කාරීයති.
(ඔහු විසින් දසයා ලවා කළාලය කරවනු ලැබේ.)

අකම්ක සකම්ක

166. අකම්ක ධාතුනට ප්‍රයෝජ්‍ය රූපය දීමෙන් සකම්ක ක්‍රියා සෑදේ. මරති (මැරෙයි). මෙයට ප්‍රයෝජ්‍ය රූපය දුන් විට මාරෙති (මරයි) කියා සිද්ධ වේ.

ප්‍රයෝජ්‍ය ක්‍රියාවන්ගේ කෘදන්ත රූප

167. ප්‍රයෝජ්‍ය ක්‍රියාංගයට කෘදන්ත ප්‍රත්‍යයයන් එක් කිරීමෙන් ඒවායේ කෘදන්ත රූප සෑදේ.

උදාහරණ :

- පාවෙ (ඉ) ත = පාවිත (පිසවන ලද)
- පාවෙ + අන්ත = පාවෙන්ත, පාවයන්ත (පිසවන)
- පාවෙ + ඊය + මාන = පාවීයමාන (පිසවනු ලබන)
- පාවෙ + ක්‍රි = පාවෙක්‍රි (පිසවා)
- පාවෙ + ඉ + ක්‍රි = පාවයික්‍රි (පිසවා)
- පාවෙ + කුං = පාවෙක්‍රුං (පිසවන්නට)
- පාවෙ (ඉ) කුං = පාවයික්‍රුං (පිසවන්නට)
- පාවෙ + කු = පාවෙක්‍රු (පිසවන්නා)
- (පාවෙනා, පාවෙනාරො යන ආදීන් වර නැගේ.)
- පාවෙ + ඉ + කු = පාවයික්‍රු (පිසවන්නා)
- පාවෙ + අන = පාවන (පිසැවීම)
- පාවෙ + තබ්බ = පාවෙනබ්බා (පිසැවිය යුතු)
- පාවෙ + ඉ + තබ්බ (පාවය + ඉ + තබ්බ)
- = පාවයිතබ්බ (පිසැවිය යුතු)
- පාවෙ + අනීය = පාවයනීය (පිසැවිය යුතු).

ගැටපද විවරුව

- පටිග්ගාභයතෙ - පිළිගන්වයි
- මාතලී - එනම් රියැදුරා
- ගුත්තිලපණ්ඩිතො - ගුත්තිල පඩි
- නායයති - පමුණුවයි
- ආණාපිත - අණවන ලද
- යාවාපෙති - ඉල්ලවයි
- බොධෙති - උගන්වයි
- ආනාපෙති - ගෙන්වයි
- ජාතභූමි - උපන්බිම
- අනුභාවෙති - විඳවයි
- අතිලුද්ධි - ඉතා ලොහොබී, ඉතා ගිණු
- චාරෙති - තණ කවයි
- පායෙති - පොවයි
- ජම්බුක - සිවලා
- හොජයති - වළඳවයි
- දළිද්ද - දිළින්ද

දූපෙති - දෙවයි
 පරිවඩ්ඪිත - හාත්පසින් වැඩුණු
 දවග්ගි - ලැව් ගින්න
 චතුප්පද - සිවුපාවා
 උබ්බෙජ්ඣ - තැති ගන්වන ලද

ඇබැසිය

(අ) සිංහලයට නගන්න

1. යාවකො පුත්තෙහි අන්තං පටිග්ගාභයතෙ.
2. සක්කො මාතලිනා ගුත්තිලපණ්ඩිතං තාවතිංසභවනමානාපයි.
3. පිතරා ආණාපිතො එය කුමාරො පතිදිනං ගොනෙ වනෙ වාරෙසි ජලං ච පායෙසි.
4. අසප්පුරිසා සයම්පි පාපානි කරොන්ති පරෙහි පි කාරයන්ති
5. සො පාතො'ව ආරාමං ගන්ත්වා පංච භික්ඛු අභොජයි.
6. පිතා පුත්තෙන දළිද්දනං ධනං දූපෙසි.
7. සො බ්‍රාමිහණෙන රාජානං ධනං යාවාපෙති.
8. පණ්ඩිතෙන භික්ඛුනා කුමාරො ධම්මං බොධියතෙ.
9. රාජා භික්ඛුං පාසාදමානාපෙඤා චන්දිඤා පුජෙඤා මහන්තං සක්කාරමකාසි.
10. ජාතභූමියා දස්සනං මං සුඛමනුභාවෙති.
11. වනෙ සීහොසභානං වඩ්ඪමානො මිත්තධම්මො අතිලුද්ධෙන ජම්බුකෙන විනාසිතො.
12. වායුනා පරිවඩ්ඪිතෙන දවග්ගිනා වනෙ සබ්බෙ චතුප්පාදදයො උබ්බෙජ්ඣා.

(ආ) දෙති, කරොති, හරති, වසති, ගායති, ඡිඤති යන ක්‍රියාවල ප්‍රයෝජ්‍ය රූප දෙන්න.

(ඉ) භාවෙති, සාවෙති, දූපෙති, නභාපෙති යන මොවුන්ගේ කමීවාචක රූප ද මොවුන්ගේ අංගයනට -ත, -තබ්බ, -ඤා, -තුං, -තු, -අන, -මාන යන ප්‍රත්‍යයයන් යෙදී සෑදෙන කාදන්ත රූප ද දෙනු. ඔවුන් යොද වාක්‍ය දෙක බැගින් සාදන්න.

(ඊ) කර ධාතුචෙන් හැදෙන ප්‍රයෝජ්‍ය ක්‍රියාව, වත්තමානා, පංචමී, සත්තමී, අප්පතනී, භවිස්සන්තී යන විභක්තිවල කතීාකාරක කමීකාරක දෙකින් වර නගන්න.

පද සෑදීම

168. නාමයට ප්‍රත්‍යයයන් එක් වූ සෑදෙනුයේ තද්ධිතන්ත නමි.

නාමය	ප්‍රත්‍යය හා ප්‍රත්‍යයාථීය	තද්ධිතන්ත පදය	තේරුම
වසිට්ඨ	ණ (පරම්පරා ගතයා)	වාසිට්ඨ	වශිෂ්ඨ පරපුරෙ වූ තැනැත්තා
කච්ච	ණාන(පරම්පරාගතයා)	කච්චාන	කච්ච පරපුරෙහි වූ තැනැත්තා
කච්ච	ණායන(පරම්පරාගතයා)	කච්චායන	කච්ච පරපුරෙහි වූ තැනැත්තා
වීනතා ¹ දක්ඛිණා	ණෙයා(පරම්පරාගතයා) ණෙයා(ලබන්නට සුදුසු)	වෙනතෙයා දක්ඛිණෙයා	වීනතාවගේ පුත් දනය ලබන්නට සුදුසු
සකාපුත්ත	ණක (පුත්‍රයා)	සකාපුත්තික	ශාකා පුත්‍රයා ගේ (බුදුරජු ගේ) පුත්
මනු ²	ණච (පරම්පරා ගතයා)	මානච	මනුගේ පරපුරෙ වූ තැනැත්තා
සමණ	ණෙර (පුත්‍රයා, ශිෂ්‍යයා)	සාමණෙර	ශ්‍රමණයාගේ පුත් (ශිෂ්‍ය)
සත	ණක (මිශ්‍ර වූ දෑ)	සාතික	ගිතෙලින් අනන්‍ය ලද්ද
සකට සීස	ණක (ඇවිදින්නා) ණක (උසුලන්නා)	සාකටික සීසික	ගැලින් ඇවිදින්නා හිසින් බර උසුලන්නා
වම්පා ¹	ණෙයාක (වසන්නා)	වම්පෙයාක	වම්පානුවර වසන්නා
බාරාණසී ¹	ණෙයාක (වසන්නා)	බාරාණසෙයාක	බරණැස වසන්නා

¹ "ණෙයා ණෙයාක" යන ප්‍රත්‍යයයේ ස්ත්‍රීලිංගික ශබ්දවලට එක්වෙත්.

² "ණච" ප්‍රත්‍යයය උකාරන්ත නාම කෙරෙත් යෙදේ.

කුසිනාරා	ණක (වසන්තා)	කොසිනාරක	කුසිනාරායෙහි වසන්තා
මගධ	ණක (වසන්තා)	මාගධක	මගධරට වසන්තා
අග්ග	ඤ (දනසුත්ත)	අග්ගඤ්ඤ	අග්‍ර යැයි දන සුත්ත
අභිධම්ම	ණක (පුහුණු කරන්නා)	ආභිධම්මික	අභිධම්මීය හදුරන්නා
වච ¹	ණක (කරන ලද)	වාචසික	වචනයෙන් කරන ලද්ද
සරීර	ණක (හටගත්)	සාරීරික	ශරීරයෙහි හටගත්
විණා	ණක(ශිල්පය කොටගත්)	වෙණික	විණා වසන්නා
මගධ	ණක (වසන්තා)	මාගධික	මගද රට වැසියා
කසාව	ණ (රඳන ලද්ද)	කාසාව	කසට පොවන ලද්ද
පුරිස	ණ (අයත්)	පොරිස	පුරුෂයාට අයත්
මගධ	ණ (අයත්, එයින් ආ)	මාගධ	මගධරටට අයත් මගධ රටින් ආ
සද්ධා	ණ (ඇති)	සද්ධ	ශ්‍රද්ධාව ඇති

ණායන, ණාන, ණක, ණා ආදී ප්‍රත්‍යයන් ගේ ණ් යන්න නොගත යුතු යි. එය සහිත ප්‍රත්‍යයයා පර කල්හි එය හා යෙදුණු නාමයේ මූල ස්වරය වෘද්ධියට පැමිණෙන බව ඇඟවීමටයි ඒ ණ් යන්න ප්‍රත්‍යය හා බැඳ දක්වා ඇත්තේ. ණක යන්නෙන් ගත යුත්තේ "ඉක" යන්න පමණි. "ණ" (ණ් අ) යන්නෙන් ගත යුත්තේ "අ" යන්න පමණි.

¹ වච, තම, රජ, තප, තෙජ, ඔජ, උර, සිර ආදී මනෝගණයට අයත් ශබ්දවලට පර ව ස්වරයකින් පටන් ගන්නා ප්‍රත්‍යයයන් වුවොත් ස්-යන්නක් එක් කරනු ලැබේ. මනණික = මනස් ඉක = මානසික

169. උඩ දක්වන ලද ණ, ණාන ආදී සියලු ම ප්‍රත්‍යයයන් යෙදුණ විට නාමයේ මූල ස්වරයට වෘද්ධි වේ. බැඳි අකුරුවලට මූලින් වූ ස්වරයට වෘද්ධි නො වේ.

වෘද්ධි නම් :

අ යන්න ආ යන්න වීම යි.

ඉ යන්න ඵ යන්න වීම යි.

උ යන්න ඔ යන්න වීම යි.

ඇබැසිය

වච්ඡායන, නාරායන, දීඝකාරායණ, කණ්ඩරායණ, වාසව, දනව, තෙලික, හඤ්චික, සිප්පික, ගන්ධක යන පද කවර නාමපදවලට කවර ප්‍රත්‍යයයන් යෙදී සැඳිණි ද? ඒවායේ අඵ කෙසේ ද? යි දක්වන්න.

නාමය	ප්‍රත්‍යය	ප්‍රත්‍යයාථී	සූදුණු පදය	තේරුම
සුවණ්ණ + මය		(එයින්	සුවණ්ණමය	රනින් කරන ලද
මන + මය		කරන ලද)	මනොමය	සිතින් කරන ලද
පණ්ඩිත + ණය(ය)		බව	පණ්ඩිච්ච	පණ්ඩිත බව
නිපක + ණය(ය)		බව	නෙපක්ක	ස්ථානෝචිත
				නුවණ ඇති බව

170. මේ ණය-ප්‍රත්‍යය යෙදුණ විට ද පදයේ මූල ස්වරයට වෘද්ධි වේ. (බැඳි අකුරුවලට මූලින් සිටි ස්වරයට වෘද්ධි නො වේ.)

171. මන තම තප ආදී මනො ගණයට අයත් ශබ්දවලට ව්‍යංජනයකින් පටන් ගන්නා ප්‍රත්‍යයයක් එක් වන විට ඒ ශබ්දයේ අග “අ” යන්න “ඔ” කාර බවට පැමිණේ.

මන + මය = මනොමය

172. “ණය(ය)” ප්‍රත්‍යය එක් වන විට ඉන් මූල පදයේ අග සිටි “අ” යන්න ලොප් වේ.

පණ්ඩිත + ණය = පණ්ඩිත් + ය = පණ්ඩිතය

මෙබඳු තැන :

- ත්‍ය යන්නට ච්ච වේ
- ද්‍ය යන්නට ජ්ජ වේ
- ක්‍ය යන්නට ක්ක වේ
- ප්‍ය යන්නට ඛ්ඛ වේ.
- බ්‍ය යන්නට බ්බ වේ
- භ්‍ය යන්නට බ්භ වේ
- ල්‍ය යන්නට ල්ල වේ
- ස්‍ය යන්නට ස්ස වේ
- ම්‍ය යන්නට ම්ම වේ

173. ස්ථාථීයෙහි ද ය-ප්‍රත්‍යය වේ. උපමාව ම ඔපම්ම කියා වේ. උපමා + ණය = උපම් + ය = ඔපමය = ඔපම්ම.

ඇබැසිය

1. පඤ්ඤ, චිත්ත, දෙසනා, ඤාණ, රජන, දන, සීල, භාවනා යන පදවලට මය-ප්‍රත්‍යය එක්කර පද සාද ඒවායේ අථී දක්වනු.
2. කුසල, සමණ, සුභද, පුරිස, නිපක, සරූප, කරුණා යන ශබ්දවලට ණය(ය)-ප්‍රත්‍යයය යොද පද සාද අථී දෙනු.

ශබ්දය	ප්‍රත්‍යය	අඵය	සැදුණු පදය	තේරුම
පච්ඡා	ඉම	උපන්, වූ	පච්ඡිම	පසු ව උපන්
බන්ධන	ඊය	කාරණය	බන්ධනීය	බැඳීමට කාරණය
දයා	ආලු	බහුල	දයාලු	කරුණා බහුල
තප*	සී	ඇති	තපස්සී	තපස් ඇති
පංච	ම	පූරණ	පංචම	පස්වන
සබ්බ	ථා	ප්‍රකාරයෙන්	සබ්බථා	සඵ්ප්‍රකාරයෙන්

174. සංඛ්‍යා ශබ්දවලට සමූහය යන අඵයෙහි ක ප්‍රත්‍යය එක්වේ. ද්වි + ක = ද්වික. දෙදෙනෙකුන්ගේ සමූහය.

175. ද්වි, ති ශබ්ද දෙකට සමූහාඵයෙහි “අ” ප්‍රත්‍යය යොදා මුල “ඉ” යන්නට අස් යන ආදේශය කරනු. ද්විය තය යන ශබ්ද නිපැදේ.

176. අඬ්ඵ චතුස්ඵ යන්න අඬ්ඵඬ්ඵ කියා වේ. තුනහමාර ය.
 අඬ්ඵ උතිය යන්න දියඬ්ඵ කියා වේ. එකහමාර යි.
 අඬ්ඵ තතිය යන්න අඬ්ඵතතිය කියා වේ. දෙකහමාර යි.

177. ද්වෙ-ශබ්දයට ස්වාඵයෙහි තා ප්‍රත්‍යය එක් වේ. දෙවතා. දෙවියා ම දෙවතා නමි.

178. ථං-ප්‍රත්‍යය සඵනාම කෙරෙන් “සේ, මෙන්” යන අඵයේ යෙදේ. කථං (කෙසේ), ඉස්ථං (මෙසේ), බහුස්ථං (බොහෝ සේ). මෙ තන්හි කිං යන්නට “ක” යන්න ද, ඉදං යන්නට “ඉ” යන්න ද ආදේශ වී තිබේ.

* තප, මන ආදි මනෝගණයට අයත් ශබ්ද සමග සී ප්‍රත්‍යය යෙදේ. එහි “ස” යන්නට ද්විත්‍ව වේ.

179.

ධාතුව	ප්‍රත්‍යය	සැදුණ පදය	අර්ථය
කර්	ණක (කරන්නා)	කාරක	කරන්නා
පච් ^{*1}	ණ (කිරීම, වීම)	පාක	පිසීම
සුසි	අන (කරන ස්වභාවය ඇති)	සොසන	සෝෂ කරන ස්වභාවය ඇති

මේ අක ආදි ප්‍රත්‍යයයන් යෙදුණ විට ධාතුවේ මූල ස්වරයට වෘද්ධි වේ.

180. නාම පද කෙරෙන් පරව ධාතුව සිට, එයට පසු වැ සිටි ප්‍රත්‍යයය හා එක් වේ.

පුඤ්ඤ + කර් + (ණ)අ = "පුඤ්ඤකාර" (පින් කරන්නා)
 බ්‍රමිහ + වර් + (ණ)ඊ = "බ්‍රමිහවාරී" (බඹසර හැසිරෙන්නා)
 මෙහි අ, ඉ යන ප්‍රත්‍යයයෙන් පර ව සිටි කල ධාතුවේ මූල ස්වරයට වෘද්ධිය වේ.

ධාතුව	ප්‍රත්‍යය	පදය	පදාර්ථය
කර්	අණිය	කරණිය	කටයුත්ත
කර්	තබ්බ	කත්තබ්බ	කටයුත්ත
වද්	ය(වදා)	වජ්ජ	කියයුත්ත
ගන්	අන	ගහණ	ගැන්ම
ජර්	ආ	ජරා	දිරීම

වස් (+ අ) මාන	වසමාන	වසන
වස් (+ අ) අන්ත	වසන්ත	වසන

ඇබැසිය

1. අන්තිම, අභිජ්ඣාලු, තෙජස්සී, දසම, අඤ්ඤාපා යන පද කවර ප්‍රත්‍යයයන් යෙදී කවර අර්ථයන්හි සැදිණ ද යි දක්වනු.
2. පාචක, වාග, සොහන, ධම්මවාරී, ගමනිය, වත්තබ්බ, බජ්ජ, මරණ, බමා, හසමාන, ධාවන්ත යන පද සැදුණ සැටි දක්වා ඒවායේ අර්ථ ද ලියනු.

* අ ප්‍රත්‍යයය පර ව සිටි කල ව යන්නට ක යන්නත්, ජ යන්නට ග යන්නත් ආදේශ වේ.

කතෘ, කම්, කරණ, සම්ප්‍රදාන, අවධි, ආධාර යැ යි කාරක සයෙකි.

181. ක්‍රියාපද ද්විවිධ යි. සකම්ක අකම්ක වශයෙනි. කමියක් ගන්නා ක්‍රියා සකම්ක යි. කමියක් නො ගන්නා ක්‍රියා අකම්ක යි.

සො ඔදනං පවති (හේ බත පිසයි). මෙහි පවති (පිසයි) යනු සකම්ක ක්‍රියා යි. එහි කමිය පිසෙන දෑ යි. එනම් ඔදනං යන්නෙන් අඟවන බත යි.

සො භවති (හේ වෙයි). මෙහි භවති යන්නෙහි කමියෙක් නැත. එබැවින් ඒ අකම්ක ක්‍රියා යි.

182. ක්‍රියා පදයෙන් කතෘ කියැවේ (උක්ත වේ) නම් හේ උක්ත කතෘ නම්. කමිය කියැවේ නම් උක්ත කම් නම්. මෙසේ උක්ත වූ කතෘ ද උක්ත වූ කමිය ද ප්‍රථමා විභක්තියෙන් සිටී. කතෘ උක්ත වන කල ක්‍රියාව කතෘසාධනයෙන් සිටී. කමිය උක්ත වන කල ක්‍රියාව කම්සාධනයෙන් සිටී.

සො ඔදනං පවති (හේ බත පිස යි). මෙහි පවති යනු කතෘ සාධන යි. ප්‍රථම පුරුෂ ඒකවචන යි. එසේ ම එයින් උක්ත කතෘ වූ සො යන්න ද ප්‍රථම පුරුෂ ඒකවචනයෙන් සිටී. මෙසේ කතෘ උක්ත ව ප්‍රථමායෙන් සිටින විට කමිය අනුක්ත ව ද්විතියායෙන් සිටී. ඔදනං යනු අනුක්ත කම් යි. ද්විතියා (ද්‍රතියා) විභක්ති යි.

මයා ඔදනො පවියතෙ (මා විසින් බත පිසනු ලැබේ). මෙහි පවියතෙ යනු කම්සාධන යි. ඒ ප්‍රථමපුරුෂ ඒකවචන යි. ඉන් උක්ත වූ කමිය ඔදනො (බත) යන ප්‍රථම පුරුෂ ඒකවචන යි. ඒ ප්‍රථමාවිභක්තික ව සිටී. මෙහි "මයා" යන කතෘ අනුක්ත යි. අනුක්ත කතෘ තෘතියා විභක්තික (තතියා විභක්තික) ව සිටී.

183. සමහර ක්‍රියා කම් දෙකක් ගනී. ඒ ද්විකමීක ක්‍රියා නම්. උදහරණ : ගොපාලො ගාවිං බීරං දෙනති (ගොපල්ලා දෙනගෙන් කිරි දෙවයි) මෙහි ගාවිං යනු ද බීරං යනු ද කම් යි. මෙසේ කම් දෙකක් ගන්නා තවත් ක්‍රියාවෝ නම් යාවති, පුච්ඡති, භික්ඛති, සාසති, වාචෙති, නයති, වහති, හරති යන මොහු ය.

184. දෙනති, යාවති, පුච්ඡති, භික්ඛති, සාසති, වාචෙති යන මේ ක්‍රියා යෙදෙන තන්හි කම්සාධනයේදී අප්‍රධාන කමීය උක්ත වේ. "ගොපාලෙන ගාවි බීරං දුස්භතෙ" ගොපල්ලා විසින් ඵලදෙන කිරි දෙවනු ලැබේ. කතීසාධනයේ ගාවිං බීරං යි යෙදුණ කම් දෙකින් අප්‍රධාන කමීය වූ ගාවිං යන්න මේ කම්සාධනයේදී උක්ත ව පද්මාවිභත්තියෙන් සිටී. නයති ආදී ක්‍රියාවල කම් දෙකින් ප්‍රධාන කමීය ම කම් සාධනයේදී උක්ත වේ හෙවත් පද්මාවිභත්තීක ව සිටී. තෙන ගාමං භාරො නීයති. මෙහි ප්‍රධාන කමීය වූ භාරො යන්න උක්ත යි.

185. අකමීක ක්‍රියාවකට ප්‍රයෝජ්‍යරූපය දුන් කල සකමීක වේ. සකමීක ක්‍රියාවකට ප්‍රයෝජ්‍ය රූපය දුන් කල ද්විකමීක වේ.

- සයති (වැදහෙයි) - අකමීක.
- සයාපෙති (හොවයි, නිදි කරවයි) - සකමීක.
- සො සයති - හේ වැද හෙයි (අකමීක).
- අහං තං සයාපෙමි - මම ඔහු හොවමි (සකමීක).
- සො කම්මං කරොති - හේ වැඩිය කරයි (ඒකකමීක).
- සො පුරිසං කම්මං කාරෙති
- හේ මිනිසා ලවා වැඩ කරවයි (ද්විකමීක).

186. අත්‍යන්ත සංයෝගයෙහි ද්විතීයාවිභක්තිය (ද්‍රතියා විභත්ති) වේ. සො මාසං කම්මං කරොති (හේ මාසයක් කමාන්තය කරයි). සො යොජනං ධාවති (හේ යොදුනක් දුවයි).

187. සහ, සද්ධිං, අලං, කිං යන පද සමග තතියා විභත්තිය යෙදේ.
 තෙන සහ, තෙන සද්ධිං - ඔහු හා.
 අලං මෙ සුවණ්ණෙන - මට රනින් ප්‍රයෝජන නැත.
 කිං මෙ සුවණ්ණෙන ? මට රනින් කවර ප්‍රයෝජන ද?

188. අංගවිකාරයක් ඇඟවීමේදී තනියාව යෙදේ.
අක්ඛිතා කාණො - ඇස කණ වූ
පාදෙන ධංජො - පා කොර වූ.
189. කාලාච්ඡෙති තනියාව යෙදේ.
එකෙන දිවසෙන බාරාණසිං පායාසි.
(එක් දවසින් බරණැසට ගියේ ය.)
190. සුදුසු කාලය ඇඟවීමෙහි දුතියාව වේ. කාලෙන ධම්මසවණං - සුදුසු කල්හි බණ ඇසීම.
191. ක්‍රියා විශේෂණ දුතියායෙන් සිටී. දුක්ඛං ජීවති (දුක සේ ජීවත් වේ). සමහර විට තනියා ආදියෙනුත් සිටී. දුක්ඛෙන ජීවති.
192. දීමක් ලබන්නා චතුර්ථියෙන් සිටී. යාවකස්ස හත්තං දෙති - (සිගන්නා හට බත් දෙයි).
193. යමකුට කිපේ නම්, ඊෂ්ඨා කෙරේ නම්, පසසා නම් හේ චතුර්ථියෙන් සිටී.
තස්ස කුප්ඤ්ඤිති (මහුට කිපේ), මය්භං උසුයන්ති (මට ඊෂ්ඨා කෙරෙත්), බුද්ධස්ස සිලාසතෙ (බුදුරජුට ප්‍රශංසා කරයි).
194. "නමො" යන නිපාතය යෙදෙන විට ද චතුර්ථිය වේ. නමො හඟවතො - භාග්‍යවත් හට නමස්කාර වේ වා.
195. "පිණ්ස" යන අච්ඡේදන ද චතුර්ථිය යෙදේ. යුද්ධාය ගච්ඡති - යුද්ධය පිණිස යේ.
196. යමෙකින් ඉවත් වේ නම් එය පංචමිච්ඡන්තික ව සිටී. ගාමම්භා අපෙන්නි (ගමෙන් ඉවත් වෙත්).
197. යමකු ගෙන් බියෙක් වේ නම් හේ ද පංචමිච්ඡෙන් සිටී. සිහස්මා භායාමි (සිංහයාට බියෙමි).
198. ඊතෙ යන නිපාතය සමග යෙදෙන පද පංචමිච්ඡන්තික ව සිටී. ඊතෙ ධම්මා (ධම්මය හැර, ධම්මයෙන් තොර ව. විනා යන්න දුතියාවිභ්‍යන්ත, තනියා විභ්‍යන්ත පංචමිච්ඡන්තික පද සමග යෙදේ. ධම්මං විනා, ධම්මෙන විනා, ධම්මා විනා - ධම්මය හැර, ධම්මයෙන් තොර ව.

199. දැක්වූ යමකට ද එය ඡවධී විභත්තී සිටී. කුසලා නචචභීතස්ස (නැටුමට ගී කීමට දැක්වේ).

200. තර, තම යෝගයෙහි ද ඡවධීවිභත්තිය වේ. නරානං ඛත්තියො සුරතරො, සුරතමො (ක්ෂත්‍රියයා මිනිසුන් අතුරෙහි ඉතා ශූර යි, ශූර ම තැනැත්තේ ය).

201. යම් ක්‍රියාවක් කරන කල එය නො සලකා හැරීම ඇඟවීමට ද ඡවධී විභත්තිය ද සත්තමී විභත්තිය ද යෙදේ. රුදන්තස්ස දුරකස්ස, රුදන්තමිහි දුරකමිහි සො පබ්බජී (හේ දරුවා අඬද්දී (දරුවාගේ ඇඬුම නොසලකා) පැවිදි විය.

202. යමකුට පැහැදුණේ ද ඒ ඡවධී විභත්තිය ගනී. බුද්ධස්ස පසන්තො (බුදුරජුට පැහැදුණේ).

203. චතුර්ථී විභත්තියේ අථයෙහි දීමක් ලබන්නා සත්තමීයෙන් සිටී. සංඝෙ දනං දෙති (සංඝයාට දන් දෙයි).

204. “යමක් කරන කල්හි හෝ හළ කල්හි” යන්න ඇඟවීමට ඒ ක්‍රියාව අඟවන කාදන්ත පදයත් ක්‍රියාව කරන්නා හඟවන පදයත් සත්තමීවිභත්තියෙන් සිටී. මේ භාවසත්තමී නමි.

පුරිසෙ ගච්ඡන්තෙ - පුරුෂයා යන කල්හි

පුරිසෙ ගතෙ - පුරුෂයා ගිය කල්හි

කාදන්ත පදය කමීසාධන වූ තන්හි එයත් කමීයත් සත්තමීයෙන් සිටී.

කමීමෙ කයිරමානෙ (කමීය කරනු ලබන කල්හි).

මේ දුන් උපදෙස් ස්වල්පය මනා ව සිතට ගත යුතු ය.

ඇබෑසිය

1. සමාස කී වර්ගයක් ඇත් ද? ඒ මොනවා ද?
2. තදධිත නම කිම?
3. කාදන්ත (කිතක) නම කිම?
4. ආඛ්‍යාත ක්‍රියා කී වර්ගයක් ද?
5. ආඛ්‍යාත විභත්ති කවුරු ද?
6. අකමීක ක්‍රියාවෙක් කෙසේ සකමීක වේ ද?

පුල්ලිංගික අකාරන්ත - බුද්ධ

විභක්ති	ඒක	බහු
පඨමා	බුද්ධො	බුද්ධා
ආලපන	බුද්ධ	බුද්ධා
දුතියා	බුද්ධං	බුද්ධෙ
තතියා	බුද්ධෙන	බුද්ධෙහි, බුද්ධෙහි
චතුසී	බුද්ධාය, බුද්ධස්ස	බුද්ධානං
පඤ්චමී	බුද්ධා, බුද්ධම්හා, බුද්ධස්මා	බුද්ධෙහි, බුද්ධෙහි
ඡට්ඨී	බුද්ධස්ස	බුද්ධානං
සත්තමී	බුද්ධෙ, බුද්ධමිහි, බුද්ධස්මිං	බුද්ධෙසු

ඉකාරන්ත - මුනි

විභක්ති	ඒක	බහු
පඨමා	මුනි	මුනී, මුනයො
ආලපන	මුනි	මුනී, මුනයො
දුතියා	මුනිං	මුනී, මුනයො
තතියා	මුනිනා	මුනිහි, මුනිහි
චතුසී	මුනිනො, මුනිස්ස	මුනීනං
පඤ්චමී	මුනිනා, මුනිම්හා, මුනිස්මා	මුනිහි, මුනිහි
ඡට්ඨී	මුනිනො, මුනිස්ස	මුනීනං
සත්තමී	මුනිමිහි, මුනිස්මිං	මුනිසු, මුනිසු

උකාරන්ත - කරු

විභක්ති	ඒක	බහු
පඨමා	කරු	කරු, කරවො
ආලපන	කරු	කරු, කරවො
දුතියා	කරුං	කරු, කරවො
තතියා	කරුනා	කරුහි, කරුහි
චතුසී	කරුනො, කරුස්ස	කරුනං
පඤ්චමී	කරුනා, කරුම්හා, කරුස්මා	කරුහි, කරුහි
ඡට්ඨී	කරුනො, කරුස්ස	කරුනං
සත්තමී	කරුමිහි, කරුස්මිං	කරුසු, කරුසු

ඊකාරන්ත - සාමී

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	සාමී	සාමී, සාමීනෝ
ආලපන	සාමී	සාමී, සාමීනෝ
දුතියා	සාමීං	සාමී, සාමීනෝ
තතියා	සාමීනා	සාමීහි, සාමීහි
චතුස්ථී	සාමීනෝ, සාමීස්ස	සාමීනං
පඤ්චමී	සාමීනා, සාමීමිනා, සාමීස්මා	සාමීහි, සාමීහි
ෂට්ඨී	සාමීනෝ, සාමීස්ස	සාමීනං
සත්තමී	සාමීනි, සාමීමිහි, සාමීස්මිං	සාමීසු

ඌකාරන්ත - විදු

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	විදු	විදු, විදුනෝ
ආලපන	විදු	විදු, විදුනෝ
දුතියා	විදුං	විදු, විදුනෝ
තතියා	විදුනා	විදුහි, විදුහි
චතුස්ථී	විදුනෝ, විදුස්ස	විදුනං
පඤ්චමී	විදුනා, විදුමිනා, විදුස්මා	විදුහි, විදුහි
ෂට්ඨී	විදුනෝ, විදුස්ස	විදුනං
සත්තමී	විදුමිහි, විදුස්මිං	විදුසු

ඔකාරන්ත - ගෝ

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	ගෝ	ගාවෝ
ආලපන	ගෝ	ගාවෝ
දුතියා	ගාචුං, ගාවං, ගවං	ගාවෝ
තතියා	ගාවෙන, ගවෙන	ගාවෙහි, ගවෙහි, ගාවෙහි
චතුස්ථී	ගාවස්ස, ගවස්ස	ගවං, ගුන්තං, ගොනං
පඤ්චමී	ගාවමිනා, ගවමිනා	ගාවෙහි, ගවෙහි, ගාවෙහි
ෂට්ඨී	ගාවස්මා, ගවස්මා	ගවෙහි, ගොහි, ගොහි
සත්තමී	ගාවස්ස, ගවස්ස	ගවං, ගුන්තං, ගොනං
	ගාවෙ, ගවෙ, ගාවමිහි	ගාවෙසු, ගවෙසු, ගොසු
	ගවමිහි, ගාවස්මිං, ගවස්මිං	

කුප්පච්චයන්ත - නත්තු

විභක්ති	ඒක	බහු
පයමා	නත්තා	නත්තාරො
ආලපන	නත්ත, නත්තා	නත්තාරො
දුතියා	නත්තාරං	නත්තාරො, නත්තාරෙ
තතියා	නත්තාරා	නත්තාරෙහි, නත්තාරෙහි
චතුසී	නත්තු, නත්තුනො, නත්තුස්ස	නත්තාරානං නත්තානං, නත්තුනං
පඤ්චමී	නත්තාරා	නත්තාරෙහි, නත්තාරෙහි
ෂට්ඨී	නත්තු, නත්තුනො, නත්තුස්ස	නත්තාරානං, නත්තානං, නත්තුනං
සත්තමී	නත්තරි	නත්තාරෙසු, නත්තුසු

පිතු

විභක්ති	ඒක	බහු
පයමා	පිතා	පිතරො
ආලපන	පිත, පිතා	පිතරො
දුතියා	පිතරං	පිතරො, පිතරෙ
තතියා	පිතරා	පිතරෙහි, පිතරෙහි, පිතුහි, පිතුහි
චතුසී	පිතු, පිතුනො, පිතුස්ස	පිතරානං, පිතානං, පිතුනං
පඤ්චමී	පිතරා	පිතරෙහි, පිතරෙහි, පිතුහි, පිතුහි
ෂට්ඨී	පිතු, පිතුනො, පිතුස්ස	පිතරානං, පිතානං, පිතුනං
සත්තමී	පිතරි	පිතරෙසු, පිතුසු

චන්තුප්පච්චයන්ත - ගුණචන්තු

විභක්ති	ඒක	බහු
පයමා	ගුණචා, ගුණචන්තො	ගුණචන්තො, ගුණචන්තා
ආලපන	ගුණචං, ගුණච, ගුණචා	ගුණචන්තො, ගුණචන්තා
දුතියා	ගුණචන්තං	ගුණචන්තෙ
තතියා	ගුණචතා, ගුණචන්තෙන	ගුණචන්තෙහි, ගුණචන්තෙහි
චතුසී	ගුණචතො, ගුණචන්තස්ස	ගුණචතං, ගුණචන්තානං
පඤ්චමී	ගුණචතා, ගුණචන්තමිහා, ගුණචන්තස්මා	ගුණචන්තෙහි, ගුණචන්තෙහි
ෂට්ඨී	ගුණචන්තො, ගුණචන්තස්ස	ගුණචතං, ගුණචන්තානං
සත්තමී	ගුණචති, ගුණචන්තෙ, ගුණචන්තමිහි, ගුණචන්තස්මිං	ගුණචන්තෙසු

අන්තප්පච්චයන්ත - ගච්ඡන්ත

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	ගච්ඡං	ගච්ඡන්තො, ගච්ඡන්තා
ආලපන	ගච්ඡං, ගච්ඡ, ගච්ඡා	ගච්ඡන්තො, ගච්ඡන්තා
දුතියා	ගච්ඡන්තං	ගච්ඡන්තෙ
තතියා	ගච්ඡතා, ගච්ඡන්තෙන	ගච්ඡන්තෙහි, ගච්ඡන්තෙහි
චතුස්ථී	ගච්ඡතො, ගච්ඡන්තස්ස	ගච්ඡතං, ගච්ඡන්තානං
පඤ්චමී	ගච්ඡතා, ගච්ඡන්තම්භා, ගච්ඡන්තස්මා	ගච්ඡන්තෙහි, ගච්ඡන්තෙහි
ෂට්ඨී	ගච්ඡතො, ගච්ඡන්තස්ස	ගච්ඡතං, ගච්ඡන්තානං
සත්තමී	ගච්ඡති, ගච්ඡන්තෙ, ගච්ඡන්තම්හි, ගච්ඡන්තස්මිං	ගච්ඡන්තෙසු

විශේෂ ශබ්ද - අත්ත

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	අත්තා	අත්තානො
ආලපන	අත්ත, අත්තා	අත්තානො
දුතියා	අත්තං, අත්තානං	අත්තානො
තතියා	අත්තතා, අත්තෙන	අත්තනෙහි, අත්තනෙහි
චතුස්ථී	අත්තනො	අත්තානං
පඤ්චමී	අත්තතා	අත්තනෙහි, අත්තනෙහි
ෂට්ඨී	අත්තනො	අත්තානං
සත්තමී	අත්තති	අත්තනෙසු

රාජ

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	රාජා	රාජානො
ආලපන	රාජ, රාජා	රාජානො
දුතියා	රාජානං, රාජං	රාජානො
තතියා	රාජ්ඤ්ඤ, රාජෙන, රාජ්භා	රාජෙහි, රාජෙහි, රාජ්භි, රාජ්භි
චතුස්ථී	රාජ්ඤ්ඤ, රාජ්භො	රාජ්ඤ්ඤං, රාජානං, රාජ්භං
පඤ්චමී	රාජ්ඤ්ඤ, රාජ්භා, රාජස්මා, රාජම්භා	රාජෙහි, රාජෙහි, රාජ්භි, රාජ්භි
ෂට්ඨී	රාජ්ඤ්ඤ, රාජ්භො	රාජ්ඤ්ඤං, රාජානං, රාජ්භං
සත්තමී	රාජ්ඤ්ඤ, රාජ්භි, රාජම්හි, රාජස්මිං	රාජ්භු, රාජෙසු

නපුංසකලිංගික

අකාරාන්ත - විත්ත

විභක්ති	ඒක	බහු
පඨමා	විත්තං	විත්තා, විත්තානි
ආලපන	විත්ත	විත්තා, විත්තානි
දුතියා	විත්තං	විත්තෙ, විත්තානි

සෙස්ස ඛුද්ධි ශබ්දය සේ වර නැගේ.

ඉකාරාන්ත - අවධි

විභක්ති	ඒක	බහු
පඨමා	අවධි	අවධී, අවධීනි
ආලපන	අවධි	අවධී, අවධීනි
දුතියා	අවධිං	අවධී, අවධීනි

සෙස්ස මුනි ශබ්දයේ මෙනි.

උකාරාන්ත - ආයු

විභක්ති	ඒක	බහු
පඨමා	ආයු	ආයු, ආයුනි
ආලපන	ආයු	ආයු, ආයුනි
දුතියා	ආයුං	ආයු, ආයුනි

සෙස්ස කරු ශබ්දයේ මෙනි.

ඊකාරාන්ත - දණ්ඩි

විභක්ති	ඒක	බහු
පඨමා	දණ්ඩි	දණ්ඩී, දණ්ඩිනි
ආලපන	දණ්ඩි	දණ්ඩී, දණ්ඩිනි
දුතියා	දණ්ඩිනං, දණ්ඩිං	දණ්ඩී, දණ්ඩිනි

සෙස්ස පුංලිංගික දණ්ඩිශබ්දයේ මෙනි.

ඌකාරාන්ත - ගොත්‍රභූ

විභක්ති	ඒක	බහු
පඨමා	ගොත්‍රභූ	ගොත්‍රභූ, ගොත්‍රභූනි
ආලපන	ගොත්‍රභූ	ගොත්‍රභූ, ගොත්‍රභූනි
දුතියා	ගොත්‍රභූං	ගොත්‍රභූ, ගොත්‍රභූනි

සෙස්ස ඌකාරාන්ත පුංලිංගිකයන් ගේ මෙනි.

මනෝගණික ශබ්ද - මන

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	මනං, මනෝ	මනා, මනානි
ආලපන	මන	මනා, මනානි
ද්‍රතියා	මනං	මනෙ, මනානි
තතියා	මනසා, මනෙන	මනෙහි, මනෙහි
චතුර්ථී	මනසො, මනස්ස	මනසං, මනානං
පඤ්චමී	මනසා, මනම්භා, මනස්මා	මනෙහි, මනෙහි
ෂට්ඨී	මනසො, මනස්ස	මනසං, මනානං
සත්තමී	මනසි, මනෙ, මනම්හි, මනස්මිං	මනෙසු

ඉත්ථිලිංගික

ආකාරන්ත - කඤ්ඤ

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	කඤ්ඤ	කඤ්ඤ, කඤ්ඤයො
ආලපන	කඤ්ඤ	කඤ්ඤ, කඤ්ඤයො
ද්‍රතියා	කඤ්ඤං	කඤ්ඤ, කඤ්ඤයො
තතියා	කඤ්ඤය	කඤ්ඤහි, කඤ්ඤහි
චතුර්ථී	කඤ්ඤය	කඤ්ඤනං
පඤ්චමී	කඤ්ඤය	කඤ්ඤහි, කඤ්ඤහි
ෂට්ඨී	කඤ්ඤය	කඤ්ඤනං
සත්තමී	කඤ්ඤය, කඤ්ඤයං	කඤ්ඤසු

ඉකාරන්ත - රත්ති

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	රත්ති	රත්ති, රත්තියො
ආලපන	රත්ති	රත්ති, රත්තියො
ද්‍රතියා	රත්තිං	රත්ති, රත්තියො
තතියා	රත්තියා	රත්තිහි, රත්තිහි
චතුර්ථී	රත්තියා	රත්තිනං
පඤ්චමී	රත්තියා	රත්තිහි, රත්තිහි
ෂට්ඨී	රත්තියා	රත්තිනං
සත්තමී	රත්තියං, රත්තියා	රත්තිසු, රත්තිසු

ඊකාරාන්ත - නදී

විභක්ති	ඒක	බහු
පද්මා	නදී	නදී, නදියෝ
ආලපන	නදී	නදී, නදියෝ
දුතියා	නදීං	නදී, නදියෝ
තතියා	නදියා	නදීහි, නදීහි
චතුසී	නදියා	නදීනං
පඤ්චමී	නදියා	නදීහි, නදීහි
ෂට්ඨී	නදියා	නදීනං
සත්තමී	නදියං, නදියා	නදීසු

පද්මා බහු වචනයෙහි නජ්ජෝ යි ද, තතියා චතුසී පංචමී ෂට්ඨී ඒකවචනවල නජ්ජා යි ද, සත්තමී ඒකවචනයෙහි නජ්ජා, නජ්ජං යි ද විශේෂ රූප ඇති බව සැලැකිය යුතු.

උකාරාන්ත - යාගු

විභක්ති	ඒක	බහු
පද්මා	යාගු	යාගු, යාගුයෝ
ආලපන	යාගු	යාගු, යාගුයෝ
දුතියා	යාගුං	යාගු, යාගුයෝ
තතියා	යාගුයා	යාගුහි, යාගුහි
චතුසී	යාගුයා	යාගුනං
පඤ්චමී	යාගුයා	යාගුහි, යාගුහි
ෂට්ඨී	යාගුයා	යාගුනං
සත්තමී	යාගුයා, යාගුයං	යාගුසු

සබ්බනාම - සබ්බ
(පුල්ලිඛිතයෙහි)

විභක්ති	ඒක	බහු
පද්මා	සබ්බො	සබ්බෙ
ආලපන	සබ්බ	සබ්බෙ
දුතියා	සබ්බං	සබ්බෙ
තතියා	සබ්බෙන	සබ්බෙහි, සබ්බෙහි
චතුසී	සබ්බස්ස	සබ්බෙසං, සබ්බෙසානං
පඤ්චමී	සබ්බස්මා, සබ්බම්හා	සබ්බෙහි, සබ්බෙහි
ෂට්ඨී	සබ්බස්ස	සබ්බෙසං, සබ්බෙසානං
සත්තමී	සබ්බම්හි, සබ්බස්මිං	සබ්බෙසු

(නපුංසක ලිඛිතයෙහි)

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	සබ්බං	සබ්බානි
ආලපන	සබ්බ	සබ්බානි
දුතියා	සබ්බං	සබ්බානි

සෙස්ස පුල්ලිඛිතයෙහි මෙනි.

(ස්ත්‍රීලිඛිතයෙහි)

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	සබ්බා	සබ්බා, සබ්බායො
ආලපන	සබ්බ	සබ්බා, සබ්බායො
දුතියා	සබ්බං	සබ්බා, සබ්බායො
තතියා	සබ්බාස	සබ්බාහි, සබ්බානි
චතුසී	සබ්බස්සා, සබ්බාය	සබ්බාසං, සබ්බාසානං
පඤ්චමී	සබ්බාය	සබ්බාහි, සබ්බානි
ෂට්ඨී	සබ්බස්සා, සබ්බාය	සබ්බාසං, සබ්බාසානං
සත්තමී	සබ්බස්සං, සබ්බායං	සබ්බාසු

ක

(පුල්ලිඛිතයෙහි)

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	සො	තෙ, නෙ
දුතියා	තං, නං	තෙ, නෙ
තතියා	තෙන, නෙන	තෙහි, නෙහි, තෙහි, නෙහි
චතුසී	තස්ස, නස්ස	තෙසං, තෙසානං, නෙසං, නෙසානං
පඤ්චමී	තම්හා, තස්මා, නම්හා, නස්මා	තෙහි, තෙහි, නෙහි, නෙහි
ෂට්ඨී	තස්ස, නස්ස	තෙසං, තෙසානං, නෙසං, නෙසානං
සත්තමී	තම්හි, තස්මිං නම්හි, නස්මිං	තෙසු, නෙසු

(නපුංසක ලිඛිතයෙහි)

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	තං, නං	තානි, නානි
දුතියා	තං, නං	තානි, නානි

සෙස්ස පුල්ලිඛිතයෙහි මෙනි.

(ස්ත්‍රීලිඛිතයෙහි)

විභක්ති	ඒක	බහු
පඨමා	සා	තා, තායො, නා, නායො
ද්විතියා	තං, නං	තා, තායො, නා, නායො
තතියා	තාය, නාය	තාහි, තාහි, නාහි, නාහි
චතුර්ථී	තස්සා, තාය, නස්සා, නාය	තාසං, තාසානං, නාසං, නාසානං
පඤ්චමී	තාය, නාය	තාහි, තාහි, නාහි, නාහි
ඡට්ඨී	තස්සා, තාය, නස්සා, නාය	තාසං, තාසානං, නාසං, නාසානං
සත්තමී	තස්සං, තායං, නස්සං, නායං	තාසු, නාසු

ඉදං
(පුරුලිඛිතයෙහි)

විභක්ති	ඒක	බහු
පඨමා	අයං	ඉමෙ
ද්විතියා	ඉමං	ඉමෙ
තතියා	ඉමිනා, අනෙන	ඉමෙහි, ඉමෙහි, එහි, එහි
චතුර්ථී	ඉමස්ස, අස්ස	ඉමෙසං, ඉමෙසානං, එසං, එසානං
පඤ්චමී	ඉමමිනා, ඉමස්මා, අමිනා, අස්මා	ඉමෙහි, ඉමෙහි, එහි, එහි
ඡට්ඨී	ඉමස්ස, අස්ස	ඉමෙසං, ඉමෙසානං, එසං, එසානං
සත්තමී	ඉමස්මිං, ඉමමිහි, අස්මං, අමිහි	ඉමෙසු, එසු

(නපුංසක ලිඛිතයෙහි)

විභක්ති	ඒක	බහු
පඨමා	ඉදං, මං	ඉමානි
ද්විතියා	ඉදං, ඉමං	ඉමානි

සෙස්ස පුරුලිඛිතයෙහි මෙනි.

(ස්ත්‍රීලිඛිතයෙහි)

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	අයං	ඉමා, ඉමායො
දුතියා	ඉමං	ඉමා, ඉමායො
තතියා	ඉමාය	ඉමාහි, ඉමාහි
චතුසී	ඉමීස්සා, ඉමාය	ඉමාසං, ඉමාසානං
පඤ්චමී	ඉමාය	ඉමාහි, ඉමාහි
ෂට්ඨී	ඉමීස්සා, ඉමාය	ඉමාසං, ඉමාසානං
සත්තමී	ඉමීස්සං, ඉමායං	ඉමාසු

තුමිහ

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	කං	තුමිහෙ, වො
දුතියා	කං, තං, තුවං	තුමිහෙ, තුමිහාකං, වො
තතියා	කයා, තයා, තෙ	තුමිහෙහි, තුමිහෙහි, වො
චතුසී	තච, තුය්හං, තචං	තුමිහාකං, තුමිහං, වො
පඤ්චමී	කයා, තයා	තුමිහෙහි, තුමිහෙහි
ෂට්ඨී	තච, තුය්හං, තෙ	තුමිහාකං, තුමිහං, වො
සත්තමී	කයි, තයි	තුමිහෙසු

අමිහ

විභක්ති	ඒක	බහු
පදමා	අහං	මයං, අමිහෙ, නො
දුතියා	මං	අමිහෙ, අමිහාකං, නො
තතියා	මයා, මෙ	අමිහෙහි, අමිහෙහි, නො
චතුසී	මම, මය්හං, මම, මෙ	අමිහාකං, අමිහං, නො
පඤ්චමී	මයා	අමිහෙහි, අමිහෙහි
ෂට්ඨී	මම, මය්හං, මමං, මෙ	අමිහාකං, අමිහං, වො
සත්තමී	මයි	අමිහෙසු

සංඛ්‍යා

එක ශබ්දය සබ්බ ශබ්දය මෙනි.

ද්වී ශබ්දය පටන් අට්ඨාරස ශබ්දය තෙක් ශබ්දයෝ බහු වචනයෝ පමණක් වර නැගෙත්.

ද්වී

විභක්ති	ඒක
පඨමා	ද්වෙ, දුවෙ
දුතියා	ද්වෙ, දුවෙ
තතියා	ද්වීභි, ද්වීභි
චතුස්ථී	ද්වින්තං, දුවින්තං
පඤ්චමී	ද්වීභි, ද්වීභි
ෂට්ඨී	ද්වින්තං, දුවින්තං
සත්තමී	ද්වීසු

ති

	පුංලිඛගයෙහි	නපුංසක ලිඛගයෙහි	ස්ත්‍රීලිඛගයෙහි
ප. තයො	තීනි	තීනි	තීනි
දු. තයො	තීනි	තීනි	තීනි
ත. තීභි, තීභි	තීභි, තීභි	තීභි, තීභි	තීභි, තීභි
ච. තින්තං, තින්තන්තං	තින්තං, තින්තන්තං	තින්තං, තින්තන්තං	තීස්සන්තං
ප. තීභි, තීභි	තීභි, තීභි	තීභි, තීභි	තීභි, තීභි
ෂ. තින්තං, තින්තන්තං	තින්තං, තින්තන්තං	තින්තං, තින්තන්තං	තීස්සන්තං
ස. තීසු	තීසු	තීසු	තීසු

චතු ශබ්දය

	පුංලිඛගයෙහි	නපුංසක ලිඛගයෙහි	ස්ත්‍රීලිඛගයෙහි
ප. චත්තාරො, චතුරො	චත්තාරි	චත්තාරි	චතස්සො
දු. චත්තාරො, චතුරො	චත්තාරි	චත්තාරි	චතස්සො
ත. චතුභි, චතුභි	චතුභි, චතුභි	චතුභි, චතුභි	චතුභි, චතුභි
ච. චතුන්තං	චතුන්තං	චතුන්තං	චතස්සන්තං
ප. චතුභි, චතුභි	චතුභි, චතුභි	චතුභි, චතුභි	චතුභි, චතුභි
ෂ. චතුන්තං	චතුන්තං	චතුන්තං	චතස්සන්තං
ස. චතුසු	චතුසු	චතුසු	චතුසු

පංච

පද්මා	පංච
දුතියා	පංච
තතියා	පඤ්චනි, පඤ්චනි
චතුර්ථී	පඤ්චන්තං
පඤ්චමී	පඤ්චනි, පඤ්චනි
ඡට්ඨී	පඤ්චන්තං
සත්තමී	පඤ්චසු

එකුනවීසති ශබ්දය පටන් කොට නවුති ශබ්දය තෙක් ස්ත්‍රීලිඛිතක යි. ඒකචචනයෙහි ම වර නැගේ. එහි ඉකාරාන්තයෝ රත්ති ශබ්දයේ ඒකචචන මෙන් ද, ආකාරාන්තයෝ කඤ්ඤශබ්දයේ ඒක චචන මෙන් ද වර නැගෙති. සත ශබ්දය පටන් අසංඛෙය්‍ය ශබ්දය තෙක් වූ අකාරාන්තයෝ නපුංසකලිඛිතක ව ඒකචචනයේ වර නැගෙත්. විත්ත ශබ්දයේ ඒකචචන මෙනි. කොටි ආදී ඉකාරාන්තයෝ ස්ත්‍රීලිඛිතකයි. ඒකචචනයෙහි ම (රත්ති ශබ්දයේ ඒකචචන සේ) වර නැගෙත්.

පච්චි (ධාතුව)
වත්තමානා විභක්ති

වත්තමානා : ති, අන්ති - සි, ට - මී, ම - තෙ, අන්තෙ - සෙ, චිහෙ, ඵ, මිහෙ, වත්තමානා පච්චුප්පන්තෙ.

කත්තර් පරස්සපදෙ		කත්තර් අත්තනොපදෙ	
එක	බහු	එක	බහු
ප. පු. පවති	පවන්ති	පවතෙ	පවන්තෙ
ම. පු. පවසි	පවථ	පවසෙ	පවචිහෙ
උ. පු. පවාමි	පවාම	පවෙ	පවාමිහෙ

කම්මනි පරස්සපදෙ		කම්මනි අත්තනොපදෙ	
ප. පු. පවියති	පවියන්ති	පවියතෙ	පවියන්තෙ
ම. පු. පවියසි	පවියථ	පවියසෙ	පවියචිහෙ
උ. පු. පවියාමි	පවියාම	පවියෙ	පවියාමිහෙ

කම්කාරක - පවියති ආදිය පච්චති ආදී වශයෙනුත් යෙදේ.

පඤ්චමී විභක්ති

පඤ්චමී : තු, අන්තු - හි, ට - මී, ම - තං, අන්තං - ස්සු, චිහො - ඵ, ආමසෙ. ආණ්ඨාසිට්ඨෙ'නුත්තකාලෙ පඤ්චමී.

කත්තර් පරස්සපදෙ		කත්තර් අත්තනොපදෙ	
එක	බහු	එක	බහු
ප. පු. පවතු	පවන්තු	පවතං	පවන්තං
ම. පු. පච, පචාහි	පචථ	පචස්සු	පචචිහො
උ. පු. පවාමි	පවාම	පවෙ	පවාමසෙ

කම්මනි පරස්සපදෙ		කම්මනි අත්තනොපදෙ	
ප. පු. පවියතු	පවියන්තු	පවියතං	පවියන්තං
ම. පු. පවිය, පවියාහි	පවියථ	පවියස්සු	පවියචිහො
උ. පු. පවියාමි	පවියාම	පවියෙ	පවියාමසෙ

සත්තම් විභන්ති

සත්තම් : එයා, එයුං - එයාසි, එයාථ - එයාමි, එයාම - එථ, එරං - එථො, එයාවිහො - එයාං, එයාමිහෙ.

අනුමතිපරිකප්පෙසු සත්තම්.

කත්තරි පරස්සපදෙ		කත්තරි අත්තනොපදෙ	
එක	බහු	එක	බහු
ප. පු. පචෙයා	පචෙයුං	පචෙථ	පචෙරං
ම. පු. පචෙයාසි	පචෙයාථ	පචෙථො	පචෙයාවිහො
උ. පු. පචෙයාමි	පචෙයාම	පචෙයාං	පචෙයාමිහෙ

කම්මනි පරස්සපදෙ		කම්මනි අත්තනොපදෙ	
එක	බහු	එක	බහු
ප. පු. පචියෙයා	පචියෙයුං	පචියෙථ	පචියෙරං
ම. පු. පචියෙයාසි	පචියෙයාථ	පචියෙථො	පචියෙයාවිහො
උ. පු. පචියෙයාමි	පචියෙයාම	පචියෙයාං	පචියෙයාමිහෙ

පරොක්කා

පරොක්කා : අ, උ - එ, ඤ - අ, මිහ, ඤ, රෙ - ඤො, විහො - ඉ, මිහෙ.

අපච්චක්කේ පරොක්කාතිහෙ.

කත්තරි පරස්සපදෙ		කත්තරි අත්තනොපදෙ	
එක	බහු	එක	බහු
ප. පු. පපච	පපචු	පපච්ඤ	පපචිරෙ
ම. පු. පපචෙ	පපච්ඤ	පපච්ඤො	පපච්චිහො
උ. පු. පපච	පපච්චිහ	පපච්චි	පපච්චිමිහෙ

කම්මනි පරස්සපදෙ		කම්මනි අත්තනොපදෙ	
එක	බහු	එක	බහු
ප. පු. පපචිය	පපචියු	පපචියිඤ	පපචියිරෙ
ම. පු. පපචියෙ	පපචියිඤ	පපචියිඤො	පපචියිචිහො
උ. පු. පපචිය	පපචියිමිහ	පපචියි	පපචියිමිහෙ

භියත්තනී විභන්ති

භියත්තනී : ආ, උ - ඔ, ඤ - අ, මිහා - ඤ, ඤුං - සෙ, චිහං - ඉං මිහසෙ. භියොප්පභුති පච්චක්කේ අතිහෙ භියත්තනී.

කත්තරි පරස්සපදෙ

එක	බහු
ප. පු. අපචා	අපචු
ම. පු. අපචො	අපච්ඤ
උ. පු. අපච	අපචමිහා

අත්තනොපදෙ

ප. පු.	අපවඤ්ඤා	අපවඤ්ඤා
ම. පු.	අපවසෙ	අපවච්ඡා
උ. පු.	අපච්ඡා	අපච්ඡාසෙ

කම්මනී අත්තනොපදෙ

	එක	බහු
ප. පු.	අපච්ඡා	අපච්ඡා
ම. පු.	අපච්ඡාසෙ	අපච්ඡාඤ්ඤා
උ. පු.	අපච්ඡා	අපච්ඡාසෙ

පරස්සපදෙ

ප. පු.	අපච්ඡාඤ්ඤා	අපච්ඡාඤ්ඤා
ම. පු.	අපච්ඡාසෙ	අපච්ඡාච්ඡා
උ. පු.	අපච්ඡා	අපච්ඡාසෙ

අජ්ජනනී විභවනී

අජ්ජනනී : ඊ, උ - ඔ, ඤ - ඉ, මහා - ආ, උ - සෙ, ච්ඡා - අ, මහෙ. සම්පෙ'ජ්ජනනී.

කත්තරි පරස්සපදෙ

	එක	බහු
ප. පු.	අපච්ඡා	අපච්ඡා, අපච්ඡාසෙ
ම. පු.	අපච්ඡා	අපච්ඡා
උ. පු.	අපච්ඡා	අපච්ඡාසෙ

අත්තනොපදෙ

ප. පු.	අපච්ඡා	අපච්ඡා
ම. පු.	අපච්ඡාසෙ	අපච්ඡාච්ඡා
උ. පු.	අපච්ඡා	අපච්ඡාසෙ

කම්මනී අත්තනොපදෙ

	එක	බහු
ප. පු.	අපච්ඡා	අපච්ඡා, අපච්ඡාසෙ
ම. පු.	අපච්ඡාසෙ	අපච්ඡාඤ්ඤා
උ. පු.	අපච්ඡා	අපච්ඡාසෙ

පරස්සපදෙ

ප. පු.	අපච්ඡා	අපච්ඡා
ම. පු.	අපච්ඡාසෙ	අපච්ඡාච්ඡා
උ. පු.	අපච්ඡා	අපච්ඡාසෙ

හවිස්සන්ති විභන්ති

හවිස්සන්ති : ස්සති, ස්සන්ති - ස්සසි, ස්සථ - ස්සාමි, ස්සාම, ස්සතෙ, ස්සන්තෙ - ස්සසෙ, ස්සච්චෙ - ස්සං, ස්සාමිභෙ.

කත්තරි පරස්සපදෙ

	එක	බහු
ප. පු.	පවිස්සති	පවිස්සන්ති
ම. පු.	පවිස්සසි	පවිස්සථ
උ. පු.	පවිස්සාමි	පවිස්සාම

අත්තනොපදෙ

ප. පු.	පවිස්සතෙ	පවිස්සන්තෙ
ම. පු.	පවිස්සසෙ	පවිස්සච්චෙ
උ. පු.	පවිස්සං	පවිස්සාමිභෙ

කම්මති අත්තනොපදෙ

	එක	බහු
ප. පු.	පවිසිස්සති	පවිසිස්සන්ති
ම. පු.	පවිසිස්සසි	පවිසිස්සථ
උ. පු.	පවිසිස්සාමි	පවිසිස්සාම

අත්තනොපදෙ

ප. පු.	පවිසිස්සතෙ	පවිසිස්සන්තෙ
ම. පු.	පවිසිස්සසෙ	පවිසිස්සච්චෙ
උ. පු.	පවිසිස්සං	පවිසිස්සාමිභෙ

කාලාතිපත්ති විභන්ති

කාලාතිපත්ති : ස්සා, ස්සංසු - ස්සෙ, ස්සථ - ස්සං, ස්සම්භා - ස්සථ, ස්සිංසු - ස්සසෙ, ස්සච්චෙ - ස්සං, ස්සාමිභසෙ.

ක්‍රියාතිපන්තේතීතෙ කාලාතිපත්ති.

කත්තරි පරස්සපදෙ

	එක	බහු
ප. පු.	අපවිස්සා	අපවිස්සංසු
ම. පු.	අපවිස්සෙ	අපවිස්සථ
උ. පු.	අපවිස්සං	අපවිස්සම්භා

අත්තනොපදෙ

- ප. පු. අපවිස්සඵ අපවිස්සිංසු
- ම. පු. අපවිස්සසෙ අපවිස්සවිහෙ
- උ. පු. අපවිස්සං අපවිස්සාම්භසෙ

කම්මනි අත්තනොපදෙ

- එක ඛහු
- ප. පු. අපවිසිස්සා අපවිසිස්සිංසු
- ම. පු. අපවිසිස්සෙ අපවිසිස්සඵ
- උ. පු. අපවිසිස්සං අපවිසිස්සම්භා

අත්තනොපදෙ

- ප. පු. අපවිසිස්සඵ අපවිසිස්සිංසු
- ම. පු. අපවිසිස්සසෙ අපවිසිස්සවිහෙ
- උ. පු. අපවිසිස්සං අපවිසිස්සාම්භසෙ

හෙඤ්ජාපේ

ධාතුහි ණෙ ණය ණාපෙ ණපයා කාරිතානි. හෙඤ්ජො පාවෙනි පාවෙන්තිතාදි.

ගණහෙදෙ

භවති	භවන්තිතාදි	භුවාදි
රුඤ්ඤති	රුඤ්ඤන්තිතාදි	රුධාදි
දිබ්බති	දිබ්බන්තිතාදි	දිවාදි
සුඤ්ඤාති	සුඤ්ඤාන්තිතාදි	ස්වාදි
කිඤ්ඤාති	කිඤ්ඤාන්තිතාදි	කියාදි
ගණ්භාති	ගණ්භාන්තිතාදි	ගභාදි
තනොති	තනොන්තිතාදි	තනාදි
වොරෙති	වොරෙන්තිතාදි	වුරාදි

විකරණප්පච්චයා

භුවාදිතො අ	කියාදිතො නා
රුධාදිතො (අ) නිග්ගහිතපුබ්බඤ්ඤව	ගභාදිතො ප්ප ණ්භා
දිවාදිතො යො	තනාදිතො ඔ යිරා
ස්වාදිතො ණු ණා උණා ච	වුරාදිතො ණෙ ණයා

නිමි.